DIDACTICA APLICATĂ

RELIGIE

Colectia: ŞTIINȚELE EDUCAȚIEI

EDITURA ARVES

© Editura Arves, 2006

Redactor: *prof.* Alina PUȚINELU

Coperta: *ing.* Marius BOGDAN

Referent ştiinţific: lect. univ. dr. Corneliu NOVAC

ISBN (10) 973 – 8904 – 12 – 9
ISBN (13) 978 – 973 – 8904 – 12 – 5

Tiparul executat la S.C. ARVES COM S.R.L.
Tel./Fax: 0251/560396, Mobil: 0721229348
e-mail: Editura_Arves@k.ro
IMPRIMAT ÎN ROMÂNIA

Colectivul de autori:

Prof. drd. **Iuliana GHEORGHE**, inspector de specialitate I.S.J. Dolj, formator pe „Didactica Disciplinei"

Florina NICOLA, profesor metodist, Şcoala nr. 31 „Theodor Aman", Craiova, formator pe „Didactica Disciplinei"

Aurelia RĂDOI, profesor metodist, Colegiul Naţional „Elena Cuza", Craiova, formator pe „Didactica Disciplinei"

Simona CATANĂ, profesor metodist, Colegiul Naţional „Elena Cuza", Craiova, formator pe „Didactica Disciplinei"

Cornelia GHEORGHE, profesor, Colegiul Naţional „Ştefan Velovan", Craiova, formator pe „Didactica Disciplinei"

Ileana GEORGESCU, profesor, Şcoala nr. 33, Craiova, formator pe „Didactica Disciplinei"

Mariana CÂRSTOCEA, profesor, Şcoala Işalniţa, formator pe „Didactica Disciplinei"

Carmen OPREA, profesor, Grup Şcolar „Traian Vuia", Craiova, formator pe „Didactica Disciplinei"

Cu aprobarea şi binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului TEOFAN, Arhiepiscopul Craiovei şi Mitropolitul Olteniei.

BJAIV

CUVÂNT ÎNAINTE

Societatea românească actuală, aflată în căutarea valorilor morale care să-i asigure renașterea spirituală, simte nevoia optimizării activității educative sub toate aspectele sale, de la cele particulare ale instruirii, ale conceperii curriculum-ului, ale organizării sistemului de învățământ, ale managementului educațional și evaluării, până la sporirea valențelor sale formative. Revine astfel învățătorilor și profesorilor, tuturor educatorilor, datoria îndeplinirii în consens cu valorile morale, a pregătirii elevilor pentru viață, prin respect față de învățătură, muncă, față de adevăr, cinste, dreptate și cu credință în Dumnezeu.

Apare astăzi limpede tuturor oamenilor școlii că educația trebuie să depășească nivelul de transmitere a cunoștințelor și să se transforme într-un demers de formare de capacități psihologice, priceperi, deprinderi și convingeri morale pozitive. Activitatea didactică constituie o situație complexă, în care pregătirea psihopedagogică și de specialitate a cadrelor didactice este mereu pusă la proba practicii educaționale. În consecință, formarea inițială pentru profesia de dascăl se cere a fi mereu amplificată printr-o formare continuă, ce să integreze cele mai recente rezultate ale cercetării în științele psihopedagogice, în practica educațională curentă.

Acestui deziderat major caută să-i răspundă autorii lucrării *„Didactica aplicată a disciplinei RELIGIE"*, apărută la editura ARVES. Problematica dezvoltată în această lucrare este de o incontestabilă actualitate, înscriindu-se organic în seria unor preocupări care să ofere slujitorilor școlii preocupați de formarea religioasă a tinerilor, o autentică sursă de perfecționare a propriei pregătiri didactice.

Privită din perspectiva tradiției metodicii predării RELIGIEI în școli, lucrarea la care ne referim ne apare ca rodul unei munci asidue desfășurate în acest domeniu de un colectiv de profesori metodiști, formatori pe „Didactica disciplinei Religie", colectiv coordonat de prof. drd. Gheorghe Iuliana, inspector de specialitate la I.S.J. Dolj. Lucrarea sintetizează experiența didactică și de specialitate a autorilor, oferind învățătorilor, profesorilor de religie, preoților profesori și tuturor celor interesați de optimizarea didactici aplicate a disciplinei Religie atât o viziune metodologică clară, cât și soluții didactice practice viabile în acest atât de complex domeniu al asimilării valorilor creștine și formării sentimentului religios, la diferite nivele de școlarizare.

Bazată pe un larg orizont de cultură psihopedagogică, pe o temeinică pregătire de specialitate şi nu în ultimă instanţă prin credinţă în dumnezeu, prezenta lucrare constituie pentru autori o împlinire a propriului lor traseu de autoperfecţionare metodică, iar pentru cei cărora li se adresează, o autentică sursă de iniţiere în sistemul metodologiei predării-învăţării Religiei în şcoală şi implicit, o invitaţie la o autoperfecţionare continuă.

Lucrarea, în deplină concordanţă cu noul Curriculum Naţional, cu programele şcolare actuale şi a ghidurilor metodologice de aplicare a acestora pentru disciplina *„Religie"*, se alătură eforturilor slujitorilor şcolii româneşti ce aspiră la îndeplinirea spirituală a tinerelor generaţii, sub aspectul moralei creştine.

Conţinutul lucrării, structurat în nouă capitole, se bazează pe o bibliografie ce cuprinde variate lucrări reprezentative din domeniul psihopedagogiei şi al educaţiei religioase. Între capitolele cărţii există o legătură logică strânsă şi toate converg în jurul mesajului lucrării privind necesitatea aprofundării studiului conceptelor referitoare la componentele situaţiilor educaţionale în general, dar şi celor ale educaţiei religioase referitoare la actul de îndrumare a şcolarului spre lumea transcendentă, spre căutarea lui Dumnezeu, pentru a-L cunoaşte, a-L contempla şi a trăi în intimitatea Lui.

Astfel, în primul capitol sunt prezentate într-o manieră *„more geometrico"* componentele structurale ale procesului de învăţământ în corelaţie cu eşafodajul teoretic referitor la caracteristicile învăţării şcolare eficiente. Ca aspecte mai importante, sunt prezentate cu competenţă teoriile învăţării, diferite taxonomii ale acestora, cu focalizare pe corelaţia dintre activitatea de învăţare cu diverse procese şi funcţii psihice. Sunt de asemenea analizate aspectele importante privind motivaţia învăţării şcolare, ca resorturi reglatorii ale dinamicii atitudinilor elevilor faţă de un anumit domeniu atât de complex cum este cel al perfecţionării morale, realizate prin educaţia religioasă.

Demersul didactic realizat în primul capitol este continuat cu aceeaşi claritate în capitolul al II-lea al lucrării, care ne prezintă nu doar o taxonomie a obiectivelor educaţionale, ci şi modalităţi concrete de operaţionalizare a obiectivelor didactice specifice disciplinei Religie.

Capitolele al III-lea şi al IV-lea ale lucrării, complementare primelor două, se remarcă prin contribuţia originală a autorilor la aplicarea noului curriculum la disciplina Religie. Autorii sunt conştienţi de faptul că în ultimii ani au apărut modificări importante ale conceptelor de bază ale didacticii

diferitelor discipline în general şi ale metodicii predării Religiei în special, motiv pentru care analizează cu deosebită atenţie posibilităţile de transpunere didactică a informaţiei structurate în procesul cunoaşterii, în cunoştinţele oferite spre asimilare în şcoală. Sunt prezentate astfel, modalităţi inovatoare de organizare a conţinuturilor învăţării, precum şi exemple de proiecte de programă de Religie – curs opţional.

Experienţa didactică acumulată de autoare în practica educaţională este reflectată în modul în care ne sunt prezentate, pe parcursul capitolului al IV-lea, o serie de forme de organizare a procesului didactic în predarea disciplinei Religie: tipuri de lecţii, excursii, vizite didactice, consultaţii, meditaţii, manifestări cultural-religioase, participări la slujbele religioasc – toate cu valenţe formative deosebite şi de relevare a misterului divin.

Capitolul al V-lea al lucrării este rezervat prezentării unor demersuri specifice întreprinse în proiectarea activităţii didactice din cadrul disciplinei Religie. Remarcăm acurateţea şi bogăţia exemplificărilor privind posibilitatea elaborării de planificări şi proiectări ale unităţilor de învăţare şi ale lecţiilor de Religie. Subliniem adecvarea exemplificărilor la schimbările ultime în materie de politică educaţională şi de reformă curriculară pentru formarea continuă a cadrelor didactice.

Caracteristicile desfăşurării unui proces de învăţământ modern, formativ şi interactiv sunt evidenţiate în capitolul al VI-lea al lucrării, care ne prezintă strategiile de predare-învăţare specifice disciplinei Religie. Sunt trecute în revistă metodele de predare-învăţare specifice demersului de perfecţionare morală, subliniindu-se cerinţa didacticii moderne de participare activă a şcolarului la propria lui formare. Suntem întru-totul de acord cu autorii lucrării care pledează pentru ideea că în procesul didactic diferitele metode se completează unele pe altele, conducând la dobândirea cunoaşterii – prin intuiţie, raţiune, simţuri, revelaţie ş.a. Remarcăm, de asemenea, bogăţia exemplificărilor şi a aplicaţiilor practice privind predarea şi învăţarea sub asistenţa calculatorului. Remarcăm, de asemenea contribuţia conştientă a autorilor în sfera problematicii formării competenţelor de comunicare în scris (capitolul VIII) şi evaluarea randamentului şcolar la disciplina Religie (capitolul VII).

Utilizarea platformelor informatice şi a software-urilor educaţionale, ce pot fi utilizate în desfăşurarea orelor de Religie, sunt pe larg prezentate în capitolul al IX-lea al lucrării, cere pune astfel la dispoziţia profesorilor de

religie modalităţi formative, creative de aplicare a conţinutului învăţământului religios la toate nivelele de şcolarizare.

Remarcabil este efortul autorilor de a oferi prin conţinutul lucrării şi în Anexele acesteia, un număr impresionant de modele de proiectare, de desfăşurare şi de evaluare a lecţiilor de Religie, pentru diverse nivele de şcolarizare primară şi gimnazială. Considerăm că aceste modele facilitează înţelegerea mai complexă de către tinerii dascăli a problematicii psihopedagogice a educaţiei religioase, constituind adevărate puncte de sprijin pe traseul adeseori anevoios al formării continue a învăţătorilor şi profesorilor.

Privită în ansamblul său, lucrarea la care ne-am referit în rândurile de mai sus constituie un reper în procesul formării continue a tuturor cadrelor didactice care îşi asumă, prin intermediul educaţiei religioase, responsabilitatea modelării conştiinţei şi conduitei tinerilor şcolari, pentru un mod de viaţă fundamentat pe armonia trup-spirit, având ca model desăvârşit pe Mântuitorul Iisus.

Capacitatea de sinteză a autorilor, acurateţea analizei lor, sistematizarea materialului intuitiv prezentat, bogăţia conţinutului prezentat fac din prezenta lucrare nu numai o sursă de modele de acţiune în câmpul educativ, ci şi un exemplu de tratare riguroasă a unor probleme psihopedagogice cu implicaţii formative deosebite. Lectura acestei lucrări ne aduce în minte gândul marelui filosof Constantin Noica: *„O şcoală în care profesorul nu învaţă şi el este o absurditate"*.

Lector univ. dr. Corneliu NOVAC,
Departamentul pentru Perfecţionarea Personalului Didactic,
Universitatea din Craiova

JUSTIFICARE

Manifestându-se ca o cerință legică a dezvoltării, deziderатul obținerii unor rezultate din ce în ce mai bune în activitatea didactică polarizează conștiința și acțiunea tuturor slujitorilor școlii, indiferent dacă dominanta atribuțiilor lor profesionale ține de elaborarea teoretică sau de realizarea practică a valorilor învățământului nostru.

Această orientare valorică omogenă a motivației și aspirațiilor celor ce-și asumă răspunderea formării tinerei generații în vederea unei participări sociale creatoare este pe deplin firească. Ea este rezultanta unor determinări obiective concretizate în înțelegerea și aplicarea cerințelor teoretice și practice ale integrării celor trei factori: *școala* – ca instituție de studiere a științei și culturii; *cercetarea* – ca verigă de elaborare a cunoașterii și *practica* – domeniu al finalității, teren de validare și valorificare a științei și culturii.

Dinamismul societății moderne impune o continuă adaptare a profesionalismului în orice domeniu și o anticipare a nevoilor societății viitorului. Pentru că resursa umană și factorul uman nu se disociază, este important ca profesorul să fie eficient în actul educațional, dar să se simtă și confortabil în exercitarea profesiunii sale.

Rolul profesorului se schimbă: el își dezvoltă propria responsabilitate față de studiile sale, în contextul în care creșterea diversității de modalități, procedee și metode de învățare atrage după sine o nouă gândire pedagogică și metode noi de predare. De aceea, pregătirea acestuia – inițială și continuă – trebuie să fie complexă și să formeze competențe multiple, în domenii de specialitate, de practică pedagogică, de management educațional.

Din analiza curriculum-ului școlar, a programelor școlare și a ghidurilor metodologice de aplicare a programelor școlare pentru disciplina „Religie" se poate concluziona că în ultimii ani au apărut modificări importante ale conceptelor de bază ale didacticii diferitelor discipline în general și ale metodicii predării, în special. Astfel, conținutul noțional al didacticii disciplinei a suferit o serie de transformări – adaptări la noul curriculum național, ceea ce duce la necesitatea formării continue a cadrelor didactice în didactica specialității, fapt ce este în concordanță cu politicile și strategiile naționale de dezvoltare a învățământului.

Se poate observa că formarea inițială, realizată în universitate, nu conferă, în cele mai multe cazuri, competențele necesare practicării la un bun nivel a profesiei de dascăl, deoarece în facultate s-a pus accentul pe pregătirea în specialitate, pregătirea metodică fiind plasată într-un plan secundar.

Din studiul rezultatelor obținute de cadrele didactice la concursurile de competență din ultimii ani s-a observat că un număr foarte mare de cadre didactice nu a reușit să obțină note peste 5 (cinci) – fapt intens mediatizat (negativ), de altfel. Aceasta dovedește că partea de didactică a specialității, care are o pondere de 1/3 din nota finală ori nu este cunoscută de către cadrele didactice ori este complet neglijată.

La aceste date se coroborează și aspectele semnalate de inspectorii de specialitate și de directorii unităților școlare, care au recomandat la aproximativ 80% din cadrele didactice inspectate cursuri de formare continuă în didactica specialității. Toate acestea confirmă faptul că „Didactica specialității" constituie o prioritate de formare la nivel național.

Autorii

Capitolul 1

PROCESUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT CA SISTEM ŞI ROLUL RELIGIEI ÎN ŞCOALĂ

1.1. DESCRIEREA ELEMENTELOR DE STRUCTURA ALE PROCESULUI DE INVĂȚĂMÂNT ŞI INTERDEPENDENȚA LOR

Sistemul de învățământ este componenta principală a sistemului instituțional al educației, cuprinzând instituțiile specifice care realizează scopurile învățământului printr-un management axat pe coordonarea influențelor pedagogice formale şi nonformale.

Procesul de învățământ este un ansamblu coerent de acțiuni conştiente, organizate şi sistematice, desfăşurate în instituții de învățământ pentru formarea personalității celor educați şi integrarea lor socio-profesională.

Componentele procesului de învățământ pot fi analizate pe trei niveluri:

1. *Nivelul funcțional*: obiective şi rezultate;
2. *Nivelul structural*: conținuturi, profesor-elevi, mediu, timp, resurse;
3. *Nivelul operațional*: strategii de predare-învățare, procedee didactice, metode de evaluare.

Elementele procesului de învățământ:

- Profesorii şi elevii, ca principali agenți care rezolvă predarea-învățarea-evaluarea-autoînvățarea, autoevaluarea;
- Scopurile urmărite, ca intenții;
- Conținuturile predării şi învățării, conturate pe planuri de învățământ, programe şi manuale şcolare;
- Metodele şi mijloacele utilizate pentru atingerea scopurilor;
- Organizarea şi planificarea procesului instructiv-educativ;

477133
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
VÂLCEA

- Normele pedagogice, ca prescripții și reguli de acțiune;
- Rezultatele obținute de către elevi.

În spiritul eficienței acțiunii, *profesorul* trebuie:

- să cunoască bine evoluția tuturor componentelor procesului de învățământ;
- să-l delimiteze pe subsisteme (obiective, resurse, conținuturi, elevi, strategii, evaluare, management), pentru a putea mereu să intervină în reglare;
- să planifice, să proiecteze interrelația lor pe dinamica procesului, găsind variantele adecvate;
- sa aprecieze rezultatele prin raportarea la obiective si la modul de realizare;
- sa realizeze continuu conexiunea inversa, pentru toate elementele, pentru a interveni oportun;
- să cunoască, să prevină influențele perturbatoare, care pot veni din exteriorul sau interiorul sistemului;
- să asigure calitatea vieții școlare, a climatului în clasă printr-un management de succes;
- să-și perfecționeze pregătirea și stilurile educaționale;
- să realizeze continuu analize variate: funcționale, structurale, operaționale, globale, comparative, criteriale.

1.2. CARACTERISTICILE PREDĂRII MODERNE

Noul Curriculum Național a fost elaborat pe baza unui set de principii și de criterii menite să asigure coerența la nivelul proiectării și al dezvoltării sale.

Principii privind predarea:

- Predarea trebuie să genereze și să susțină motivația elevilor pentru învățarea continuă.
- Profesorii și învățătorii trebuie să creeze oportunități de învățare diverse, care să faciliteze atingerea obiectivelor propuse.
- Profesorii și învățătorii trebuie să descopere și să stimuleze aptitudinile și interesele elevilor.
- Predarea nu înseamnă numai transmiterea de cunoștințe, ci și de comportamente și de atitudini.
- Predarea trebuie să faciliteze transferul de informații și de componente de la o disciplină la alta.
- Predarea trebuie să se desfășoare în contexte care leagă activitatea școlară de viața cotidiană.

Astfel lecția contemporană trebuie să capete noi înfățișări, devenind un autentic dialog între profesor și elev, să se transforme tot mai mult într-o activitate colectivă pentru dobândirea informațiilor și dezvoltarea creativității elevilor.

În procesul de predare-învățare a religiei pot fi folosite mai multe tipuri de lecții.

Eficiența fiecărui tip de lecții depinde de reușita proiectării didactice, de respectarea temeinică a cerințelor curriculum-ului. Profesorii sunt datori să fie mereu în căutarea noilor forme de prezentare a lecțiilor, a unor modalități variate de stimulare și menținere a interesului elevilor pentru religie. Se impun lecții bine documentate, corecte, expuse cu prospețime, în lumina adevărului religios, în spirit critic și analitic, dar în același timp dinamice și emoționale.

Elevii sunt solicitați să facă judecăți de valoare, să motiveze acțiunea unor personaje într-un context dat, să urmărească prin investigații proprii fapte de excepție, să identifice și să comenteze informațiile provenite din surse diferite, să găsească explicații pentru acțiunile personajelor.

Abordarea sugestiilor în acest context va contribui la realizarea sistemului de obiective ale învățământului religios.

1.3. CARACTERISTICILE ÎNVĂȚĂRII ȘCOLARE EFICIENTE

În cadrul dezvoltării psihice și al formării personalității adulte, învățarea ocupă un loc central, datorită faptului că prin învățare individul dobândește noi comportamente. Începând cu deprinderile și priceperile și terminând cu cunoștințele și operațiile intelectuale, toate se dobândesc prin activitatea de învățare. A. N. Leontiev definea învățarea ca fiind „procesul dobândirii experienței intelectuale de comportare", înțelegând prin aceasta asimilarea de informații și, mai mult decât atât, formarea gândirii, a sferei afective, a voinței, deci formarea sistemului de personalitate.

Dată fiind importanța învățării, în desfășurarea ei sunt implicate și celelalte procese și activități psihice, existând relații de interdependență: pe de o parte toate procesele și funcțiile psihice sunt antrenate în cadrul învățării, iar pe de altă parte ele însele sunt constituite și structurate prin actul de învățare. Deci, se poate spune că învățarea antrenează întreg psihicul și are un rol generativ, formativ și constructiv față de acesta.

Teorii ale învățării:

O scurtă incursiune în istoria diferitelor teorii ale învățării arată complexitatea acestui proces, care a fost abordat în mod diferit de-a lungul timpului de către oamenii de știință și care nici astăzi nu este un subiect lipsit de controverse.

Primele teorii apărute ale învățării au fost teoriile lui I. P. Pavlov, E. Thorndike și Watson, care căutau explicarea învățării prin prisma teoriilor asociaționiste ale lui H. Spencer și H. Taine. Pavlov definea învățarea într-un mod simplist, ca pe o substituire de stimuli, realizată intern prin formarea temporară a unor legături între diferiți centri nervoși, și considera drept factori principali ai învățării întăririle aplicate subiectului, imitația și curiozitatea lui. Thorndike a formulat „legea efectului": învățarea este o succesiune de încercări și erori, din care subiectul reține încercările soldate cu succese și respinge căile ce au dus la eșec. Deci, învățarea în concepția lui Thorndike este o substituire de reacții, având la bază formarea de conexiuni în creier, de unde și numele

de „conexionism". Watson a fost adeptul unei psihologii strict obiective, pe baza observației comportamentului (behaviorism). După Watson, învățarea era o succesiune de reflexe condiționate.

Aceste teorii asociaționiste au fost infirmate de experiențele ulterioare, care au dovedit că, chiar și în cele mai simple forme ale ei, învățarea antrenează întreaga viață psihică: procesele de cunoaștere, afectivitatea, priceperile motorii, voința.

O altă teorie a învățării se desprinde din teoria psihogenezei operațiilor intelectuale, datorată lui J. Piaget. Acesta a demonstrat pe baza observațiilor făcute asupra intelectului copiilor de diferite vârste, ca acțiunile mintale, operațiile mentale se nasc prin interiorizarea acțiunilor reale. „Epistemologia genetică" fondată de Piaget a influențat în mod pozitiv psihologia contemporană și studiile asupra învățământului.

Teoria genetic-cognitivă a lui J. Bruner a fost fondată pe baza operei lui Piaget. El prezintă posibilitatea cunoașterii lumii astfel:

1. *Modalitatea activă*, realizată prin manipularea liberă a obiectelor și exersare (indispensabile în formarea priceperilor și deprinderilor, dar și în achiziționarea primelor cunoștințe). Această modalitate este caracteristică primilor ani ai vieții.

2. *Modalitatea iconică*, se bazează pe imagini mai ales vizuale fără manipulare efectivă (caracteristică vârstei între 5 și 7 ani).

3. *Modalitatea simbolică*, atunci când simbolurile (cuvintele sau alte semne convenționale) înlocuiesc imaginile, permițând apariția conceptelor, a noțiunilor.

În cadrul învățării, se remarcă preponderența succesivă a proceselor psihice: primei modalități de cunoaștere îi corespunde cunoașterea dată de senzații și percepții, celei de-a doua modalități îi corespunde cunoașterea dată de reprezentări și imaginație, apoi, într-o ultimă fază, este implicat procesul superior al gândirii, al abstractizării.

Teoria lui Bruner evidențiază atât aspectele pozitive cât și cele negative ale învățării școlare: pe de o parte, scoaterea învățământului din contextul „acțiunii imediate" și transformarea învățării într-o activitate independentă, cu un scop bine determinat, facilitează distingerea esențialului de neesențial și elaborarea de idei complexe. Dezavantajul ar fi riscul apariției formalismului și ruperii de realitate. De aceea, se pune accentul pe o învățare cu scop formativ a elevului.

Tipuri de învățare:

O primă clasificare a învățării ar putea fi: *învățarea spontană sau socială* (care se referă la învățarea neorganizată și instinctivă, care are loc în familie și apoi în societate) și *învățarea sistematică* (organizată, realizată în cadrul școlii).

Învățarea școlară este, în cea mai mare și semnificativă parte, o învățare cognitivă, căci scopul final urmărit este constituirea unui sistem cognitiv al elevului și a unor structuri operaționale specifice obiectelor studiate în școală.

O altă clasificare a tipurilor de învățare este cea propusă de R. Gagné în „Condițiile învățării". El construiește o ierarhie din opt tipuri de învățare, din ce în ce mai complexe, astfel încât o învățare mai complexă presupune realizarea prealabilă a celorlalte moduri de învățare mai simple: *învățarea de semnale* (cazul sugarului care începe să-și recunoască mama după imaginea ei vizuală și nu doar după voce);

învățarea stimul-răspuns (când la un anumit stimul, o mișcare poate fi înlocuită cu alta); *înlănțuirea de mișcări* (mersul pe bicicletă, înotul); *asociațiile verbale foarte complexe* sunt cele implicate în vorbire; *învățarea prin discriminare* (când facem distincții fine); *învățarea conceptelor concrete* pentru a utiliza cuvintele; *învățarea regulilor, a legilor, a formulelor matematice*; *rezolvarea de probleme* constituie tipul de învățare cel mai complicat; trebuie să combinăm regulile pentru a soluționa situații, probleme noi.

În cadrul predării, atunci când întâmpinăm dificultăți specifice unui anume nivel trebuie să ne asigurăm de însușirea cunoștințelor treptelor anterioare. Din teoria lui Gagné decurge necesitatea unei analize minuțioase a conceptelor și operațiilor implicate în înțelegerea unei teme, cât și preocuparea de a dezvolta capacitatea elevilor de rezolvare a unor variate probleme – treapta superioară a învățării.

Învățarea în corelație cu celelalte procese și activități psihice:

În mod esențial, învățarea înseamnă însușirea de noi cunoștințe, priceperi și formarea de noi capacități intelectuale. Pe ea se bazează întreaga dezvoltare a personalității.

Procesele și activitățile psihice interacționează și interferează simultan, dar putem considera că, într-o anume fază a actului de învățare, un anume proces psihic este preponderent. În procesul învățării se pot distinge două etape: în prima se urmărește rezolvarea unei probleme – acum rolul principal îl are gândirea, organizând percepția, atenția, memoria și imaginația – iar în a doua etapă se realizează fixarea, consolidarea soluției și pe primul loc se situează memorarea inteligentă. Tot timpul este însă necesară susținerea energetică a învățării, susținere realizată de motivație, voință, afectivitate și, la fel de necesară, este comunicarea dintre profesor și elev, care implică limbajul.

a. Atenția - este o condiție sine-qua-non a actului de învățare, care îi sporește eficiența și îl facilitează. Prin definiție, ea constă în orientarea și concentrarea activității psihice cognitive asupra unui obiect sau fenomen. Ea asigură o bună receptare senzorială și perceptivă a stimulilor, o înțelegere mai profundă, o memorare mai durabilă, selectarea priceperilor și deprinderilor adecvate. Dimpotrivă, lipsa atenției duce la omisiuni în receptarea stimulilor, la erori în reacțiile de răspuns, la confuzie în descifrarea sensurilor, care toate „sabotează" desfășurarea învățării.

Atenția poate avea forme mai simple sau mai complexe: atenția involuntară (orientarea se face de la sine, fără efort), voluntară (cu efort volitiv), postvoluntară (când o activitate care a necesitat efort devine plăcută și ne atrage în mod spontan). Factorii care favorizează concentrarea involuntară a atenției sunt deosebit de importanți văzuți din prisma activității de predare, deoarece profesorul trebuie să cunoască acești factori ca modalități de captare a atenției elevilor. Factorii externi sunt: noutatea obiectelor, fenomenelor, situațiilor, intensitatea stimulilor, contrastul, mișcarea, schimbarea stimulilor. Dintre factorii interni, cel mai important este interesul, subordonat motivației. Cultivarea intereselor elevilor este una dintre sarcinile principale ale școlii, ele influențând profund și multilateral viața psihică.

b. Percepția - se definește ca fiind cunoașterea obiectelor și fenomenelor în integritatea lor și în momentul când ele acționează asupra organelor senzoriale. Percepția cuprinde numeroase senzații, fără a se reduce însă la o sumă a acestora, întrucât în percepția și identificarea, recunoașterea obiectului intervin atât reprezentările anterioare, cât și gândirea, memoria. În percepție sunt implicate atitudini: o atitudine motorie (poziția adoptată atunci când percepem ceva), dar și o stare de pregătire intelectuală, și o atitudine efectivă, motivația, interesele. Această multitudine de factori trebuie luată în considerare în procesul de predare-învățare.

c. Memoria - este funcția psihică fundamentală care face posibilă fixarea, conservarea, recunoașterea și reproducerea fenomenelor psihice. Există o memorie de tip imaginativ, asigurând păstrarea și reproducerea reprezentărilor, una verbal-logică referitoare la idei, o memorie afectivă (creând posibilitatea retrăirii unor emoții) și o memorie motorie (făcând posibilă formarea de priceperi și deprinderi). După durata memorării, memoria poate fi de foarte scurtă durată (0.25 – 0.50 dintr-o secundă), de scurtă durată (memoria de lucru) sau de lungă durată, care este cea mai importantă, întrucât ea poate păstra impresiile ani de zile chiar. Memoria de lungă durată se împarte în memoria episodică – înregistrând toate evenimentele cotidiene și memoria semantică, în care sunt structurate logic toate cunoștințele acumulate mai mult sau mai puțin sistematic.

Gândirea este facilitată numai dacă se află în relație cu o memorie semantică, logic organizată, iar școala trebuie să aibă în vedere, în centrul preocupărilor, cultivarea gândirii și nu simpla înregistrare de cunoștințe.

Pentru o învățare eficientă, respectiv o memorare facilă și temeinică, sunt importanți următorii factori: motivația subiectului, scopul memorării (o motivație intrinsecă, un interes personal vor crește eficiența învățării); cunoașterea efectelor (elevul trebuie să afle de ce anume a luat o nota proastă); înțelegerea materialului de învățat (esențială mai ales pentru o învățare durabilă, căci dacă nu înțelegem, uitarea intervine foarte repede); voința, intenția de a ține minte. Înțelegerea se dovedește a fi mai importantă decât intenția de a ține minte. Memorarea inteligentă, dar involuntară este mai eficientă decât memorarea mecanică și voluntară. Un alt factor al conservării cunoștințelor îl constituie repetarea lor: „repetiția este mama învățăturii", însă această repetare trebuie să fie dinamică, să aprofundeze și să stabilească noi legături, noi sensuri în materialul de învățat.

Ca o concluzie practică, se poate concepe modul optim de organizare a învățării unui text amplu și dificil astfel:

1) familiarizarea cu textul;

2) aprofundarea ideilor (se fragmentează textul după ideile principale și se urmărește înțelegerea lor);

3) reluarea fiecărui fragment în vederea unei memorări analitice;

4) fixarea în ansamblu a materialului;

5) recapitularea schemelor realizate.

d. Motivația - motivele fundamentale pentru procesul educativ sunt atașamentul copilului față de mama sa, apoi, la un pol opus, tendințele agresive, și cel mai important, tendința de afirmare, motivația de realizare, care se manifestă în încercarea de a-ți realiza aptitudinile și în dorința de a obține un succes. Aspirațiile, ambiția, motivația de realizare contribuie la sporirea eficienței muncii, a învățării și chiar la soluționarea unor probleme. Un nivel de aspirație adecvat depinde de o justă apreciere a propriei posibilități, căci supraestimarea te condamnă la o viață de eșecuri, iar subestimarea te face să ratezi țeluri realizabile.

Motivația școlară constituie ansamblul de motive care îl determină pe elev să vină la școală și să învețe. Ea se împarte în: motivația extrinsecă (dorința de afirmare, tendințele normative, teama de consecințe, ambiția) și motivația intrinsecă (curiozitatea, dorința de a afla cât mai mult). Motivația intrinsecă este mai importantă și mai eficientă în învățare decât cea extrinsecă, dar la vârste mici, acest raport se inversează.

Concluzie:

Învățarea este deci activitatea psihică prin care se dobândesc și se sedimentează noi cunoștințe și comportamente, prin care se formează și se dezvoltă sistemul de personalitate al individului uman. În cadrul acestui proces de învățare, sunt integrate celelalte funcții și procese psihice (percepția, atenția, memoria, gândirea, motivația, afectivitatea), care interacționează pentru o configurare optimă a cadrului pentru învățare, pentru o mai mare eficiență.

1.4. EVALUAREA

Evaluarea procesului de învățământ reprezintă o acțiune subordonată activității de instruire/educație, organizată la nivel de sistem, necesară pentru verificarea gradului de îndeplinire a obiectivelor propuse, verificare realizabilă la diferite intervale de timp, cu funcția centrală de reglare-autoreglare. Ca mecanism specific sistemelor deschise, cu funcția centrală de reglare-autoreglare, evaluarea asigură raportarea rezultatelor obținute într-o anumită activitate, la un ansamblu de criterii specifice domeniului în vederea luării unei decizii optime.

Funcțiile acțiunii de evaluare didactică au o dublă semnificație, socială și pedagogică. Putem avansa următorul model de clasificare:

1) *Funcții sociale* de:

- validare socială a produselor sistemului de învățământ;
- orientare socială, școlară și profesională;
- selecție socială, școlară și profesională.

2) *Funcţii pedagogice* de:

- informare pedagogică (verificarea rezultatelor şcolare pe criterii prioritar constatative);
- funcţia de diagnoză pedagogică, (interpretarea rezultatelor pe criterii prioritar calitative);
- prognoza pedagogică (anticiparea rezultatelor la niveluri de performanţă şi de competenţă superioare celor atinse anterior).

Implicarea evaluării într-un sistem complex de decizii importante la nivel de politică a educaţiei permite sesizarea unui set de *funcţii de o mai mare diversitate:*

- funcţia de evidenţiere a eficacităţii sistemului de învăţământ –„concretizată în nivelul de pregătire al elevilor pe parcursul studiilor şi în nivelul de competenţă la ieşirea din sistem şi intrarea în viaţa activă";
- funcţia de control care „face comparabile rezultatele obţinute de şcoli de acelaşi grad şi tip prin instruirea examinărilor naţionale";
- funcţia de certificare a nivelului de pregătire al absolvenţilor unui ciclu de învăţământ, care susţine luarea unor decizii optime „de ameliorare a curricumului şi a proceselor de instruire care le sunt proprii";
- funcţia de apreciere a performanţelor şcolare ale elevilor „prin sistemul certificat de notare";
- funcţia de realizare a diagnozei „asupra dificultăţilor de învăţare ale elevilor";
- funcţia de realizare a prognozei referitoare la comportamentul şi performanţele viitoare ale elevilor, posibile în diferite situaţii şi contexte pedagogice;
- funcţia de feed-back continuu care asigură îmbunătăţirea permanentă a instruirii, a predării şi a învăţării;
- funcţia de apreciere a eficacităţii şi eficienţei proceselor de instruire (prin analiza şi optimizarea raporturilor dintre: obiective – rezultate obţinute; rezultate obţinute – rezultate utilizate; rezultate – calitatea proceselor de instruire iniţiate şi finalizate în şcoală şi în afara şcolii);
- funcţia de selecţie şcolară a elevilor prin examene/concursuri, realizate în raport de capacităţile, competenţele şi cunoştinţele necesare în viitoarea treaptă şcolară;
- funcţia de stimulare a spiritului de responsabilitate a profesorilor pentru nivelul calitativ de pregătire asigurat elevilor, funcţie relevantă social, în raport cu societatea civilă şi cu comunitatea locală, teritorială şi naţională;
- funcţia de formare la elevi a unei imagini de sine şi a unei capacităţi autoevaluative optime, „cu efecte pozitive asupra interesului şi a gradului de angajare a acestuia în procesul de învăţare.

Structura acţiunii de evaluare didactică include trei operaţii principale – măsurarea, aprecierea, decizia – corespunzătoare funcţiilor pedagogice prezentate anterior.

1) *Măsurarea* reprezintă operaţia de evaluare cantitativă, realizabilă prin instrumente speciale (chestionare, ghiduri, tehnici statistice etc.) finalizate prin date

exacte (scor, cifre, statistici) sau descrieri obiective. Măsurarea nu angajează emiterea unor judecăți de valoare specific pedagogice, deschise interpretării pe termen scurt, mediu și lung.

2) *Aprecierea* reprezintă operația de evaluare calitativă care introduce un set de criterii de interpretare a rezultatelor consemnate anterior în urma operației de măsurare. Aceste criterii specific pedagogice vizează, permit interpretarea rezultatelor elevului în raport de:

- obiectivele specifice incluse în programe și de cele operaționale propuse de profesor;
- progresul sau regresul înregistrat față de ultima evaluare realizată de profesor;
- relația existentă între resursele investite, nivelul anterior de pregătire și potențialul psihopedagogic și social al elevului, baza didactico-materială a școlii și a clasei de elevi; calitatea formării inițiale și continuă a profesorului-calitatea procesului de instruire, rezultatele elevului.

3) *Decizia* reprezintă operația de evaluare care asigură prelungirea aprecierii într-o notă școlară, caracterizare, hotărâre, recomandare etc. cu valoare de prognoză pedagogică. Această operație intră în categoria judecăților evaluative finale, realizabilă în raport de mai multe criterii pedagogice:

- valorificarea la maximum a potențialului elevului evaluat;
- ameliorarea permanentă a calității activității didactice;
- transformarea diagnozei în prognoză cu funcție de anticipare pozitivă;
- comunicarea pedagogică a deciziei în termeni manageriali de îndrumare metodologică a celui evaluat.

Evaluarea randamentului școlar presupune valorificarea tuturor operațiilor analizate anterior, ținând seama de următoarele criterii:

- *rezultatele școlare* (interpretate în sens cantitativ și calitativ);
- *comportamentul elevului* (privit în sens psihologic și pedagogic);
- *succesul școlar* (analizat în raport de obiectivele generale și de progresul sau regresul realizat individual și colectiv);
- *calitatea procesului de învățământ*, identificată în raport de factorii de stoc (care exprimă calitatea procesului de învățământ într-un anumit proces al evoluției) și de flux (care exprimă calitatea procesului de învățământ, într-o perspectivă dinamică, prin intermediul unor indicatori mobili, referitor la: comportamentul profesorilor și elevilor; reușita școlară cu evoluțiile sale în timp și spațiu).

Numai în contextul folosirii multiplelor metode și instrumente de evaluare se poate atinge un nivel înalt al evaluării curriculum-ului predat și celui învățat.

1. 5. ASPECTE PRIVIND MOTIVAȚIA ÎNVĂȚĂRII

Motivația este unul dintre cele mai importante prerechizite ale învățării şcolare. Sunt investite sume enorme de bani pentru construcția de şcoli, pentru echiparea acestora, pentru remunerarea personalul didactic, dar toate acestea devin inutile dacă elevii nu vor să învețe. Problema care se pune în acest context este următoarea: Ce anume îl face pe un elev să dorească să învețe, iar pe un altul să nu dorească acest lucru? Dorința unui elev de a depune un efort cognitiv în scopul achiziționării de noi cunoştințe este produsul mai multor factori cu acțiune conjugată; pornind de la personalitatea şi abilitățile elevului implicate în sarcini specifice de învățare până la mobilizarea generală pentru învățare.

Frecvent conceptului de motivație i se conferă o accepțiune mult prea generală. Problema motivației este totuşi una specifică adică „eşti motivat să faci ceva anume". De aceea se impune să relaționăm acest concept de o sarcină țintă. Nu dispunem de o motivație universală şi generală, ci de una orientată mai mult sau mai puțin precis spre rezolvarea sau nerezolvarea unor probleme specifice. Astfel în situația în care un profesor emite o judecată generală de genul: „clasa nu este motivată", el comite o eroare. Clasa respectivă nu este motivată să rezolve un anumit tip de sarcini (de exemplu, să învețe la o anumită materie). Membrii aceleiaşi clase sunt motivați însă să facă multe alte lucruri.

Motivația are nu numai un caracter energizator ori activator asupra comportamentului, ci totodată şi unul de direcționare al comportamentelor. Astfel putem conchide că motivația dispune de două segmente importante: unul de energizare, iar celălalt vectorizant, de orientare a comportamentului spre realizarea unui anumit scop.

Mobilurile sunt obiecte, evenimente, ori condiții care ne incită la acțiune.

Atribuțiile cauzale ale profesorilor:

Comentând performanțele superioare pe care le obțin elevii la lucrările de verificare, profesorii atribuie frecvent succesul elevilor prestației şi calității predării, interesului, efortului şi condițiilor de acasă ale elevilor. În schimb când elevii au performanțe slabe, profesorii tind să dea vina pe:

- inabilitatea elevilor de-a se pregăti individual;
- condițiile sociale modeste;
- dificultatea testului. (Bar-Tal, 1979).

Astfel în general, profesorii tind să-şi împartă succesul cu elevii, dar să dea vina eşecului pe cauze externe, ce nu țin de ei.

Tehnici motivaționale în predare:

Există un număr semnificativ de factori ambientali, pe care profesorii îi pot utiliza pentru a creşte motivația elevilor.

1) Începerea lecției prin a da elevilor un motiv de-a fi motivat

Prin cercetarea pe care o întreprind Brophy Rohkemper asupra a șase clase de gimnaziu, constată că n-au întâlnit vreun profesor care să le spună explicit elevilor că pot obține satisfacție personală din îndeplinirea unei sarcini școlare. În cazul prezentării unor noi sarcini, doar o treime din comentariile profesorilor aveau un caracter motivator. („Cred c-o să vă placă și o să vă fie util"). Majoritatea sarcinilor noi erau introduse prin comentarii neutre sau chiar negative. („Știu că asta nu vă va plăcea, dar ..."). În general chiar și profesorii eficace, nu prea fac afirmații care să motiveze elevii să învețe diferitele conținuturi pe care le predau. De aceea, încercarea de conștientizare a elevilor 1) a finalității sarcinilor pe care le rezolvă; 2) a modului în care aceste sarcini îi pregătesc să facă alte lucruri și 3) mai ales, de ce sunt aceste sarcini importante și interesante reprezintă factori motivatori semnificativi.

2) Expectanțe clare

Frecvent profesorii nu oferă date suficient de clare despre sarcinile pe care trebuie să le îndeplinească elevii. Ei abordează o nouă sarcină fără a le da un motiv al realizării sarcinii și nici vreo rațiune a finalizării ei. Elevii au nevoie să știe în termeni exacți:

- la ce se așteaptă profesorul din partea lor să facă;
- cum vor fi evaluați;
- care vor fi consecințele diferitelor acțiuni întreprinse de ei.

Frecvent elevii eșuează în rezolvarea unei sarcini concrete, din cauza confuziei pe care o înregistrează în jurul a ceea ce așteptă profesorii de la ei (Brophy, 1981). De exemplu în cazul unui referat sau a unei lucrări, este necesar ca profesorul sa fie clar asupra a ceea ce se așteaptă să scrie elevii, cât anume să scrie, cum va fi evaluată lucrarea, ce relevanță va avea pentru nota finală. Claritatea asigură elevii că eforturile direcționate spre scrierea unei lucrări bune vor fi recompensate în termenii unor note, calificative, premii etc.

Studiile realizate asupra elevilor neinformați suficient asupra așteptărilor profesorilor din partea lor au relevat prezența unor performanțe mai reduse decât în cazul elevilor ai căror profesori le-au oferit aceste informații. Nu contează atât de mult cât sunt de motivați pentru realizarea unei sarcini, dacă nu cunosc așteptările vis-à-vis de acesta. Frecvent rezultatul este că vor începe să realizeze sarcinile cu o anumită latență, se vor simți nesiguri, anxioși și vor comite frecvent greșeli.

3) Fixarea unor obiective pe termen scurt

Bandura și Schunk (1981) au realizat un studiu pe un lot de 40 de elevi din ciclul liceal, cu performanțe reduse la matematică și care prezentau o anumită aversiune față de această materie. O parte din elevi au fost învățați să-și fixeze scopuri și sarcini pe termen scurt, alții pe termen lung, iar alții nu și-au fixat astfel de scopuri. După șapte sesiuni de învățare, elevilor învățați să-și stabilească sarcini pe termen scurt a început să le placă activitățile, pe care altă dată le considerau respingătoare. Totodată

au obținut performanțe superioare și au devenit mai conștienți de propria lor eficacitate și abilitate la matematică.

4) Aprecierea verbală și scrisă

În multe cazuri o întărire tangibilă nu este atât de eficace ca și aprecierea verbală a profesorului. Lauda este cea mai naturală și cel mai facil de administrat dintre tehnicile motivaționale de care dispune un profesor. Subliniem faptul că, mai importantă decât cantitatea acestei laude pe care o poate utiliza profesorul este calitatea ei, adică modul în care este ea oferită. Ne referim în acest caz la gradul de relaționare al laudei cu un comportament dezirabil bine definit, la specificitatea și la credibilitatea ei.

Specificitatea vizează faptul că profesorul apreciază un elev pentru un comportament specific și nu pentru un „bine" general. Lauda este *credibilă* dacă este oferită cu sinceritate pentru un lucru bun concret realizat. Brophy (1981) a realizat un studiu asupra manierei în care profesorii adresează laude elevilor slabi la învățătură precum și a celor care prezintă comportamente dezadaptative. Constatarea lui a fost că, frecvent, acești profesori manifestă o discrepanță facil sesizabilă între limbajul verbal, ce adresează laude și limbajul nonverbal concretizat în: tonalitate, accent, postură, inflexiunile vocii precum și în alte amorse nonverbale.

Comentariile scrise de profesor pe lucrările elevilor de asemenea au un impact pozitiv semnificativ asupra performanțelor ulterioare la teste. Totodată se remarcă și un efect asupra efortului ulterior al elevului, al atenției și atitudinii sale față de învățare. Totuși nu toți elevii reacționează uniform la acordarea laudei. De exemplu extrovertiții (persoane interesate preponderent de lucruri exterioare și de viața socială) pot fi motivați mai degrabă de mustrare decât de laudă; pe când în cazul introvertiților (persoane centrate mai mult în jurul propriilor gânduri și sentimente) lauda este mult mai eficace.

5) Utilizarea judicioasă a notării

Sistemul de notare utilizat în majoritatea școlilor prezintă simultan trei funcții diferite: evaluare, oferirea de feedback și de mobilizare.

6) Stimularea descoperirii, explorării, curiozității epistemice

Stimulii noi, surprinzători, complecși sau ambigui creează un fel de „trezire cognitivă" numită curiozitate epistemică. Acesta creează premisele motivării pentru a căuta noi căi de înțelegere și de rezolvare a unor probleme. Câteva modalități prin care poate fi stimulată curiozitatea epistemică:

- *Surpriza.* Un experiment simplu la care se poate recurge: se strecoară o bilă printr-un inel metalic. Încălzind bila și încercând din nou bila nu va merge.
- *Neobișnuitul.* Se poate utiliza un fapt devenit obișnuit și banal, drept rampă de lansare pentru realizarea a ceva neobișnuit. De exemplu, dacă elevii vorbesc despre propriile lor probleme legate de învățare, profesorul, la rândul lui poate să înceapă să-și expună propriile lui dileme legate de acest subiect. Prin acest mod de abordare își

prezintă latura umană, fapt ce-l va apropia de elevi. Dacă, de obicei profesorul este cel care testează elevii, la rândul lor aceştia pot fi provocaţi să-i administreze un test profesorului. A lua o distanţă provizorie, faţă de ceea ce se aşteaptă elevii să se desfăşoare în mod firesc în clasă, poate avea următoarele implicaţii: captarea atenţiei elevilor şi implicarea acestora într-un grad superior în activitatea de învăţare.

➢ *Perplexitatea sau nesiguranța*. Are loc atunci când, pentru rezolvarea unei probleme, există un anumit număr de soluții posibile, dar nici una din ele nu pare corectă. Îndoiala sau conflictul dintre două convingeri opuse. De exemplu „eu fumez" şi „fumatul produce cancer".

➢ *Contradicția*. Se poate invoca o descoperire, care pare să contrazică anumite principii şi legi universal valabile. De exemplu într-un spațiu neeuclidian două drepte paralele se întretaie. Prezentarea unor elemente incomplete (figuri, corpuri) facilitează capacitatea generativă.

7) Stimularea apetitului

Oferirea unei mostre din recompensă înainte ca subiectul să fi depus vreun efort are efecte stimulative asupra motivației. Arătând elevilor ce înseamnă un gest cu semnificaţie socială îi va conştientiza de ce anume se va întâmpla dacă lucrează bine. Sau se poate concepe o secvenţă de instrucţie pentru învăţare, în care elevii să aibă un succes inițial. Brophy (1976) a arătat că elevii erau mult mai motivaţi atunci când profesorul le rostea mai întâi numele, după care punea întrebări, decât atunci când aştepta răspunsuri voluntare. Prin această numire inițială profesorii erau capabili să controleze participarea elevilor la oră.

8) Utilizarea unor materiale familiare pentru exemple

În locul plictisitoarelor variabile X şi Y se poate recurge la numele unui profesor sau a unui elev. Pentru a-i învăța cum sunt alfabetizate fișele de la bibliotecă se pot utiliza titluri de cărți pe care le-au citit. Când se utilizează cifre pentru diverse calcule se poate folosi de exemplu prețul biletelor de la un concert rock.

9) Minimalizarea atractivității motivației competiționale

Un elev uneori pentru a obține acceptarea şi aprobarea celorlalți încearcă să submineze autoritatea profesorului. Ce se poate face ca elevul să perceapă negativ acest mod de comportament? De exemplu se poate implica în activități şcolare auxiliare (reprezentant al clasei la diferite competiții sportive, științifice). Pentru a minimaliza atractivitatea competițională este necesar uneori a se folosi pedeapsa pentru comportamentul neadecvat, dar concomitent să fie stimulat un comportament adecvat.

10) Minimalizarea consecințelor neplăcute ale implicării elevilor în școală

Prezentam câteva din aceste consecințe neplăcute posibile: disconfortul fizic (determinat de: absența pauzelor, un ecran aflat prea departe, o încăpere lipsită de rezonanță); diminuarea stimei de sine (datorată eşecului de-a rezolva anumite probleme care îi surclasează, utilizarea unor apelative dezonorante de către profesor la adresa

elevului); situația în care elevii sunt solicitați să participe la o competiție unde numai o mică parte au șansa de a reuși; să fie nevoiți să asculte o prezentare plictisitoare, redundanță care nu îi antrenează; să fie testați dintr-o lecție care nu li s-a predat.

Concluzii

Problema motivației umane nu trebuie înțeleasă într-un mod simplu, mecanicist, ci în termenii mai complecși ai unui proces idiosincretic, de facilitare a anumitor patternuri de dorințe. Altfel spus, nu există un comutator magic al motivației, care să determine oamenii să dorească să învețe, să lucreze mai mult, să acționeze într-o manieră mai responsabilă. Facilitarea și nu controlul ar trebui să ne ghideze ideile, când încercăm să schimbăm anumite comportamente în școală. Chiar când o persoană este într-o poziție de autoritate, cum este profesorul, eforturile de-a motiva elevii într-o anumită direcție vor avea un succes mai semnificativ, dacă relația profesor-elev este considerată una de colaborare între persoane ce pot sau nu să împărtășească aceleași sentimente, expectanțe și scopuri. Astfel intervențiile motivaționale ce nu respectă scopurile, emoțiile și convingerile unei persoane legate de o anumită situație pot produce efecte pe termen scurt, dar pe o perioadă mai mare de timp aceste intervenții pot să eșueze.

Capitolul 2

OBIECTIVELE EDUCAȚIONALE SPECIFICE DISCIPLINEI RELIGIE

2.1. IDEAL, SCOP, OBIECTIVE

Idealul educațional al şcolii româneşti constă în dezvoltarea liberă, integrală şi armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome şi creative.

Idealul educațional este telul suprem, concretizat în modelul de personalitate ce trebuie format, în raport de cerințele culturale şi economice ale societății într-o anumită etapă de dezvoltare a acesteia.

Scopul este un obiectiv fundamental, cu grade diferite de generalizare, care desemnează schimbări observabile şi măsurabile la nivelul sistemului şi al procesului de învățământ.

Religia urmăreşte un anume scop care vizează:

- mijlocirea adevărurilor de credință şi morala pe temeiul cărora omul îşi câştigă mântuirea (scop material);
- dezvoltarea funcțiunilor sufleteşti şi mai ales a predispoziției religioase (scop formal);
- desăvârşirea creştină, drumul parcurs până la asemănarea cu Dumnezeu (scop educativ).

Obiectivul educațional este ipostaza cea mai concretă a finalităților şi desemnează tipul de schimbări pe care procesul de învățământ îl aşteaptă şi îl realizează. El se referă la achiziții de încorporat, redate în termeni de comportamente concrete, vizibile, măsurabile şi exprimabile.

Obiectivele se deduc din scopuri, iar acestea din ideal.

2. 2. TIPOLOGIA OBIECTIVELOR EDUCAȚIONALE

Obiectivele educaționale generale constituie o categorie curriculară esențială. Definită la un nivel de abstractizare, acestea consemnează așteptările societății, vizând atât parcursul școlar al elevilor în ansamblul său, cât și performanțele cele mai generale care ar trebui atinse de ei la capătul școlarității. Obiectivele generale constituie expresia opțiunilor politicii educaționale, precum și articolului de personalitate care se propune a fi format.

Obiectivele generale transdisciplinare constituie primul nivel de concretizare a obiectivelor educaționale generale, fiind percepute ca un mecanism reglator la nivelul curriculum-ului național.

Obiectivele generale transdisciplinare sunt modele care reies din structura personalității și din cea a experienței sociale în sens larg, vizând sintetic cunoștințele (a ști), capacitățile (a ști să faci) și atitudinile (a ști să fii) pe care elevii ar trebui să le interiorizeze în cadrul întregului parcurs școlar.

Obiectivele pe trepte și niveluri. Finalități. Acest tip de obiective are de asemenea, un caracter transdisciplinar, concretizat însă în cadrul unui anumit ciclu de mai mulți ani școlari. Cu alte cuvinte este vorba despre obiectivele transdisciplinare vizând acțiunea educativă pe parcursul unei anumite trepte de învățământ (învățământul primar, gimnazial și liceal etc.).

Obiectivele pe arii curriculare. Această categorie pedagogică transpune obiectivele transdisciplinare la nivelul unor obiecte de studiu înrudite sau al unor grupe integrate de discipline. De exemplu, ariile curriculare: limbă și comunicare, matematică și științe, științe socio-umane etc.

Obiectivele generale pe discipline derivă din obiectivele pe arii curriculare și includ principalele categorii de cunoștințe, capacități și atitudini care se structurează prin studierea anumitor discipline. Ca și în cazul altor tipuri de obiective generale, acestea comportă în formulare un anumit grad de abstracție. Obiectivele generale constituie, pe de o parte, sursa formulării obiectivelor de referință ale fiecărei discipline, iar pe de altă parte, sursa formulării obiectivelor de referință ale fiecărei discipline, iar pe de altă parte a obiectivelor de evaluare elaborate de către profesor.

Obiective generale ale disciplinei:

a. Obiectivele-cadru - rezultă din obiectivele generale și au nivel înalt de generalitate și de complexitate. Ele se referă la formarea unor capacități specifice disciplinei și sunt urmărite de-a lungul mai multor ani de studiu.

b. Obiective de referință - (Cf. Crișan, Al., et al., 1993) se elaborează în baza obiectivelor generale ale disciplinei și se exprimă în termeni de acțiune concretă, relative la o situație educativă prin programa școlară. Cu alte cuvinte ele reprezintă etape parțiale și succesive ale atingerii obiectivelor generale. Din punct de vedere pedagogic, acest tip de obiective, trimite spre rezultate propriu-zise recomandate, adică spre cunoștințele obținute de către elevi spre capacitățile, comportamentele și atitudinile vizate de procesul didactic. Obiectivele de referință se elaborează, de obicei,

pe discipline, pentru fiecare an de studiu și pentru fiecare domeniu de cunoștințe, capacități și atitudini.

Obiectivele de referință sunt cele care se corelează cu subiectul lecției (unui grup de lecții). Ele se concentrează asupra a ceea ce se dorește să se realizeze prin subiectul abordat, asupra cunoștințelor și capacităților pe care elevii trebuie să le dobândească asupra modului în care elevii trebuie să le dobândească, asupra modului în care se va face predarea și evaluarea.

Axarea pe obiectivele de referință din curriculum-ul școlar, în concordanță cu subiectul lecției, este mult mai eficientă decât utilizarea unei liste de obiective generale (abstracte).

Atunci când se elaborează lista de obiective pentru lecție, este foarte important ca acestea să fie puse în concordanță cu domeniile respective ale obiectivelor transdisciplinare (taxonomii).

Obiectivul lecției, formulat corect, are întotdeauna un echivalent în structura obiectivelor transdisciplinare sau a taxonomiei propuse. Învățarea poate fi considerată eficientă și deplină (formativă), dacă în cadrul unui subiect al unui conținut (teme) vor fi atinse obiectivele de toate nivelurile.

c. Obiectivele operaționale - definesc comportamentul elevului după ce acesta a parcurs o experiență de învățare. Ele se referă la performanțe măsurabile și detectabile prin schimbări vizibile de comportament școlar. Obiectivele operaționale sunt de obicei deosebit de detaliate. Tocmai din acest motiv ele reprezintă, ultimul nivel în ansamblul ierarhiei obiectivelor. În cadrul lor se specifică foarte clar performanța urmărită, precum și condițiile în care ea devine posibilă. Datorită caracterului amănunțit al obiectivelor operaționale, dar și al numărului lor relativ mare la care se poate ajunge, ele nu apar de regulă, la nivelul textului numit curriculum școlar, ci sunt elaborate de cele mai multe ori de către profesori și vizează unități sau ansambluri de unități de conținut, abordate la nivelul unei anumite lecții sau al unor grupuri de lecții.

Obiectivele generale transdisciplinare, obiective pe trepte cele pe arii curriculare și pe discipline au fost realizate folosindu-se modelul definirii lor în baza de cunoștințe, capacități și atitudini. O asemenea structurare a avut la bază considerente de ordin tehnic. Este însă de la sine înțeles că în expunerea lor a fost respectat în mod integrat, deci în fuziune ceea ce este de fapt esența abordării curriculare.

2.3. TAXONOMIA OBIECTIVELOR EDUCAȚIONALE

Taxonomia (gr. „taxos" – ordine, clasificare) a apărut din nevoia raționalizării, sistematizării și evaluării unei acțiuni pedagogice.

Fără îndoială că de maxima utilitate teoretică dar și/mai ales practica este tipologizarea obiectivelor didactice. În pedagogie, taxonomiile (ca abordări sistematice, clasificatoare, descriptive și explicative, construite pe criterii de

ierarhizare, complexitate şi – pe cât posibil – completitudine) s-au impus mai ales prin cercetările lui B. S. Bloom şi colaboratorilor lui (1951, 1964, 1969).

Până în prezent, cel mai elaborat inventar al obiectivelor pedagogice este cel al lui D'Hainaut care are statutul unei „tipologii interdisciplinare a demersurilor intelectuale, care se apropie mai puțin de cerințele taxonomice, apropiindu-se în timp de logica didactică, fiind util în operaționalizarea obiectivelor în contextul unor situații sau categorii de situații de predare-învățare". (I. Ferenczi, V. Preda, 1995)

Vom menționa câteva dintre cele mai cunoscute şi mai utilizate clasificări/taxonomii ale obiectivelor educaționale fără a analiza limitele sau avantajele acestora ci cu intenția doar de a releva complexitatea dar şi utilitatea unui asemenea demers sistematizator.

Din punct de vedere al nivelului de generalitate şi al timpului necesar atingerii lor, enumerăm:

- obiectivele didactice ***generale*** (cu valoare prospectivă medie, specifice întregului sistem de învățământ);
- obiectivele didactice ***specifice*** profilurilor/tipurilor de pregătire şi nivelurilor de şcolaritate (cu generalitate mai redusă decât primele şi realizabile pe termen relativ mediu);
- obiectivele didactice ***generale*** şi ***specifice*** disciplinelor de învățământ (mai puțin generale ca cele anterioare dar nici concrete, realizabile pe termen relativ scurt);
- obiectivele didactice ***specifice*** temelor şi sistemelor de lecții (***operaționale*** sau neoperaționale); realizabile pe termen scurt, aproximativ concrete;
- obiectivele didactice specifice lecției (operaționale – imediat realizabile şi foarte concrete).

Din punct de vedere al tipului de comportament care se formează sau a dimensiunii personalității care se transformă, se cunosc:

- modele taxonomice aferente domeniului cognitiv (Bloom, Blook, De Corte, D'Hainaut);
- modele taxonomice specifice domeniului psihomotor (Ragsadale, Harow, Dave, Simpson);
- modele taxonomice referitoare la domeniul afectiv (Bloom, Krathwohl, Smith, Masia ...).

În 1951, Bloom formula modelul taxonomic al obiectivelor didactice pentru domeniul cognitiv cuprinzând şase clase (cu 21 de trepte): achiziția de informație sau cunoaştere, comprehensiunea sau înțelegerea informațiilor, aplicarea sau capacitatea de a transpune în practică, analiza sau capacitatea de a identifica părți componente cu principii de organizare, sinteza sau capacitatea de a produce noul, evaluarea sau

capacitatea de a judeca critic. În 1972, A. Harrow descria taxonomia obiectivelor din domeniul psihomotor incluzând 6 clase: mișcări reflexe, fizice, abilități motrice, mișcări expresive. Se poate reproșa, evident, acestor construcții, separarea nefireasca într-un fel, a acestor domenii de dezvoltarea personalității, deși – așa cum se știe – domeniul cognitiv este prioritar în procesul de învățământ. Soluții au fost propuse de F. E. Williams (1973) și de R. Gagné și L. Merrill (1971). Este de subliniat că adoptarea unora dintre aceste modele presupune respectarea principiului conform căruia utilitatea/eficacitatea lor este condiționată de o abordare plurifuncțională, flexibilă, adecvată în raport cu elementele componente ale procesului instructiv educativ. (D. Potolea, 1988)

2.4. OPERAȚIONALIZAREA OBIECTIVELOR

Operaționalizarea obiectivelor didactice:

Orice activitate de proiectare didactică trebuie să definească operațional obiectivele pedagogice. Acestea vor fi comunicate celor care sunt instruiți căci, es e dovedit, pe de o parte, acestea orientează învățarea iar, pe de alta – și nu de neglijat – o motivează.

Operaționalizarea semnifică *„transpunerea, respectiv derivarea scopurilor procesului didactic în obiective specifice și a acestora în obiective concrete, prin precizarea unor componente cognitive și/sau psihomotorii direct observabile și măsurabile"*. (I. Ferenczi, V. Preda, 1995). F. R. Mager, T. D. Miles, B. R. Miller, J. R. Kibler ș.a. susțin că obiectivele operaționale sunt cele „definite în mod concret" adică cele care vizează/exprimă comportamente observabile și măsurabile permițând astfel „realizarea eficientă a strategiilor instruirii în raport cu imaginea clară și concretă a ceea ce va trebui să obțină elevul cu performanța și, deci, ceea ce va fi evaluat pe baza unor criterii precise". (F. Ferenczi, V. Preda).

Operaționalizarea presupune:

- *din punct de vedere teoretic* – transpunerea unui obiectiv în termeni de acțiune, acte, operații, manifestări direct observabile (ceea ce e similar cu concretizarea obiectivului);
- *din punct de vedere „tehnic"* – enunțarea obiectivului sub formă de comportamente (observabile și măsurabile) cu ajutorul unor „verbe de acțiune" (vezi Anexa); în acest sens, menționăm contribuțiile unor autori ca Metffessel, Michael, Kirshner, Gagné, De Landsheere. Este adevărat că operaționalizarea obiectivelor didactice ridică numeroase dificultăți mai ales în cazul unor obiecte/discipline de învățământ, teme și lecții mai puțin formalizate, în care se operează mai puțin cu structuri algoritmice. De aceea D'Hainaut susține că „a defini obiectivele operaționale

nu înseamnă nimic altceva decât a preciza cu cea mai mare grijă activitățile grație cărora cel care învață va progresa spre desăvârșirea educației sale; aceasta înseamnă a căuta comportamentele scopurilor educative în termeni de activități mintale, afective și psihomotorii, ale celui care învață. Cu alte cuvinte, este vorba de precizarea situațiilor în care astfel de activități se vor exersa sau se vor manifesta. Astfel, a specifica un obiectiv în termeni operaționali implică și cuprinde definirea unei situații, în care cel ce învață exersează pentru a stăpâni o deprindere sau un comportament sau, și mai bine, în care dă dovadă că a atins acel obiectiv". (D'Hainaut, 1981).

Operaționalizarea oricărui obiectiv didactic trebuie să satisfacă trei criterii (C. Birzea):

- să precizeze modificările cantitative/ calitative ale capacităților celor care învață;
- să precizeze situațiile de învățare sau condițiile de învățare care determină modificările educative preconizate (solicitate);
- să specifice nivelul realizării (parametrii, dimensiunile precise/concrete ale modificărilor enunțate în obiectiv).

Aceste criterii se regăsesc în modelele/tehnicile de operaționalizare cele mai cunoscute (Gagné, Miller, Mager, De Landsheere).

După R. Mager, obiectivul operaționalizat trebuie să cuprindă *trei specificații*:

- denumirea comportamentului observabil;
- enunțarea condițiilor în care se va exersa și se va demonstra atingerea (schimbarea) comportamentului preconizat în prima specificație (a);
- criteriul de reușită (ca „nivel de performanță acceptabilă");

G. de Landsheere descrie obiectivul operaționalizat utilizând *cinci specificații*:

- *subiectul* care va produce comportamentul;
- *comportamentul* observabil care se va obține/care este așteptat (capacitatea formată);
- *performanța* care se realizează cu ajutorul comportamentului;
- *condițiile* (interne și externe) de învățare în care se va produce comportamentul;
- *nivelul performanței* standard (sau criteriile de reușită minimal acceptabilă);

Facem câteva *observații*, necesare (vezi I. Ferenczi și V. Preda 1995), referitoare la *criteriile operaționalizării*, pentru a se înțelege mai exact sensul specificațiilor cerute de obiectivul operațional:

- obiectivul operațional se referă totdeauna la activitatea celui care învață, nu la activitatea cadrului didactic/instructorului;

➢ „verbele de acțiune" trebuie alese astfel încât să desemneze doar acțiuni, acte, operații observabile nu procese psihice interne care nu pot fi observate direct și, implicit, nu pot fi evaluate;

➢ este mai util ca obiectivul să conțină cât mai puțini termeni comportamentali expliciți („verbe de acțiune") care să vizeze o operație, o acțiune singulară; astfel se facilitează evaluarea gradului lui de realizare;

➢ specificarea condițiilor de învățare presupune indicarea facilităților/restricțiilor specifice realizării comportamentului și relevării atingerii obiectivului, acestea se referă la materialul didactic; informații, instrucțiuni, mijloace tehnice (instrumente, aparate etc.);

➢ este foarte importantă specificarea acestor condiții de manifestare a comportamentului cognitiv, psihomotor căci, astfel, cei care învață pot fi puși în situații egale de acțiune, exersare și verificare;

➢ criteriul de reușită/de evaluare vizează nivelul performanței, atât din punct de vedere cantitativ cât și calitativ indicând cât de eficient trebuie să fie comportamentul, la ce nivel trebuie să se situeze cunoștințele, deprinderile etc.; în optica pedagogilor contemporani obiectivele pot fi formulate pe mai multe nivele de performanță (L. Vlăsceanu 1988; D. Potolea, 1988; I. Jinga, I. Negreț, 1995); este vorba despre performanța-standard minimal acceptabilă, performanța-standard maximal acceptabilă si performanța-standard optimală. Problema stabilirii nivelului performanței („criteriul de optimalitate") este esențială căci implică responsabilitatea pedagogică; ea vizează decizia referitoare la „cât de puțin se poate admite că poate învăța un elev fără ca progresul său instrucțional ulterior să nu fie în nici un fel afectat (I. Jinga, I. Negreț; 1995); din acest punct de vedere este evident că performanța standard minimală este nivelul la care ne raportăm.

Standardele minimal fixate se vor referi la: numărul minim de răspunsuri corecte pentru a aprecia reușita tuturor elevilor; totodată ea va permite evaluarea lor în raport cu aceleași criterii de reușită; în plus o astfel de evaluare își asigură obiectivitatea pretinsă/așteptată, numărul minim de principii ce trebuie aplicate, limita de timp minimă, limita spațială minimă (barem minimal) etc. Standardele vor fi mai simplu de stabilit în cazul obiectivelor comportamentale „de stăpânire a materiei/informației (Gagné, De Landsheere) decât în cazul celor „de transfer" și a celor care se referă la un univers comportamental care nu este strict delimitat". (I. Ferenczi, V. Preda, '95). Se vor operaționaliza relativ mai ușor obiectivele didactice cognitive și psihomotorii spre deosebire de cele afective. E mai simplu să operaționalizăm un obiectiv didactic cognitiv aferent – spre exemplu – cunoașterii terminologiei sau faptelor particulare decât unul tot cognitiv referitor la extrapolare (transfer) sau decât unul afectiv – spre exemplu – referitor la receptare (dacă vizăm taxonomia lui Krathwohl) sau la răspuns. Acest lucru este mai evident cu atât mai mult

cu cât, adesea, dimensiunile psihice vizate de obiectivele afective sunt şi premise şi sunt consecinţe ale atingerii obiectivelor cognitive. Oricum, în proiectele de activitate/tehnologie didactică este necesar să fie incluse atât obiective de ordin cognitiv şi psihomotor cât şi de ordin afectiv, în funcţie – bineînţeles – de particularităţile situaţiilor instructiv-educative. Adesea, diferenţele dintre ele se regăsesc la nivelul distincţiei dintre „scop instructiv-educativ al lecţiei" şi „obiective operaţionale ale lecţiei".

Definirea si clasificarea obiectivelor didactice specifice disciplinei religie:

Încercăm în continuare, o particularizare – exemplificatoare, bineînţeles – a celor arătate anterior, pentru domeniul disciplinei religie. Finalităţile religiei (ca proces complex instructiv-educativ) sunt cuprinse în programele specifice. Ele sunt elaborate de specialişti ai domeniilor respective, pe criterii de generalitate, temporalitate şi, firesc, în funcţie de tipurile de comportamente care se formează. Este de presupus că alcătuirea unor taxonomii de obiective specifice acestor tipuri de pregătire este mai mult decât benefică. Spre exemplu, obiectivul principal al disciplinei religie este „educaţia tinerilor în spiritul credinţei ortodoxe". Acesta este obiectivul educaţional general.

Pornind de la el sunt apoi derivate obiectivele specifice fiecărei trepte de învăţământ. Sunt formulate obiective generale şi specifice din care, apoi, sunt derivate obiectivele operaţionale sau neoperaţionale. Atingerea acestor obiective presupune în primul rând operaţionalizarea lor.

Operaţionalizarea obiectivelor didactice specifice religiei:

Se ştie că operaţionalizarea se poate realiza relativ uşor dacă educatorii „vor folosi cel puţin trei instrumente ştiinţifice: o taxonomie de obiective preconstituite, o procedură standard de operaţionalizare şi inventarul verbelor care definesc comportamentele observabile şi măsurabile pentru fiecare clasă de comportament din taxonomia adoptată" (I. Jinga, I. Negreţ; 1995). Oricât de complexă ar fi instruirea nu ne putem permite eludarea exigenţelor metodologice impuse de o operaţionalizare corectă a obiectivelor didactice. Reamintim că formarea deprinderii de a operaţionaliza corect obiectivele educative presupune în aceeaşi măsură utilizarea informaţiei psihologice referitoare la învăţarea umană şi a celei pedagogice, specifice. Formularea şi operaţionalizarea obiectivelor didactice nu sunt lucruri simple dar ele pot fi însuşite fără mari dificultăţi prin exersare pe situaţii concrete. Oricum, este indiscutabil că ele fac parte, sau ar trebui să facă parte, din competenţa profesională a profesorului de religie, în calitatea lui de formator spiritual.

MODEL DE OPERAȚIONALIZARE A OBIECTIVELOR PEDAGOGICE DE CONȚINUT

- aplicabil la orice nivel și disciplină de învățământ -

Obiectivul pedagogic concret capacitatea vizată/în termeni de conținut	Acțiunea elevului/exprimată printr-un verb care confirmă realizarea obiectivului pedagogic concret
1. Deprinderea intelectuală - primul instrument al instruirii - solicită diferite niveluri de **performanță-competență** vezi obiectivele concrete: a-e	**discriminează** (sesizează stimuli care diferă prin una sau mai multe dimensiuni) **identifică** (o clasă de proprietăți a unui obiect...) **clasifică** (ordonează ierarhic, demonstrează conceptual, exemplifica – noțiuni, categorii) **demonstrează** (prin reguli constante în situații variate) **generează** (utilizează reguli complexe care permit rezolvarea unor problem noi)
2. Strategie cognitivă - un ansamblu de deprinderi intelectuale deplin integrate în activitatea de învățare ... - „o deprindere intelectuală superioară", specializata la nivel de aptitudine / capacitate – în elaborarea și rezolvarea problemelor și a situațiilor-problemă	**elaborează** probleme și situații-problemă **rezolvă** probleme și situații-problemă **inventează** probleme și situații problemă
3. Informație verbală - învățarea noțiunilor - învățarea judecăților (raporturi între noțiuni) - învățarea raționamentelor (raporturi între judecăți)	**enunță** denumiri, fapte, cunoștințe **definește** exprimând **verbal** relația dintre două sau mai multe evenimente sau **generalizări** (noțiuni, judecăți). **raportează** stabilește relații între ...
4. Deprindere motorie - capacitate exprimată prin: rapiditate, acuratețe, forța sau suplețe a mișcărilor – calități implicate într-o activitate de învățare...	**execută** (acțiune – mișcare corporală care implică activitate musculară în anumite standarde – vezi calitățile depinderii motrice)
5. Atitudine cognitivă - stare internă care influențează elevul / studentul în **alegerea** acțiunii / operațiilor didactica **pe criterii valorice**	**alege** (optează pentru o clasă de acțiuni / operații personale care exprimă tendințe pozitive – negative față de anumite „obiecte, evenimente sau persoane" – de exemplu: gândire convergentă – divergentă etc.)

(după S. Cristea, 1996)

MODEL DE OPERAȚIONALIZARE A OBIECTIVELOR PEDAGOGICE CONCRETE DE ORDIN COGNITIV

- aplicabil la orice nivel, formă, disciplină de învățământ -

COMPETENȚE VIZATE	PERFORMANȚE POSIBILE: acțiunea elevului / studentului
1. Cunoaştere (date, termeni, clasificări, metode, teorii, categorii)	a defini … a recunoaşte … a distinge … a identifica … a aminti …
2. Înțelegere / capacitatea de raportare a noilor cunoştințe la cunoştințele anterioare prin: traducere interpretare extrapolare	a „traduce", a transforma, a ilustra, a redefini; a interpreta, a reorganiza, a explica, a demonstra; a extinde, a extrapola, a estima, a determina;
3. Aplicare (a noilor cunoştințe)	a aplica, a generaliza; a utiliza, a se servi de …; a alege, a clasifica; a restructura;
4. Analiza pentru: căutarea elementelor căutarea relațiilor căutarea principiilor de organizare	a distinge, a identifica, a recunoaște; a proiecta, a compara, a deduce; a distinge, a analiza, a detecta;
5. Sinteza pentru: crearea unei opere personale elaborarea unui plan de acțiune derivarea unor relații abstracte dintr-un ansamblu	a scrie, a relata, a produce; a proiecta, a planifica, a propune; a deriva, a formula, a sintetiza;
6. Evaluarea prin: ➢ critica internă ➢ critica externă	a judeca, a argumenta, a evalua, a valida, a decide a compara, a contrasta, a standardiza, a judeca, a argumenta, a evalua.

(după S. Cristea, 1996)

MODEL DE OPERAȚIONALIZARE A OBIECTIVELOR PEDAGOGICE CONCRETE DE ORDIN AFECTIV

- aplicabil la orice nivel, formă, disciplină de învățământ -

COMPETENȚE VIZATE	PERFORMANȚE POSIBILE: *acțiunea elevului / studentului*
1. Receptarea prin: ➢ conștientizarea mesajului ➢ voința de a recepta ➢ atenție dirijată sau preferențială	a diferenția, a separa, a izola, a diviza; a accepta, a acumula, a combina; a alege, a răspunde corporal, a asculta, a controla;
2. Reacția / răspunsul prin: ➢ asentiment ➢ voința de a răspunde ➢ satisfacția de a răspunde	a se conforma, a urma, a aproba; a oferi spontan, a discuta, a practica, a (se) juca; a aplauda, a aclama, a-si petrece timpul liber într-o activitate;
3. Valorizarea prin: ➢ acceptarea unei valori ➢ preferința pentru o valoare ➢ angajare	a-și spori competența prin ..., a renunța, a specifica; a ajuta, a încuraja, a acorda asistență, a subvenționa; a argumenta, a dezbate, a protesta, a nega;
4. Organizarea prin: ➢ conceptualizarea unei valori ➢ organizarea unui sistem de valori	a discuta, a abstrage, a compara, a teoretiza o temă; a organiza, a defini, a formula, a armoniza, a omogeniza;
5. Caracterizarea (valorică) prin: ➢ ordonarea generalizată ➢ caracterizarea globală – autocaracterizarea globală	a revizui, a schimba, a completa, a fi apreciat; a face aprecieri valorice legate de o activitate, o acțiune; a dirija, a rezolva, a evita, a-si asuma o sarcină, o acțiune, o activitate; a colabora conform unor norme manageriale (ierarhie pe verticală și pe orizontală); a rezista la condiții de schimbare.

(după S. Cristea 1996)

MODEL DE OPERAȚIONALIZARE A OBIECTIVELOR PEDAGOGICE CONCRETE DE ORDIN PSIHOMOTOR

- aplicabil la orice nivel, formă, disciplină de învățământ -

COMPETENȚE VIZATE	PERFORMANȚE POSIBILE: acțiunea elevului / studentului
1. Percepția prin: ➢ stimularea senzorială ➢ selecția indicilor ➢ traducere	a auzi, a vedea, a pipăi, a gusta, a mirosi, a simți; (ex.) a descoperi defectul unei mașini după zgomot; (ex.) a traduce impresia muzicală în dans;
2. Dispoziția: ➢ mintală ➢ fizică ➢ emoțională	(ex.) a cunoaște instrumentele necesare unei lucrări de atelier; (ex.) a lua poziția necesară pentru a arunca bila la popice; (ex.) a fi dispus să execuți o operație tehnologică;
3. Reacția dirijata prin: ➢ imitație ➢ încercări și erori	(ex.) a executa un pas de dans imitând; (ex.) a descoperi procedeul cel mai eficient pentru a executa o operație practică la caligrafie;
4. Automatism ➢ deprinderi	(ex.) a fi capabil să execuți un lanț de mișcări la gimnastică;
5. Reacția complexă cu: ➢ înlăturarea nesiguranței ➢ performanța automată	(ex.) a monta un aparat și a te folosi de el fără ezitare; (ex.) a ști să cânți la vioară conform unor norme estetice;
6. Adaptarea	a modifica voluntar mișcările în condiții dificile fără a pierde eficiența;
7. Creația	a coordona mișcarea în condiții noi cu randament superior.

(după S. Cristea 1996)

2.5. PROBLEMATICA OBIECTIVELOR OPERAȚIONALE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL ROMÂNESC

Perioada scursă de la conturarea și aplicarea teoriei operaționalizării obiectivelor educației (după 1970) a clarificat suficient, a echilibrat preocupările și a conturat avantajele și limitele.

Noile perspective de analiză a procesului de învățământ relevă faptul că scopurile trebuie echilibrate, că domeniul cognitiv nu mai poate fi limitat numai la obiective operaționale de însușire a materiei. Se așteaptă ca să fie operaționalizate și obiectivele de valorizare, de transfer, de exprimare creativă, de structurare etc., pentru a permite operarea cu cunoștințe, comprimarea învățării la valorile individuale manifeste.

Totuși, trebuiesc evitate cele două atitudini extreme:

➢ excesul de operaționalizare – afectează unitatea și coerența conținutului învățării;

➢ subestimarea operaționalizării – diminuează rolul și funcțiile obiectivelor pedagogice.

2.6. INTERACȚIUNEA DINTRE OBIECTIVE, CONȚINUTURI, METODE DIDACTICE, EVALUARE ÎN CADRUL DISCIPLINEI RELIGIE

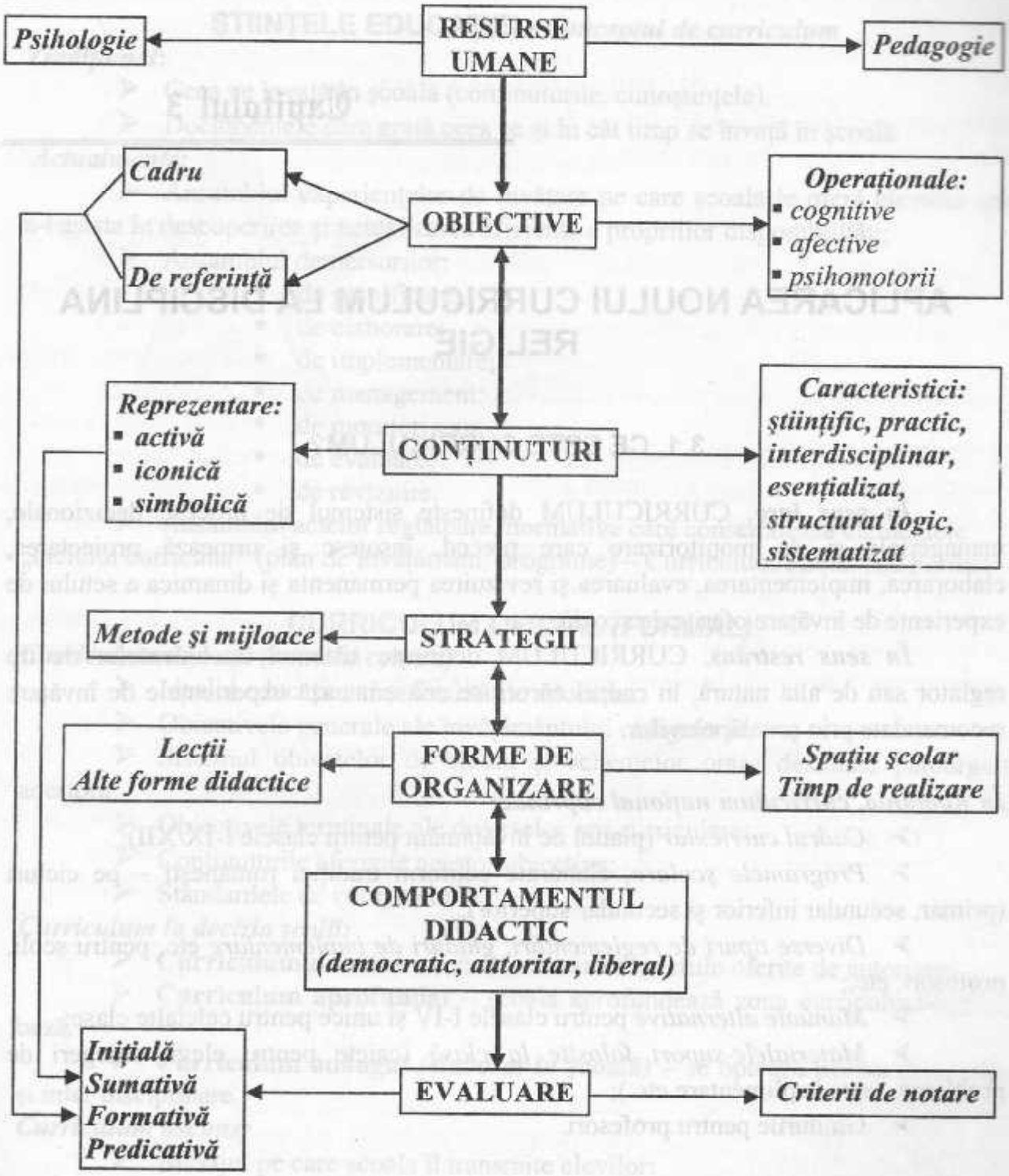

Capitolul 3

APLICAREA NOULUI CURRICULUM LA DISCIPLINA RELIGIE

3.1. CE ESTE CURRICULUM?

În sens larg, CURRICULUM defineşte sistemul de procese decizionale, manageriale şi de monitorizare care preced, însoţesc şi urmează proiectarea, elaborarea, implementarea, evaluarea şi revizuirea permanenta şi dinamica a setului de experienţe de învăţare oferite de şcoală.

În sens restrâns, CURRICULUM defineşte sistemul documentelor de tip reglator sau de alta natură, în cadrul cărora se consemnează experienţele de învăţare recomandate prin şcoală, elevilor.

În România, curriculum naţional cuprinde:

- *Cadrul curricular* (planul de învăţământ pentru clasele I-IX/XII);
- *Programele şcolare*, elaborate conform tradiţiei româneşti – pe cicluri (primar, secundar inferior şi secundar superior);
- *Diverse tipuri de reglementări, ghiduri de implementare* etc. pentru şcoli, profesori, etc.;
- *Manuale alternative* pentru clasele I-IV şi unice pentru celelalte clase;
- *Materialele-suport folosite la clasă* (caiete pentru elevi, culegeri de probleme, texte suplimentare etc.);
- Ghidurile pentru profesori.

3.1.1. CURRICULUM

Etimologie:

Curriculum (lat. *Curriculum*) – scurtă alergare, trecere prin …

ŞTIINŢELE EDUCAŢIEI - *Conceptul de curriculum*

Tradiţional:

- Ceea ce învaţă în şcoală (conţinuturile, cunoştinţele).
- Documentele care arată ceea ce şi în cât timp se învaţă în şcoală.

Actualmente:

- Ansamblul experienţelor de învăţare pe care şcoala le oferă elevului spre a-l asista în descoperirea şi actualizarea eficientă a propriilor disponibilităţi;
- Ansamblul demersurilor:
  - de planificare;
  - de elaborare;
  - de implementare;
  - de management;
  - de monitorizare;
  - de evaluare;
  - de revizuire.
- Ansamblul actelor reglatoare, normative care consemnează elementele „ciclului curricular" (plan de învăţământ, programe) – Curriculum oficial sau Formal –

CURRICULUM OFICIAL *(FORMAL)*

Curriculum de bază (trunchi comun)

- Idealul educaţional şi finalităţile educaţiei;
- Obiectivele generale ale învăţământului obligatoriu;
- Sistemul obiectelor de studiu şi schemelor orare destinate parcurgerii acestora;
- Obiectivele terminale ale diverselor arii curriculare;
- Conţinuturile aferente acestor obiective;
- Standardele de competenţă.

Curriculum la decizia şcolii:

- **Curriculumul extins** – şcoala urmează sugestiile oferite de autoritate.
- **Curriculum aprofundat** – şcoala aprofundează zona curriculum-ului de bază.
- **Curriculum adăugat *(elaborat în şcoală)*** – se optează pentru zone trans şi inter disciplinare.

Curriculum ascuns:

- Mesajul pe care şcoala îl transmite elevilor:
  - selectarea elevilor;
  - selectarea obiectelor de studiu şi importanţa relativă acordată anumitor obiecte;

- modul în care se predă materia;
- relația profesor-elev;
- modul de organizare al școlii.

➢ Valorile și așteptările pe care le dobândesc elevii ca rezultat al frecventării cursurilor.

CURRICULUM NAȚIONAL

Curriculum nucleu: obligatoriu (oferit de autoritatea centrală) testat / examinat prin evaluare externă.

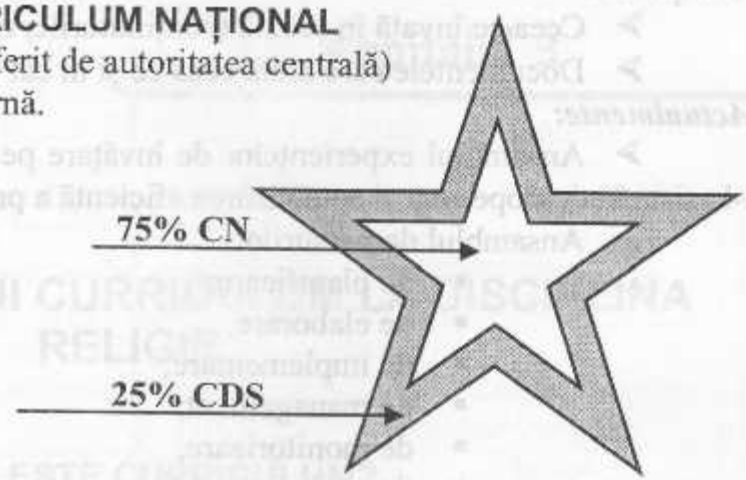

Curriculum la decizia școlii:

1. Curriculum extins – școala urmează sugestiile oferite de autoritatea centrală pentru cele 30 de procente;

2. Curriculum nucleu aprofundat – școala nu abordează deloc cele 30 de procente, ci aprofundează zona acoperită de cele 70 de procente;

3. Curriculum elaborat în școală – se optează pentru zone cross- curriculare/ interdisciplinare considerate a fi motivate în contextul respectivei unități școlare: activități proiect, activități în echipă, micro-cercetare, alte activități.

Caracteristicile unui bun curriculum național

COERENT	Demers unitar pentru toate obiectele de studiu; Obiective comune (nucleu) pentru toate disciplinele;
FLEXIBIL	Continuitate de la clasa I la clasa a XII-a. Să vină în întâmpinarea diverselor nevoi ale: elevilor, școlii, comunității
PRACTIC	Pentru: profesori, elevi, părinți

3.1.2. TIPURI DE CURRICULUM

Curriculum de bază cuprinde cunoştinţe, capacităţi, aptitudini, abilităţi şi comportamente obligatorii pentru toţi elevii cuprinşi într-un ciclu de învăţământ.

Curriculum obligatoriu **este planul-cadru cuprinzând:**

- un curriculum cu discipline obligatorii (75%-80%),
- un curriculum cu discipline opţionale (20%-25%), la decizia şcolii.

Curriculum formal este elaborat de M.E.C şi instituţiile de învăţământ şi concretizat în curriculumul naţional şi în planul-cadru.

Curriculum nonformal cuprinde activităţi educaţionale extraşcolare, spre exemplu pentru vizite şi excursii.

Curriculum informal conţine activităţi educaţionale din cadrul mass-media, familie, muzee etc.

Curriculum naţional este alcătuit din un curriculum-nucleu şi un curriculum la decizia şcolii (local).

Curriculum zonal (local) reprezintă oferte educaţionale pentru unii elevi dintr-o anumită zonă, pe elementele ei specifice.

Planul-cadru este un plan de învăţământ generativ, care permite şcolilor şi claselor să *realizeze scheme orare proprii*. Astfel, în locul unui plan de învăţământ unic pentru toate clasele din şcolile de acelaşi tip, prin Planul-cadru, şcolile se raportează la un ***curriculum comun*** (discipline şi număr de ore obligatorii pentru toţi elevii, în proporţie de 75%-80% din plan), având posibilitatea de a decide, conform principiului *descentralizării curriculare*, asupra unei proporţii de cca. 20%-25% din programul şcolar al elevilor lor.

Aria curriculară reprezintă un grupaj de discipline, care au în comun anumite obiective de formare. Curriculum-ul este structurat în şapte arii curriculare, între care există un *echilibru dinamic*. Raportul între ariile curriculare se modifică în funcţie de vârsta elevilor şi de specificul ciclurilor curriculare.

Ariile curriculare din planul-cadru sunt:

1. Limbă şi comunicare
2. Matematică şi ştiinţe ale naturii
3. Om şi societate
4. Arte
5. Educaţie fizică şi sport
6. Tehnologii
7. Consiliere şi orientare

Ciclurile curriculare reprezintă periodizări ale şcolarităţii, grupând mai mulţi ani de studiu, uneori chiar din cicluri şcolare diferite. Aceste periodizări ale şcolarităţii se suprapun peste structura sistemului de învăţământ cu scopul de a focaliza obiectivul major al fiecărei etape şcolare şi de a regla prin modificări curriculare (care nu afectează structura) procesului de învăţământ.

Ciclurile curriculare sunt:

- *Ciclul achizițiilor fundamentale* – grupa pregătitoare și clasele I-II;
- *Ciclul de dezvoltare* – clasele III-VI;
- *Ciclul de observare și orientare* – clasele VII-VIII;
- *Ciclul de aprofundare* – clasele IX-X;
- *Ciclul de specializare* – clasele XI-XII.

Număr de ore minim și maxim pe săptămână. Planul-cadru de învățământ specifică numărul minim și maxim de ore pe săptămână, pentru o anumită clasă.

Număr de ore minim și maxim pe arie curriculară (plaja orară). Planul-cadru de învățământ specifică numărul minim și maxim de ore pe săptămână, pentru o anumita arie curriculară.

Număr de ore minim și maxim pe discipline (plaja orară). Planul-cadru de învățământ specifică numărul minim și maxim de ore pe săptămână, pentru disciplinele de învățământ.

Trunchiul comun este o componentă a planului-cadru care, pentru clasele I-VIII, conține discipline și număr de ore obligatorii pentru toți elevii, oferind în același timp posibilitatea școlii de a asigura elevilor și parcursuri diferențiate.

Trunchiul comun corespunde numărului minim de ore prevăzut pentru fiecare disciplină obligatorie în parte. La numărul de ore incluse în trunchiul comun, în construirea schemei orare proprii (care reunește schemele orare pe fiecare clasă din fiecare an de studiu), școala va adăuga, de la caz la caz:

- fie una sau mai multe ore din plaja orară indicată prin Planul-cadru de învățământ pentru o anumită disciplină;
- fie ore alocate pentru discipline opționale, în cadrul diverselor arii curriculare;
- fie mai multe ore din plaja orară, alături de ore pentru disciplinele opționale.

Raportul trunchi comun, număr minim și maxim de ore pe săptămână

Clasa	Trunchi comun	Număr minim de ore pe săptămână	Număr maxim de ore pe săptămână
1.	16	18 (+2)	20 (+4)
2.	16	18 (+2)	20 (+4)
3.	18	20 (+2)	22 (+4)
4.	19	21 (+2)	23 (+4)
5.	19	22 (+3)	25 (+6)
6.	20	23 (+3)	26 (+6)
7.	22	25 (+3)	28 (+6)
8.	23	26 (+3)	29 (+6)
9.	24	28 (+4)	32 (+8)

Astfel, raportul dintre trunchiul comun şi posibilităţile de diferenţiere a schemelor orare, prin adăugarea la acestea a unor ore, ca extinderi ale trunchiului comun pentru disciplinele obligatorii din Planul-cadru de învăţământ, sau a unor discipline opţionale, se schimbă de la 80%-20% în clasele primare, la 75%-25% în clasele gimnaziale.

Schema orară reprezintă modalitatea concretă prin care clasele şi şcolile îşi alcătuiesc programul. În realizarea schemei orare, se porneşte de la tabelul care explicitează trunchiul comun. La acestea se adaugă ore în funcţie de opţiunile privind: numărul minim sau maxim de ore pe săptămână, câte extinderi, la ce discipline, câte opţionale, din ce arii.

Important!

Schemele orare nu se construiesc prin însumarea de jos în sus pe coloană a numărului minim, mediu sau maxim ale plajelor orare, ci prin calcularea „în zigzag" a numărului minim, mediu sau maxim ale plajelor orare pe discipline, în funcţie de opţiunile elevilor.

3.1.3. DOCUMENTE CURRICULARE

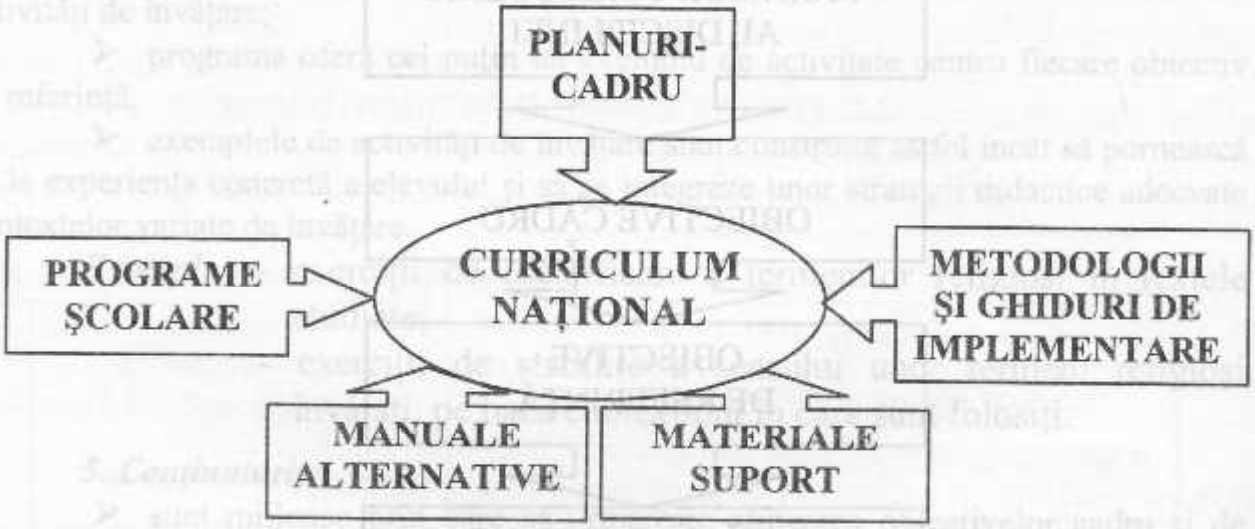

PLANUL CADRU - ***principii generale*** -

- ***Principiul selecţiei şi al ierarhizării culturale*** (decupajul domeniilor cunoaşterii în domenii ale curriculum-ului şcolar: ariile curriculare)
- ***Principiul funcţionalităţii*** (racordarea diverselor discipline la vârstele şcolare şi la psihologia vârstelor: ciclurile curriculare)
- ***Principiul coerenţei*** (caracterul omogen al parcursului şcolar)
- ***Principiul egalităţii şanselor***
- ***Principiul flexibilităţii şi al parcursului individual***
- ***Principiul racordării la social***

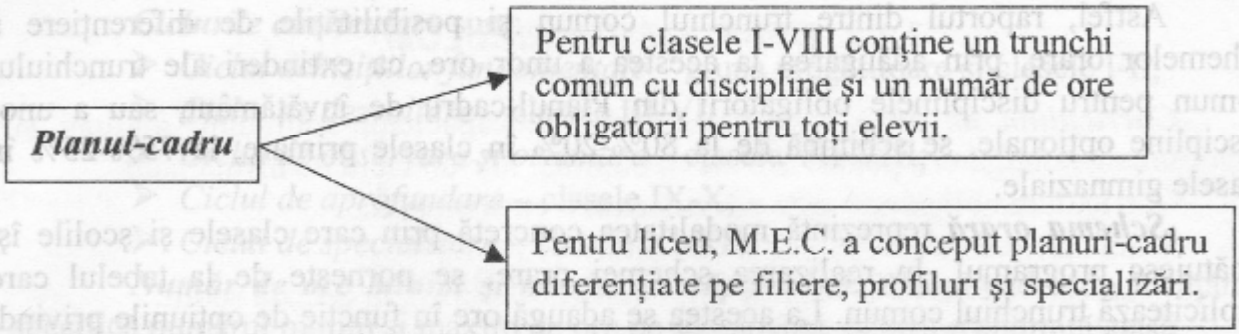

PROGRAMELE ŞCOLARE

➢ reprezintă instrumentul didactic principal care deschide condițiile dezirabile pentru reuşita învățării, exprimate în termeni de *obiective, conținuturi* şi *activități de învățare.*

➢ descriu oferta educațională a unei anumite discipline pe un parcurs şcolar determinat.

STRUCTURA UNEI PROGRAME

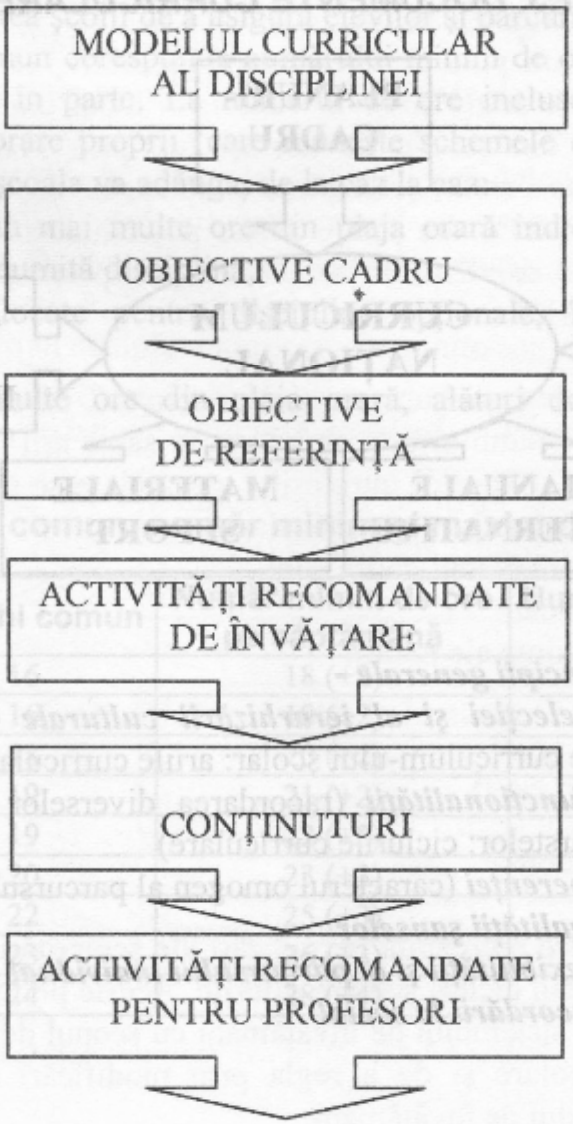

Structura programei şcolare la disciplina „religie":

1. Modelul didactic

➢ prezintă o imagine sintetică a structurii interne a disciplinei, semnificativă pentru procesul de predare-învățare.

2. Obiectivele cadru

➢ sunt obiective cu grad ridicat de generalitate şi complexitate;

➢ se referă la formarea unor capacități şi atitudini specifice disciplinei şi sunt urmărite de-a lungul mai multor ani de studiu.

Exemplu: Cunoaşterea şi folosirea adecvată a limbajului din sfera valorilor religioase.

3. Obiective de referință

➢ specifică rezultatele aşteptate ale învățării;

➢ urmăresc progresul în achiziția de competențe şi de cunoştințe de la un an de studiu la altul.

Exemplu: Să explice înțelesul unor termeni religioşi învățați.

4. Exemple de activități de învățare

➢ pentru realizarea obiectivelor propuse pot fi organizate diferite tipuri de activități de învățare;

➢ programa oferă cel puțin un exemplu de activitate pentru fiecare obiectiv de referință;

➢ exemplele de activități de învățare sunt construite astfel încât să pornească de la experiența concretă a elevului şi să se integreze unor strategii didactice adecvate contextelor variate de învățare.

Exemplu: - exerciții de identificare a termenilor religioşi în textele studiate;
- exerciții de stabilire a sensului unor termeni religioşi învățați, pe baza contextului în care sunt folosiți.

5. Conținuturile

➢ sunt mijloace prin care se urmăreşte atingerea obiectivelor cadru şi de referință propuse;

➢ sunt organizate, fie tematic, fie în conformitate cu domeniile constitutive ale obiectului de studiu.

6. Standardele curriculare de performanță

➢ sunt standardele naționale, absolut necesare în condițiile introducerii

➢ unei oferte educaționale diversificate, concretizate în elaborarea unui nou plan de învățământ, a unor programe şcolare cadru şi a manualelor alternative;

➢ reprezintă pentru toți elevii, un sistem de referință comun şi echivalent, vizând sfârşitul unei trepte de şcolarizare;

➢ sunt criterii de evaluare a calității procesului de învățare;

➢ reprezintă enunțuri sintetice, în măsura să indice gradul în care sunt atinse obiectivele curriculare de către elevi;

➢ constituie specificări de performanță vizând cunoștințele și competențele stabilite prin curriculum;

➢ sunt centrate pe elev și relevante din punctul de vedere al motivării acestuia pentru învățare;

➢ sunt orientate spre profilul de formare al elevului la finalizarea parcursului școlar și intrarea în viața socială;

➢ permit evidențierea progresului realizat de elev de la o treaptă de școlaritate la alta.

ELABORAREA STANDARDELOR ARE ÎN VEDERE

- Finalitățile pe treaptă și pe ciclu de școlaritate;
- Obiectivele cadru și cele de referință ale disciplinei;
- Caracteristicile psihopedagogice ale vârstei școlare vizate.

3.2. ORGANIZAREA CONȚINUTURILOR

Totalitatea noțiunilor din sistemul informațiilor transformate în cunoștințe, a deprinderilor, priceperilor, capacităților, atitudinilor, competențelor, valorilor, modelelor, tehnologiilor.

Conținuturi

Totalitatea mijloacelor prin care se urmărește atingerea obiectivelor cadru și de referință propuse.

3.2.1. TRANSPUNEREA DIDACTICĂ

Transpunerea didactică exprimă transformarea informației și cunoașterii științifice în cunoștințe oferite spre asimilare în școală.

Transpunerea didactică este necesară pentru că procesul didactic al cunoașterii este diferit de procesul cunoașterii savante, ea având loc atunci când elementele cunoașterii se transformă în cunoștințe școlare.

Etapele transpunerii didactice:

- trecerea de la o știință fundamentală la un ansamblu de elemente de cunoaștere prelucrate de educator și adaptate elevilor în funcție de posibilitățile lor aptitudinale, de interesele lor cognitive, de nevoi și preferințe;
- activitatea didactică din clasă desfășurată pe baza unui proiect curricular.

Registrele transpunerii didactice:

În procesul transpunerii didactice, mesajul științific, artistic, filosofic, religios etc. este prelucrat pe mai multe registre, pentru a fi înțeles de elev:

- *statistic* – prelucrarea cantitativă a mesajului, operație ce exprimă frecvența termenilor și ideilor noi în raport cu totalitatea informației transmise anterior;
- *semantic* – prelucrarea calitativă a mesajului, exprimând decodificarea semnificației mesajului, astfel încât să faciliteze înțelegerea corectă;
- *pragmatic* – indică în ce măsură informațiile receptate de elevi produc modificări psiho-comportamentale în direcția așteptată de educatori;
- *sintactic* – organizarea informației din perspectiva unității dintre conținut și forma de prezentare.

Caracteristicile transpunerii didactice:

- în procesul instructiv-educativ se transmit elemente de cunoaștere cu semnificații noi pentru elevi, deseori fără o legătură directă cu experiența cognitivă sau acțională a acestora;
- transferul informației dintr-un câmp cunoscut într-unul necunoscut;
- apariția unor elemente cu impact asupra experienței de învățare, ce țin de personalitatea educatorului;
- subordonarea transpunerii didactice cu obiectivele instructiv-educative;
- introducerea unor elemente de relație, explicație, întărire, motivare care nu sunt atașate direct subiectelor studiate.

Funcțiile educatorului în transpunerea didactică:

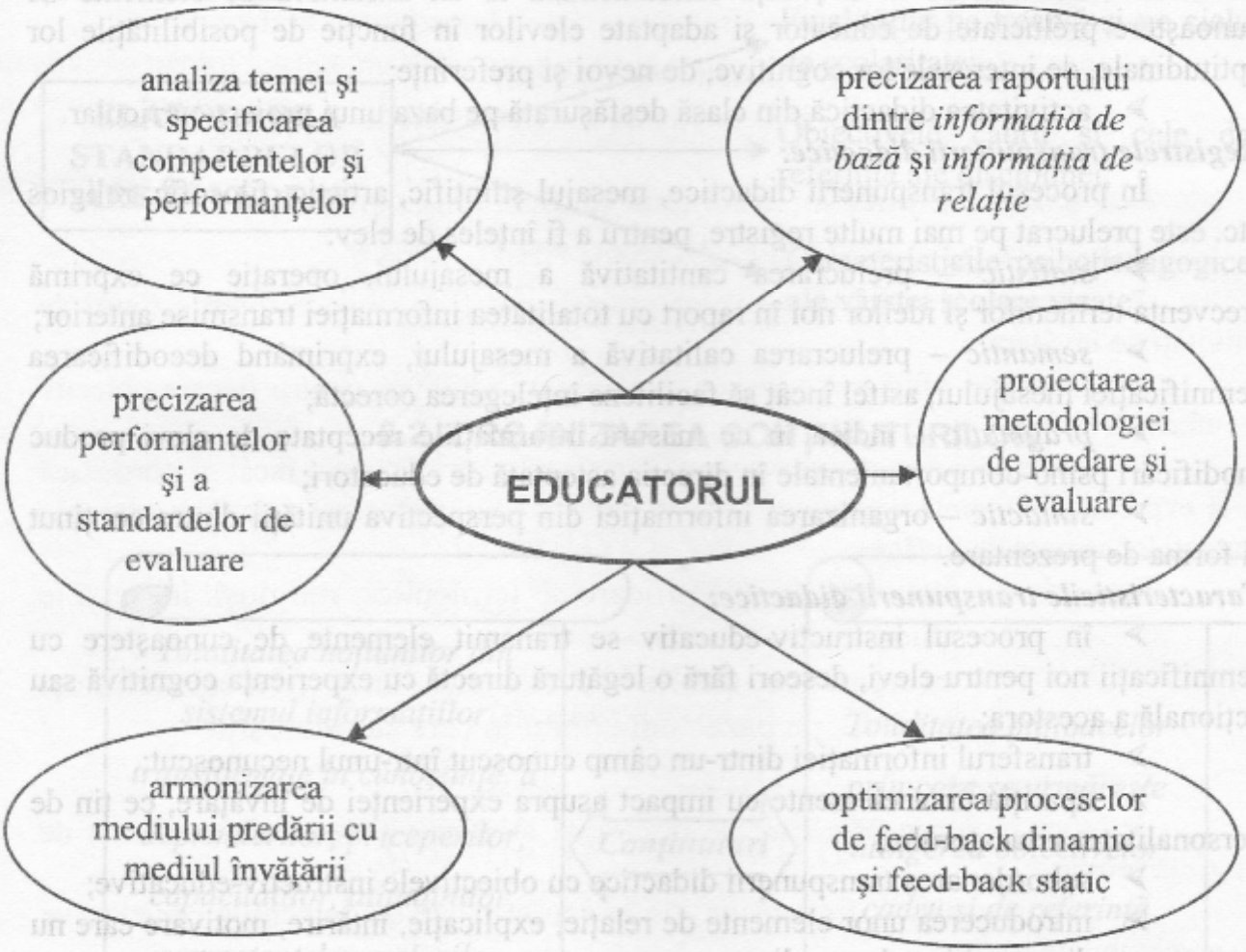

3.2.3. MODALITĂȚI INOVATOARE DE ORGANIZARE A CONȚINUTURILOR

Interdisciplinaritatea răspunde mai bine atât progresului ştiinţific, tehnologic şi al disciplinelor umaniste, cât şi cerinţelor socio-economice, privind formarea personalităţii omului contemporan. În acelaşi timp, interdisciplinaritatea are un caracter deschis restructurărilor şi inovării conţinuturilor, permiţând transferul acestora pe o axa orizontală şi întrepătrunderea disciplinelor:

- transferul între mai multe domenii învecinate;
- transferul între mai multe teme sau probleme studiate;
- transferul de metode şi strategii de cercetare ştiinţifică;
- transferul de concepte între discipline.

- asigură „un anumit grad de integrare între diferite domenii de cunoaştere".
- permite schimburi de ordin conceptual si metodologic, precum şi utilizarea unui limbaj comun.

Monodisciplinaritatea reprezintă forma tradiţională de organizare a conţinuturilor învăţării, pe discipline predate relativ independent unele de altele. Principalul avantaj este acela că oferă elevului siguranţa avansării liniare, gradual ascendente pe un traseu cognitiv bine delimitat.

Multidisciplinaritatea reprezintă o formă mai puţin dezvoltată a transferurilor disciplinare, care se realizează de cele mai multe ori prin juxtapunerea anumitor cunoştinţe din mai multe domenii, în scopul reliefării aspectelor comune ale acestora. Este o formă frecventă de supraîncărcare a programelor şi a manualelor şcolare şi de pătrundere a redundanţelor.

Pluridisciplinaritatea – punctul de plecare în structurarea conţinuturilor îl reprezintă o temă, o situaţie, o problemă abordată de mai multe discipline, cu metodologii specifice. Prezintă avantajul unui fenomen din diferite perspective, reliefând multiplele sale relaţii cu alte fenomene din realitate.

Transdisciplinaritatea este descrisă ca o formă de întrepătrundere a mai multor discipline şi de coordonare a cercetărilor, astfel încât să poată conduce, în timp, prin specializare, la apariţia unui nou areal de cunoaştere. În contextul învăţării şcolare, abordarea transdisciplinară se face cel mai adesea din perspectiva unei noi teme de studiu.

Transdisciplinaritatea fundamentează învățarea pe realitate, favorizează viziunea globală, transferul cunoștințelor în contexte diverse, dar introdusă excesiv, prezintă pericolul acumulării de lacune, în ceea ce privește rigoarea și de profunzimea în cunoaștere.

Predarea integrată a disciplinelor de învățământ vizează realizarea unui curriculum centrat pe rolurile și trebuințele celor care învață, pe capacitățile și ritmurile lor de muncă intelectuală. Ea se realizează vertical, vizând formarea unui ideal de om și orizontal, vizând diferite achiziții: cognitive, afective etc.

Organizarea modulară a conținuturilor vizează pregătirea elevilor și integrarea lor socioprofesională.

Modulele pot fi organizate și corelate după criterii științifice și pedagogice.

Se pot organiza module de perfecționare în scopul pregătirii unor elevi, pentru elevii rămași în urmă la învățătură, module de instruire etc.

Un modul didactic este în fapt un program complex de instruire, organizat ierarhic și care cuprinde: obiective didactice, sistem de informații, probleme, exerciții, aplicații practice, mijloace de învățământ, seturi de teste de evaluare, fișe de lucru ș.a.

Organizarea diferențiată sau personalizată a conținuturilor

Această modalitate de organizare a conținuturilor vizează adaptarea procesului instructiv-educativ la posibilitățile aptitudinale, la nivelul intereselor cognitive, la ritmul și la stilul de învățare ale elevului. În termeni de politica educațională, strategia diferențierii curriculare se exprimă prin trecerea de la „o școală pentru toți" la „o școală pentru fiecare".

În general, diferențierea experienței de învățare se face de către profesor, în *conținuturi, metode de predare-învățare, mediu psihologic, standarde de performanță.* Diferențierea se exprimă, la nivelul elevului, prin extensiunea cunoștințelor, profunzimea înțelegerii, ritmul și stilul de învățare (creativ, reproductiv, investigativ etc.)

La nivelul liceului, organizarea diferențiată a conținuturilor apare în chiar planurile de învățământ, concepute diferit, în funcție de profilul liceului.

La nivelul școlii generale, unde se va asimila un trunchi comun de cunoștințe, diferențierea se face în special prin extensiunea și profunzimea cunoștințelor propuse spre învățare și mult mai puțin prin natura lor.

STRUCTURA UNUI MODUL

1. Introducerea în modul:

- denumirea modulului;
- domeniul din care face parte;
- obiectivele generale ale domeniului;
- tipul de modul;
- temele ce vor fi parcurse;
- cunoştinţele anterioare necesare;
- pretextul pentru evaluarea cunoştinţelor anterioare.

2. Conţinutul modulului:

- obiectivele generale ale modulului;
- submodule (teme);
- situaţii de învăţare (lecţii, activităţi de laborator, ateliere etc.);
- obiectivele operaţionale ale situaţiilor de învăţare, materiale bibliografice şi didactice, tehnici audio-video, calculatoare, benzi magnetice etc;
- sinteza cunoştinţelor;
- teste de evaluare, centrate pe obiectivele operaţionale pentru intrarea într-un nou submodul;
- aplicaţii practice.

3. Finalizarea modulului

- sinteza generală de cunoştinţe;
- teste de evaluare centrate pe obiectivele generale ale modulului;
- ameliorări, recuperări;
- recomandări pentru modulul următor.

3.3. CURRICULUM LA DECIZIA ŞCOLII

3.3.1. CURRICULUM LA DECIZIA ŞCOLII

- REGIMUL DISCIPLINELOR OPŢIONALE -

Regimul disciplinelor opţionale se reglementează prin Ordin al ministrului, în conformitate cu următoarele menţiuni:

a) disciplinele opţionale sunt indicate cu titlu orientativ de Ministerul Educaţiei şi Cercetării, pentru fiecare arie curriculară; de asemenea, şcolile pot propune elevilor discipline/cursuri/teme opţionale din oferta M.E.C., cât şi opţionale din oferta locală, fără depăşirea numărului maxim de ore afectate prin Planul-cadru de învăţământ;

b) disciplinele opţionale pot fi realizate pe parcursul unui semestru, al unui an şcolar, pe parcursul unui ciclu curricular şi/sau pe parcursul unei trepte de şcolaritate; fiecare ofertă de disciplină/curs/temă opţională va fi însoţită de precizarea privind durata, astfel încât elevii să ştie dinainte cât timp este afectat acestora; oferta de opţionale, la nivelul şcolii sau al clasei, pentru anul şcolar următor, va fi comunicată elevilor în luna februarie a anului şcolar în curs; elevii vor comunica opţiunile lor Consiliului de administraţie al şcolii până în luna mai a anului şcolar în curs; odată exprimată opţiunea pentru o anumită disciplină, aceasta devine obligatorie pe durata pentru care a fost proiectată;

c) în învăţământul primar, elevii vor avea în schema orară a clasei lor cel puţin o oră afectată disciplinelor opţionale; în învăţământul gimnazial, elevii vor avea în schema orară a clasei lor cel puţin 2 ore afectate disciplinelor opţionale;

d) disciplinele/cursurile/temele opţionale pot fi realizate pe clase sau pe grupe de 10-15 elevi, în funcţie de posibilităţile şcolilor; se recomandă ca, pentru un an de studiu, să existe un bloc orar fix, ca interval de timp rezervat disciplinelor opţionale, astfel încât elevii de la clase diferite să poată construi grupe, în funcţie de opţiunile exprimate (de exemplu, disciplinele sau temele opţionale pentru toate clasele a III-a, se organizează joi, între orele 10-12);

e) disciplinele/cursurile/temele opţionale se împart în mai multe categorii:

- opţionalul derivat dintr-o disciplina studiată, ca adâncire a acesteia, dincolo de extinderi, respectiv dincolo de maximul admis ca număr de ore şi obiective/conţinuturi stabilite prin programa şcolară pentru disciplina respectivă, în cadrul ariei curriculare;
- opţionalul ca alta disciplină decât cele menţionate în cadrul ariei (de pildă Datini şi obiceiuri la români, în cadrul ariei curriculare Om şi societate);
- opţionalul ca teme sau capitole ale unei discipline, care nu sunt incluse ca atare în programa disciplinară;
- opţionalul ca temă integratoare pentru o anumită arie curriculară (de exemplu, *Educaţie pentru valori morale*);
- opţionalul ca temă integratoare pentru mai multe arii curriculare (de exemplu, Tradiţii şi obiceiuri locale – din perspectiva ariilor: Om şi societate, arte, tehnologii).

3.3.2. TIPURI DE OPȚIONALE PENTRU DISCIPLINA RELIGIE

Pentru disciplina religie se pot realiza următoarele tipuri de opționale:

- *la clasele I-IV se pot realiza:*
  - opționale la nivelul disciplinei: *Îngerii, frații noștri mai mici;*
  - opționale la nivelul ariei curriculare: *Pilde și povestioare moralizatoare;*
  - opționale la nivelul mai multor arii curriculare: *Tradiții și obiceiuri locale.*
- *la clasele V-VII se pot realiza:*
  - opționale la nivelul disciplinei: *Viețile Sfinților;*
  - opționale la nivelul ariei curriculare: *Educație pentru valori morale;*
  - opționale la nivelul mai multor arii curriculare: *Geografie biblică.*
- *la liceu se pot realiza:*
  - opționale la nivelul disciplinei: *Religiile lumii antice;*
  - opționale la nivelul ariei curriculare: *Educația pentru viață;*
  - opționale la nivelul mai multor arii curriculare: *Între știință și credință în mileniul III.*

TABELE SINTETICE CDS

1. Pentru învățământul obligatoriu:

Tip de CDS	Caracteristici ale programei	Regim orar	Notare în catalog
Aprofundare	Programa pentru trunchiul comun în numărul maxim de ore al plajei orare prevăzute prin planul cadru (în cazuri de recuperare – respectiv pentru elevi care nu au reușit să dobândească achizițiile minimale prevăzute prin programa anilor de studiu anteriori)	Ore din plaja orară	Aceeași rubrică din catalog cu disciplina sursă
Extindere	Obiective de referință notate cu *. Conținuturi notate cu * (se regăsesc în programa de trunchi comun a disciplinei)	Ore din plaja orară	Aceeași rubrică din catalog cu disciplina sursă
Opționalul la nivelul disciplinei	Noi obiective de referință. Noi conținuturi (noutatea este definită față de programa disciplinei de trunchi comun)	Ore de opțional	Rubrică nouă în catalog
Opțional integrat la nivelul ariei sau opțional crosscurricular	Noi obiective – complexe Noi conținuturi – complexe (noutatea este definită față de programele disciplinelor de trunchi comun implicate în integrare)	Ore de opțional	Rubrică nouă în catalog

2. Pentru învățământul liceal:

Tip de opțional	Clasa	Caracteristici ale programei	Notare în catalog
Aprofundare	IX	Aceleași obiective de referință. Noi conținuturi (cele cu * sau altele).	Aceeași rubrică în catalog cu disciplina sursă.
	X-XII	Aceleași competențe specifice. Noi conținuturi (cele cu * sau altele).	Aceeași rubrică în catalog cu disciplina sursă.
Extindere	IX	Noi obiective de referință corelate cu acelea ale programei de trunchi comun. Noi conținuturi corelate cu acelea ale programei de trunchi comun.	Rubrică nouă în catalog.
	X-XII	Noi competențe specifice corelate cu acelea ale programei de trunchi comun. Noi conținuturi corelate cu acelea ale programei de trunchi comun.	Rubrică nouă în catalog.
Opțional ca disciplină nouă	IX	Noi obiective de referință diferite de cele ale programei de trunchi comun. Noi conținuturi diferite de cele ale programei de trunchi comun.	Rubrică nouă în catalog.
	X-XII	Noi competențe specifice diferite de cele ale programei de trunchi comun. Noi conținuturi diferite de cele ale programei de trunchi comun.	Rubrică nouă în catalog.
Opțional integrat	IX	Noi obiective de referință complexe. Noi conținuturi interdisciplinare.	Rubrică nouă în catalog.
	X-XII	Noi competențe specifice complexe. Noi conținuturi interdisciplinare	Rubrică nouă în catalog.

EXEMPLE DE PROIECTE DE PROGRAMĂ DE RELIGIE CURS OPȚIONAL

Denumirea opționalului: *„Religiile lumii antice și moderne"*
Tipul: Opțional la nivelul disciplinei
Clasa:
Durata: 1 an
Nr. ore/săptămână: 1 oră
Profesor:
Instituția:

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă la disciplina „Istoria religiilor" se adresează elevilor care nu aparțin cultului ortodox din cadrul Colegiului Național Economic „Gheorghe Chițu" – Craiova, având ca obiectiv promovarea respectului față de persoanele cu alte convingeri religioase și urmărind însușirea unor cunoștințe despre religiile popoarelor antice și moderne.

Prin cursul opțional de „Istoria religiilor" se încearcă o prezentare a religiilor antice și moderne, respectându-se identitatea religioasă fără a aborda aspectele legate de cult, ce ar putea contraveni credințelor si convingerilor personale.

Datorită cunoștințelor, atitudinilor și valorilor promovate, „Istora religiilor" contribuie la formarea unor competențe cheie vizând domeniile: ***„a învăța să înveți"***, ***„competențe interpersonale, interculturale, sociale și civice"*** și ***„sensibilitate la cultură"***.

Contribuția „Istoriei religiilor" în aceste domenii se prezintă detaliat astfel:

➢ ***a învăța să înveți:***

- *abilități:* manifestarea autonomiei, a perseverenței și a disciplinei în procesul de învățare, reflecția critică asupra diferitelor aspecte ale învățării;
- *atitudini:* aprecierea pozitivă a învățării și a importanței acesteia pentru dezvoltarea proprie; automotivație și inițiativă în procesul de învățare; dorința de dezvoltare și perfecționare permanentă.

➢ ***competențe interpersonale, interculturale, sociale și civice:***

- *cunoștințe:* informații despre religia marilor popoare ale antichității și despre marile religii actuale;
- *abilități:* integrarea în comunități variate din punct de vedere al convingerilor; respectarea opiniilor și a comportamentelor semenilor; eliminarea din comportament a oricărei forme de violență pe criterii religioase;
- *atitudini:* înțelegerea diferențelor dintre valorile specifice diferitelor religii; respectul față de cei de alte credințe și convingeri.

➢ ***sensibilitate la cultura:***

- *cunoștințe:* contribuția religiilor la cultura și civilizația universală (istorie, limbă, literatură, artă, civilizație etc.);

- *abilităţi:* analizarea, compararea şi dezbaterea privind rolul religiilor în cultura universală;
- *atitudini:* manifestarea unei atitudini pozitive faţă de formele de expresie culturală.

„Istoria religiilor" face parte din aria curriculară „Om şi societate" şi i se va aloca 1 oră pe săptămână.

Programa şcolară de „Istoria religiilor" este structurată pe următoarele componente:

- competenţe generale;
- valori şi atitudini;
- competenţe specifice asociate cu conţinuturi;
- conţinuturi ale învăţării:
- sugestii metodologie şi sugestii bibliografice.

Competenţe generale:

- Definirea specificului unei religii în raport altă religie.
- Utilizarea adecvată a conceptelor specifice istoriei religiilor în diferite contexte de comunicare.
- Corelarea cunoştinţelor dobândite la istoria religiilor cu cele dobândite la alte discipline.
- Aplicarea cunoştinţelor dobândite la istoria religiilor în viaţa personală şi a comunităţii.

Valori şi atitudini:

- Asumarea propriei identităţi religioase.
- Responsabilitate în exercitarea drepturilor şi obligaţiilor care decurg din apartenenţa la diferite identităţi (confesiune, naţiune, comunitate, profesie, cultură etc.).
- Respect şi înţelegere faţă de semenii de alte religii, credinţe şi convingeri.
- Grija faţă de aproapele.
- Interesul pentru aprofundarea cunoştinţelor de „Istoria religiilor" în vederea permanentei deveniri spirituale.

Competente specifice şi conţinuturi

- Definirea specificului unei religii în raport cu altă religie:

Competenţe specifice:	Conţinuturi:
1.1 Argumentarea importanţei respectului persoanei faţă de divinitate;	- religia Egiptului - budismul, iudaismul, creştinismul, mahomedanismul
1.2. Compararea elementelor definitorii ale unei religii cu cele ale altor religii ale lumii (identificarea de asemănări şi deosebiri);	- religia romanilor, geto-dacilor, vechilor germani, Chinei, Japoniei, Indiei, creştinismul, mahomedanismul;
1.3. Caracterizarea relaţiilor în plan vertical şi orizontal între om şi divinitate.	- religia Iranului antic, a romanilor, budismul, hinduismul.

➢ Utilizarea adecvată a conceptelor specifice istoriei religiilor în diferite contexte de comunicare:

Competențe specifice:	Conținuturi:
2.1. Utilizarea adecvată a termenilor specifici Istoriei religiilor; 2.2. Analizarea semnificațiilor actuale ale unor termeni specifici Istoriei religiilor în diferite contexte de comunicare	- noțiuni de mitologie, cult și mistică; - confucianismul, daoismul, lamaismul tibetan, vedismul, brahmanismul, jainismul, hinduismul.

➢ Corelarea cunoștințelor dobândite la istoria religiilor cu cele dobândite la alte discipline:

Competențe specifice:	Conținuturi:
3.1. Argumentarea contribuției religiilor la cultura națională și universală.	- religia Iranului antic, Egiptului antic, Greciei antice, a romanilor; - religiile Chinei, Japoniei, Indiei; - iudaismul, creștinismul, mahomedanismul.

➢ Aplicarea cunoștințelor dobândite la istoria religiilor în viața personală:

Competențe specifice:	Conținuturi:
4.1. Argumentarea importanței respectului și dialogului între oameni, comunități, religii.	- creștinismul, iudaismul,islamismul, budismul, hinduismul.

Unități de conținut:

➢ *Religia Greciei antice:*
- Schița istorică a Greciei antice. Zeii.
- Mitologia și cultul grecilor.

➢ *Religia romanilor:*
- Schiță istorică a Imperiului roman. Panteonul roman.
- Mitologia, eroii și cultul la romani.
- Cultele orientale în Roma.

➢ *Religia geto-dacilor:*
- Schița istorică a Geto-Daciei. Zeii, cultul și cultul morților.

➢ *Religia Egiptului antic:*
- Schița istorică a Egiptului. Zeii și reforma lui Amenophis al IV-lea.
- Morala, cultul și cultul morților în Egiptul antic.

➢ *Religia Iranului antic:*
- Zoroastru și doctrina sa. Morala avestică.
- Cultul și situația actuală a zoroastrismului.

➢ *Religia vechilor germani:*
- Zeii, mitologia, cultul și cultul morților la vechii germani.

- *Religiile din Japonia:*
  - Șhintoismul.
  - Budismul japonez.
- *Religiile din China:*
  - Vechea religie chineză.
  - Confucianismul.
  - Daoismul.
  - Budismul chinez și lamaismul tibetan.
- *Religiile Indiei:*
  - Vedismul.
  - Brahmanismul.
  - Jainismul.
  - Budismul indian.
  - Hinduismul.
- *Religia evreilor. Iudaismul:*
  - Religia evreilor până la dărâmarea Ierusalimului.
  - Religia evreilor după dărâmarea Ierusalimului.
- *Creștinismul:*
  - Sfânta Scriptură. Întemeietorul și doctrina creștinismului.
  - Morala și cultul creștinilor.
- *Religia arabilor. Islamismul:*
  - Arabia înainte de Mahomed. Mahomed și izvoarele de credință ale islamismului.
  - Doctrina și legea islamică.
  - Mistica islamică și cultul. Obiceiuri cu prilejul nașterii, căsătoriei și morții.

Sugestii metodologice:

Se recomandă utilizarea unor activități de învățare precum:

- dialogul, dezbaterea privind importanța și rolul diferitelor elemente de istorie a religiilor;
- utilizarea calculatorului și a altor mijloace audio-vizuale pentru ilustrarea unor teme;
- analiza asemănărilor și deosebirilor între religii;
- analiza elementelor specifice moralei diferitelor religii.

Sugerăm ca instrumente alternative de evaluare utilizarea portofoliului elevului ce va cuprinde:

- testele grilă susținute
- referate pe diferite teme date
- miniproiecte individuale sau pe grupe.

Sugestii bibliografice:
Delumeanu, Jean, *Religiile lumii*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1993;
Drâmba, Ovidiu, *Istoria culturii şi civilizaţiei*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1987;
Eliade, M.; Culianu, Ion, *Dicţionar al religiilor*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1993;
Eliade, M., *Istoria credinţelor şi ideilor religioase*, Ed. Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2000;
Eliade, M., *Tratat de istoria religiilor*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1992;
Gaudin, Philippe, *Marile religii*, Ed. Orizonturi, Bucureşti, 2001;
Martas, Teodor, *Confucius, Buda, Mahomed (viaţa şi învăţăturile lor)*, Ed. Cugetarea, Bucureşti, 1936;
Potter, C. F., *Fondatori de mari religii*, Ed. Prietenii cărţii, Bucureşti, 2000;
Rus, Remus, *Concepţia despre om în marile religii*, Teză de doctorat, 1978;
Tokarev, S. A., *Religia în istoria popoarelor lumii*, Ed. Politică, Bucureşti, 1982;
Vasilescu, Emilian, *Istoria religiilor*, E.D.P., Bucureşti, 1998.

Denumirea opţionalului: *„Obiceiuri şi tradiţii locale"*
Tipul: opţional la nivelul ariei curriculare
Clasa: a III-a şi a IV-a
Durata: 1 an
Nr. ore/săptămână: 1 oră
Autor: *prof.*
Instituţia:

NOTĂ DE PREZENTARE

Acest curs opţional oferă elevilor posibilitatea de a se familiariza cu elemente de port, obiceiuri, tradiţii, credinţe, valori specifice comunităţilor în care trăiesc.

De asemenea cursul oferă posibilitatea de a se însuşi cunoştinţe de istorie locală folosind categorii specifice de surse istorice.

Este un prim moment în care elevii pot face cunoştinţă cu un domeniu de interes al istoriei: cel legat de istoria vieţii cotidiene.

Opţionalul va avea două parţi distincte: una de documentare şi alta de prezentare:

1. Documentare

- Consultarea revistelor şi cărţilor de specialitate
- Vizite la Centrul judeţean de cultură şi creaţie populara, Craiova
- Vizite la muzee de literatură şi cultură populară cu expoziţii tematice
- Obţinerea de materiale de publicitate de la diferite târguri, muzee etc.

Pe baza studierii acestor documente fiecare elev va rezolva scurte note informative care vor fi prezentate la sfârşitul fiecărei lecţii sau la un panou al noutăţilor. Se vor organiza cel puţin de două ori pe semestru reprezentaţii sau expoziţii

cu desene, postere, planşe, antrenând colegi de la alte specialităţi (muzică vocal-instrumentală, pictură pe sticlă, recitatori).

Vom realiza la nivel de şcoală lecţii „în echipă de profesori" pentru a da prilejul elevilor să conştientizeze necesitatea legăturii cu trecutul.

2. Perioada de prezentare sau reprezentări:

- expoziţii cu planşe la ficcare sfârşit de semestru;
- expoziţie de cărţi poştale, desene, realizarea unui album;
- reprezentaţii cu prilejul tuturor sărbătorilor religioase;
- colaborarea unui program şi unui repertoriu propriu care să acopere întregul an calendaristic;
- participarea la concursuri şi spectacole pentru prezentare de programe.

Obiective cadru:

- Cunoaşterea tradiţiilor şi datinilor străvechi.
- Cunoaşterea folclorului – portului popular şi graiului local.
- Cultivarea admiraţiei pentru pământul natal şi pentru istoria naţională.
- Cunoaşterea şi respectarea normelor şi valorilor morale care călăuzesc viaţa şi activitatea oamenilor în societate.

1. Cunoaşterea tradiţiilor şi datinilor vechi

Obiective de referinţă:

1.1 Să înţeleagă naturaleţea obiceiurilor populare şi rolul lor în diferite situaţii.
1.2. Să participe la manifestările tradiţionale ale comunităţii.
1.3. Să înţeleagă că sărbătorile sunt popasuri duhovniceşti în viaţa creştină.
1.4. Să respecte sărbătorile bisericeşti şi tradiţiile religioase.
1.5. Să conştientizeze importanţa cinstirii sfinţilor prin sărbători închinate lor.

Activităţi de învăţare:

- Consultarea revistelor şi cărţilor de specialitate.
- Prezentarea calendarului creştin-ortodox.
- Studierea mărturiilor privind datinile, tradiţiile, trecutul bisericesc şi cultural al locurilor noastre.
- Analiza de documente şi lucrări de referinţă.
- Discuţii referitoare la modalităţile specifice de celebrare a sărbătorilor.
- Descrierea tradiţiilor locale în celebrarea unor sărbători.
- Discuţii despre evenimentul care a dus la stabilirea sărbătorii respective.
- Folosirea mijloacelor audio-vizuale pentru prezentarea unor tradiţii şi obiceiuri.
- Organizarea de serbări cu ocazia marilor sărbători creştine.

2. Cunoaşterea folclorului, portului popular şi a graiului local

Obiective de referinţă:

1.1. Să cunoască portul popular al zonei noastre spre deosebire de costumele din alte zone.

1.2. Să sesizeze diverse forme de vorbire ale graiului local prin comparaţie cu alte zone.

1.3. Să cunoască prin ce se remarca din punct de vedere etnografic zona noastră.

Activităţi de învăţare:

- Observarea portului popular a costumelor specifice zonei noastre precum şi specifice altor zone.
- Vizite la Centrul de etnografie şi folclor.
- Învăţarea de colinde şi cântece populare.
- Memorizări de poezii populare cu specific local.
- Vizite la muzeu pentru observarea îndeletnicirilor poporului nostru.
- Observarea si comentarea unor imagini.
- Organizarea unui concurs „De prin sate adunate", proverbe, zicători, strigături specifice zonei.

3. Cultivarea admiraţiei pentru pământul natal şi pentru istoria naţională

Obiective de referinţă:

3.1. Să conştientizeze necesitatea împlinirii datoriilor creştine în familie, biserică, şcoală şi societate.

3.2. Să recunoască importanţa modelelor spirituale în Istoria Bisericii în formarea caracterului moral-religios.

3.3. Să conştientizeze importanţa cinstirii sfinţilor prin sărbători închinate lor.

Activităţi de învăţare:

- Discutarea unor reguli de comportament.
- Studiu de caz.
- Analiza comparativă a unor situaţii concrete.
- Realizarea unor profiluri spirituale ale unor personalităţi din Istoria Bisericii.
- Consultarea unor lucrări de referinţă.
- Observarea icoanelor unor sfinţi.
- Vizitarea mănăstirilor şi a locurilor legate de viaţa unor sfinţi.
- Pictarea icoanelor pe lemn şi sticlă.
- Efectuarea „drumurilor de suflet", pelerinaje, expediţii de cunoaştere, cercetare şi valorificare a unor mărturii din Istoria Bisericii şi a neamului românesc.
- Realizarea de expoziţii şi albume.
- Realizarea unor monografii ale unor obiective religioase din zona noastră.

4. Cunoaşterea şi respectarea normelor şi valorilor morale care călăuzesc viaţa şi activitatea oamenilor în societate

Obiective de referinţă:

4.1. Să înţelcagă sensul şi semnificaţiile normelor şi valorilor morale.

4.2. Să adopte un comportament adecvat normelor morale şi de conduită cerute.

Activităţi de învăţare:

- Observarea şi comentarea unor imagini.
- Memorarea unor poezii cu conţinut educativ-civic-moral.
- Discutarea unor reguli morale şi de conduită cu exemple.
- Prezentarea în cadrul cercului sau la panoul noutăţilor, referate cu diverse prilejuri.
- Jocuri de rol.
- Desfăşurarea unor activităţi practice.
- Dramatizarea unor texte.
- Exerciţiu de comparaţie între conceptele de libertate în sens creştin şi libertate în sens general.

Conţinuturile învăţării

1. Tradiţii şi obiceiuri legate de principalele momente ale vieţii:

- Naşterea
- Botezul
- Nunta

2. Portul local:

- Costume populare
- Obiecte de podoabă

3. Sărbători şi obiceiuri legate de anotimpuri şi muncile agricole:

- Obiceiuri de primăvară
- Obiceiuri de Paşti
- Obiceiuri de vară: Căluşul, Paparudele, Caloianul
- Obiceiuri de toamnă pentru strângerea recoltelor
- Obiceiuri de iarnă
- Obiceiuri de Crăciun

4. Sărbători religioase închinate diferiţilor Sfinţi

5. Ocupaţii şi îndeletniciri populare:

- Apicultura
- Pescuitul
- Pomicultura
- Viticultura
- Oieritul
- Împletiturile

6. *Monografii ale unor instituții și obiective culturale din orașul nostru:*
   - Școli
   - Muzee
   - Biserici
   - Monumente etc.

Modalități de evaluare:

- *Portofoliul*
  - fișe de lectură
  - desene
  - comentarii
- *Autoevaluarea*
- *Observarea sistematică a elevilor*

Resurse:

- monografii
- albume
- înregistrări video
- cărți poștale

Bibliografie:

Ministerul Educației Naționale – „Programe școlare pentru clasele I-VIII – Aria curriculară: Om și Societate" – București, 1999.

Ministerul Educației Naționale – „Metodica predării Religiei în învățământul preuniversitar", Editura „Gheorghe Alexandru", Craiova, 2000.

Muzeul Olteniei Craiova – Casa Băniei – „Oltenia – studii și comunicări –Etnografie", Craiova, 1996.

„Tribuna Învățământului", Nr. 585/2001.

„Muzeum", Craiova, decembrie, 1998.

Capitolul 4

FORME DE ORGANIZARE A PROCESULUI DIDACTIC ÎN PREDAREA DISCIPLINEI RELIGIE

4.1. ORGANIZAREA PE CLASE ŞI LECŢII A PROCESULUI DIDACTIC LA DISCIPLINA RELIGIE

Procesul de învăţământ, în esenţa lui, este un proces organizat.

Organizarea (gr. „organon" – armonie) desemnează ansamblul acţiunilor, situaţiilor menite să utilizeze raţional şi eficient resursele (didactice, informaţionale, umane, materiale) procesului instructiv-educativ, la nivelul clasei, al disciplinei predate dar şi rolurile, sarcinile, relaţiile conturate, în raport cu obiectivele stabilite (E. Joiţa – „Pedagogie", 2001 pag. 335).

Cadrul în care se realizează articularea dintre aceste componente ale procesului de învăţământ şi le imprimă o finalitate colectivă concretă este forma de organizare. Ea realizează îmbinarea armonioasă între activitatea de predare şi activitatea de învăţare cu tot ce implică ele, între acestea existând o conlucrare permanentă.

Coordonata de bază în jurul căreia se concentrează toate componentele pe care le incumbă forma de organizare este relaţia profesori-elevi. Ea imprimă acea coloratură specifică fiecărei forme de organizare (I. Nicola – „Pedagogie", 1994 pag. 367-368).

Fie că este văzută global (prin proiectare, planificare), delimitat (scopuri, capitole) sau concret (lecţii, situaţii pe obiective), organizarea dă armonie şi stabilitate procesului didactic ca sistem. Pentru îmbinarea acestor elemente, asigurarea evoluţiei lor, preîntâmpinarea disfuncţiilor, menţinerea echilibrului în realizarea obiectivelor, activizarea elevilor şi a resurselor, se afirmă şi în organizare competenţele manageriale ale profesorului (Joiţa – 2000, pag. 69-74).

Clasificarea actualizată a formelor de organizare a activităţii didactice se face astfel: fie luându-se în considerare numărul de participanţi (clasa-grupul-elevul), fie locul de desfăşurare (în clasă, în afara clasei), fie rolul lor în realizarea obiectivelor (de bază şi complementare, fundamentale-opţionale), fie ponderea metodelor utilizate.

„Combinând criteriul pedagogic (didactic) cu cel practic şi managerial, abordarea situaţională a activităţilor instructiv-educative poate fi una dintre soluţii" (E. Joiţa – „Pedagogie", 2001 pag. 336).

Pentru o bună organizare a activităţilor, profesorul îşi exersează şi îşi afirmă următoarele competenţe:

- de a ordona logic elementele activităţii şi situaţiile necesare rezolvării obiectivelor;
- de a folosi corespunzător resursele: materiale, didactice, ergonomice, temporale, umane, ştiinţifice, metodologice;
- de a construi situaţii, acţiuni variate prin combinarea elementelor procesului;
- de a prelucra, structura şi utiliza logic, progresiv şi accesibil conţinuturile date;
- de a raţionaliza elementele activităţii şi relaţiile dintre ele pe obiective;
- de a aborda acţiunile după particularităţile de vârsta ale elevilor;
- de a alterna şi diversifica mijloacele (situaţii, sarcini, metode, procedee, relaţii, resurse) pentru motivarea comunicării şi participării elevilor;
- de a informa asupra evoluţiei realizării obiectivelor şi a interveni oportun;
- de a îmbina autoritatea cu sprijinirea afirmării iniţiativei elevilor;
- de a sincroniza ritmurile realizării sarcinilor;
- de a asigura utilizarea eficientă a timpului, prin dozarea sarcinilor, a rezolvării lor;
- de a alterna tipurile de sarcini şi situaţii pentru raţionalizarea efortului;
- de a integra oportun experienţele de învăţare nonformale, informale sau obţinute interdisciplinar.

În funcţie de modul cum se realizează conlucrarea între activitatea de predare şi cea de învăţare, cu tot ce implică ele, pot fi delimitate diferite ***forme de organizare***, fie constituite istoric, fie delimitate în şcoala contemporană.

Pe măsura creşterii exigenţelor formative, a căutării de soluţii pentru cuprinderea în mod unitar a elementelor procesului instructiv-educativ după anumite criterii (cuprinderea elevilor după particularităţile de vârstă şi individuale, realizarea unităţilor de conţinut, abordarea metodologică, posibilităţile de comunicare şi cooperare în instruire etc.), istoria pedagogiei a înregistrat variate forme de organizare.

Organizarea a evoluat de la întrunirea liberă pentru dezbaterea unor probleme ca în antichitate (gr. „scole" – plăcere, studiu, pauză, răgaz), la cea dogmatică în şcoli bisericeşti, la cea moderna fundamentată de J. A. Komensky (sec. al XVII-lea), pe clase şi lecţii.

Organizarea pe clase şi lecţii a procesului didactic s-a consolidat în sec. XIX-XX dar au apărut şi alte modalităţi care vin să corecteze din neajunsurile ei. Cu toate acestea, sistemul tradiţional pe clase şi lecţii şi-a dovedit valabilitatea în timp cu condiţia perfecţionării şi receptivităţii la diversificare.

Exemple de ***modalităţi***:

- organizarea activităţii pe „centre de interes" (O. Decroly), pe „proiecte" (W. H. Kilpatrick) sau pe „centre de activitate" (step by step) tematice largi, iar nu pe discipline ştiinţifice, la care elevii să adere liber;
- organizarea de activităţi practice şi jocuri libere după interesele manifestate spontan de către elevi pentru „experienţe de învăţare" cât mai variate (J. Dewey);
- organizarea bazată pe activităţi individualizate în condiţiile unei programe unice, dar cu timp variabil de parcurgere, la decizia elevului (Planul Dalton);
- organizarea pe grupe de elevi (R. Cousinet, Planul Jena) constituite liber fără unitatea de vârstă;
- organizarea activităţii în clase grupate pe discipline, nu pe vârste, cu circulaţie liberă între asemenea clase – disciplina, după particularităţile individuale (sistemul Winnetka) sau cu introducerea sistemului opţiunilor pentru anumite discipline (Ed. Claparede).

O grupare a formelor de organizare promovate astăzi şi realizată de M. Ionescu, V. Chis (1992 pag. 13-14) este cea după ***binomul profesori-elevi***:

- activităţi *frontale*: lecţia, activitatea în laborator sau în cabinet, vizita, pelerinajul, vizionarea de spectacole, participarea la procesiuni religioase etc.
- activităţi *de grup dirijate*: consultaţia, meditaţia de recuperare,exerciţii independente, vizite ,cercul de elevi, întâlniri cu specialişti, concursuri, sesiuni de comunicări, redactarea revistelor şcolare, echipe de munca în ateliere, dezbateri tematice, serate literar-religioase;
- activităţi *individuale*: studiul individual, efectuarea temelor pentru acasă, elaborarea de lucrări scrise şi practice, rezolvarea de exerciţii şi probleme, efectuarea de desene şi scheme, lectura suplimentară, studiul în bibliotecă, consultaţii individuale, elaborarea de proiecte, pregătirea de comunicări, cercetarea independentă, pregătirea examenelor etc.

Trebuie să reţinem faptul că aceleaşi activităţi pot fi regrupate şi după locul lor de desfăşurare: în clasă, în afara clasei, în afara şcolii (unde se pot diversifica prin colaborarea cu alte instituţii, factori comunitari).

Forma de bază a organizării procesului de învăţământ a rămas ***lecţia*** iar în ceea ce priveşte disciplina religie, lecţia de religie. Este considerată astfel deoarece: asigură elevilor o pregătire sistematică, unitară şi adecvată particularităţilor psihologice de vârstă şi individuale; este centrată pe obiective pedagogice precis determinate şi vizează formarea la elevi a performanţelor necesare integrării lor socio-profesionale, religioase, culturale şi comportamentale, dezvoltându-le personalitatea religios-morală; carenţele lecţiei tradiţionale pot fi ameliorate prin folosirea metodelor activ-participative şi a altor forme de activitate.

Din punct de vedere instituţional, educaţia religioasă se realizează în clasă şi în biserică.

Ca formă de organizare a procesului de învățământ, lecția este constituită dintr-o succesiune de etape sau secvențe ce se desfășoară într-o unitate de timp în care se asigură o coordonare între activitatea de predare și cea de învățare în vederea realizării finalităților procesului de învățământ.

LECȚIA este activitatea desfășurată de elevi sub conducerea profesorului, prin care își însușesc o temă din programa școlară, într-un timp limitat.

Lecția constituie o „entitate de instruire" sau „microsistem" deoarece condensează într-un tot unitar elementele și variabilele predării și învățării, conținutul informațional, obiectivele operaționale, strategiile și mijloacele didactice, particularitățile psihice ale elevilor, organizarea psiho-socială a colectivului, personalitatea profesorului. Deci, este un microsistem constituit dintr-un complex de componente care se găsesc în relație de dependență profesională.

Pe baza obiectivelor cadru, a conținuturilor, a obiectivelor de referință, a performanțelor și a activităților de învățare, profesorul stabilește formele de activitate, strategiile, metodele, materialul didactic, mijloacele de învățământ și instrumentele de evaluare a performanțelor, iar prin feed-back ameliorează procesul de predare-învățare:

- ***obiectivele instructiv-educative*** ale lecției indică în mod clar, precis și sintetic ceea ce profesorul își propune să realizeze în lecția respectivă. Putem delimita în cadrul acestor finalități un obiectiv cadru (fundamental), care conferă structura generală a unei mulțimi de lecții, vizează obiective de referință care precizează în mod concret rezultatele așteptate ale învățării, urmărind progresul în însușirea de cunoștințe și competențe de la un an de studiu la altul și obiectivele operaționale care precizează în mod concret ceea ce trebuie să cunoască și ce vor fi capabili elevii să facă la încheierea unui proces de predare-învățare;
- ***conținutul informațional al lecției***. Pe baza programei școlare se delimitează cantitatea și calitatea informației cu care se va opera în lecția respectivă. Ea constituie mijlocul principal pentru realizarea obiectivelor propuse;
- alegerea și folosirea unei ***strategii de instruire*** – constă în stabilirea metodelor și procedeelor care să determine activitatea de învățare a elevilor și perspectivele. Strategia poate fi predominant expozitivă, euristică, experimentală, problematizată, algoritmică etc. iar din perspectiva învățării bazată pe memorare, pe acțiune, pe explorare, pe exercițiu, pe repetare etc. Indiferent din ce perspectivă este stabilită, ea este determinată în ultimă instanță de obiectivele urmărite;
- ***variabilele*** personalității profesorului și variabilele personalității elevilor. Ca subiect al acțiunii, profesorul se impune prin stilul de predare și asigură condițiile necesare desfășurării lecției în concordanță cu imperativele sociale și legitățile psihopedagogice ale procesului de învățământ. Pe partea cealaltă, elevul sau receptorul se diferențiază în funcție de profilul său psihologic. În școală, lecția de religie se poate preda de profesorul de religie sau de preotul profesor.

Organizarea colectivului de elevi

Elevii unei clase constituie un grup social. Parametrii comportării acestuia își vor pune amprenta asupra desfășurării lecției și realizării obiectivelor propuse. Pe parcursul lecției, între elevi se declanșează relații de cooperare sau competiție. Ponderea unora sau altora din aceste relații conduce la instaurarea unui spirit de emulație sau rivalitate cu consecințe directe asupra motivării activității de învățare. Funcționarea acestor relații depinde de stilul de predare al profesorului, de modalitățile folosite în gruparea elevilor. În acest sens se diferențiază predarea frontală de cea pe grupe de elevi, însă, în ambele cazuri profesorul poate adopta o atitudine democratică sau autoritară.

Organizarea socială a clasei de elevi este, deci, o variabilă multidimensională, premisă și rezultat al funcționării rețelelor de comunicare (Nicola, pag. 370).

Fiecare lecție include elemente de *conexiune inversă* (feed-back-ul) destinate înregistrării și măsurării performanțelor obținute de către elevi. Asemenea elemente trebuie folosite pe tot parcursul lecției ca și la sfârșitul ei pentru consemnarea rezultatelor finale.

Tradițional, lecția este definită prin următoarele ***trăsături***:

- este unitatea didactică esențială de instruire și educare;
- este forma organizatorică de bază a procesului de învățământ;
- este forma de activitate comună unei clase de elevi;
- se realizează sub conducerea profesorului sau preotului;
- asigură cadrul pentru realizarea unor sarcini de învățare;
- utilizează un conținut bine stabilit, prelucrat, adaptat;
- se desfășoară într-un timp determinat, raportat la capitol;
- utilizează anumite strategii, metode, mijloace și moduri de acțiune;
- permite realizarea unor scopuri, obiective specifice și operaționale, cu antrenarea elevilor prin punerea lor în situații date;
- permite realizarea unității predare-învățare-evaluare;
- are o organizare suficient de riguroasă a elementelor antrenate;
- asigură afirmare unitară a componentelor și caracteristicilor procesului de învățământ, în viziune sistemică;
- limitele sale se referă la dominarea scopului informativ și a activității frontale, dominarea rolului profesorului, atitudinea pasivă a elevilor, șablonismul în structurare, diversificarea și dozarea sarcinilor de învățare în timpul dat, uniformizarea tratării elevilor etc.

4.2. TIPURI DE LECȚII FOLOSITE LA DISCIPLINA RELIGIE

În cadrul fiecărei lecții, se realizează mai multe sarcini, însă una este cea care constituie obiectivul ei principal. Acest obiectiv este cunoscut în didactică sub denumirea de sarcină didactică fundamentală (sau dominantă). Astfel de sarcini pot fi:

- comunicarea de cunoștințe;
- formarea de priceperi și deprinderi, sistematizarea, verificarea.

Acest factor constant determină tipul lecției, prin care se înțelege un anumit mod de organizare și desfășurare a acesteia în vederea realizării sarcinii didactice fundamentale. Deoarece aceeași sarcină didactică dominantă presupune de fiecare dată diverse obiective operaționale, ce pot fi realizate prin modalități diferite, în cadrul fiecărui tip de lecție avem de-a face cu o infinitate de variante, determinate de factorii variabili ce intervin în organizarea și desfășurarea lecției (Nicola, pag. 370-371)

Factorii variabili ce impun variante diferite de lecții sunt generați de: conținutul lecției, obiectivele operaționale, pregătirea anterioară a elevilor, strategiile și mijloacele folosite, sursele de informație la care se apelează, locul pe care lecția îl ocupă în sistemul de lecții, particularitățile procesului de învățare, mărimea colectivului de elevi, formele muncii cu elevii(frontale, pe grupe, individuale), locul unde se desfășoară lecția (clasă, atelier, laborator etc.), nivelul dezvoltării psihice a elevilor, stilul de predare al profesorului etc.

Ținând cont de acești factori, și în cadrul lecției de religie există mai multe tipuri cu o multitudine de variante, fiecare având propria structură constituită dintr-o serie de evenimente, etape, secțiuni de lucru sau cum sunt numite mai recent „evenimentele"instruirii. Fiecare secvență presupune o schimbare în modul de lucru al celor doi poli, profesorul și elevii.

În predarea religiei, sunt acceptate următoarele ***tipuri de lecție***:

- lecție *mixtă* sau *combinată;*
- lecție *de comunicare* sau de *dobândire* (transmitere și însușire de noi cunoștințe);
- lecție de *formare a priceperilor și deprinderilor;*
- lecție de *recapitulare și sistematizare a cunoștințelor* (de consolidare);
- lecție de *verificare, apreciere și evaluare.*

Schematic, principalele tipuri de lecții, cu structurile lor specifice, dar și variante metodologice și structurale ce pot fi concepute și realizate, după competențele, raționalitatea și creativitatea profesorului, vor fi prezentate în paginile (Joița – 2001 pag. 345-350).

Să reținem însă, că nu trebuie confundată organizarea structurală a etapelor unei lecții cu proiectarea întregii activități (lecții). Structurile prezentate trebuie însă percepute ca un „model posibil", iar etapele, ca „acțiuni", secvențe posibile.

Cel mai des utilizată este *lecția de comunicare sau dobândire de noi cunoștințe* deoarece, pe de o parte, comunicarea cunoștințelor urmărește formarea unor capacități

intelectuale şi deprinderi practice, iar pe de altă parte, se asigură verificarea şi evaluarea cunoştinţelor acumulate de elevi de la o oră la alta.

Vor fi prezentate ***etapele lecţiei de comunicare sau dobândire de noi cunoştinţe*** deoarece ea cuprinde toate etapele procesului de predare-învăţare-evaluare:

➢ ***momentul organizatoric:*** profesorul ia contact cu clasa, motiv pentru care trebuie să aibă şi rol educativ;

- se rosteşte rugăciunea;
- se face prezenţa şi se interesează de motivul absenţei elevilor;
- pregătirea materialului didactic şi a mijloacelor de învăţământ necesare desfăşurării lecţiei;
- tot în această etapă profesorul împreună cu elevii pot rosti rugăciuni pentru cei bolnavi , rugăciuni de mulţumire, sau către un sfânt (la sărbătorirea acestuia);

➢ ***reactualizarea cunoştinţelor:***

- are loc verificarea şi aprecierea performanţelor din lecţia anterioară: cunoştinţe, atitudini, capacităţi, teme, proiecte etc.
- acest lucru se poate realiza şi pe parcursul lecţiei, de la caz la caz, sau la încheierea lecţiei. Reactualizarea elementelor şi capacităţilor învăţate anterior se referă atât la informaţiile asimilate anterior (reprezentări, cunoştinţe, idei, legi, teorii etc.) cât şi la operaţiile şi capacităţile intelectuale pe care informaţiile respective le presupun (deprinderi intelectuale, concepte, strategii cognitive). Achiziţiile anterioare reprezintă premisa pentru realizarea unei noi învăţări;
- se referă cu predilecţie la acele elemente şi capacităţi care sunt indispensabile pentru înţelegerea celor ce se vor transmite în lecţia respectivă.

➢ ***captarea atenţiei*** (pregătirea pentru lecţia următoare):

- vizează asigurarea acelei stări de concentrare interioară asupra stimulilor prezentaţi şi acţiunilor întreprinse de elevi;
- se realizează prin mijloace didactice şi nu mijloace disciplinare;
- priceperea de a capta atenţia ţine de arta profesorului;
- se face prin actualizarea unor cunoştinţe anterioare folosind conversaţia introductivă;
- prin prezentarea de materiale didactice, diapozitive etc.;
- prin punerea unor probleme sau crearea unor situaţii problemă, stimularea interesului, curiozităţii etc.

➢ ***anunţarea titlului lecţiei şi a obiectivelor urmărite:***

- este necesar ca elevii să cunoască performanţele pe care urmează să le atingă în lecţia respectivă;
- cunoaşterea obiectivelor are un efect motivaţional pozitiv asupra activităţii de învăţare;
- atât titlul cât şi obiectivele vor fi scrise pe tablă, vizând conţinutul esenţial (definiţii, clasificări etc.), care vor fi completate pe parcursul predării-învăţării, rezultând o schema logică pe tablă a ceea ce trebuie reţinut de elevi.

➢ ***dirijarea învăţării*** (comunicarea, predarea cunoştinţelor noi):

- include organizarea şi transmiterea conţinutului informaţional;

- se realizează în ordinea obiectivelor scrise pe tablă folosind diferite strategii: explicativ-demonstrativă, euristică-prin problematizare şi descoperire, algoritmice, inductivă, combinată etc.
- strategia, metodele şi mijloacele sunt determinate de obiective, conţinuturi şi particularităţile de vârstă ale elevilor. Măiestria profesorului constă în alegerea celor mai adecvate strategii şi forme de activitate;
- cunoştinţele transmise elevilor trebuie să fie în concordanţă cu Programa şcolară şi să fie în conformitate cu adevărul religios.

➢ ***obţinerea performanţei (generalizarea):***

- este evenimentul în care elevul demonstrează că a ajuns la performanţa urmărită de profesor, convingându-se el însuşi că a dobândit obiectivele formulate şi comunicate în prealabil. Este vorba de o primă impresie pe care şi-o formează cu privire la performanţa obţinută;
- cu privire la disciplina religie este vorba de constituirea unui enunţ sau îndreptar pentru viaţa creştină.

➢ ***asigurarea conexiunii inverse (feed-back-ului)*** şi evaluarea performanţelor:

- se înscriu în continuarea momentului anterior urmărind nu numai corectitudinea performanţei obţinute, ci şi întărirea ei, prin confirmarea sau infirmarea de către profesor iar, dacă este cazul, corectează şi analizează;
- asigură profesorului şi elevilor înşişi informaţii în legătura cu evoluţia activităţii de învăţare;
- se realizează prin metode, procedee şi tehnici de fixare: întrebări de sinteză: reproductive (definiţii, clasificări), productive (explicaţii, demonstraţii), întrebări şi situaţii problemă etc.
- evaluarea performanţelor presupune măsurarea cât mai riguroasă a acestor rezultate şi aprecierea lor prin note. Ea se face prin raportarea rezultatelor obţinute la obiectivele operaţionale stabilite în prealabil.

➢ ***aplicarea:***

- este momentul când se întăresc convingerile căpătate prin lecţii şi se extind asupra întregii vieţi;
- trebuie să-i iniţiem cum să le aplice în viaţă şi să le arătăm ce folos social vor avea dacă le vor aplica: „Nu pentru şcoală ci pentru viaţă învăţăm" (Seneca)

➢ ***asigurarea transferului cunoştinţelor:***

- se face prin tema pentru acasă care trebuie stabilită diferenţiat având în vedere criteriile: la nivel mediu obligatoriu pentru toţi elevii, tema suplimentară şi individuală pentru recuperare, dezvoltare sau pregătire de concursuri-teme ample: referate, proiecte la un interval de minimum o lună, portofolii etc.

➢ ***încheierea:***

- se rosteşte rugăciunea.

4.3. ALTE FORME DE ORGANIZARE A PROCESULUI DIDACTIC CE POT FI ABORDATE IN CADRUL DISCIPLINEI RELIGIE

Excursiile şi vizitele didactice

Se organizează în natură sau la biserici şi mănăstiri, în vederea realizării unor obiective instructiv-educative legate de anumite teme prevăzute în programele de învăţământ. Ele oferă elevilor prilejul de a efectua observaţii asupra creaţiei divine, asupra monumentelor de artă creştină, a obiectelor de artă bisericească, asupra unor momente legate de trecutul nostru religios, de viaţa şi activitatea unor personalităţi de seamă ale vieţii religioase şi de implicarea lor în viaţa socială, culturală, atât la nivel naţional cât şi universal, asupra relaţiilor dintre oameni.

Excursiile şi vizitele au menirea de a stimula activitatea de învăţare, de a întregi şi desăvârşi ceea ce elevii au acumulat în cadrul lecţiilor.

În funcţie de sarcina didactică fundamentală se pot delimita următoarele tipuri de excursii şi vizite:

a) Vizitele şi excursiile introductive

Au rolul de a-i pregăti pe elevi pentru înţelegerea şi asimilarea cunoştinţelor ce se vor preda. Ei vor fi orientaţi în sensul urmăririi diferitelor aspecte concrete, să culeagă informaţii, să colecţioneze material didactic etc. Vor fi prezentate aspecte legate de istoricul obiectivelor vizate, de viaţa personalităţilor religioase care au trăit sau trăiesc în locurile vizitate. Profesorul va urmări şi modul în care elevii pun în practică deprinderile formate în timpul orelor.

b) Vizitele şi excursiile organizate în vederea comunicării de cunoştinţe

Se realizează în vederea unor cunoştinţe referitoare la lăcaşul de cult, la viaţa unor sfinţi sau a unor personalităţi bisericeşti. Din varietatea de informaţii, profesorul trebuie să valorifice şi să evidenţieze aspectele cele mai importante pentru obiectivele propuse.

c) Vizitele şi excursiile de consolidare şi fixare a cunoştinţelor

Se organizează la sfârşitul unui capitol sau al unei teme, atunci când elevii au acumulat deja mai multe informaţii, ştiu să urmărească aspectele cele mai importante şi pot să afle mai multe amănunte, scopul fundamental urmărit fiind acela de concretizare a cunoştinţelor predate, de sistematizare şi fixare a lor.

d) Taberele religioase

Se organizează în vacanţă, la sfârşit de an şcolar, pe baza unui program stabilit în funcţie de categoriile de vârstă ale elevilor şi de cunoştinţele dobândite în anii de studiu.

Activităţile extradidactice

Se includ în această categorie toate acele activităţi care se desfăşoară sub îndrumarea profesorului, dar nu sunt prevăzute în documentele şcolare (plan de

învățământ și programă). Au un rol complementar față de activitățile didactice. Participarea elevilor este facultativă, profesorul poate interveni însă, prin dirijarea sugestivă pentru antrenarea elevilor la unele din aceste activități. Conținutul se fixează în funcție de preferințele și dorințele elevilor, de condițiile și posibilitățile de realizare. Formele de organizare sunt mai elastice, ingenioase și cu caracter recreativ. Evaluarea rezultatelor se face prin alte modalități predominând forma aprobării prin laudă.

a) Cercul de religie sau clubul biblic

Se organizează în vederea aprofundării pregătirii elevilor în domeniul religios, al dezvoltării aptitudinilor și exprimării creativității. Se poate constitui la nivelul clasei sau pe grupe de clase. Tematica abordată și lucrările realizate trebuie să contribuie la întărirea credinței elevilor și să le dezvolte interesul și dragostea pentru religie.

Frecventarea clubului biblic fiind facultativă, tematica se stabilește la începutul anului școlar pe baza opțiunilor, intereselor și aptitudinilor elevilor .Un rol important în cadrul cercului de religie îl deține dezvoltarea spiritului comunitar prin antrenarea participanților în pregătirea și desfășurarea activităților propuse, activități ce pot fi în colaborare cu O.N.G.-uri sau factori comunitari.

O importanță deosebită o prezintă valorificarea rezultatelor care, la clasele mici, se realizează prin albume, expoziții, spectacole religioase, întocmirea de rebusuri cu definiții religioase, poezii proprii etc.

La clasele mari, se realizează prin expoziții de icoane, participări la concursuri, organizarea de sesiuni de comunicări și referate, dezbateri pe anumite teme și cu invitați din diferite domenii, publicații, vizite de binefacere etc.

Tot în cadrul clubului biblic se pot desfășura și activități cu caracter interdisciplinar (seara de muzică și poezie etc.).

b) Consultațiile și meditațiile

Aceste forme de organizare a activității didactice se întâlnesc și la disciplina religie deoarece, orice situație care poate conduce la diminuarea vieții religioase trebuie rezolvată. În cadrul consultațiilor, profesorul lămurește și acordă îndrumări suplimentare asupra unor probleme ridicate de elevi, întrebări, nelămuriri și îndoieli pe care le au în legătură cu cele transmise în cadrul lecției. Se organizează ori de câte ori este nevoie.

Meditațiile se organizează în vederea sprijinirii elevilor care întâmpină greutăți în activitatea de învățare.

c) Manifestările cultural-religioase

Aceste activități antrenează un număr mai mare de elevi și ele se pot desfășura atât în școală cât și în afara acesteia. Asemenea activități ar fi: serbările școlare, concursurile, vizionările de filme sau spectacole cu subiect religios, întâlniri cu mari duhovnici, expoziții de icoane etc.

d) Participarea la slujbele religioase

Elevii vor participa la slujbe în biserică, fie în grup însoțiți de profesorul de religie, fie în mod individual.

Etape în desfăşurarea activităţilor la cercul de religie

Sunt în funcţie de tematica propusă:

➢ ***pentru susţinerea unui rezumat dintr-o poveste, carte religioasă:***

- întocmirea rezumatului de către 3-4 elevi pe baza indicaţiilor profesorului;
- citirea rezumatului de către unul dintre ei;
- discutarea rezumatului şi reţinerea ideilor pertinente, în vederea unei eventuale îmbunătăţiri a acestuia;
- aprecierea modului în care s-a desfăşurat activitatea de cerc;
- publicarea celor mai reuşite rezumate sau prezentarea acestora la concursuri pe teme religioase.

➢ ***pentru interpretarea unor scenete religioase:***

- alegerea scenetei şi prezentarea în faţa elevilor;
- împărţirea rolurilor ţinând cont de opţiunile şi talentul elevilor;
- învăţarea textelor (acasă) şi a cântecelor (la cerc);
- repetarea scenetei;
- realizarea decorului şi prezentarea scenetei în serbarea şcolara sau cu alte prilejuri.

➢ ***pentru organizarea unor expoziţii cu lucrările elevilor:***

- prezentarea unor lucrări în vederea dezvoltării interesului elevilor spre arta religioasă;
- dezvoltarea convingerii că, pentru a realiza lucruri de artă religioasă, elevii trebuie să ducă o viaţă religioasă autentică;
- prezentarea etapelor executării lucrării;
- distribuirea materialelor necesare executării lucrărilor;
- executarea lucrării sub îndrumarea profesorului,
- analiza lucrărilor şi expunerea lor.

➢ ***pentru subiecte de creaţie*** (rebusuri, poezii, fişe de lucru etc.):

- prezentarea lucrărilor concepute anterior, ca exemple;
- elaborarea unor lucrări asemănătoare sub îndrumarea profesorului;
- analiza fiecărei lucrări;
- rezolvarea prin muncă independentă a lucrărilor care necesită aceasta;
- publicarea unor lucrări.

Capitolul 5

DEMERSURI SPECIFICE ÎNTREPRINSE ÎN PROIECTAREA ACTIVITĂȚII DIDACTICE DIN CADRUL DISCIPLINEI RELIGIE

PROIECTAREA DIDACTICĂ

Proiectarea didactică este o activitate complexă, un proces prin care se anticipează ceea ce profesorul doreşte să realizeze împreună cu elevii în cadrul unei lecţii, al unui sistem de lecţii, al unei teme, al unei unităţi de învăţare sau pe parcursul întregului an şcolar, pentru realizarea obiectivelor programei la disciplina Religie. Proiectarea didactică constă în punerea în relaţie a obiectivelor, a conţinuturilor învăţării şi a strategiei didactice în vederea anticipării desfăşurării procesului instructiv-educativ. Etapele proiectării corecte a acţiunii didactice poate fi rezumată astfel:

a. *Ce voi face*? – precizarea obiectivelor educaţionale urmărite pentru aplicare;

b. *Cu ce voi face*? – analizarea resurselor educaţionale disponibile;

c. *Cum voi face*? – elaborarea strategiilor didactice adecvate;

d. *Cum voi şti dacă ceea ce am făcut este bine*? – evaluarea eficienţei activităţii efectuate.

Conţinutul proiectării pedagogice curriculare vizează:

- **Stabilirea obiectivelor**
  - Sarcina didactică dominantă a lecţiei
  - Obiective operaţionale
  - Obiective formativ-educative

➢ **Analiza resurselor**
- Conținutul materiei de învățat
- Resursele psihologice ale clasei
- Mijloacele de învățământ

➢ **Strategia didactică**

1. ***Sistemul metodologic***

a. Metode alese în funcție de:
- sarcina dominantă a lecției;
- obiective operaționale;
- obiective formativ-educative;
- resurse;
- competența profesorului;
- unitatea metodă-conținut.

b. Procedee

c. Tehnici

2. ***Mijloace de învățământ***

3. ***Organizarea elevilor***

➢ **Elaborarea proiectului didactic**

1. ***Perspective moderne asupra proiectării didactice la disciplina Religie.***

Acțiunea de proiectare constituie, în ultimul timp, obiectul multor dezbateri și investigații. Interesul manifestat pentru activitatea de proiectare este stimulat, în primul rând, de cerința creșterii calității și eficienței pedagogice, caracterul formativ pe care îl presupune disciplina Religie, dezvoltarea economică și socială, creșterea continuă a cererii de educație etc. În legătură cu acest fapt, trebuie menționată viziunea nouă asupra organizării și desfășurării activității instructiv-educative, pe care o promovează didactica modernă, ca proces vizând proiectarea, organizarea și alegerea mijloacelor, tehnicilor și formelor de desfășurare în vederea realizării conținuturilor obiectivelor stabilite. Un rol distinct și important în ansamblul proceselor și operațiilor pe care le implică tehnologia didactică îl deține *stabilirea cu o cât mai mare precizie a demersului ce urmează a fi întreprins*, definindu-se scopurile, organizarea, procesele ce se vor desfășura, mijloacele folosite etc. Acțiunile umane ce se fac în mod deliberat și care vizează o finalitate se desfășoară prin acțiuni și demersuri cu funcții *de proiectare, organizare și realizare* a activității, de *evaluare* a rezultatelor obținute și a modului cum s-a derulat activitatea. Activitatea instructiv-educativă (având un caracter probabilistic așa cum sunt toate acțiunile cu oamenii și asupra oamenilor) oferă largi posibilități de desfășurare ca activitate programată. Activitatea didactică este mai rodnică cu cât este mai temeinic și mai minuțios pregătită, anticipată, iar nivelul la care se realizează depinde în mare măsură de *gradul de precizie cu care sunt stabilite*

intenţiile urmărite, determinarea condiţiilor de realizare şi *folosirea resurselor, anticiparea desfăşurării procesului şi interacţiunea componentelor, eliminarea acţiunilor inutile, prevenirea fenomenelor cu efecte perturbatorii, situaţiile necontrolabile* etc.

Realizarea proiectării didactice presupune o serie de procese şi operaţii ce trebuie să ţină cont atât de conţinuturile ce urmcază a fi predate cât şi de particularităţile de vârstă ale elevilor. În ceea ce priveşte stabilirea obiectivelor aceasta se face în funcţie de gradul lor de generalitate: obiective generale, obiective specifice, obiective operaţionale.

Scopul lecţiei poate fi privit ca obiectiv fundamental. Pornind de la obiectivele unei unităţi de învăţare, putem formula scopul unei lecţii urmărind realizarea celor trei dimensiuni ale procesului instructiv-educativ: informativ, formativ, educativ. *Scopul* are un grad mai mare de generalizare şi vizează *componentele instruirii şi educării elevilor, dezvoltarea capacităţilor intelectuale, structurile afective, motivaţionale, atitudinile* de credinţă manifestate faţă de Dumnezeu.

Cunoaşterea resurselor şi a condiţiilor de desfăşurare a procesului didactic la disciplina Religie este o etapă importantă în proiectarea activităţii instructiv educative, presupunând *cunoaşterea condiţiilor didactico-materiale, timpul afectat instruirii, nivelul de pregătire al elevilor, potenţialul lor de participare la si.nularea cunoştinţelor religioase.* Pentru cunoaşterea capacităţii de învăţare, dar şi a nivelului de cunoştinţe, se pot aplica probe de evaluare iniţială la începutul anului şcolar, al unităţilor de învăţare sau al fiecărei secvenţe de învăţare. Plecând de la această cunoaştere se pot stabili eficient metodele şi mijloacele de învăţământ, procedeele de lucru şi ritmul de parcurgere al materiei.

Organizarea şi pregătirea conţinutului instructiv educativ este etapa în care se delimitează unităţile de învăţare, temele şi subiectele ce se vor preda la ora de religie; se stabilesc elementele esenţiale, se organizează conţinutul pe unităţi de învăţare, timpul de parcurgere (pentru proiectarea anuală şi semestrială), se selectează şi se ordonează ideile, noţiunile fundamentale (pentru proiectarea fiecărei lecţii).

Stabilirea activităţilor de predare-învăţare trebuie făcută de profesor precizând tipurile de învăţare, cele de interacţiune didactică, strategiile didactice specifice predării cunoştinţelor de religie, exerciţiile, temele practice pentru activitatea independentă, organizarea lecturii cu caracter religios etc.

Pentru realizarea integrală şi eficientă a procesului moral-religios este necesar un sistem cât mai cuprinzător al formelor sale de organizare. Didactica teoretică precizează taxonomia principalelor forme de organizare a activităţii instructiv-educative prin gruparea lor după anumite criterii.

Din punct de vedere al numărului de participanți și al modului în care se realizează relația profesor-elev ***formele de lucru*** pot fi:

- *activități frontale* (cuprind lecția, activitatea în cabinete, muzeu, vizita la mânăstiri și biserici, excursia, vizionare de spectacole – lecție, concursuri) etc.
- *activități individuale* (munca independentă, studiul individual, efectuarea temelor, elaborarea compunerilor și a altor lucrări scrise și practice; învățări de colinde, activitate culturală – cor; realizarea unor desene cu caracter religios, icoane pe sticlă, lemn, lectura suplimentară, studiul în bibliotecă sau în biserică etc.).
- *activități pe grupe de elevi* (efectuarea activităților de învățare, elaborarea unor lucrări practice, învățarea colindelor etc.),
- *activități pe echipe* (elaborarea unor lucrări scrise și practice cu caracter diferențiat, lectura și interpretarea textului biblic etc.).

După locul de desfășurare, formele de lucru pot fi grupate astfel:

- *forme de organizare a activității instructiv-educative curriculare;*
- *forme de organizare a activității instructiv-educative extracurriculare.*

În acest ansamblu al formelor de lucru, lecția are un rol important constituind principala formă de activitate a relației profesor-elev.

După alți cercetători există mai multe definiții ale lecției în funcție de anumite criterii (conținut, mod de organizare).

Privită ca o sinteză a elementelor de instruire și educare lecția este definită ca o unitate didactică fundamentală, o formă a procesului de învățământ prin intermediul căreia o cantitate de informații este percepută activ de elevi, intr-un timp determinat, pe calea unei activități intenționate, sistematice, cu autoreglare, provocând în sfera biopsihică a acestora, o modificare în sensul formării dorite. (Miron Ionescu și V. Chiș, 1992, p. 16).

Proiectarea didactică reprezintă procesul deliberativ de fixare mentală a pașilor ce vor fi parcurși în realizarea instrucției și educației. În funcție de perioada de timp se pot distinge două ipostaze ale proiectării:

a. Proiectarea globală-anuală la Religie pe ani de studii și clase;

b. Proiectarea eșalonată pe semestre și lecții.

a. Proiectarea anuală are ca referință o perioadă mai mare de instruire și operează cu: Număr curent; Unitatea de învățare; Obiective de referință; Conținuturi; Activități de învățare; Resurse materiale; Resurse procedurale; Instrumente de evaluare; Observații.

Exemple de Planificare calendaristică anuală:

Modelul 1

An şcolar:
Unitatea de învățământ:
Disciplina: Religie
Clasa:
Nr. ore/săpt.: 1 oră
Profesor:
Nr. total de ore din lista de conținuturi: 35 h.
- predare-învățare: 28 h;
- recapitulare şi evaluare: 4 h;
- la dispoziția profesorului: 3 h.

Semestrul I

Repartizarea orelor	Nr. ore	Total ore	Conținut vizat
Predare-învățare	12	15	
Recapitulare şi evaluare	2		
La dispoziția profesorului	1		

Semestrul II

Repartizarea orelor	Nr. ore	Total ore	Conținut vizat
Predare - învățare	16	20	
Recapitulare şi evaluare	2		
La dispoziția profesorului	2		

Modelul 2

An şcolar:
Unitatea de învățământ:
Disciplina: Religie
Clasa:
Nr. ore/săpt.: 1 oră
Profesor:
Nr. total de ore din lista de conținuturi: 35 h.
- predare-învățare: 28 h;
- recapitulare şi evaluare: 4 h;
- la dispoziția profesorului: 3 h.

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Conținuturi	Tipul lecției	Nr. ore	Perioada	Observații

Modelul 3

An şcolar:
Unitatea de învăţământ:
Disciplina: Religie
Clasa:
Nr. ore/săpt.: 1 oră
Profesor:
Nr. total de ore din lista de conţinuturi: 35 h.
- predare-învăţare: 28 h;
- recapitulare şi evaluare: 4 h;
- la dispoziţia profesorului: 3 h.

Nr. crt.	Unitatea de învăţare	Obiective de referinţă	Conţinuturi	Nr. ore	Perioada	Observaţii

b. Proiectarea eşalonată pe semestru se realizează prin planificarea pe lecţii şi date temporale exacte, de predare a materiei respective. Document orientativ în realizarea acestei proiectări este programa şcolară de religie ce indică în mod riguros unitatea de învăţare, temele şi subiectul ficcărei lecţii cu numărul corespunzător de ore pentru tratarea fiecărei lecţii.

Unitatea de învăţământ:
Disciplina: Religie
Clasa:
Nr. ore/săpt.: 1 oră
Profesor:
An şcolar:

Nr crt.	Unitatea de învăţare	Conţinuturi	Obiective de referinţă	Activităţi de învăţare	Tipul lecţiei	Evaluare instrumente	Perioada	Obs.

Proiectarea lecţiei

În ceea ce priveşte proiectarea unei lecţii putem spune că oricât de bine ar fi ea concepută va suferii pe parcursul desfăşurării mai multe modificări, datorită situaţiilor noi apărute. Permanent profesorul trebuie să se adapteze acestor situaţii, manifestând creativitate şi flexibilitate în conceperea fiecărei unităţi de învăţare.

Proiectarea trebuie făcută ținând cont și de aspirațiile și motivațiile elevilor de diferite vârste, de obiective, de conținuturi, precum și de tipurile de relații ce se stabilesc între profesor și elev. Proiectarea unei lecții cuprinde două părți:

1. Partea metodologică: obiectul, subiectul lecției, clasa, profesorul, data, tipul lecției, strategia didactică, scopul lecției, obiectivele operaționale, conținutul lecției.

2. Desfășurarea propriu-zisă a momentelor și evenimentelor de parcurs ale lecției se referă la precizarea metodelor și mijloacelor de învățământ, a formelor de reactualizare a învățării. Nu există model de proiect de lecție unic, ci în funcție de tipul de lecție (de transmitere și asimilare a informațiilor, formare de priceperi și deprinderi, destinată consolidării și sistematizării cunoștințelor, verificare și evaluare a cunoștințelor) care este propusă de profesor, acțiunea de proiectare cuprinde următoarele operații:

Data:
Clasa:
Disciplina: Religie
Aria curriculară: Om și societate
Profesor:
Unitatea de învățare:
Tema:
Titlul lecției:
Locul de desfășurare:
Obiectiv cadru:
Obiective de referință:
Obiective operaționale: - *cognitive*
- *afective*
- *psiho-motorii*

Curriculum:
- nucleu:
- extins:

Nivelul inițial al clasei:
Strategiile didactice: - inductive – pornesc de la particular la general;
- deductive – pornesc de la general la particular;
- transductive – explicațiile prin metafore;
- mixte (inductiv-deductive);
- algoritmice (explicativ-demonstrative, intuitive, expozitive, imitative);
- euristice – de elaborare a cunoștințelor prin efort propriu.

Resurse procedurale:
Resurse materiale:

Forme de organizare: - grupală;
- frontală;
- individuală.

Evaluare: se face în funcție de obiective și conținut și poate fi:
- formativă - pe întreg parcursul activității de predare-învățare;
- sumativă – la finalul activității de predare-învățare;
- prin realizarea feed-back-ului se realizează și fixarea cunoștințelor elevilor

Durata:

Bibliografie:

Etapele fundamentale ale lecției:

➢ **Organizarea clasei**: se stabilește contactul psihologic între profesor și elevi. În cazul orei de religie se face rugăciunea de intrare în clasă, după aceea se face apelul și se stabilește ordinea în clasă.

➢ **Reactualizarea cunoștințelor** se realizează printr-un procedeu de integrare, de citire, de rostire orală a unor rugăciuni, reluări sau sublinieri de texte religioase, notări și demonstrări la tablă etc.

Întrebările trebuie să fie formulate clar și logic, sarcinile de lucru trebuie să fie precizate. Durata verificării nu trebuie să depășească 15 minute.

➢ **Captarea atenției** și legătura cu lecția nouă se poate face printr-un citat biblic sau o maximă religioasă din propovăduirea Mântuitorului pe pământ, fapt ce îl conduce pe profesor la comunicarea subiectului lecției. Trebuie să dureze aproximativ 2-4 minute.

➢ **Anunțarea titlului lecției și a obiectivelor operaționale**

➢ **Comunicarea noilor cunoștințe** se poate face sub diferite forme, în funcție de sarcina didactică dominantă, de nivelul clasei, de indicațiile programei, de cronologia evenimentelor sau de gruparea faptelor etc. În această etapă trebuie să se simtă capacitatea activă a unei personalități didactice, profesorul să nu se piardă în amănunte inutile și să parafrazeze pur și simplu manualul. Se pot prezenta icoane, tablouri religioase, citate din Biblie, din Sfânta Liturghie, din cărți religioase, documente din mânăstiri și biserici, fotografii etc.

➢ **Asocierea și generalizarea** asigură conexiunea cunoștințelor predate cu cele anterioare, pentru a realiza noi legături posibile între segmentele de cunoștințe, pentru a decala definiții de conținut vechi cu cele noi, iar generalizarea are în vedere extragerea ideii generale a lecției, concluzia cu valoare educativă.

➢ **Asigurarea feed-back-ului și evaluarea performanțelor** se face prin reluarea conținutului mai dificil, se repetă date, fapte și întâmplări din viața Mântuitorului, demonstrări prin cântec religios, definiții, exerciții aplicative și demonstrative, expuneri orale libere urmărindu-se consolidarea celor predate. Evaluarea se face oral sau scris prin întrebări, chestionare, teste din curriculum dat sau formulate de cadrul didactic.

➢ **Aplicarea** constă în conexiunea unei idei teoretice cu un fapt de conduită, de viață; o pledoarie pentru o extensiune și o convertire a conștiinței în comportamentul vizibil și palpabil.

➢ **Asigurarea transferului** se face în funcție de concluziile desprinse prin evaluare.

Proiectul didactic al unei situații de instruire poate cuprinde:

Proiect didactic

Data:
Clasa:
Unitatea de învățare:
Disciplina: Religie
Aria curriculară: Om și societate
Profesor:
Unitatea de învățământ:
Tema:
Titlul lecției:
Locul de desfășurare:
Obiectiv cadru (pentru ciclul primar și gimnazial) și **Competențe generale** (pentru liceu):
Obiective de referință (pentru ciclul primar și gimnazial) și **Competențe specifice** (pentru liceu):
Curriculum: nucleu:
extins:
Nivelul inițial al clasei:
Strategiile didactice:
Resurse procedurale:
Resurse materiale:
Forme de organizare:
Evaluare:
Durata:
Bibliografie:
Desfășurarea metodică a lecției:

Etapele lecției	Obiectivele operaționale	Conținutul și metodica desfășurării lecției		Strategia didactică (metode, mijloace, forme de organizare)
		Activitatea profesorului	*Activitatea elevilor*	

Proiectarea planului de lecție la Religie trebuie să fie o cale de intrare progresivă a elevului în misterele sacralității, printr-o explorare deliberată a câmpului de posibilități și de cerințe ale diferitelor vârste.

După unii pedagogi moderni (Gagne, Leslie, 1977, p. 154) profesorul în proiectarea unei lecții trebuie să propună realizarea unei concordanțe între:

- obiective sau scopuri;
- metode, materiale, mijloace și experiențe sau exerciții de învățare;
- evaluarea succesului școlar.

Realizarea acestei conexiuni dintre cele trei planuri asigură congruența și unitatea funcțională și exclude improvizația și hazardul. Aceasta ajută la verificare concordanței noțiunilor și ideilor ce vor fi predate, în raport cu obiectivul lecției și tipul testului sau al altor mijloace de evaluare, folosite pentru a vedea dacă predarea și-a atins scopul.

În proiectarea planului de lecție se au în vedere mai multe acțiuni ce se realizează pe parcursul mai multor etape:

a. autoanaliza lecției, prin consultarea de către profesor a programei școlare, a manualului sau a altor materiale bibliografice;

b. determinarea obiectivului general și a obiectivelor operaționale, prin decelarea capacităților umane ce pot fi identificate, măsurate, exprimate;

c. stabilirea și organizarea conținutului învățării în unități de teme principale, care să fie convergente și să folosească obiectivelor fixate;

d. alegerea și combinarea metodelor și procedeelor didactice pentru situațiile didactice concrete, în acord cu secvențele de conținut, ținând cont de particularitățile de vârstă ale elevilor și obiectivele pe care ni le-am fixat;

e. selectarea unor mijloace de învățământ sau proiectarea unor materiale cerute de fiecare eveniment al instruirii;

f. stabilirea modalităților de activitate cu elevii;

g. alegerea instrumentelor de evaluare potrivite pentru a constata nivelul realizării obiectivelor propuse.

Exemplul unei Schițe de lecție:

A. Date generale:

Data:
Clasa:
Disciplina:
Unitatea de învățare:
Subiectul:
Tipul lecției:
Durata lecției:
Obiective operaționale:
Obiective formativ-educative:
Strategia didactică:
Mijloacele de învățământ:
Metodele de învățământ:
Formele de organizare:
Bibliografie:

B. Partea esențială a lecției:

Se prezintă pe scurt punctele esențiale ale lecției, în funcție de tipul lecției, precizându-se eventualele trimiteri bibliografice în afara manualului și modalitățile de evaluare a cunoștințelor.

Schița de lecție se poate organiza și mintal, notându-se doar elementele de sprijin absolut necesare: bibliografia, citatele, datele concrete despre activitatea suplimentară, conținutul testelor docimologice.

Proiectarea activității didactice la disciplina Religie

- aplicații practice elaborarea de planificări și proiectări ale unităților de învățare și ale lecțiilor la disciplina Religie -

Etapele realizării Proiectării anuale, semestriale și a Unității de învățare

1. *Lectura Programei*
   - citirea cu atenție a conținutului programei școlare;
   - Realizarea de corelații între obiectivele cadru, de referință, activitatea de învățare și conținuturile învățării.
2. *Planificarea calendaristică orientativă*
   - împărțirea conținutului programei pe unități de învățare;
   - stabilirea succesiunii de parcurgere a unității de învățare;
   - alocarea timpului considerat necesar pentru fiecare unitate de învățare în concordanță cu obiectivele de referință și conținuturile vizate.

Exemplu de Planificare calendaristică anuală pentru disciplina Religie

Planificare calendaristică anuală

An şcolar:
Unitatea de învăţământ:
Disciplina: Religie
Clasa: a VIII a
Nr. ore/săpt.: 1 oră
Profesor:
Nr. total de ore din lista de conţinuturi: 34 h.

Nr. crt.	Unitatea de învăţare	Obiective de referinţă	Conţinuturile învăţării	Nr. ore	Perioada	Obs.
1.	**Pe drumul mântuirii: crez şi faptă (Noţiuni de catehism şi spiritualitate)**	1.1; 1.2	Dumnezeu Mântuitorul	1		
		1.1; 1.2	Mântuirea – conlucrarea omului cu harul	1		
		1.1; 1.2	Dumnezeu Sfinţitorul	1		
		4.1	Sfinţenia – asemănarea omului cu Dumnezeu	1		
		1.1; 1.2	Dumnezeu Judecătorul	1		
			Evaluare	1		
2.	**Manifestarea dragostei lui Dumnezeu faţă de oameni (Noţiuni de morală creştină)**		Recapitulare: Minuni săvârşite de Mântuitorul Iisus Hristos asupra naturii şi a Fiinţei Sale	1		
		1.1	Învierea fiicei lui Iair – datoria de a păstra şi a transmite dreapta credinţă	1		
		1.2	Învierea lui Lazăr- rodul iubirii lui Hristos pentru prietenii săi;	1		
		1.2	Vindecarea slăbănogului din Capernaum – credinţa lucrătoare prin iubirea faţă de semeni;	1		
		1.2	Vindecarea celor zece leproşi – recunoştinţă pentru darurile primite;	1		
			Evaluare	1		
		3.2	Naşterea Domnului – bucurie a toată lumea. Tradiţia colindelor în istoria românilor	2		

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Obiective de referință	Conținuturile învățării	Nr. ore	Perioada	Obs.
3.	**Biserica – Instituție, comunitate, locaș de cult (Noțiuni de Liturgică)**	2.1	Biserica lui Hristos – comuniunea oamenilor cu Dumnezeu	1		
		3.1; 4.1	Sfânta Liturghie-rugăciunea atotcuprinzătoare a Bisericii	1		
		3.1; 4.1	Sfânta Liturghie – inima cultului ortodox	1		
		2.1; 3.2	Arhitectura și pictura bisericească;	2		
		2.1; 3.2	Imnografia și muzica bisericească	1		
			Evaluare	1		
4.	**Unitate în diversitate (Noțiuni de Istorie Bisericească Universală)**	3.3; 5.1	Cultele religioase după Reformă	1		
		3.3; 5.1	Ecumenismul în sec. XIX și XX;	1		
		3.3; 5.1	Biserica azi	1		
		3.3; 5.1	Iubirea lui Dumnezeu – modelul misiunii Bisericii în lume	1		
			Evaluare	1		
5.	**Biserica mărturisitoare (Noțiuni din Istoria Bisericii Ortodoxe Române)**	2.1; 3.3	Autocefalia B.O.R. Ridicarea la rangul de Patriarhie;	1		
		2.1; 3.3	Organizarea B.O.R.;	1		
		3.3	B.O.R. în timpul dictaturii comuniste;	1		
		3.3	B.O.R. și rolul ei în societatea contemporană	1		
			Evaluare	1		
			Recapitulare finală	1		
			Ziua eroilor	2		

Proiectarea unei Unități de învățare

Unitatea de învățare:
Numărul de ore alocat:
Perioada:

Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.

Notă: * Conținuturile apar detaliate, într-o succesiune logică;

- în rubrica **Obiective de referință** se trec numerele obiectivelor de referință din programa școlară;
- **Activitățile de învățare** pot fi cele din programa școlară, completate, modificate sau chiar înlocuite cu altele, pe care profesorul le consideră adecvate obiectivelor propuse;
- rubrica **Resurse** cuprinde specificări de timp, de loc, forme de organizare a clasei și a activității etc;
- în rubrica **Evaluare** se menționează atât metode tradiționale cât și alternative;
- proiectarea pe activitate de învățare nu se face toată odată;
- în parcurgerea unei *Unități de învățare* trebuie avute în vedere toate felurile de obiective cadru și de referință;
- fiecare *Unitate de învățare* se finalizează cu evaluare sumativă;
- rezultatele fiecărei *Unități de învățare* constituie condițiile inițiale ale următoarei *Unități de învățare*;
- se pot face cuplări de teme, prelungiri de perioade
- planificarea pe *Unități de învățare* are caracter personal.

Unitatea de învățare: *Timpul de aur al Bisericii (Noțiuni de Istorie Bisericească Universală)* – clasa a VI-a

Nr. ore alocat: 6 ore

Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare	Obs.
1.	**Sfinții Împărați Constantin și Elena. Edictul de la Milan (313)**	3.2; 4.2	* descrierea convertirii la creștinism a Împăratului Constantin; * exerciții de identificare a cauzelor și condițiilor istorice în care s-a promulgat Edictul de la Milan; * precizarea modalităților prin care Împăratul Constantin și mama sa Elena au sprijinit și ocrotit pe creștini; * discutarea principalelor transformări survenite în istorie în urma Edictului de la Milan (313); * explicarea sintagmelor „cei întocmai cu Apostolii" și „părinții creștinătății" atribuite Sfinților Împărați Constantin și Elena; * exerciții de identificare a virtuților creștine și	* lectura explicativă, povestirea, conversația, argumentarea, observarea dirijată; * texte-suport (selectate din *Viețile sfinților pe luna mai*, Ed. Ep. Romanului, 1996; *Istoria creștinismului*, de pr. prof. dr. Nicolae Chifăr, etc); * icoana Sfinților Împărați Constantin și Elena; * activitate frontală și individuală; 1 oră	* observarea sistematică; * probă orală; * temă de lucru în clasă	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare	Obs.
			a faptelor bineplăcute lui Dumnezeu prin care Împărați Constantin și mama sa Elena, au dobândit sfințenia; * exerciții de citire selectivă și interpretare a unor fragmente din *Acatistul Sfinților Împărați Constantin și Elena*; * enumerarea modalităților de cinstire a Sfinților Împărați Constantin și Elena; * analiza de documente istorice.			
2.	**Răspândirea creștinismului după 313**	3.2	* exerciții de identificare a cauzelor și condițiilor istorice în care s-a răspândit creștinismul după 313; * discutarea principalelor transformări survenite în istorie după răspândirea creștinismului începând cu 313; * exerciții de localizare pe hartă a țărilor în care s-a răspândit creștinismul după Edictul de la Milan.	* lectura, explicația, conversația, descrierea, observarea dirijată, povestirea, exercițiul; * texte-suport (selectate din *Istoria Bisericească Universală*, de pr. prof. Ion Rămureanu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1992, etc.) * harta lumii (sec. I-IV); * fișă de lucru; * activitate frontală și pe grupe; * 1 oră	* observarea sistematică; * probă orală; * temă de lucru în clasă	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare	Obs.
3.	**Rolul sinoadelor ecumenice în formularea dreptei credințe**	3.2	* exerciții de definire a noțiunilor: sinod ecumenic, erezie, eretic, canonic; * exerciții de identificare a cauzelor şi condițiilor istorice în care s-au convocat sinoadele ecumenice; * exerciții de dialog despre ereziile combătute şi învățăturile de credință formulate; * prezentarea regulilor de organizare bisericească stabilite la sinoade; * dezbatere asupra importanței Sinoadelor ecumenice în formularea învățăturii de credință şi adoptarea sistemului de conducere în Biserică.	* lectura, conversația, explicația, observarea dirijată, exercițiul, argumentarea; * texte-suport (selectate din *Istoria Bisericească Universală*, de pr. prof. Ion Rămureanu, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 1992, *Istoria creştinismului*, vol. I, de pr. prof. dr. Nicolae Chifăr, materiale didactice auxiliare etc.); * harta *Sinoadele ecumenice*; *harta Imperiului Bizantin; * fişă de lucru; * activitate frontală şi individuală; * 2 ore	* observarea sistematică; * probă orală; * temă de lucru în clasă; * probă scrisă	
4.	**Monahismul creştin**	3.2; 4.2	* exerciții de explicare şi utilizare corectă a perechilor de paronime: monah/monarh, monahism / monarhism; * încadrarea	* exercițiul, conversația, explicația, expunerea, observarea dirijată, demonstrația cu substitute; * texte-suport (selectate din *Istoria Bisericească Universală*, de pr.	* observarea sistematică; * probă orală; * temă de lucru în clasă;	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare	Obs.
			apariției monahismului în cadrul Istoriei Universale; * exerciții de descriere a modului în care a luat naștere monahismul creștin; * exerciții de identificare a „voturilor monahale" cunoscând aspecte semnificative din viața monahală; * realizarea unor profiluri spirituale ale unor personalități ale monahismului; * lecturarea și analizarea biografiilor unor mari personalități ale vieții monahale din primele veacuri.	prof. Ion Rămureanu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1992, *Istoria creștinismului*, vol. I, de pr. prof. dr. Nicolae Chifăr, *Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă*, de pr. dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Ed. „Pronostic", 1995); * harta lumii; C.D. (casete video) sau imagini cu mărturisiri ortodoxe din țară dar și din străinătate; * icoane: Sfântul Antonie cel Mare, Sfântul Pahonie etc.; * activitate frontală și individuală; * 1 oră		
5.	**Evaluarea unității de învățare**	3.2; 4.2	* exerciții de identificare a condițiilor istorice în care creștinismul a avut o perioadă de glorie; * elaborarea unor tabele cronologice cu principalele evenimente din Istoria Bisericii, după 313; * discutarea principalelor transformări	* exercițiul, conversația, dezbaterea, argumentarea, studiu de caz; * test de evaluare; * activitate frontală și individuală; * 1 oră	* probă scrisă; * probă orală.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare	Obs.
			survenite în Istoria Bisericii Creştine, după Edictul de la Milan; * exerciții de dialog despre importanța modelelor spirituale din viața monahală în formarea caracterului moral-religios.			

Exemplu de Planificare calendaristică semestrială

La fel ca și la Planificarea calendaristică anuală și Planificarea calendaristică semestrială are un caracter orientativ, fiecare profesor având în vedere și nivelul inițial al fiecărei clase de elevi în parte.

- împărțirea conținutului programei pe unități de învățare;
- stabilirea succesiunii de parcurgere a unității de învățare;
- alocarea timpului considerat necesar pentru fiecare unitate de învățare în concordanță cu obiectivele de referință și conținuturile vizate.

Notă: Conținuturile apar într-o succesiune logică;

- în rubrica **Obiective de referință** se trec Obiectivele menționate în programa analitică la care se pot adăuga și altele;
- **Activitățile de învățare** pot fi cele din programa școlară, completate, modificate sau chiar înlocuite cu altele, pe care profesorul le consideră adecvate obiectivelor propuse și potrivite nivelului clasei;
- Rubrica **Resurse** cuprinde specificări de timp, de loc, forme de organizare a clasei, etc.;
- În rubrica **Evaluare** se menționează atât metode tradiționale cât și alternative;
- Planificarea semestrială are caracter personal.

Capitolul 6

STRATEGII DE PREDARE-ÎNVĂȚARE SPECIFICE DISCIPLINEI RELIGIE

6.1. TAXONOMII POSIBILE ALE STRATEGIILOR DE INSTRUIRE / AUTOINSTRUIRE

Procesul de învățământ este un sistem complex, rezultat al interdependenței dintre predare şi învățare, cu o finalitate bine conturată – aceea de transpunere în practică a idealului educațional, dezvoltarea integral-vocațională a personalității.

Prin ***strategie didactică*** înțelegem un ansamblu de procedee prin care se realizează conlucrarea dintre profesor şi elevi în vederea predării şi învățării unui volum de informații, a formării unor priceperi şi deprinderi, a dezvoltării personalității umane. Orice strategie didactică include doi parametri:

- *programarea externă*, care se referă la modul în care este prelucrată, ordonată şi prezentată informația didactică. Prin intermediul ei se realizează reglarea externă a procesului de învățare. Ea imprimă un caracter organizat învățării, orientând şi direcționând acest proces, în condițiile asigurării independenței şi inițiativei celui ce învață.
- *programarea operațională internă*, care se referă la registrul componentelor psihice antrenate în procesul de învățare a informațiilor. Ea facilitează autoreglarea internă prin valorificarea experienței acumulate şi a potențialului psihologic, propriu fiecărui elev.

Adoptarea conceptului de strategie didactică oferă posibilitatea surprinderii specificului relațiilor dintre cei doi parametri. Să vedem, deci, prin ce se caracterizează o strategie didactică.

În primul rând, ea urmăreşte apariţia şi stabilizarea unor relaţii optime între activitatea de predare şi cea de învăţare prin care se urmăreşte declanşarea mecanismelor psihologice ale învăţării potrivit particularităţilor de vârstă şi individuale ale elevilor şi condiţiilor concrete în care are loc această învăţare. Orice strategie didactică este eficientă numai în măsura în care, transmiţând o cantitate de informaţie, reuşeşte să-i antreneze pe elevi în asimilarea ei activă şi creatoare. Misiunea strategiei didactice este aceea de a asigura adaptarea conţinutului la aceste particularităţi şi de a determina, totodată, mişcarea interioară a acestora pe o traiectorie ascendentă.

În al doilea rând, orice strategie didactică acţionează într-un câmp de factori şi posibilităţi, în consecinţă finalitatea ei include un oarecare grad de probabilitate. Orice strategie didactică are astfel un caracter stocastic sau probabilist.

În al treilea rând, orice strategie impune îmbinarea între activitatea profesorului şi cea a elevului. Din acest punct de vedere rolul profesorului se poate deplasa de la polul în care este doar o sursă de informaţii la polul în care conduce şi controlează activitatea independentă a elevilor, în timp ce activitatea aceasta se poate deplasa de la cea de simplă reproducere la cea creatoare.

Folosirea diverselor strategii impune un sens ascendent acestei mişcări, apropiind astfel procesul concret al asimilării de modelul său ideal, învăţarea independentă şi creatoare.

Orice strategie este, în acelaşi timp, rezultatul interacţiunii mai multor procedee, este o succesiune de operaţii, urmărind multiple obiective didactice.

De aceea, alegerea unei strategii se face în funcţie de anumite criterii: conţinutul informaţional, particularităţile de vârstă, situaţia concretă etc.

Strategia didactică nu se reduce la o simplă tehnică de lucru, ea este totodată manifestare şi expresie a personalităţii profesorului. Ea include într-un tot unitar tehnica de lucru şi concepţia pe care o adoptă agentul în procesul aplicării ei. Orice strategie este concomitent tehnică şi artă educaţională. Privită în acest fel ea devine componentă a „stilului de predare", propriu fiecărui profesor.

Strategiile didactice ocupă un loc central în cadrul tehnologiei didactice, alegerea şi folosirea lor depinzând în mod hotărâtor de pregătirea şi personalitatea profesorului.

Orientându-ne după cele de mai sus, se pot stabili următoarele taxonomii ale strategiilor de instruire/autoinstruire:

- *strategii de tip exploziv-euristic;*
- *strategii de tip algoritmizat;*
- *strategii de tip evaluativ-stimulativ.*

6.2. DESCRIEREA METODELOR DE PREDARE-ÎNVĂȚARE

6.2.1. METODE ŞI PROCEDEE EXPOZITIV-EURISTICE

6.2.1.1. POVESTIREA

Este o expunere orală sub formă de narațiune sau descriere prin intermediul căreia sunt înfățișate fapte, evenimente şi întâmplări reale îndepărtate în spațiu şi timp, fenomene ale naturii, peisaje geografice etc. cu scopul însuşirii noilor cunoştinţe, dezvoltării unor sentimente şi formării unor atitudini pozitive la elevi.

Limbajul expresiv al profesorului, presărat cu figuri de stil, necesită emoții şi sentimente, asigurând totodată, o participare afectivă puternică din partea elevilor. Prin conținutul său contribuie la dezvoltarea imaginației şi creativității. Povestirea trebuie să se desfăşoare în aşa fel încât elevii să-şi imagineze lucrurile, evenimentele, acțiunile şi personajele despre care se vorbeşte. Pentru aceasta profesorul procedează la alegerea unor fapte şi întâmplări cu profundă semnificație pentru susținerea ideii pe care intenționează s-o sublinieze, la folosirea unor expresii şi figuri de stil cu puternică forță evocatoare, la introducerea, pe parcursul povestirii, a unui material intuitiv adecvat (icoane, documente, imagini), dramatizare şi lecturi din opere literare, crearea unor situații-problemă prin întrebări corespunzătoare.

Valoarea povestirii depinde de respectarea unor cerințe generale ce se referă la alegerea temei (evenimente, întâmplări, fapte, exemple din viața reală), claritatea expunerii, asigurarea unui climat emoțional.

6.2.1.2. DESCRIEREA

Este metoda expozitivă care prezintă caracteristicile exterioare tipice ale obiectelor, proceselor, fenomenelor, locurilor, urmărind, în special, aspectele fizice ale acestora.

Descrierea se realizează pe baza observației, motiv pentru care trebuie să îndeplinească anumite cerințe legate de dirijarea de către profesor a observării: să se bazeze pe intuiție, să țină cont de nivelul de pregătire al elevilor, să nu evidențieze detaliile nesemnificative ale obiectelor şi fenomenelor, să dezvolte la elevi spiritul de observație. În descriere pot fi folosite mijloace de învățare (hărți, vederi, fotografii, diapozitive, filmul) care prezintă obiectele sau fenomenele care se studiază.

6.2.1.3. EXPLICAȚIA

Este metoda expozitivă prin care se urmăreşte lămurirea şi clarificarea unor noțiuni, principii, fapte, legi prin relevarea notelor esențiale, a legăturilor cauzale dintre obiecte şi fenomene, prin surprinderea genezei şi devenirii lor. Explicația solicită într-un grad mai mare operațiile gândirii. În acest sens apelează la diferite procedee cum ar

fi cel inductiv, deductiv, al comparației și analogiei, procedeul genetic și istoric, procedeul analizei cauzale. Explicația contribuie la lărgirea și adâncirea orizontului de cunoștințe, la formarea concepției despre lume, la dezvoltarea comportamentelor moral spirituale.

6.2.1.4. ARGUMENTAREA

Este metoda prin care se formează și se întăresc convingerile despre adevărurile religioase și se înlătură convingerile greșite. Folosirea acestei metode necesită o anumită măiestrie din partea profesorului. El trebuie să stăpânească arta de a aduce argumente și de a convinge în funcție de conținutul lecției, de vârsta și nivelul de pregătire al elevilor și de stilul didactic al profesorului.

6.2.1.5. PRELEGEREA

Constă în expunerea de către profesor, cu ajutorul cuvântului, a unui volum mai mare de cunoștințe (idei, teorii, concepții) printr-o înlănțuire logică de raționamente, prin confruntări și argumentări cât mai detaliate, prin sistematizarea materialului faptic în jurul unor teme sau idei principale, prin analize multilaterale, prin relevarea legăturilor complexe dintre obiecte și fenomene. Ea presupune un nivel mai înalt de înțelegere din partea elevilor. Se folosește atunci când materialul ce urmează a fi predat este bogat și nou pentru elevi.

Pentru a-i imprima un caracter logic și sistematic, prelegerea trebuie să se desfășoară pe baza unui plan anunțat în prealabil. El are o valoare orientativă și se aplică diferențiat de la o situație la alta. Este posibil ca prelegerea să se facă pe diviziuni logice sau unități didactice, după fiecare urmând întrebări de fixare, pentru ca în încheiere să se rezume ideile principale. Prelegerea are mai multe variante: prelegerea magistrală (folosește comunicarea orală îmbinată cu scrisul pe tablă), prelegerea dialog (îmbină comunicarea orală și conversația euristică), prelegerea cu ilustrații (comunicarea orală este îmbinată cu folosirea materialului intuitiv).

Prelegerea poate fi combinată cu dezvoltarea, obținându-se varianta „prelegere-dezbatere". Un anumit volum de cunoștințe expus în prealabil de profesor constituie punctul de plecare al unor dezbateri, acestea axându-se pe comentarea și interpretarea celor transmise.

6.2.1.6. EXPUNEREA CU OPONENT

Este o variantă dramatizată a expunerii. Se folosește de prelegerea obișnuită, prin modalitatea specifică de organizare: un elev (sau un al doilea cadru didactic) intervine în cursul expunerii, formulând întrebări sau solicitând lămuriri, prin care se simulează un dialog cu profesorul de la catedră.

Intervenţiile vor fi regizate şi dozate cu grijă, la momentele oportune, pentru a se realiza o înviorare a expunerii şi captarea atenţiei spre noţiunile importante. Este necesar ca profesorul şi oponentul său să conceapă şi să realizeze dialoguri stimulative, fapt care solicită din partea acestora aptitudinea de a folosi adecvat procedeele şi mijloacele comunicării.

6.2.1.7. CONVERSAŢIA

Este o convorbire sau un dialog ce se desfăşoară între profesor şi elevi, prin care se stimulează şi se dirijează activitatea de învăţare a acestora. Se bazează pe întrebări şi răspunsuri ce se întrepătrund pe cele două axe, pe verticală, între profesor şi elevi, pe orizontală, între elevii înşişi.

Conversaţia are două forme: euristică şi catehetică. Conversaţia euristică cunoscută sub denumirea de conversaţie socratică constă în a-l conduce pe interlocutor prin întrebări meşteşugit formulate la descoperirea adevărului pe care-l urmăreşte cel care conduce conversaţia. Este vorba de un lanţ de întrebări care conduc în mod unidirecţional spre un răspuns final pe care profesorul îl presupune şi-l aşteaptă în toate detaliile lui.

Conversaţia catehetică vizează simpla reproducere a cunoştinţelor asimilate în etapele anterioare în vederea fixării şi consolidării lor.

După specificul întrebărilor care declanşează răspunsul putem distinge următoarele tipuri de conversaţie:

➢ ***Conversaţia ce se bazează pe întrebări închise.*** Se caracterizează prin faptul că întrebările presupun un singur răspuns, dialogul încheindu-se cu confirmarea sau infirmarea de către profesor a acestui răspuns.

➢ ***Conversaţia ce se bazează pe un lanţ de întrebări închise.*** Răspunsul dat la fiecare întrebare, aşteptat de către profesor, declanşează alte întrebări, până se ajunge la rezultatul final stabilit în prealabil. Toate întrebările pornesc de la profesor, iar răspunsurile se întorc asupra lui.

➢ ***Conversaţia ce se bazează pe întrebări deschise.*** Aici elevii au posibilitatea să aleagă răspunsurile corecte din mai multe posibilităţi sau să-şi formuleze ei înşişi răspunsurile apelând la cunoştinţele pe care le posedă. Aceeaşi întrebare va declanşa mai multe răspunsuri corecte din partea elevilor, toate fiind receptate şi confirmate de către profesor.

➢ ***Conversaţia ce se bazează pe întrebări stimulatorii şi exploratorii.*** Se caracterizează prin aceea că declanşează procesul de cunoaştere, răspunsul fiind rodul frământărilor individuale, ale căutărilor şi explorărilor asidue fără a fi impuse de către profesor. Se utilizează în cadrul metodei descoperirii, problematizării, cercetării. Aici

conversația se desfășoară nu numai între profesor și elevi, ci și între elevii înșiși, aceștia putând adresa întrebări atât profesorului, cât și colegilor, după cum pot răspunde atât întrebărilor profesorului, cât și celor ale colegilor.

În funcție de modul în care este implicat procesul gândirii în asimilarea cunoștințelor se face distincția între:

- ***conversația convergentă și***
- ***conversația divergentă.***

Întrebările în cadrul ***conversației convergente*** vizează obținerea aceluiași răspuns, formulat în prealabil de către profesor, având astfel un *sens reductiv*, restrângând încercările elevilor de a întrezări alte piste sau posibilități de rezolvare și, implicit, alte răspunsuri. Se bazează pe *întrebări „reproductiv-cognitive"* de tipul *„care este?", „care sunt?", „ce?", „cine?", „când?".*

Conversația divergentă angajează elevii în descoperirea adevărului prin analiza alternativelor pe care le ridică o întrebare-problemă. Întrebările vor fi astfel formulate, încât elevii să „simtă" că profesorul nu pretinde doar răspunsul pe care în prealabil l-a gândit, că sunt posibile mai multe răspunsuri sau soluții. Se bazează pe *întrebări „productiv-cognitive"*, de tipul *„de ce?", „pentru ce?", „cum se explică?", „dacă admitem cutare lucru, ce se va întâmpla?".*

Având în vedere funcția didactică pe care o poate îndeplini conversația, se pot delimita următoarele variante:

- ***conversația de comunicare*** – se folosește în scopul transmiterii unor cunoștințe noi. Acest lucru este posibil în diverse situații, cum ar fi: contemplarea materialului didactic, comentarea exemplelor concrete etc.
- ***conversația de repetare și sistematizare*** – se aplică în scopul reluării și repetării cunoștințelor, al desprinderii unor concluzii, parțiale sau finale, al integrării cunoștințelor anterioare în structuri logice, precum și concretizării lor la alte situații.
- ***conversația de fixare și consolidare*** – se utilizează în mod curent pentru sublinierea unor idei mai importante ce se desprind din cunoștințele predate sau pentru concretizarea lor în vederea unei întipăriri mai trainice.
- ***conversația de verificare și evaluare*** – se urmărește surprinderea gradului de înțelegere și temeiniciei celor predate, a capacității de a reproduce, explica și aplica cunoștințele predate.
- ***conversația introductivă*** – se folosește pentru pregătirea psihologică în vederea predării noilor cunoștințe. Această pregătire se referă la reactualizarea cunoștințelor necesare, la mobilizarea atenției, stimularea curiozității și a interesului.
- ***conversația finală*** – se utilizează pentru desprinderea concluziilor după efectuarea unor excursii, vizite, observări independente.

Valoarea conversației depinde de măiestria profesorului în formularea și înlănțuirea întrebărilor. Acestea trebuie să stimuleze căutarea răspunsurilor, să se refere la o problemă concretă, să fie clare, concise și concrete. Tehnicile interogative sunt eficiente în măsura în care elevii dispun de un volum de cunoștințe care să le permită dezbaterea unei teme sau abordarea unui subiect.

Aceste tehnici sunt indicate acolo unde tema pusă în discuție oferă posibilitatea unei abordări din multe unghiuri, a relevării unor aspecte sau nuanțe controversate. Elevii sunt stimulați să-și argumenteze răspunsurile.

6.2.1.8. PROBLEMATIZAREA

Constă dintr-o suită de procedee prin care se urmărește crearea unor situații-problemă care antrenează și oferă elevilor posibilitatea să surprindă diferite relații între obiectele și fenomenele realității, între cunoștințele anterioare și noile cunoștințe prin soluțiile pe care ei înșiși, sub îndrumarea profesorului, le elaborează. Orice situație-problemă nu este altceva decât o „schemă anticipatoare" sau un „plan de acțiune", care presupune anumite repere mai mult sau mai puțin detaliate privitoare la operațiile ce urmează a fi elaborate de către elevi.

Din punct de vedere genetic se pot delimita în cadrul acestei metode trei momente succesive:

- ***un moment pregătitor sau declanșator*** – constă în crearea situației-problemă. Ținând cont de modul în care ea apare și de modul în care se rezolvă putem distinge următoarele cazuri (profesorul creează în mod intenționat situația-problemă, atrăgând elevilor atenția asupra ei, pentru ca, în final, explicațiile sale să ducă la indicarea soluției; profesorul creează situația-problemă, rezolvarea având loc în mod independent de către elevi; elevii creează situația-problemă și tot ei o rezolvă, profesorul sugerează și supraveghează acest proces).
- ***un moment tensional*** – exprimă prin intensitatea contradicțiilor dintre ceea ce se dă spre rezolvare (se solicită) și cunoștințele anterioare ale elevilor. Astfel, elevii își formează un stil individual de muncă în condițiile unei tensiuni psihice, a stimulării spiritului de investigație, a curajului în argumentarea și susținerea unor opinii personale etc.
- ***un moment rezolutiv*** – urmărește nu numai desprinderea soluției, ci și confirmarea ei prin întărire pozitivă sau negativă de către profesor. Rezolvarea se poate înfăptui pe mai multe căi ce ar putea fi înșirate pe o scară având la una din extreme, cele algoritmice, întemeiate pe includerea problemei într-o tipologie anumită, iar la cealaltă extremă, cele creatoare, bazate pe transferul nespecific, rezultat al unei cercetări individuale.

Literatura psihopedagogică menționează anumite etape pe care profesorul și elevii le parcurg într-o secvență de instruire prin problematizare:

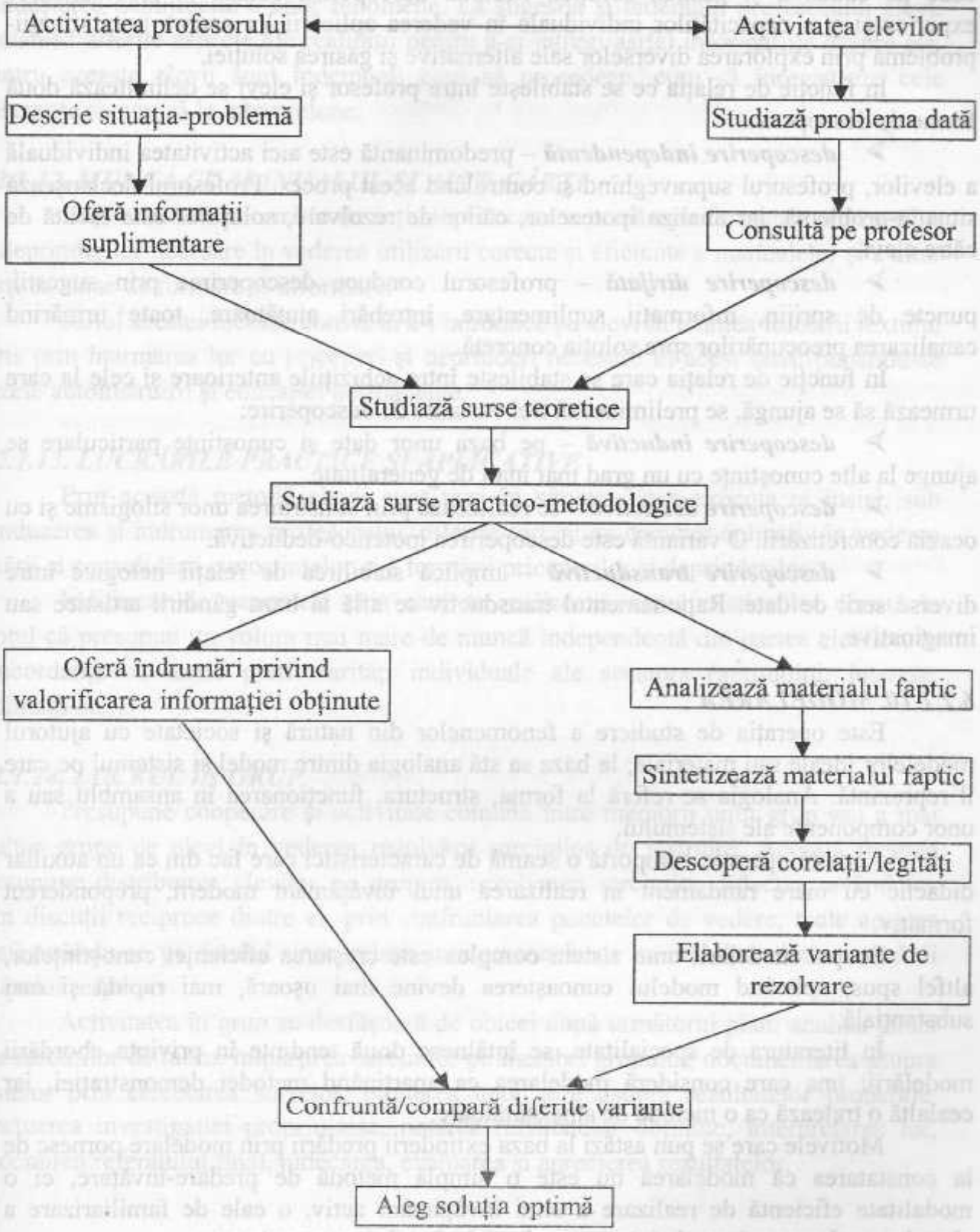

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
VÂLCEA

6.2.1.9. DESCOPERIREA

Se află în strânsă corelaţie cu metoda anterioară. Cazul descoperirii accentului cade pe căutarea şi găsirea soluţiei. Metoda descoperirii constă în reactualizarea experienţei şi a capacităţilor individuale în vederea aplicării lor asupra unei situaţii-problemă prin explorarea diverselor sale alternative şi găsirea soluţiei.

În funcţie de relaţia ce se stabileşte între profesor şi elevi se delimitează două forme de descoperiri:

- ***descoperire independentă*** – predominantă este aici activitatea individuală a elevilor, profesorul supraveghind şi controlând acest proces. Profesorul declanşează situaţia-problemă, iar analiza ipotezelor, căilor de rezolvare, soluţiilor este făcută de către elevi.
- ***descoperire dirijată*** – profesorul conduce descoperirea prin sugestii, puncte de sprijin, informaţii suplimentare, întrebări ajutătoare, toate urmărind canalizarea preocupărilor spre soluţia concretă.

În funcţie de relaţia care se stabileşte între achiziţiile anterioare şi cele la care urmează să se ajungă, se preliminează trei variante de descoperire:

- ***descoperire inductivă*** – pe baza unor date şi cunoştinţe particulare se ajunge la alte cunoştinţe cu un grad mai înalt de generalitate.
- ***descoperire deductivă*** – se realizează prin construirea unor silogisme şi cu ocazia concretizării. O variantă este descoperirea ipotetico-deductivă.
- ***descoperire transductivă*** – implică stabilirea de relaţii nelogice între diverse serii de date. Raţionamentul transductiv se află la baza gândirii artistice sau imaginative.

6.2.1.10. MODELAREA

Este operaţia de studiere a fenomenelor din natură şi societate cu ajutorul modelelor ideale sau materiale; la baza sa stă analogia dintre model şi sistemul pe care îl reprezintă. Analogia se referă la forma, structura, funcţionarea în ansamblu sau a unor componente ale sistemului.

Această operaţie comportă o seamă de caracteristici care fac din ea un auxiliar didactic cu mare randament în realizarea unui învăţământ modern, preponderent formativ.

Scopul modelării unui sistem complex este creşterea eficienţei cunoştinţelor, altfel spus, aplicând modelul cunoaşterea devine mai uşoară, mai rapidă şi mai substanţială.

În literatura de specialitate, se întâlnesc două tendinţe în privinţa abordării modelării: una care consideră modelarea ca aparţinând metodei demonstraţiei, iar cealaltă o tratează ca o metodă de sine stătătoare.

Motivele care se pun astăzi la baza extinderii predării prin modelare pornesc de la constatarea că modelarea nu este o simplă metodă de predare-învăţare, ci o modalitate eficientă de realizare a unui învăţământ activ, o cale de familiarizare a elevului cu descoperirea, de integrare a învăţământului cu cercetarea.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ VÂLCEA

6.2.1.11. OBSERVAȚIILE INDEPENDENTE

Includ un ansamblu de procedee prin care se urmăreşte antrenarea elevilor şi cunoaşterea nemijlocită a unor fenomene. La sugestia şi îndemnul profesorului elevii urmăresc diferite aspecte ale realității pentru a-şi întregi astfel informațiile despre ele. Pentru aceasta elevii sunt îndemnați cum să procedeze, cum să înregistreze cele observate şi cum să le interpreteze.

6.2.1.12. MUNCA CU MANUALUL ŞI ALTE CĂRȚI

Reprezintă un ansamblu de acțiuni prin care se urmăreşte formarea priceperilor şi deprinderilor necesare în vederea utilizării corecte şi eficiente a manualelor şi a altor cărți ca surse de formare şi informare.

Rolul acestei metode constă în a-i introduce pe elevi în tehnica folosirii textului scris prin înarmarea lor cu priceperi şi deprinderi necesare în acest sens, punându-se bazele autoinstruirii şi educației permanente.

6.2.1.13. LUCRĂRILE PRACTICE ŞI APLICATIVE

Prin această metodă elevii sunt puşi în situația de a executa ei înşişi, sub conducerea şi îndrumarea profesorului, diferite sarcini cu caracter aplicativ în vederea fixării şi consolidării cunoştințelor şi a formării priceperilor şi deprinderilor.

Indiferent de variantele prin care se realizează, caracteristica lor constă în faptul că presupun un volum mai mare de muncă independentă din partea elevilor, în concordanță cu unele particularități individuale ale acestora (aptitudini, interese, înclinații etc.).

6.2.1.14. LUCRUL ÎN GRUP

Presupune cooperare şi activitate comună între membrii unui grup sau a mai multor grupe de elevi în vederea rezolvării sarcinilor de instruire. Această metodă presupune distribuirea elevilor pe grupuri, rezolvarea sarcinilor didactice având loc prin discuții reciproce dintre ei, prin confruntarea punctelor de vedere, toate acestea desfăşurându-se pe fondul unor relații interpersonale ce se stabilesc între membrii grupului respectiv.

Activitatea în grup se desfăşoară de obicei după următorul plan: analiza temei şi a sarcinilor de lucru; împărțirea sarcinilor pe membri grupului; documentarea asupra temelor prin cercetarea surselor, emiterea unor teze asupra rezultatelor probabile, efectuarea investigației propriu-zise, notarea rezultatelor obținute, interpretarea lor, întocmirea referatului final, judecarea, evaluarea şi aprecierea rezultatelor.

6.2.2. METODE SI PROCEDEE ALGORITMICE

6.2.2.1. ALGORITMIZAREA

Este o metodă ce s-a impus în urma cuceririlor psihologiei contemporane privitoare la operativitatea gândirii.

Actul de instruire/autoinstruire se desfăşoară în condiţii şi situaţii ce cuprind elemente inedite, dar şi note comune, repetitive. În urma fixării şi generalizării elementelor constante, repetitive, s-au cristalizat în metodologia didactică anumite reguli, prescripţii numite a conduce la realizarea unei sarcini de predare-învăţare. Este vorba de utilizarea algoritmilor în procesul de predare-învăţare, ceea ce presupune parcurgerea unei suite de operaţii într-o ordine aproximativ constantă.

Algoritmizarea poate fi prezentă în interiorul oricărei metode. Învăţarea programată şi IAC se bazează în mare parte pe algoritmizare; exerciţiul, de asemenea, comportă o structură algoritmică. Apoi demonstraţia, explicaţia, studiul de caz etc. pot să se desfăşoare în anumite momente după anumite reguli de factură algoritmică.

6.2.2.2. INSTRUIREA PROGRAMATĂ

Constituie o aplicare a principiilor ciberneticii la procesul de învăţământ.

Principiile ciberneticii sunt:

- ***principiul comenzii*** – care constă în transmiterea şi receptarea informaţiei. Comanda este astfel un proces informaţional. Prin acest principiu se realizează o ordonare specială a informaţiei prin divizarea ei în unităţi logice (paşi, secvenţe, cadre) care urmează să fie asimilate de către elevi. Comanda se realizează prin intermediul programului (sau programării) conceput în acest fel.
- ***principiul prelucrării şi stocării informaţiei*** – prelucrarea presupune în acelaşi timp, integrarea informaţiei în ansamblul celei stocate şi elaborarea, pe această bază, a unor combinaţii noi care vor impune şi vor determina starea şi comportamentul ulterior al sistemului. Întrebările (unităţile logice) şi răspunsurile sunt prezentate într-o ordine prestabilită. După parcurgerea fiecărei unităţi elevul este informat dacă a răspuns corect sau nu. Confirmarea răspunsului se face imediat şi automat după ce a fost dat.
- ***principiul conexiunii inverse*** – potrivit căruia transmiterea informaţiei se realizează de la efect la cauză, de la receptor la agent. Răspunsurile corecte ale celor care învaţă, după fiecare unitate logică sau secvenţă sunt şi mesaje ale conexiunii inverse, prin care profesorul este informat asupra modului în care s-a făcut recepţionarea informaţiei transmise. Pe această bază profesorul poate face aprecieri diferenţiate asupra muncii elevilor consemnând rezultatele bune şi corectându-le pe cele greşite.

După modul în care se asigură algoritmul de instruire se pot delimita mai multe ***tipuri de programare:***

➢ ***programarea liniară*** – materia este divizată încât diferențele dintre secvențe sunt mici, pentru ca toți elevii să le poată parcurge, riscul de a greși fiind redus la minim. Răspunsurile la întrebări sunt construite de către elevi.

➢ ***programarea ramificată*** – se bazează pe o programă cu răspuns la alegere. Specificul ei constă în faptul că elevului îi sunt prezentate mai multe răspunsuri (trei sau patru) din care el trebuie să aleagă pe cel care-l consideră corect.

➢ ***programarea combinată*** – realizează îmbinarea celor două tipuri principale, folosind concomitent atât secvențe cu răspunsuri construite cât și secvențe cu răspunsuri la alegere.

➢ ***manualele programate*** – fiecare pagină este împărțită în mai multe casete corespunzătoare secvențelor din programă. Fiecare casetă cuprinde informația și sarcina de rezolvat. Răspunsul corect, de control, este plasat în altă parte, în dreptul secvenței ce urmează, pe pagina următoare.

➢ ***fișele programate*** – sunt alcătuite după aceleași reguli ca și manualele, deosebindu-se prin aceea că redau un conținut mai redus, de obicei, al unor lecții sau al unor momente ale ei.

6.2.2.3. EXERCIȚIUL

Exercițiile sunt considerate ca acțiuni motrice sau intelectuale ce se repetă relativ identic cu scopul automatizării și interiorizării unor modalități sau tehnici de lucru de natură motrică (manuală) sau mintală. Formarea deprinderilor motrice sau intelectuale este posibilă numai prin efectuarea repetată a unor acțiuni motrice sau intelectuale.

În funcție de conținutul lor se delimitează două categorii principale de exerciții:

➢ ***exerciții motrice*** – conduc spre formarea de priceperi și deprinderi în care predominantă este componenta motrică.

➢ ***exerciții operaționale*** – contribuie la formarea operațiilor intelectuale.

6.2.2.4. STUDIUL DE CAZ

Constă în analiza și dezbaterea unui „caz" propus, de pildă, o situație particulară a unei persoane, a unui elev, a unei instituții etc.

Studiul de caz reprezintă o modalitate de apropiere a procesului de învățare de modelul vieții, al practicii, având o mare valoare euristică și aplicativă. Funcționalitatea

sa se referă atât la procesul dobândirii de noi informaţii cu caracter teoretic, cât şi în studierea unor situaţii concrete, luate din practica vieţii, din conduita umană:

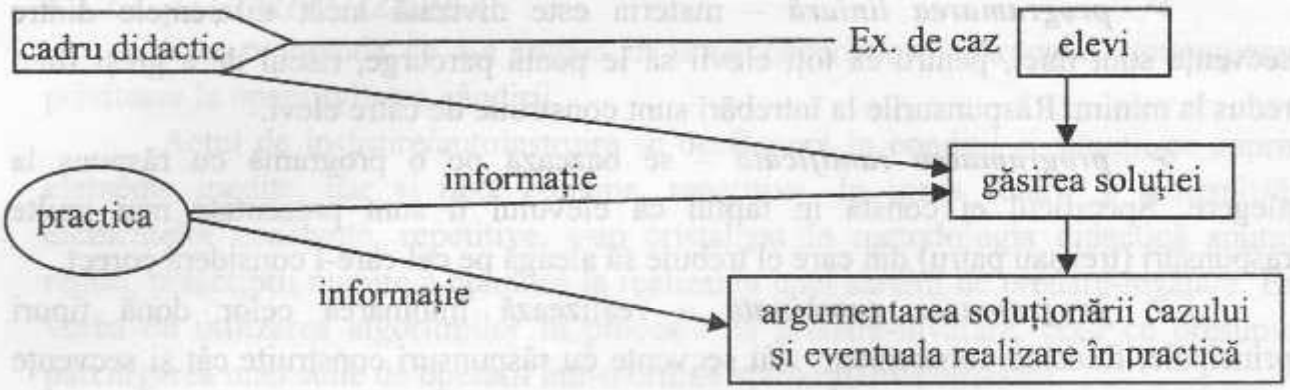

În studierea unui caz pot fi sesizate mai multe etape:

1) familiarizarea cu cazul şi pătrunderea cu claritate a acestuia

- prezentarea cazului
- procurarea informaţiilor necesare prin: întrebări adresate profesorului, documentarea practică, studierea unor surse scrise.
- sistematizarea informaţiilor

2) stabilirea diferitelor variante de soluţionare

3) luarea hotărârii:

- confruntarea variantelor;
- compararea valorii lor;
- ierarhizarea valorii variantelor;
- alegerea soluţiei optime.

Un caz selecţionat şi pregătit în vederea utilizării sale prin metoda cazurilor trebuie să întrunească următoarele calităţi:

- să fie strict autentic.
- să fie o situaţie-problemă, care cere o decizie, un diagnostic sau şi diagnostic şi decizie.
- să fie o situaţie „totală", adică să conţină toate datele necesare.

6.2.2.5. JOCUL DE ROL

Jocul de rol (role playing) este o metodă activă de predare-învăţare, bazată pe simularea unor funcţii, relaţii, activităţi, fenomene, sisteme.

Această metodă urmăreşte formarea comportamentului uman pornind de la simularea interacţiunii ce caracterizează o structură, relaţie sau situaţie socială de grup, prin distribuirea în rândul participanţilor la instruire a unui set de status-uri foarte bine precizate şi relaţionate între ele.

Etapele pregătirii și folosirii jocului de rol sunt:

- identificarea situației interumane care se pretează la simulare prin jocul de rol;
- modelarea situației și proiectarea scenariului;
- alegerea partenerilor și instruirea lor relativ la specificul și exigențele jocului de rol (distribuirea rolurilor și familiarizarea participanților cu sarcinile de realizat);
- învățarea individuală a rolului de către participant;
- interpretarea rolurilor;
- dezbaterea cu toți participanții a modului de interpretare și reluarea secvențelor în care nu s-au obținut comportamente așteptate.

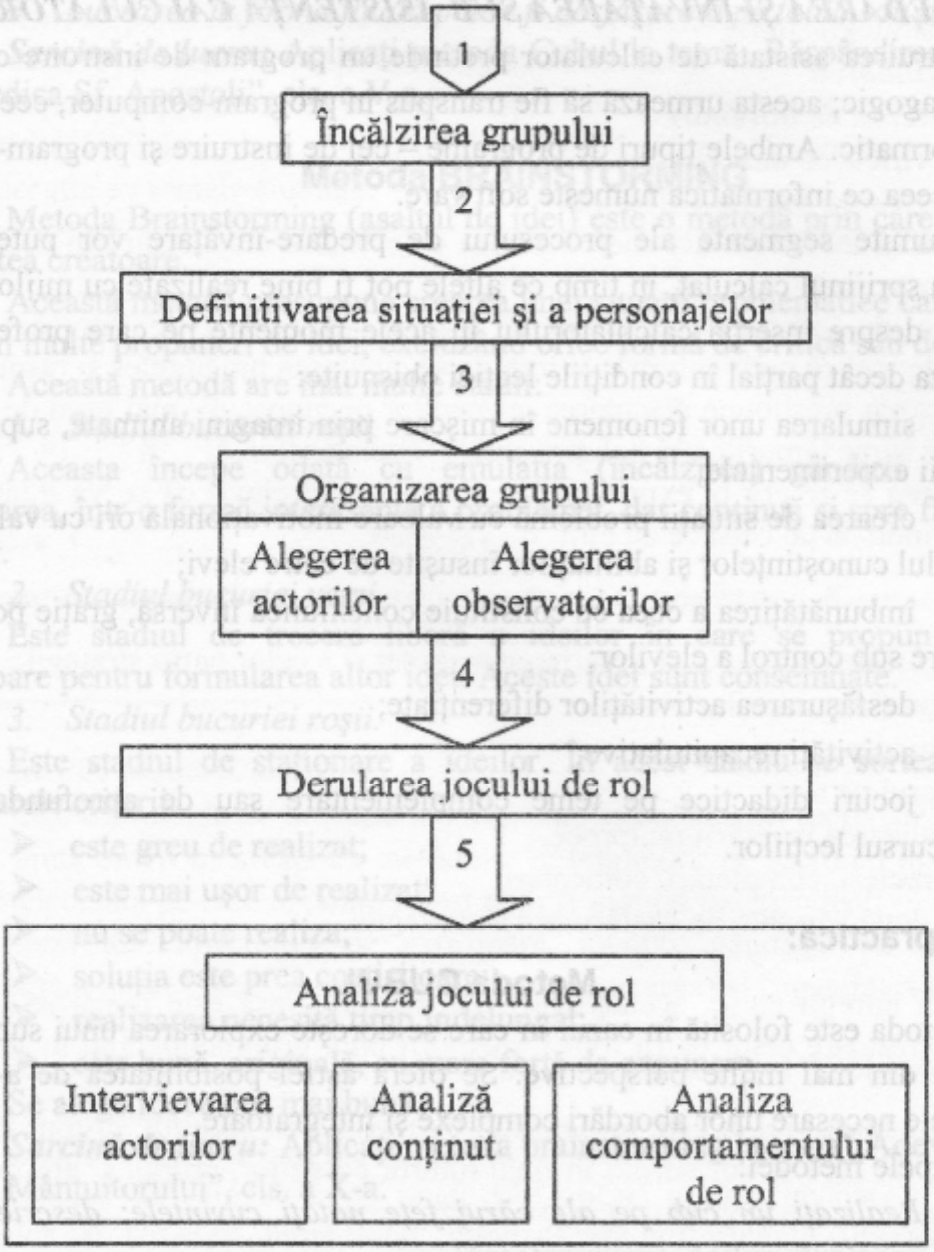

Tipuri de jocuri de rol

➢ ***Jocuri de rol cu caracter mai general:***

- Jocul de reprezentare a structurilor
- Jocul de decizie
- Jocul de arbitraj
- Jocul de competiție

➢ ***Jocul de rol cu caracter mai specific:***

- Jocul de-a ghidul și vizitatorii
- Jocul de negociere

6.2.2.6. PREDAREA ȘI ÎNVĂȚAREA SUB ASISTENȚA CALCULATORULUI

Instruirea asistată de calculator pretinde un program de instruire care este un produs pedagogic; acesta urmează să fie transpus în program-computer, ceea ce este un produs informatic. Ambele tipuri de programe – cel de instruire și program-computer – constituie ceea ce informatica numește software.

Anumite segmente ale procesului de predare-învățare vor putea fi optim realizate cu sprijinul calculat, în timp ce altele pot fi bine realizate cu mijloace clasice. Este vorba despre inserția calculatorului în acele momente pe care profesorul nu le poate realiza decât parțial în condițiile lecției obișnuite:

➢ simularea unor fenomene în mișcare prin imagini animate, suplinirea unor demonstrații experimentale;

➢ crearea de situații problemă cu valoare motivațională ori cu valoare de test pentru nivelul cunoștințelor și abilităților însușite de către elevi;

➢ îmbunătățirea a ceea ce constituie conexiunea inversă, grație posibilităților de menținere sub control a elevilor;

➢ desfășurarea activităților diferențiate;

➢ activități recapitulative;

➢ jocuri didactice pe teme complementare sau de aprofundare a celor însușite în cursul lecțiilor.

Aplicație practică:

Metoda CUBUL

Metoda este folosită în cazul în care se dorește explorarea unui subiect, a unei situații etc. din mai multe perspective. Se oferă astfel posibilitatea de a-și dezvolta competențele necesare unor abordări complexe și integratoare.

Etapele metodei:

1. Realizați un cub pe ale cărui fețe notați cuvintele: descrie, compară, analizează, asociază, aplică, argumentează;

2. Anunțați tema/subiectul pus în discuție;

3. Împărțiți grupul în șase subgrupuri urmând să examineze tema aleasă din perspectiva cerinței de pe una din „fețele" cubului, astfel:

- Descrie
- Compară: ce este asemănător și ce este diferit?
- Asociază: la ce te îndeamnă să te gândești?
- Analizează
- Aplică
- Argumentează/Motivează

Prin braistorming, participanții pot identifica idei novatoare pe care le pot apoi include într-un paragraf sau două referitoare la tema respectivă.

4. Forma finală a scrierii este împărtășită întregului grup;

5. Lucrarea în forma finală poate fi desfășurată pe tablă sau pe pereții clasei.

Sarcină de lucru: Aplicați metoda Cubul la tema „Răspândirea creștinismului prin predica Sf. Apostoli", cls. a V-a.

Metoda BRAINSTORMING

Metoda Brainstorming (asaltul de idei) este o metodă prin care se poate educa activitatea creatoare.

Această metodă presupune crearea unei situații problematice care permite să se facă mai multe propuneri de idei, excluzând orice formă de critică sau de discuție.

Această metodă are mai multe stadii:

1. Stadiul bucuriei roșii.

Aceasta începe odată cu emulația (încălzirea) gândirii și conduce la prezentarea, într-o formă interesantă a problemei, dar continuă și spre finalul activității elevilor.

2. Stadiul bucuriei verzi.

Este stadiul de trecere liberă a ideilor în care se propun idei și există preocupare pentru formularea altor idei. Aceste idei sunt consemnate.

3. Stadiul bucuriei roșii.

Este stadiul de staționare a ideilor. În acest stadiu se sortează ideile după următoarele criterii:

- este greu de realizat;
- este mai ușor de realizat;
- nu se poate realiza;
- soluția este prea costisitoare;
- realizarea necesită timp îndelungat;
- este bună, originală, cu mare forță de expunere.

Se alege ideea cea mai bună.

Sarcină de lucru: Aplicați metoda brainstorming la tema „Adeverirea morții și Învierii Mântuitorului", cls. a X-a.

Brainwriting-ul păstrează aceeaşi procedură ca şi brainstorming-ul, cu singura excepție că totul se face în scris.

Metoda Predării/Învățării reciproce: Rezumând, Întrebând, Clarificând, Prezicând

Este o strategie instrucțională de învățare a tehnicilor de studiere a unui text. După ce sunt familiarizați cu metoda, elevii interpretează rolul profesorului, instruindu-şi colegii. Are loc o dezvoltare a dialogului elev-elev.

Se poate desfăşura pe grupe sau cu toată clasa.

Metoda învățării reciproce este centrată pe patru strategii de învățare folosite de oricine care face un studiu de text pe teme sociale, ştiințifice sau un text narativ (poveşti, nuvele, legende).

Aceste strategii sunt:

- ***Rezumarea***
- ***Punerea de întrebări***
- ***Clarificarea datelor***
- ***Prezicerea (prognosticarea)***

Rezumarea înseamnă expunerea a ceea ce este mai important din ceea ce s-a citit; se face un rezumat.

Punerea de întrebări se referă la listarea unei serii de întrebări despre informațiile citite; cel ce pune întrebările trebuie să cunoască bineînțeles şi răspunsul.

Clarificarea presupune discutarea termenilor necunoscuți, mai greu de înțeles, apelul la diverse surse lămuritoare, soluționarea neînțelegerilor.

Prezicerea se referă la exprimarea a ceea ce cred elevii că se va întâmpla în continuare, bazându-se pe ceea ce au citit.

Etapele:

- Explicarea scopului şi descrierea metodei şi a celor patru strategii.
- Împărțirea rolurilor elevilor.
- Organizarea pe grupe.
- Lucrul pe text.
- Realizarea învățării reciproce.
- Aprecieri, completări, comentarii.

Se pot propune două variante de desfăşurare a strategiei.

Varianta nr. 1:

Se oferă întregii clase, acelaşi text spre studiu. Clasa este împărțită în patru grupuri corespunzătoare celor patru roluri, membrii unui grup cooperând în realizarea aceluiaşi rol.

De exemplu grupul A este responsabil cu rezumarea textului, grupul B face o listă de întrebări pe care le vor adresa în final tuturor colegilor, grupul C are în vedere clarificarea termenilor noi şi grupul D dezvoltă predicții.

În final fiecare grup îşi exercită rolul asumat.

Varianta nr. 2:

Pentru textele mai mari se procedează în felul următor:

- se împarte textul în părți logice;
- se organizează colectivul în grupe a câte 4 elevi;
- aceştia au fiecare câte un rol:
  - rezumator;
  - întrebător;
  - clarificator;
  - prezicător;
- se distribuie părțile textului fiecărui grup în parte;
- echipele lucrează pe text, fiecare membru concentrându-se asupra rolului primit. Trebuie precizat că pentru a încuraja învățarea prin cooperare, în cadrul unui grup mai numeros, acelaşi rol poate fi împărțit între doi sau trei elevi.
- în final fiecare grup află de la celălalt despre ce a citit; membrii fiecărui grup îşi exercită rolurile, învățându-i pe ceilalți colegi (din alte grupe) despre textul citit de ei, stimulând discuția pe temele studiate.

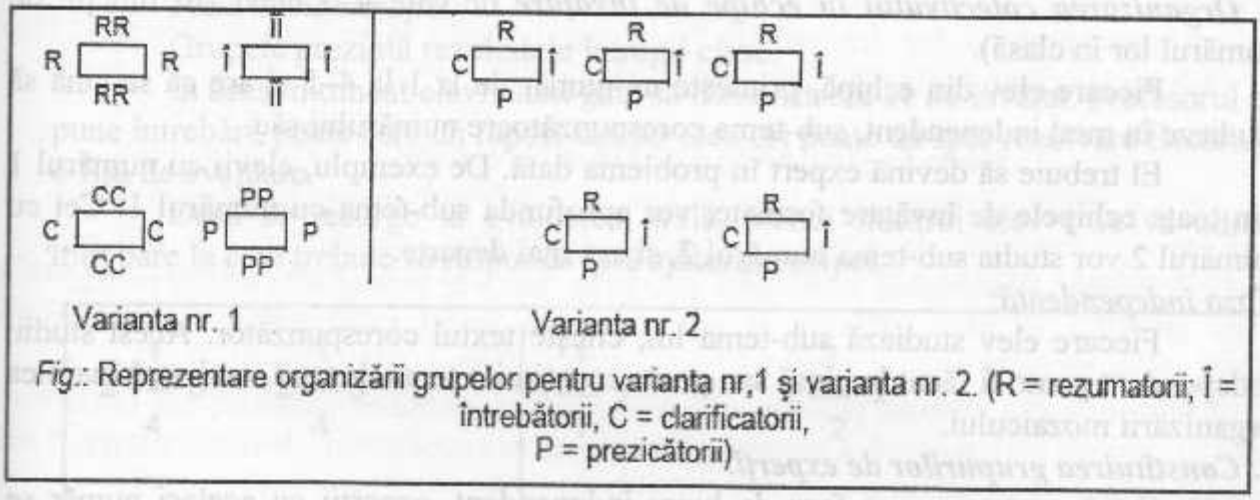

Fig.: Reprezentare organizării grupelor pentru varianta nr.1 şi varianta nr. 2. (R = rezumatorii; Î = întrebătorii, C = clarificatorii, P = prezicătorii)

Avantajele metodei predării/învățării reciproce:

- este o strategie de învățare în grup, care stimulează şi motivează;
- ajută elevii în învățarea metodelor şi tehnicilor de lucru cu textul, tehnici de muncă intelectuală pe care le poate folosi apoi şi în mod independent;
- dezvoltă capacitatea de exprimare, atenția, gândirea cu operațiile ei (analiza, sinteza, concretizarea, generalizarea, abstractizarea) şi capacitatea de ascultare activă;
- stimulează capacitatea de concentrare asupra textului de citit şi priceperea de a selecționa esențialul;

Un anumit număr de experiențe au pus în evidență „efectul de învățare", adică beneficiul personal pe care un copil poate să-l obțină dintr-o învățare oferită de el însuşi colegilor săi. Un elev „puțin dotat" înregistrează performanțe superioare după ce a avut de acționat ca „învățând" un alt elev, decât după ce a avut de realizat complet un exercițiu şcolar. (Allen şi Feldman, 1973)

Metoda JIGSAW (MOZAICUL)

Jigsaw (în engleză *jigsaw puzzle* înseamnă mozaic) sau „metoda grupurilor interdependente" (A. Neculau, 1998), este o strategie bazată pe învățarea în echipă (team-learning). Fiecare elev are o sarcină de studiu în care trebuie să devină *expert*. El are în același timp și responsabilitatea transmiterii informațiilor asimilate, celorlalți colegi.

Etape și faze:

1. Pregătirea materialului de studiu:

Profesorul stabilește tema de studiu (de exemplu „formele de relief") și o împarte în 4 sau 5 ***sub-teme***. Opțional, poate stabili pentru fiecare sub-temă, elementele principale pe care trebuie să pună accentul elevul, atunci când studiază materialul în mod independent. Acestea pot fi formulate fie sub formă de întrebări, fie afirmativ, fie un text eliptic care va putea fi completat numai atunci când elevul studiază materialul.

Realizează o *fișă-expert* în care trece cele 4 sau 5 sub-teme propuse și care va fi oferită fiecărui grup.

2. Organizarea colectivului în echipe de învățare de câte 4–5 elevi (în funcție de numărul lor în clasă).

Fiecare elev din echipă, primește un număr de la 1 la 4–5 și are ca sarcină să studieze în mod independent, sub-tema corespunzătoare numărului său.

El trebuie să devină expert în problema dată. De exemplu, elevii cu numărul 1 din toate echipele de învățare formate, vor aprofunda sub-tema cu numărul 1. Cei cu numărul 2 vor studia sub-tema numărul 2, și așa mai departe.

Faza independentă:

Fiecare elev studiază sub-tema lui, citește textul corespunzător. Acest studiu independent poate fi făcut în clasă sau poate constitui o temă de casă, realizată înaintea organizării mozaicului.

3. Constituirea grupurilor de experți:

După ce au parcurs faza de lucru independent, experții cu același număr se reunesc, constituind *grupe de experți* pentru a dezbate problema împreună. Astfel, elevii cu numărul 1, părăsesc echipele de învățare inițiale și se adună la o masă pentru a aprofunda sub-tema cu numărul 1. La fel procedează și ceilalți elevi cu numerele 2, 3, 4 sau 5. Dacă grupul de experți are mai mult de 6 membri, acesta se divizează în două grupe mai mici.

Faza discuțiilor în grupul de experți:

Elevii prezintă un *raport individual* asupra a ceea ce au studiat independent. Au loc discuții pe baza datelor și a materialelor avute la dispoziție, se adaugă elemente noi și se stabilește modalitatea în care noile cunoștințe vor fi transmise și celorlalți membrii din echipa inițială.

Fiecare elev este membru într-un grup de experți și face parte dintr-o echipă de învățare.

Din punct de vedere al aranjamentului fizic, mesele de lucru ale grupurilor de experți trebuie plasate în diferite locuri ale sălii de clasă, pentru a nu se deranja reciproc.

Scopul comun al fiecărui grup de experți este să se instruiască cât mai bine, având responsabilitatea propriei învățări și a predării și învățării colegilor din echipa inițială.

4. Reîntoarcerea în echipa inițială de învățare.

Faza raportului de echipă:

Experții transmit cunoștințele asimilate, reținând la rândul lor cunoștințele pe care le transmit colegii lor, experți în alte sub-teme.

Modalitatea de transmitere trebuie să fie scurtă, concisă, atractivă, putând fi însoțită de suporturi audio-vizuale, diverse materiale.

Specialiștii într-o sub-temă pot demonstra o idee, citi un raport, folosi computerul, pot ilustra ideile cu ajutorul diagramelor, desenelor, fotografiilor.

Membrii sunt stimulați să discute, să pună întrebări și să-și noteze, fiecare realizându-și propriul plan de idei.

5. Evaluarea

Faza demonstrației:

Grupele prezintă rezultatele întregii clase.

În acest moment elevii sunt gata să demonstreze ce au învățat. Profesorul poate pune întrebări, poate cere un raport sau un eseu ori poate da spre rezolvare fiecărui elev o fișă de evaluare.

Dacă se recurge la evaluarea orală, atunci fiecărui elev i se va adresa o întrebare la care trebuie să răspundă fără ajutorul echipei.

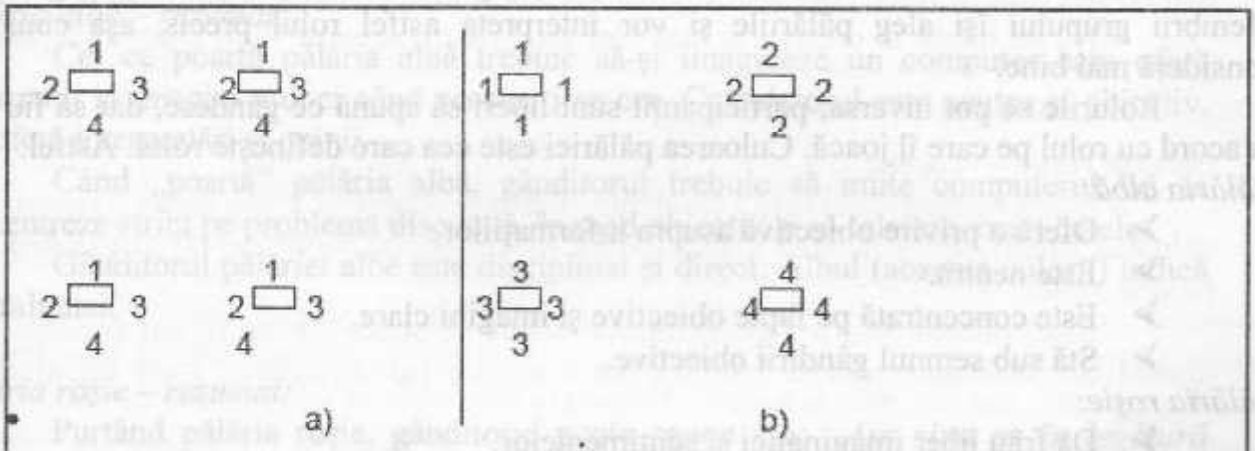

Fig.: Reprezentarea spațială a amplasării *echipelor de învățare* (în faza raportului pe echipe) – a).; și a *grupurilor de experți* (în faza discuțiilor) – b).

Avantajele Jigsaw-ului:

Strategia mozaicului este focalizată pe dezvoltarea capacităților de *ascultare, vorbire, cooperare, reflectare, gândire creativă și rezolvare de probleme.* Astfel, elevii trebuie să asculte activ comunicările colegilor, să fie capabili să expună ceea ce au învățat, să coopereze în realizarea sarcinilor, să găsească cea mai potrivită cale pentru a-i învăța și pe colegii lor ceea ce au studiat.

„Esențială pentru această modalitate de structurare a travaliului clasei este interdependența dintre membrii grupului, care-i stimulează să coopereze. Sarcina comună nu poate fi îndeplinită decât dacă fiecare elev își aduce contribuția. Metoda cuprinde activități ce vizează întărirea coeziunii grupurilor, ameliorarea comunicării și dezvoltarea capacității de a facilita achiziționarea cunoștințelor de către colegi. Prin intermediul ei se anihilează tendința de instituire a unor ierarhii în grupuri, întrucât elevii cu status înalt și cu abilități deosebite învață de la ceilalți în aceeași măsură în care ei își ajută colegii să înțeleagă și să-și însușească o sub-temă.

Trebuie să remarcăm calitatea metodei grupurilor interdependente de a anihila manifestarea *efectului Ringelmann.* Lenea socială, cum se mai numește acest efect, apare cu deosebire atunci când individul își imaginează că propria contribuție la sarcina de grup nu poate fi stabilită cu precizie. Interdependența dintre membri și individualizarea aportului fac din metoda Jigsaw un remediu sigur împotriva acestui efect." (Adrian Neculau, Ștefan Boncu, 1998, p. 244)

Metoda PĂLĂRIILOR GÂNDITOARE

Este o tehnică interactivă, de stimulare a creativității participanților care se bazează pe interpretarea de roluri în funcție de pălăria aleasă. Sunt 6 *pălării gânditoare,* fiecare având câte o culoare: alb, roșu, galben, verde, albastru și negru. Membrii grupului își aleg pălăriile și vor interpreta astfel rolul precis, așa cum consideră mai bine.

Rolurile se pot inversa, participanții sunt liberi să spună ce gândesc, dar să fie în acord cu rolul pe care îl joacă. Culoarea pălăriei este cea care definește rolul. Astfel:

Pălăria albă:

- Oferă o privire obiectivă asupra informațiilor.
- Este neutră.
- Este concentrată pe fapte obiective și imagini clare.
- Stă sub semnul gândirii obiective.

Pălăria roșie:

- Dă frâu liber imaginației și sentimentelor.
- Oferă o perspectivă emoțională asupra evenimentelor.
- Roșu poate însemna și supărarea sau furia.
- Descătușează stările afective.

Pălăria neagră:

- Exprimă prudența, grija, avertismentul, judecata.
- Oferă o perspectivă întunecoasă, tristă, sumbră asupra situației în discuție.
- Este perspectiva gândirii negative, pesimiste.

Pălăria galbenă:

- Oferă o perspectivă pozitivă și constructivă asupra situației.
- Culoarea galbenă simbolizează lumina soarelui, strălucirea, optimismul.
- Este gândirea optimistă, constructivă pe un fundament logic.

Pălăria verde:

- Exprimă ideile noi, stimulând gândirea creativă.
- Este verdele proaspăt al ierbii, al vegetației, al abundenței.
- Este simbolul fertilității, al producției de idei noi, inovatoare.

Pălăria albastră:

- Exprimă controlul procesului de gândire.
- Albastru a rece; este culoarea cerului care este deasupra tuturor, atotvăzător și atotcunoscător.
- Supraveghează și dirijează bunul mers al activității.
- Este preocuparea de a controla și de a organiza.

Participanții trebuie să cunoască foarte bine semnificația fiecărei culori și să-și reprezinte fiecare pălărie, gândind din perspectiva ei. Nu pălăria în sine contează, ci ceea ce semnifică ea, ceea ce induce culoarea fiecăreia.

Cele 6 *pălării gânditoare* pot fi privite în perechi:

Pălăria albă – pălăria roșie
Pălăria neagră – pălăria galbenă
Pălăria verde – pălăria albastră

Cum trebuie să se comporte cel care „poartă" una din cele 6 pălării gânditoare?

Pălăria albă – rezumat:

Cel ce poartă pălăria albă trebuie să-și imagineze un computer care oferă informații și imagini atunci când acestea i se cer. Calculatorul este neutru și obiectiv. Nu oferă interpretări și opinii.

Când „poartă" pălăria albă, gânditorul trebuie să imite computerul; să se concentreze strict pe problema discutată, în mod obiectiv și să relateze exact datele.

Gânditorul pălăriei albe este disciplinat și direct. Albul (absența culorii) indică neutralitatea.

Pălăria roșie – rezumat:

Purtând pălăria roșie, gânditorul poate spune așa: *„Așa simt eu în legătură cu..."*

Această pălărie legitimează emoțiile și sentimentele ca parte integrantă a gândirii.

Ea face posibilă vizualizarea, exprimarea lor.

Pălăria roșie permite gânditorului să exploreze sentimentele celorlalți participanți la discuție, întrebându-i care este părerea lor „din perspectiva pălăriei roșii", adică din punct de vedere emoțional și afectiv. Cel ce privește din această perspectivă nu trebuie să-și justifice feeling-urile și nici să găsească explicații logice pentru acestea.

Pălăria neagră – rezumat:

Este pălăria avertisment, concentrată în special pe aprecierea negativă a lucrurilor.

Gânditorul pălăriei negre punctează ce este rău, incorect şi care sunt erorile.

Explică ce nu se potriveşte şi de ce ceva nu merge; care sunt riscurile, pericolele, greşelile demersurilor propuse. Nu este o argumentare ci o încercare obiectivă de a evidenția elementele negative.

Se pot folosi formulări negative, de genul: *„Dar dacă nu se potriveşte cu ..."* *„Nu numai că nu merge, dar nici nu ..."*

Gânditorul nu exprimă sentimente negative, acestea aparținând pălăriei roşii, după cum aprecierile pozitive sunt lăsate pălăriei galbene. În cazul unor idei noi, pălăria galbenă trebuie folosită înaintea pălăriei negre.

Pălăria galbenă – rezumat:

Este simbolul gândirii pozitive şi constructive, al optimismului. Se concentrează asupra aprecierilor pozitive, aşa cum pentru pălăria neagră erau specifice cele negative.

Exprimă speranța; are în vedere beneficiile, valoarea informațiilor şi a faptelor date.

Gânditorul pălăriei galbene luptă pentru a găsi suporturi logice şi practice pentru aceste beneficii şi valori. Oferă sugestii, propuneri concrete şi clare. Cere un efort de gândire mai mare.

Beneficiile nu sunt sesizate întotdeauna rapid şi trebuie căutate. Ideile creative oferite sub pălăria verde pot constitui material de studiu sub pălăria galbenă.

Nu se referă la crearea de noi idei sau soluții, acestea fiind domeniul pălăriei verzi.

Pălăria verde – rezumat:

Simbolizează gândirea creativă. Verdele exprimă fertilitatea, renaşterea, valoarea semințelor. Căutarea alternativelor este aspectul fundamental al gândirii sub pălăria verde.

Este folosită pentru a ajunge la noi concepte şi noi percepții, noi variante, noi posibilități. Gândirea laterală este specifică acestui tip de pălărie. Cere un efort de creație.

Pălăria albastră – rezumat:

Este pălăria responsabilă cu controlul demersurilor desfăşurate. E gândirea despre gândirea nevoită să exploreze subiectul. Pălăria albastră este dirijorul orchestrei şi cere ajutorul celorlalte pălării. Gânditorul pălăriei albastre defineşte problema şi conduce întrebările, reconcentrează informațiile pe parcursul activității şi formulează ideile principale şi concluziile la sfârşit. Monitorizează jocul şi are în vedere respectarea regulilor. Rezolvă conflictele şi insistă pe construirea demersului gândirii.

Intervine din când în când şi de asemeni la sfârşit.

Poate să atragă atenția celorlalte pălării, dar prin simple interjecții.

Chiar dacă are rolul conducător, este permis oricărei pălării să-i adreseze comentarii și sugestii.

Cum se folosește această metodă:

Se împart cele 6 *pălării gânditoare* elevilor și se oferă cazul supus discuției pentru ca fiecare să-și pregătească ideile. Pălăria poate fi purtată individual – și atunci elevul respectiv îi îndeplinește rolul – sau mai mulți elevi pot răspunde sub aceeași pălărie. În acest caz, elevii grupului care interpretează rolul unei *pălării gânditoare* cooperează în asigurarea celei mai bune interpretări. Ei pot purta fiecare câte o pălărie de aceeași culoare, fiind conștienți de faptul că:

- *Pălăria albastră* → clarifică
- *Pălăria albă* → informează
- *Pălăria verde* → generează ideile noi – efortul
- *Pălăria galbenă* → aduce beneficii creativ
- *Pălăria neagră* → identifică greșelile
- *Pălăria roșie* → spune ce simte despre

Cum funcționează această metodă în cazul rezolvării de probleme:

Pălăria albastră: definește problema;

Pălăria albă: oferă informațiile și materialele disponibile în legătură cu problema discutată;

Pălăria verde: vizează soluțiile posibile;

Pălăria galbenă: are în vedere posibilitățile reale de realizare a soluțiilor propuse;

Pălăria neagră: evidențiază slăbiciunile fiecărei soluții date propuse.

Pălăria albă: leagă soluțiile de informațiile disponibile, răspunzând la întrebări de genul: „Au soluțiile propuse o bază informațională?";

Pălăria roșie: stimulează participanții să răspundă la întrebări de genul: „Ce simțiți în legătură cu soluțiile propuse?";

Pălăria albastră: alege soluția corectă și trece mai departe.

Pălăriile gânditoare pot fi purtate pe rând de participanți sau toți subiecții antrenați în discuție pot fi sub aceeași pălărie în același timp. Astfel se pot folosi formule de genul: *„Hai să încercăm și pălăria verde. Căutăm idei noi."* sau *„Să lăsăm pălăria neagră, s-o probăm pe cea galbenă."* Cineva care nu este încântat de ideea pusă în discuție, nu face nici un efort să găsească elemente pentru dezvoltarea ei.

Utilizând tehnica *pălăriilor gânditoare,* gânditorul este provocat să schimbe pălăriile, facilitându-se astfel posibilitatea de exprimare, deoarece nu este constrâns să aibă doar o singură perspectivă.

O persoană entuziasmată de idee este rugată, ca sub pălăria neagră, să caute dificultățile, neajunsurile.

Unele persoane sunt negativiste mai tot timpul. Cu sistemul *pălăriilor gânditoare* există ocazia de a fi negativist la un moment dat (sub pălăria neagră), iar în

alt moment să renunțe la negativism, încercând o altă pălărie (perspectivă) *verde,* de exemplu.

Indicații pentru cel/cei ce poartă:

➢ *Pălăria albă:* gândește ca o foaie albă care este neutră și poartă informații.

Folosește întrebările:

- Ce informații avem?
- Ce informații lipsesc?
- Ce informații am vrea să avem?
- Cum putem obține informațiile?

➢ *Pălăria roșie:* exprimă-ți emoțiile, temerile, intuițiile, sentimentele; nu te justifica; aprinde simțămintele.

Folosește formulări de tipul:

- Punându-mi pălăria roșie, uite cum privesc eu lucrurile …
- Sentimentul meu e că …
- Nu-mi place felul cum s-a procedat.
- Intuiția îmi spune că …

➢ *Pălăria neagră:* judecă critic; gândește logic, negativ; atenționează asupra a ceea ce nu poate fi făcut, e nonprofitabil, riscant sau periculos.

Folosește întrebările:

- Care sunt erorile?
- Ce ne împiedică?
- La ce riscuri ne expunem?
- Ne permite regulamentul?

➢ *Pălăria galbenă:* gândește optimist, logic și pozitiv; explorează beneficiile și posibilitățile; imaginează-ți lumina și strălucirea soarelui.

Folosește întrebările:

- Care sunt obiectivele?
- Pe ce se bazează aceste idei?
- Care sunt beneficiile?
- Cum voi/vom ajunge aproape de această viziune (perspectivă)?

➢ *Pălăria verde:* creează noi opțiuni, variante, resurse, structuri, metode, idei; gândește-te la vegetația proaspătă, la abundență; dă frâu liber imaginației.

Folosește formulări de tipul:

- Șansa succesului este dacă …
- Cum poate fi altfel atacată problema?
- Putem face asta și în alt mod?
- Găsim și o altă explicație?

➢ *Pălăria albastră:* controlează procesul gândirii pentru ca aceasta să devină mai productivă și organizează acțiunea; supervizează, sistematizează concluziile, comentează dirijează și conduce către pasul următor.

Folosește întrebările:

- Putem să rezumăm punctele de vedere expuse?
- Care e următorul pas?
- Care sunt ideile principale?
- Să nu pierdem timpul și să ne concentrăm asupra ..., nu credeți?

Avantajele metodei „Pălăriilor gânditoare":

- stimulează creativitatea participanților, gândirea colectivă și individuală;
- dezvoltă capacitățile sociale ale participanților, de intercomunicare și toleranță reciprocă, de respect pentru opinia celuilalt;
- încurajează și exersează capacitatea de comunicare a gânditorilor;
- dezvoltă competențele inteligenței lingvistice, inteligenței logice și inteligenței interpersonale;
- este o tehnică ușor de folosit, aplicabilă unei largi categorii de vârste;
- poate fi folosită în diferite domenii de activitate și discipline;
- este o strategie metacognitivă ce încurajează indivizii să privească conceptele din diferite perspective.
- determină și activează comunicarea și capacitatea de lua decizii;
- încurajează gândirea laterală, gândirea constructivă, complexă și completă.

Fiecare *pălărie gânditoare* reprezintă un mod de gândire oferind o privire asupra *informațiilor, sentimentelor, judecăților, atitudinii pozitive, creativității, controlului.*

Într-o întrunire serioasă oamenii se presupune că nu pun pe primul plan emoțiile, dar de fapt ei le deghizează în argumente aparent logice. Tehnica *pălăriilor gânditoare* oferă posibilitatea participanților, care purtând pălăria roșie, să-și exteriorizeze direct emoțiile, sentimentele, intuițiile fără alte explicații, lucru cunoscut de toți ceilalți membrii ai grupului. Este important să poți să comunici ceea ce simți despre ceva anume, fără a ofensa pe nimeni și fără a te simți stânjenit.

Pălăria neagră este valoroasă pentru a evita greșelile. Participanții la discuții entuziasmați, pot fi rugați la un moment dat să-și pună pălăria neagră (sau să privească din acest punct de vedere). Dacă se insistă pe perspectiva negativă, e foarte ușor de „ucis în față" ideile creative. Pălăria neagră trebuie folosită mai bine după ce s-a folosit pălăria verde și apoi să fie urmată de *pălăria galbenă.*

Într-o discuție obișnuită, de obicei, subiectul A are o părere diferită de subiectul B. Fiecare caută să-și argumenteze propria părere și de multe ori fără o capacitate empatică.

Tehnica (celor 6) *pălăriilor gânditoare* oferă posibilitatea tuturor participanților la discuții de a fi la un moment dat de aceeași parte a baricadei, purtând aceeași pălărie.

Discuția devine astfel constructivă și efectele se văd imediat. Astfel, atât subiectul A cât și subiectul B, pot purta la un moment dat pălăria neagră, în același timp, pentru a descoperi pericolele, defectele, lipsurile, neajunsurile problemei pusă în

discuție. Apoi ambii pot purta *pălăria galbenă* pentru a explora beneficiile, schimbând-o apoi cu cea verde pentru a fi deschiși tuturor variantelor.

În loc să gândească în contradictoriu, dezvoltă o explorare bazată pe cooperare.

Este adevărat că unii oameni sunt mai buni decât alții într-un anumit mod de gândire, ori se simt mai confortabili sub o anumită pălărie; dar trebuie specificat că pălăriile colorate nu etichetează pe nimeni (de exemplu: *„Anghel este gânditorul negru al grupului ...”* etc). Este exact opusul scopului acestei metode.

Important este ca fiecare participant să facă efortul de a folosi toate pălăriile.

Tehnica *pălăriilor gânditoare* este folosită pentru a determina indivizii să-și schimbe perspectiva de gândire, să ia în considerație și alte puncte de vedere.

Tehnica LOTUS (Floarea de nufăr) (LOTUS BLOSSOM TECHNIQUE)*

Tehnica florii de nufăr presupune deducerea de conexiuni între idei, concepte, pornind de la o temă centrală. Problema sau tema centrală determină cele 8 idei secundare care se construiesc în jurul celei principale, asemeni petalelor florii de nufăr.

Cele 8 idei secundare sunt trecute în jurul temei centrale, urmând ca apoi ele să devină la rândul lor teme principale, pentru alte 8 flori de nufăr. Pentru fiecare din aceste noi teme centrale se vor construi câte alte noi 8 idei secundare. Astfel, pornind de la o temă centrală, sunt generate noi teme de studiu pentru care trebuiesc dezvoltate conexiuni noi și noi concepte.

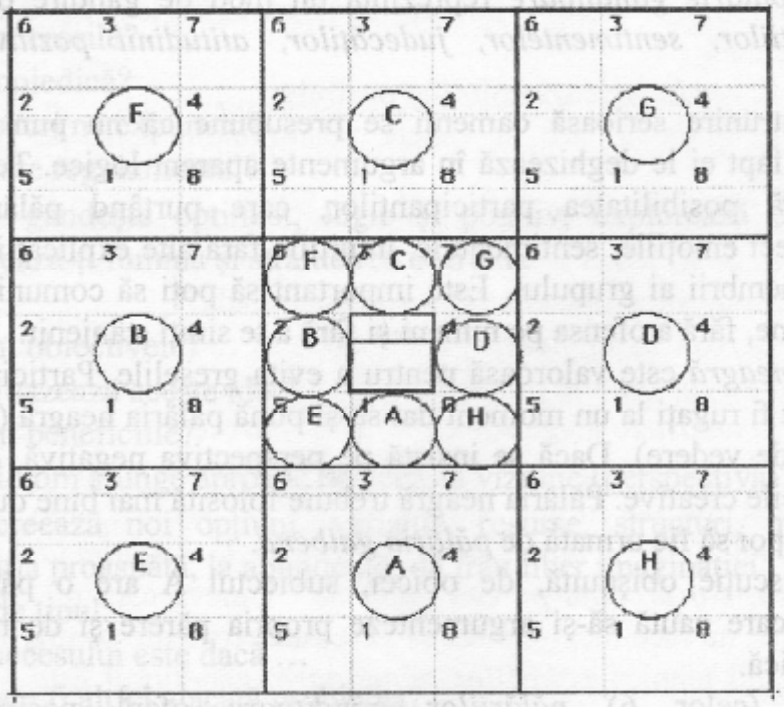

Fig. Diagrama Lotus

Etapele tehnicii florii de nufăr:

1. Construirea diagramei, conform figurii prezentate.
2. Scrierea temei centrale în centrul diagramei.
3. Participanții se gândesc la ideile sau aplicațiile legate de tema centrală.

Acestea se trec în cele 8 „petale" (cercuri) ce înconjoară tema centrală, de la A la H, în sensul acelor de ceasornic.

4. Folosirea celor 8 idei deduse, drept noi teme centrale pentru celelalte 8 cadrane. („flori de nufăr")

5. Etapa construirii de noi conexiuni pentru cele 8 noi teme centrale și consemnarea lor în diagramă. Se completează în acest mod cât mai multe cadrane. („flori de nufăr")

6. Etapa evaluării ideilor. Se analizează diagramele și se apreciază rezultatele din punct de vedere calitativ și cantitativ. Ideile emise se pot folosi ca sursă de noi aplicații și teme de studiu în lecțiile viitoare.

Evaluarea ideilor cu privire la stimularea și dezvoltarea potențialului creativ poate avea și o utilitate practică. Astfel, ținându-se cont de sugestiile oferite, se poate reamenaja sala de curs, creându-se astfel un „laborator al creativității", în conformitate cu expectațiile elevilor: se poate decora clasa cu picturi făcute de elevi, cu fotografii din timpul copilăriei, cu peisaje desenate sau fotografiate, cu cărți ilustrate (pentru cei mici) sau cărți însoțite de teste și jocuri creative (pentru cei mai mari), cu jucării/jocuri menite să stimuleze creativitatea și alte materiale didactice, materiale video cu activități creative sau spectacole realizate de ei sau de colegii lor.

Tehnica Lotus poate fi desfășurată cu succes în grup, fiind adaptabilă unor largi categorii de vârstă și de domenii.

Există și posibilitatea dezvoltării unui Lotus individual, ca un exercițiu de stimulare a creativității și de autoevaluare. De exemplu, tema centrală ar putea fi întrebarea: „Ce ți-ai dori să studiezi?", la care s-ar putea propune 8 domenii și pentru fiecare ar fi consemnate conținuturile ce corespund interesului subiectului.

Lotus de grup:
Varianta nr. 1

Etape:

1. Profesorul anunță tema centrală.

2. Elevii au câteva minute de gândire în mod individual, după care se va proceda la completarea orală a celor 8 idei secundare ale temei centrale, pe baza dialogului și consensului desfășurat între elevi și profesor. Ideile secundare se trec în diagramă.

3. Colectivul se împarte apoi în 8 grupe de câte 3, 4 sau 5 elevi fiecare, în funcție de numărul de elevi din clasă. Acolo unde un grup este deficitar din punct de vedere al numărului de elevi, cadrul didactic va participa ca membru al acelui grup.

4. Ideile secundare devin teme centrale pentru fiecare din cele 8 grupuri constituite. Astfel, fiecare grup lucrează independent, la dezvoltarea uneia dintre ele, exercițiu creator la care participă toți membrii grupului.

De exemplu:

– grupul A are de găsit 8 idei pentru tema A;

– grupul B are de găsit 8 idei pentru tema B etc.

5. Prezentarea în fața colectivului a rezultatelor fiecărui grup în parte. Completarea diagramei pe baza ideilor expuse de fiecare grup şi a discuțiilor purtate între membrii grupurilor în scopul clarificării şi corectării.

6. Evaluarea muncii colaborative în grup, aprecierea participării şi folosirea rezultatelor obținute în activitățile următoare.

Tehnica Lotus stimulează munca colaborativă în echipă şi efortul creativ al fiecărui membru al grupului în soluționarea sarcinii date. Există şi o oarecare competiție între grupe, în sensul găsirii celei mai potrivite idei (care poate fi supusă discuției în etapa nr. 5), în rapiditatea cu care lucrează un grup față de altul, cu toate că acestea nu se înscriu în dezideratele metodei. Scopul central este participare tuturor elevilor la un exercițiu creator şi, în unele cazuri, la găsirea unei soluții la o problemă dată. Elevii lucrează cu plăcere în cadrul acestei tehnici, mai ales dacă grupurile au fost alese preferențial.

Colectivul clasei de elevi poate fi aranjat în forma florii de nufăr; astfel fiecare grup poate ocupa locul unei petale de nufăr în jurul temei centrale. De exemplu, într-un colectiv de 32 de elevi se pot organiza 8 grupe de câte 4 elevi dispuse astfel:

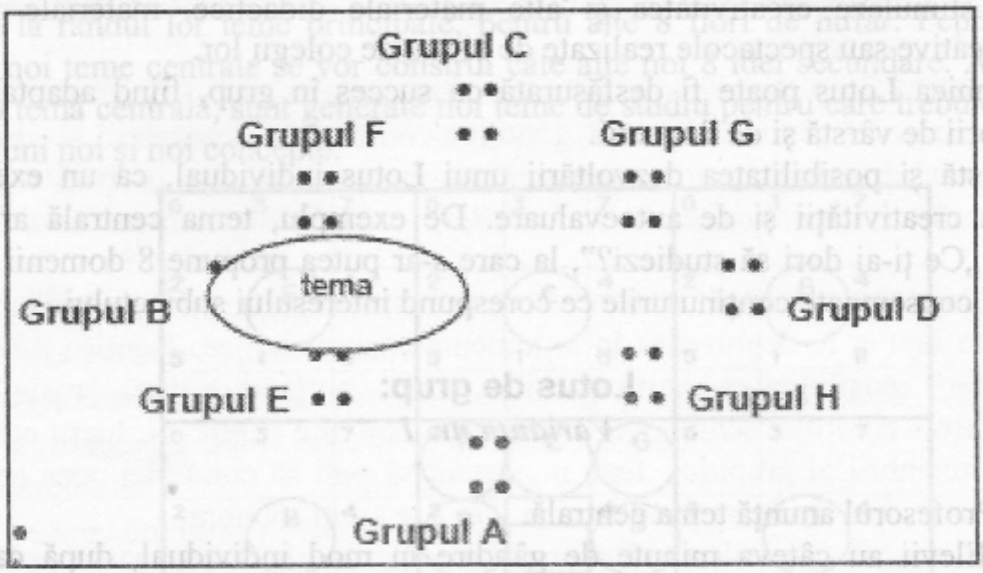

Varianta nr. 2

Etape:

1. Profesorul sau elevii propun tema centrală;
2. Moment de lucru independent: fiecare elev se gândeşte la ideile conexe;
3. Discutarea ideilor obținute şi trecerea lor în diagramă;
4. Constituirea grupurilor. De data aceasta nu mai este necesar să se constituie numărul fix de 8 grupe, ci a unora similare ca număr de elevi sau ca posibilități creative.
5. Fiecare grup îşi aduce contribuția la întreaga diagramă, având în vedere dezvoltarea, atât cât poate, a fiecăreia dintre cele 8 noi teme centrale stabilite.

Astfel, având o limită de timp, membrii grupului A, de exemplu, vor elabora pe rând, cât mai multe idei (maxim 8 idei) pentru temele A, B, C, D, E, F, G, H, trecându-le în diagrama pe care fiecare grup o are la dispoziție.

6. La un semnal (dat de cadrul didactic), diagramele se schimbă între grupuri, în sensul acelor de ceasornic. Locurile (cercurile) din diagramă rămase goale de la grupul precedent au şansa de a fi completate acum. Rotirea diagramelor se face până când acestea ajung la grupul inițial.

7. În final se citesc diagramele şi se apreciază rezultatele.

Dacă diagrama este completată în întregime (toate cele 8 cadrane), rezultă un număr de 64 de idei noi, conexe, care împreună cu cele 8 teme din care decurg, alcătuiesc 72 de idei generate de tema centrală.

Tema

În stabilirea temei centrale se poate pleca de la una propusă de profesor sau de către elevi. Tema poate fi anunțată sau nu în lecția premergătoare. În cazul în care ea este dinainte cunoscută de către elevi, aceştia sunt motivați să lucreze singuri acasă înainte, căutând variante, culegând materiale pentru a găsi cât mai multe soluții.

Varianta nr. 3

Este asemănătoare cu varianta numărul 1.

Etape:

1. Se stabileşte şi se anunță tema centrală.

2. Se constituie un grup central format din 8 elevi din clasă. Aceştia vor fi cei care vor stabili cele 8 idei secundare generate de tema centrală.

3. Construirea grupelor secundare:

După punctarea celor 8 idei în diagramă, fiecare membru din grupul central îşi alcătuieşte un grup de lucru din elevii clasei. Un elev aparține unui singur grup şi toți elevii sunt cuprinşi într-unul dintre grupuri. Vor rezulta astfel 8 grupuri care vor aborda tema propusă de cel care a constituit grupul. Elevul care a propus tema îşi poate alege colegii cu care să lucreze la dezvoltarea ei.

4. Etapa muncii în grup.

Fiecare grup secundar lucrează la elaborarea a 8 idei legate de tema dată. Toți membrii trebuie să-şi aducă contribuția. La nivelul grupului se pot stabili rolurile: de lider, de secretar (având sarcina de a consemna datele).

5. Comunicarea ideilor de către liderul grupului. Au loc discuții, completări, comentarii.

6. Aprecierea travaliului în grup, a modului de organizare a muncii de către lider şi a valorii ideilor emise.

Modul de aranjare a grupurilor poate fi sub forma florii de nufăr, astfel încât în mijloc să fie plasat grupul central şi în jur grupurile secundare. După lucrul în grupul central liderii se întorc înspre grupurile secundare constituite. Dacă în grupul central sunt obligatoriu 8 membri, în cele secundare numărul lor poate fi diferit. Condiția ce se impune este ca ele să nu se deosebească foarte mult în privința posibilității de a genera idei noi.

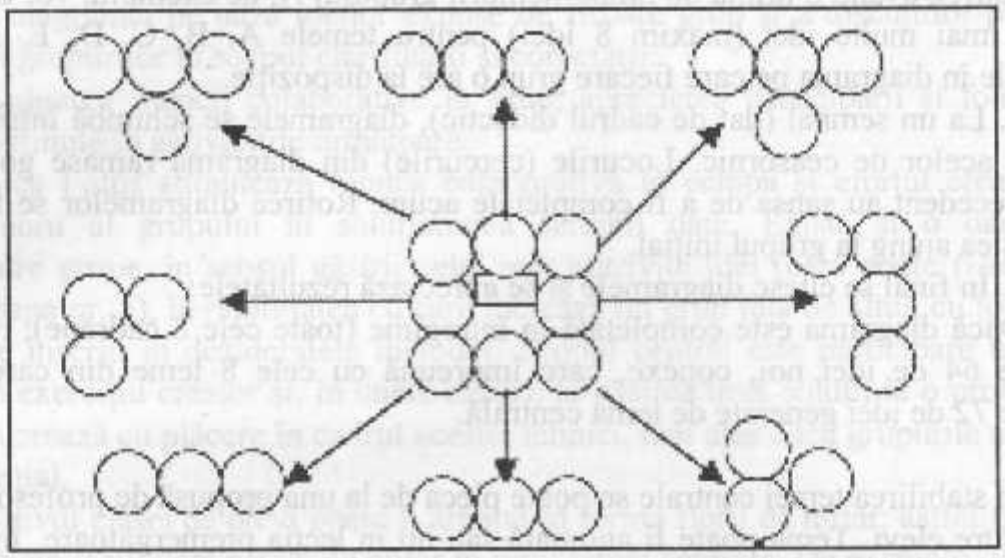

Fig. Reprezentarea modului de aranjare a grupurilor: cel central în mijloc, cele secundare în jur.

Important este ca fiecare participant să fie încurajat să lucreze, să aibă posibilitatea de a-şi spune părerea şi aceasta să-i fie luată în considerare. Toate ideile create sunt comunicate şi discutate în finalul activităţii.

Tehnica Lotus poate fi aplicată cu succes atât la şcolarii mici cât şi la adolescenţi şi adulţi. Este compatibilă cu multe domenii de activitate şi poate fi un excelent mijloc de stimulare a creativităţii elevilor şi de activizare a energiilor, capacităţilor şi structurilor cognitive la diferite obiecte de învăţământ.

Este o modalitate de lucru în grup cu mari valenţe formativ-educative. Stimulează şi dezvoltă capacităţi ale inteligenţei lingvistice (abilitatea de a folosi efectiv limba pentru a-şi aminti informaţii şi a crea idei noi), ale inteligenţei interpersonale (capacitatea de a înţelege intervenţiile, motivaţiile, dorinţele celorlalţi), ale inteligenţei intrapersonale (capacitatea de autoînţelegere, autoapreciere corectă a propriilor sentimente, motivaţii), ale inteligenţei naturaliste (care face omul capabil să recunoască, să clasifice, să se inspire din mediul înconjurător), ale inteligenţei sociale (capacitatea de relaţionare).

Starbursting (Explozia stelară)

Starbursting (eng. „star" = stea; eng. „burst" = a exploda), este o metodă nouă de dezvoltare a creativităţii, similară brainstormingului.

Începe din centrul conceptului şi se împrăştie în afară, cu întrebări, asemeni exploziei stelare.

Cum se procedează:

Se scrie ideea sau problema pe o foaie de hârtie şi se înşiră cât mai multe întrebări care au legătură cu ea. Un bun punct de plecare îl constituie cele de tipul: *Ce?, Cine?, Unde?, De ce?, Când?*

Lista de întrebări inițiale poate genera altele, neașteptate, care cer și o mai mare concentrare.

Problema

Scopul metodei este de a obține cât mai multe întrebări și astfel cât mai multe conexiuni între concepte. Este o modalitate de stimulare a creativității individuale și de grup.

Organizată în grup, starbursting facilitează participarea întregului colectiv, stimulează crearea de întrebări la întrebări, așa cum brainstormingul dezvoltă construcția de idei pe idei.

Etape:

1. Propunerea unei probleme.
2. Colectivul se poate organiza în grupuri preferențiale.
3. Grupurile lucrează pentru a elabora o listă cu cât mai multe întrebări și cât mai diverse.
4. Comunicarea rezultatelor muncii de grup.
5. Evidențierea celor mai interesante întrebări și aprecierea muncii în echipă.

Facultativ, se poate proceda și la elaborarea de răspunsuri la unele dintre întrebări.

Metoda starbursting este ușor de aplicat oricărei vârste și unei palete largi de domenii. Nu este costisitoare și nici nu necesită explicații amănunțite. Participanții se prind repede în joc, acesta fiind pe de o parte o modalitate de relaxare și, pe de altă parte, o sursă de noi descoperiri.

Metoda „Schimbă perechea"(SHARE-PAIR CIRCLES)

Share-Pair Circles este o metodă de lucru pe perechi. Se împarte clasa în două grupe egale ca număr de participanți. Se formează două cercuri concentrice, elevii fiind față în față pe perechi.

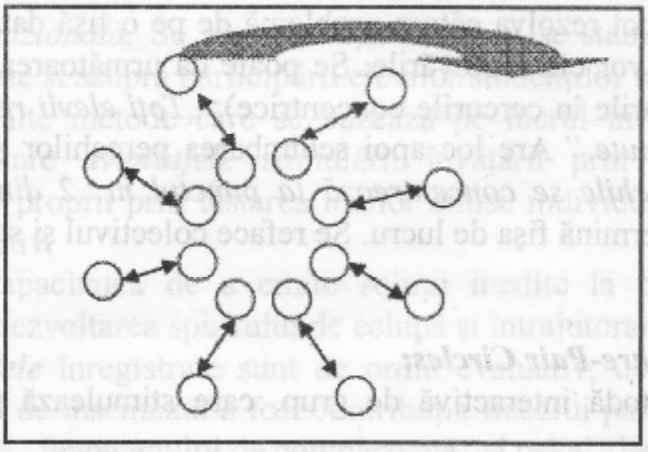

Fig.: Reprezentarea modului de așezare a elevilor în două cercuri concentrice.

Profesorul pune o întrebare sau dă o sarcină de lucru în perechi. Fiecare pereche discută și apoi comunică ideile. Cercul din exterior se rotește în sensul acelor de ceasornic, realizându-se astfel schimbarea partenerilor în pereche.

Elevii au posibilitatea de a lucra cu fiecare membru al clasei. Fiecare se implică în activitate şi îşi aduce contribuţia la rezolvarea sarcinii.

Etapele:

1. Etapa organizării colectivului în două grupe egale.

Fiecare elev ocupă un scaun, fie în cercul din interior, fie în cercul exterior.

Profesorul poate să lase elevilor libertatea se a-şi alege locul sau poate organiza colectivul punând copiii să numere din doi în doi. Astfel, cei cu numărul 1 se vor aşeza în cercul interior cu faţa la exterior, iar cei cu numărul 2 în cercul exterior cu faţa către elevii din cercul interior. Stând faţă în faţă, fiecare elev are un partener.

Dacă numărul de elevi este impar, la activitate poate participa şi cadrul didactic sau doi elevi pot lucra în „tandem".

2. Etapa prezentării şi explicării problemei:

Profesorul oferă cazurile pentru studiu, problemele de rezolvat sau situaţiile didactice şi explică importanţa soluţionării.

3. Etapa de lucru în perechi:

Elevii lucrează doi câte doi pentru câteva minute. Apoi elevii din cercul exterior se mută un loc mai la dreapta pentru a schimba partenerii, realizând astfel o nouă pereche. Jocul se continuă până când se ajunge la partenerii iniţiali sau se termină întrebările.

4. Etapa analizei ideilor şi a elaborării concluziilor:

În acest moment, clasa se regrupează şi se analizează ideile emise. Profesorul face împreună cu elevii o schemă a concluziilor obţinute.

Teme de studiu:

- Se pot da elevilor întrebări cu răspunsuri eliptice care se vor completa pe rând de către fiecare pereche, iar în final se vor analiza toate răspunsurile şi se vor face corectări şi completări.
- Perechile pot rezolva câte o problemă de pe o fişă dată până la epuizarea sarcinii, iar în final se vor citi rezolvările. Se poate da următoarea comandă (după ce elevii şi-au ocupat locurile în cercurile concentrice): *„Toţi elevii rezolvă punctul nr. 1 din fişă, timp de 5 minute."* Are loc apoi schimbarea perechilor şi se dă următoarea comandă: *„Toate perechile se concentrează la punctul nr. 2 din fişă."* Şi aşa mai departe, până când se termină fişa de lucru. Se reface colectivul şi se analizează pe rând răspunsurile date.

Avantajele metodei Share-Pair Circles:

- este o metodă interactivă de grup, care stimulează participarea tuturor elevilor la activitate;
- elevii au posibilitatea de a lucra cu fiecare dintre membrii colectivului;
- stimulează cooperarea în echipă, ajutorul reciproc, înţelegerea şi toleranţa faţă de opinia celuilalt;
- este o metodă uşor de aplicat la orice vârstă şi adaptabilă oricărui domeniu şi obiect de învăţământ;

➢ dezvoltă inteligența logică-matematică (capacitatea de a analiza logic problemele, de a realiza operații matematice și a investiga științific sarcinile, de a face deducții), inteligența interpersonală ce creează oportunități în munca colectivă.

Metoda piramidei

Metoda piramidei sau metoda bulgărelui de zăpadă are la bază împletirea activității individuale cu cea desfășurată în mod cooperativ, în cadrul grupurilor. Ea constă în încorporarea activității fiecărui membru al colectivului într-un demers colectiv mai amplu, menit să ducă la soluționarea unei sarcini sau a unei probleme date.

Fazele de desfășurare a metodei piramidei:

1. Faza introductivă: profesorul expune datele problemei în cauză;

2. Faza lucrului individual: elevii lucrează pe cont propriu la soluționarea problemei timp de cinci minute. În această etapă se notează întrebările legate de subiectul tratat.

3. Faza lucrului în perechi: elevii formează grupe de doi elevi pentru a discuta rezultatele individuale la care a ajuns fiecare. Se solicită răspunsuri la întrebările individuale din partea colegilor și, în același timp, se notează dacă apar altele noi.

4. Faza reuniunii în grupuri mai mari. De obicei se alcătuiesc două mai grupe, aproximativ egale ca număr de participanți, alcătuite din grupele mai mici existente anterior și se discută despre soluțiile la care s-a ajuns. Totodată se răspunde la întrebările rămase nesoluționate.

5. Faza raportării soluțiilor în colectiv. Întreaga clasă, reunită, analizează și concluzionează asupra ideilor emise. Acestea pot fi trecute pe tablă pentru a putea fi vizualizate de către toți participanții și pentru a fi comparate. Se lămuresc și răspunsurile la întrebările nerezolvate până în această fază, cu ajutorul conducătorului (profesorul);

6. Faza decizională. Se alege soluția finală și se stabilesc concluziile asupra demersurilor realizate și asupra participării elevilor/studenților la activitate.

Ca și celelalte metode care se bazează pe lucrul în perechi și în colectiv, metoda piramidei are ***avantajele*** stimulării învățării prin cooperare, al sporirii încrederii în forțele proprii prin testarea ideilor emise individual, mai întâi în grupuri mici și apoi în colectiv.

Dezvoltă capacitatea de a emite soluții inedite la problemele și sarcinile apărute, precum și dezvoltarea spiritului de echipă și întrajutorare.

Dezavantajele înregistrate sunt de ordin evaluativ, deoarece se poate stabili mai greu care și cât de însemnată a fost contribuția fiecărui participant. (vezi capitolul 3.5 dedicat reducerii „fenomenului de complezență" și cel al „lenei sociale")

Diagrama cauzelor și a efectului

Constituirea digramei cauzelor și a efectului oferă posibilitatea punerii în evidență a izvoarelor unei probleme, unui eveniment sau unui rezultat. Diagramele sunt

folosite de grup ca un proces creativ de generare şi organizare a *cauzelor* majore (principale) şi minore (secundare) ale unui *efect*.

Regulile de organizare *şi etapele* de realizare a diagramei cauzelor şi a efectului sunt următoare:

1. Se împarte clasa în echipe de lucru;

2. Se stabileşte problema de discutat care este rezultatul unei întâmplări sau unui eveniment deosebit – efectul. Fiecare grup are de analizat câte un efect.

3. Are loc *dezbaterea în fiecare grup* pentru a descoperi cauzele care au condus al efectul discutat. Înregistrarea cauzelor se face pe hârtie sau pe tablă.

4. Construirea diagramei cauzelor şi a efectului astfel:

- pe axa principală a diagramei se trece efectul;
- pe ramurile axei principale se trec cauzele majore (principale) ale efectului, corespunzând celor 6 întrebări: CÂND?, UNDE?, CINE?, DE CE?, CE?, CUM? (s-a întâmplat);
- cauzele minore (secundare) ce decurg din cele principale se trec pe câte o ramură mai mică ce se deduce din cea a cauzei majore.

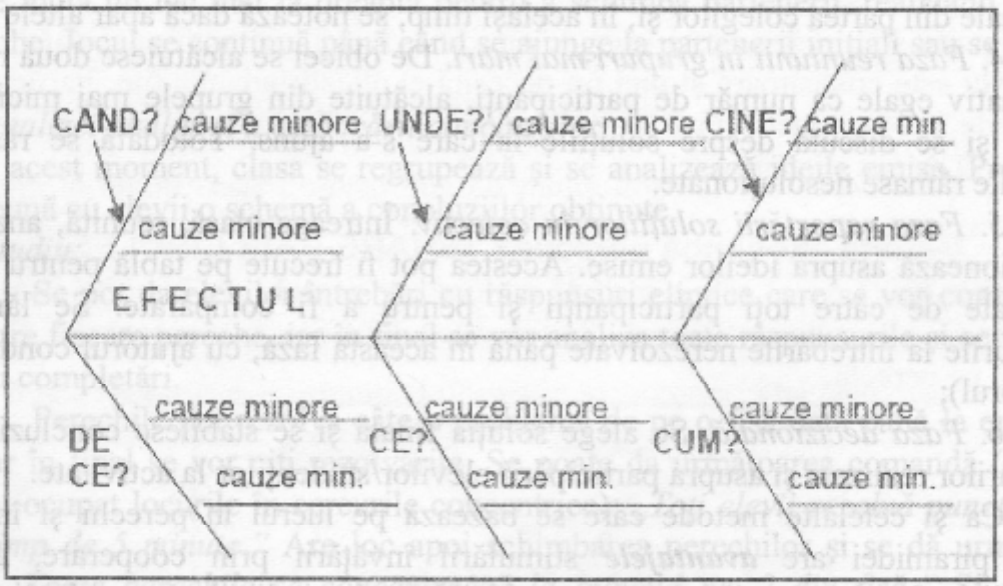

5. Etapa examinării listei de cauze generate de fiecare grup:

- examinarea patternurilor;
- evaluarea modului în care s-a făcut distincţie între cauzele majore şi cele minore şi a plasării lor corecte în diagramă, cele majore pe ramurile principale, cele minore pe cele secundare, relaţionând şi/sau decurgând din acestea;
- evaluarea diagramelor fiecărui grup şi discutarea lor.

6. Stabilirea concluziilor şi a importanţei cauzelor majore:

Diagramele pot fi folosite de asemeni, pentru a exersa capacitatea de a răspunde la întrebări legate de anumite probleme aflate în discuţie.

Diagrama cauzelor și efectului este asemănătoare cu tehnicile HERRINGBONE-MAPS sau FISHBONE-MAPS (scheletul de pește). Acestea pot fi proiectate pentru a arătă interacțiunile cauzale ale unui eveniment complex.

Un ***avantaj*** al construirii diagramatice a relației dintre efectul dat și cauzele care l-au determinat este activizarea tuturor participanților antrenați în acest joc în care se îmbină cooperarea din interiorul grupului cu competiția dintre echipe. Diagrama cauzelor și a efectului este un instrument folositor atunci când scopul activității grupului este să se ajungă la rădăcina elementelor care au determinat apariția unui fapt. Participanții sunt solicitați să facă distincții între cauzele și simptomele unui rezultat, unei probleme sau unui eveniment.

Un ***neajuns*** al acestui demers creativ poate fi acela al modului pretențios de realizare a diagramei, fapt ce poate fi repede suplinit prin exercițiu.

6.3. CRITERII EFICIENTE IN ALEGEREA METODELOR DE PREDARE-ÎNVĂȚARE

Acțiunea instructiv-educativă se desfășoară într-un context determinat, într-un „câmp pedagogic complex", în cuprinsul căruia intervin cu necesitate o serie de variabile de ordin funcțional (finalități-obiective, sarcini) structural (resurse umane și materiale-conținut, metode, mijloace) și operațional (mod de desfășurare-strategie, faze, evaluare, reglare) care precizează condițiile și limitele în care va avea loc acțiunea dată.

Deși o metodă sau alta dispune de o oarecare autonomie, datorită polifuncționalității ei, ea nu poate fi aleasă independent de obiectivele acțiunii didactice în cauză, de conținutul concret al temelor tratate, de factorii interni ce țin de psihologia elevilor, de pregătirea și personalitatea profesorului, de condițiile didactico-materiale ale școlii.

În acest sens, ori de câte ori profesorul își propune să realizeze o acțiune didactică, enunță mai întâi o ipoteză în legătură cu alternativa metodică care se presupune a fi cea mai adecvată în situația dată, ceea ce, evident, exclude, din principiu, posibilitatea aplicării unei metode unice, general valabile în toate împrejurările.

Finalitatea actului instructiv-educațional este primordială, atât în alegerea metodei, cât și în precizarea funcțiilor ce urmează a și le asuma în vederea atingerii acestor țeluri.

Având o dublă deschidere – spre *ceea ce face și cum face* profesorul în raport cu „obiectul" instrucției, dar și spre *ceea ce face și mai ales cum face*, cum procedează cel care învață, alegerea metodei este condiționată, deopotrivă, atât de *competența și personalitatea profesorului*, de priceperea și experiența lui didactică, cât și de factorii subiectivi ce țin de *psihologia vârstei și a individualității fiecărui elev* și de *psihosociologia grupului școlar* (climatul socio-afectiv al clasei de elevi, gradul ei de omogenitate, relațiile de cooperare și competitive). Nici o metodă nu poate fi

considerată la fel de eficientă pentru orice situație, pentru orice categorie de elevi și, mai ales, pentru toți elevii.

Folosirea metodelor se asociază, de regulă, și anumitor *mijloace de învățământ*, pe care și le subordonează selectiv și, împreună, caută să asigure o eficiență sporită activității de predare și învățare.

Este vădită tendința accentuării puternice a caracterului formativ-educativ al metodelor, acestea asumându-și o intervenție și mai activă și mai eficientă în cultivarea întregului potențial individual. Au întâietate acele metode prin care se reușește să se cultive personalitatea elevului care-l formează ca individ, ca membru al societății. Este vorba despre aplicarea cu prioritate a unor *metode active* și *participative* în întreaga activitate școlară. Metodele active urmează să pună accentul pe *aspectele operatorii* ale gândirii și nu pe cele *figurative, intuitive, imagistice*. Metodele active se sprijină pe o *motivare intrinsecă a învățării*, venită din interior și nu impusă din afară, prin constrângere. Formarea unor oameni activi, dinamici, capabili să stăpânească cunoștințele active, să aibă priceperi și să dovedească voința necesară de a le transpune în practică impun utilizarea unor metode cu un pronunțat *caracter aplicativ*, în esență *metodele practice* care să favorizeze convertirea cunoștințelor studiate în întruchipări concrete.

Realizarea unui învățământ activ și formativ se leagă strâns și de o evidentă tendință de *lărgire și diversificare* a repertoriului de *metode și procedee* pus în acțiune, concomitent cu încercarea de îmbinare frecventă a *metodelor de muncă individuală* cu *metodele de muncă în echipă și în colectiv*.

Noile metodologii didactice tind să asigure însușirea unor *tehnici corespunzătoare de muncă intelectuală* independentă (de autodidaxie), inclusiv a unor metode eficace de informare și documentare ce vor servi drept instrument de autoinstruire și autoeducare pe tot parcursul vieții.

6.4. SPECIFICUL UTILIZĂRII ȘI ELABORĂRII DE MIJLOACE DIDACTICE LA DISCIPLINA RELIGIE

Alegerea mijlocului de învățământ adecvat realizării unor obiective educaționale date, la o clasă de elevi cu anumite particularități de vârstă și individuale, presupune cunoașterea mecanismelor interne, psihologice ale tipului de învățare care intervine în condițiile folosirii mijloacelor de învățare.

Fiecare categorie de mijloace de învățare reprezintă o modalitate de transmitere a cunoștințelor. În alegerea mijloacelor de învățare se au în vedere eficiența lor în transmiterea unor informații noi, precum și în formarea unor aptitudini și deprinderi intelectuale – instrumente ale asimilării noilor informații.

Eficiența oricărui mijloc de învățământ presupune asigurarea caracterului complementar al predării-învățării. Prezența unui singur mijloc de învățământ, oricât de bine conceput și realizat ar fi acesta, nu este suficientă pentru a asigura creșterea eficienței procesului de învățământ. În schimb, utilizarea lui într-un ansamblu de metode și procedee asigură eficiența scontată. Este necesară utilizarea unui sistem al mijloacelor de învățământ.

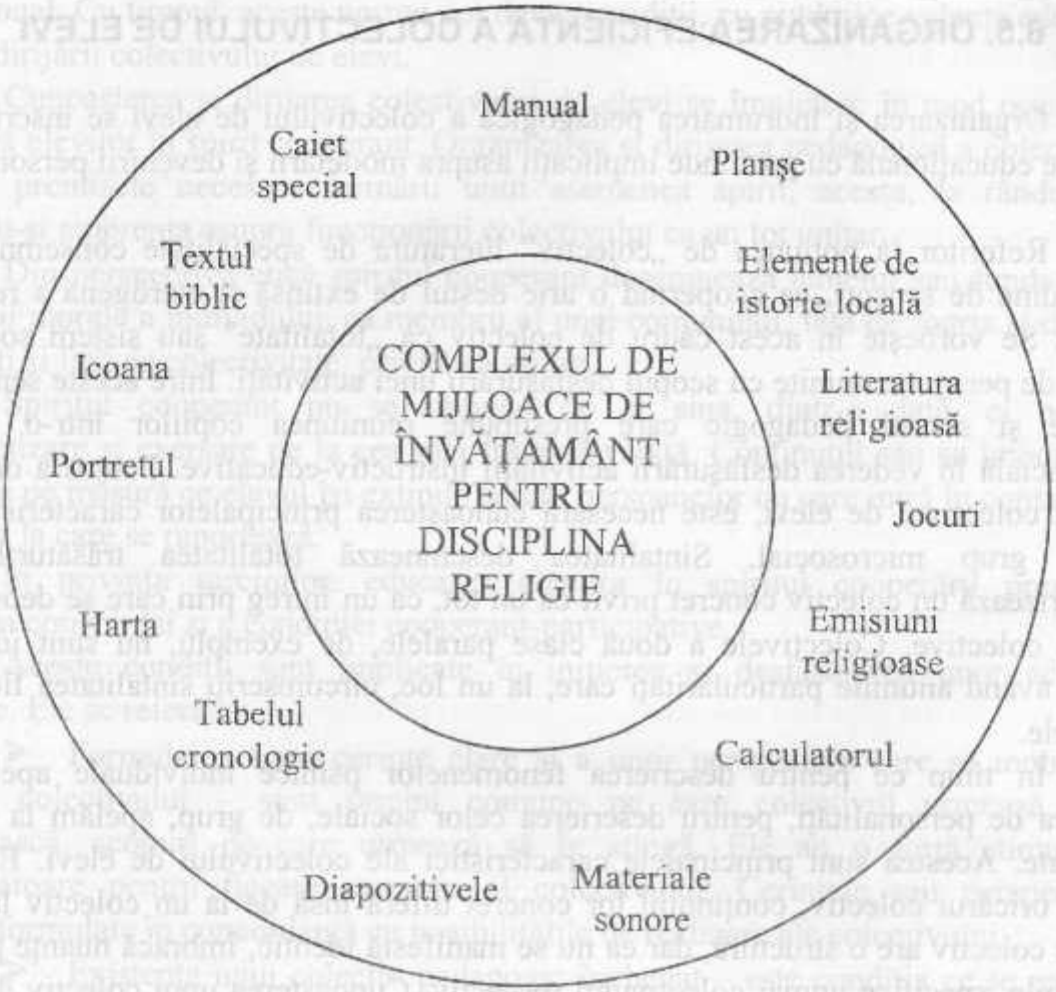

Stabilirea mijloacelor de învățământ este operație integrată proiectării pedagogice.

Eficiența mijloacelor tehnice de învățământ depinde în mare măsură de pregătirea profesorului, de nivelul la care el stăpânește materialul ce urmează a fi utilizat, dar este necesară și pregătirea elevilor pentru a utiliza în activitatea lor suporturile audio-vizuale.

Lectura unei imagini îmbracă aspecte diverse, în funcție de raportul dintre forma și conținuturile acesteia, de planul îndepărtat sau apropiat de prezentare, de unghiul de vedere, de durata de expunere.

Procesul de predare-învățare, indiferent prin care mijloace tehnice s-ar realiza, presupune și momente de conversație, de discuții de grup, jocuri de simulare, adică asigurarea unor condiții interactive între elevi, profesor și mijlocul tehnic folosit.

Condițiile interactive între profesor, elevi și mijloacele tehnice utilizate au rolul de a adânci analiza și sinteza, de a clarifica aspecte insuficient sesizate prin lectura imaginii, de a asigura pătrunderea prin gândire a celor receptate. Conversația, expunerea, problematizarea și alte modalități de activități didactice pot fi sprijinite de reluarea unor „cadre" din mesajul vizual: diapozitive, secvențe de filme etc.

6.5. ORGANIZAREA EFICIENTA A COLECTIVULUI DE ELEVI

Organizarea şi îndrumarea pedagogică a colectivului de elevi se înscrie ca o strategie educaţională cu profunde implicaţii asupra modelării şi devenirii personalităţii umane.

Referitor la noţiunea de „colectiv" literatura de specialitate consemnează o multitudine de sensuri, ea acoperind o arie destul de extinsă şi eterogenă a realităţii sociale. Se vorbeşte în acest cadru de colectiv ca „totalitate" sau sistem social ca „grup" de persoane reunite cu scopul desfăşurării unei activităţi. Între aceste sensuri se distinge şi sensul pedagogic care presupune reuniunea copiilor într-o unitate microsocială în vederea desfăşurării activităţii instructiv-educative. Pentru a organiza eficient colectivul de elevi, este necesară cunoaşterea principalelor caracteristici ale acestui grup microsocial. Sintalitatea desemnează totalitatea trăsăturilor ce caracterizează un colectiv concret privit ca un tot, ca un întreg prin care se deosebeşte de alte colective. Colectivele a două clase paralele, de exemplu, nu sunt identice, fiecare având anumite particularităţi care, la un loc, circumscriu sintalitatea fiecăruia dintre ele.

În timp ce pentru descrierea fenomenelor psihice individuale apelăm la noţiunea de personalităţi, pentru descrierea celor sociale, de grup, apelăm la cea de sintalitate. Acestea sunt principalele caracteristici ale colectivului de elevi. Ele sunt proprii oricărui colectiv, conţinutul lor concret diferă însă de la un colectiv la altul. Fiecare colectiv are o structură, dar ea nu se manifestă identic, îmbracă nuanţe proprii, irepetabile, specifice numai colectivului respectiv. Cunoaşterea unui colectiv de elevi nu se reduce la cunoaşterea personalităţii fiecărui membru al său. Aceasta nu înseamnă că profesorul trebui să facă abstracţie, în acţiunea de cunoaştere a colectivului, de personalitatea elevilor. Cunoaşterea sintalităţii colectivului de elevi şi a personalităţii fiecăruia dintre ei sunt două acţiuni care se completează reciproc, fără să se confunde din acest punct de vedere al obiectivelor urmărite, nici din punct de vedere al metodelor folosite.

Acţiunile educative pentru formarea şi consolidarea colectivului au sorţi de izbândă în măsura în care sunt în concordanţă cu condiţiile sale interne (cu sintalitatea), tot aşa cum influenţele şi măsurile educative îndreptate în direcţia formării conştiinţei şi conduitei elevilor vor avea rezultatele scontate în măsura în care sunt în concordanţă cu particularităţile de vârstă şi individuale ale acestora.

Dirijarea se face prin intermediul normelor şcolare, impuse cu ajutorul educatorului şi al colectivului de elevi, în ipostaza sa de subiect al educaţiei. Acesta din urmă, preia, transmite şi consolidează diferite norme, îmbogăţindu-le în conţinut şi adoptându-le la o situaţie concretă în funcţie de scopurile şi nevoile sale. În acelaşi timp colectivul poate genera şi impune el însuşi anumite norme şi modele comportamentale, în concordanţă cu solicitările membrilor săi. Important este ca asemenea norme emanate de la colectiv să fie în concordanţă cu cerinţele idealului

educațional. Cu timpul, aceste norme pot deveni tradiții, cu puternice valențe educative asupra dirijării colectivului de elevi.

Cunoașterea și dirijarea colectivului de elevi se împletesc în mod organic cu educarea elevilor în spirit cooperant. Organizarea și dirijarea pedagogică a colectivului asigură premisele necesare formării unui asemenea spirit, acesta, la rândul său, punându-și amprenta asupra funcționării colectivului ca un tot unitar.

Din perspectivă etică spiritul cooperant desemnează temeiul sau fundamentul atitudinii morale a individului, ca membru al unei comunități, față de soarta și destinul celorlalți și față de colectivitate, privită ca un tot.

Spiritul cooperant nu se impune de la sine, dintr-o dată, ci necesită conștientizare și exersare de la cea mai fragedă vârstă. Conținutul său se îmbogățește continuu pe măsură ce elevul își extinde cercul persoanelor cu care intră în contact și al valorilor la care se raportează.

În privința sarcinilor, educarea elevilor în spiritul cooperării presupune formarea conștiinței și a conduitei cooperant-participative.

Aceste condiții sunt implicate în inițierea și desfășurarea unor activități concrete. Ele se referă la:

- Formularea unor cerințe clare și a unor perspective care să mobilizeze energia colectivului – sunt sarcini comune pe care colectivul urmează să le înfăptuiască, scopuri pe care urmează să le atingă. Ele au o forță stimulativă, mobilizatoare pentru fiecare membru al colectivului. Cerințele sau perspectivele trebuie formulate în concordanță cu posibilitățile de realizare ale colectivului.
- Existența unui colectiv pedagogic închegat – este condiția ce se referă la clasele unde predarea se face de către mai multe cadre didactice.
- Tradițiile – închegarea colectivului presupune cultivarea unor tradiții legate de anumite evenimente mai importante din viața școlii și a elevilor, tradiții care, repetându-se, își vor pune amprenta asupra evoluției colectivului. Fiecare colectiv poate iniția tradiții proprii.

Strategia educației trebuie să se concentreze în direcția stimulării maturizării sociale a elevilor, a pregătirii lor pentru sistemul complex al relațiilor sociale care vor face parte ca obiect și subiect al lor.

Noile descoperiri și orientări din psihologia socială au avut repercursiuni directe asupra organizării activității din școală și îndeosebi asupra desfășurării procesului de învățământ. Se vorbește despre adoptarea unei noi optici prin trecerea de la instrucția și educația centrată pe elev la cea centrată pe grup și folosirea unei noi tehnologii didactice, cea a practicii muncii în grupuri. Cercetările întreprinse sugerează necesitatea predominării activității de învățare pe bază de cooperare, eliminându-se pe cât posibil competițiile interindividuale sau intergrupale în interiorul colectivului pe o perioadă mai îndelungată de timp. Competiția are efecte pozitive asupra factorilor motivaționali ai învățării. Poate fi folosită cu bune rezultate atunci când colectivul în totalitatea lui se angajează să obțină rezultate mai bune de la o etapă la alta. Este o

competiție a colectivului cu sine însuși care facilitează în mare măsură spiritul de cooperare dintre elevi.

Spre deosebire de competiția didactică, cea extradidactică are infinit mai multe avantaje pentru atingerea unor obiective psihosociale.

Activitățile extradidactice oferă condiții dintre cele mai puternice pentru formarea conștiinței și conduitei cooperante. Pe parcursul desfășurării lor trebuie să urmărim modul în care evoluează raportul dintre competiție și cooperare.

Asemenea activitate generează relații de prietenie și întrajutorare, fortifică simțul responsabilității și statornicește o atitudine justă față de colectiv și față de scopurile urmărite. Important este ca elevii să fie antrenați nu numai în desfășurarea unor asemenea activități, ci și în inițierea și organizarea lor.

6.6. PROIECTAREA DIDACTICA LA NIVEL MICRO

În mod tradițional prin proiectare se înțelegea împărțirea timpului, eșalonarea materiei sub forma planului calendaristic, sistemul de lecții, planul tematic, proiectului de lecții. Conceptul actual de proiectare este mult mai pretențios; în limba engleză s-a acreditat termenul de design instrucțional (instructional design), prin care se înțelege actul de a anticipa, a prefigura demersul didactic în termeni în care să-l facă traductibil în practică.

Conceptul de proiectare s-a impus la intersecția unor preocupări inițiale distincte:

- Dirijarea instruirii și educației prin obiective.
- Elaborarea planului calendaristic, a planului tematic (sistemului de lecții), a planului de lecție din didactica tradițională.
- Realizarea unei instruiri asistate de mijloacele tehnice.
- Organizarea și desfășurarea instruirii pe baza cuceririlor recente în teoria învățării.

Proiectarea înseamnă relaționarea între conținut, obiective și strategii de instruire; conținutul este „operatorul" principal în instruire.

Practic se pornește de la un conținut dat prin programele, manualele, în uz. În acest caz obiectivele majore sunt decise la nivel de macrosistem = obiective generale ale educației. Profesorul urmează să detalieze obiectivele concrete, comportamentale, care călăuzesc lecția sau secvențe de lecție.

Rămâne în seama proiectării: planul tematic și proiectul de activitate/lecție, mergând până la secvența elementară de instruire. Activitatea didactică are în fond un caracter procesual, ca se desfășoară în etape, secvențe logic articulate. Stabilirea de obiective concrete urmează să se suprapună pe secvențe de lecție/activitate, nu mai mult de 4-5 obiective într-o activitate didactică.

În efortul de dirijare a instruirii prin obiective urmează să se țină seama de faptul că nu toate intențiile prevăzute pentru activitatea didactică pot fi traductibile în obiective concrete, comportamentale. Este dificil să se estimeze nivelul performanțelor în urma însușirii unui conținut, precum și corelarea acestora cu diferite clase comportamentale stabilite prin taxonomia curentă a obiectivelor.

Proiectarea cuprinde:

- încadrarea activității respective în sistemul de lecții sau planul tematic;
- definirea obiectivelor în funcție de conținut și de finalitatea pe termen mai lung a instruirii. Să se evite pulverizarea în obiective prea multe și de detaliu care își pierd valoarea operațională;
- selectarea, structurarea logică, esențializarea conținutului și transpunerea lui într-un crochiu logic, fără zigzaguri și aglomerări.

Drumul urmat în procesul cunoașterii adevărului necesită parcurgerea ***etapelor***:

- cunoașterea senzorială;
- cunoașterea rațională;
- formarea abilităților;
- fixarea, condensarea, evaluarea și notarea.

Privite ca modalități eficiente de organizarea și desfășurare a muncii instructiv-educativă, lecțiile se grupează în mai multe categorii, numite în mod tradițional tipuri. Prin ***tip de lecție*** se înțelege un anumit mod de construire și înfăptuire a lecției, determinat cu deosebire de obiectivul fundamental urmărit. Altfel spus, tipul de lecție este o categorie de lecții construită ca unitate de structură în funcție de diferite criterii: obiectivul principal, treapta de școlarizare și modul de pregătire al elevilor. Categoriile de lecții este bine să fie privite ca modele care pot fi modificate și nu ca tipare rigide, inflexibile în proiectarea și desfășurarea lecției. Obiectivul fundamental servește drept criteriu în stabilirea categoriei de lecții; fiecare categorie de lecții poartă numele obiectivului fundamental al activității. Factori variabili, care determină variante în interiorul fiecărei categorii sunt: nivelul de pregătire al elevilor, complexitatea cunoștințelor ce urmează a fi însușite de elevi, strategiile de lucru de care dispune profesorul, mijloacele de învățământ utilizate, locul lecției în sistem etc. Aceste variabile apar în permanență într-o combinație irepetabilă, făcând posibilă noutatea/creația în această formă de lucru.

Manualele de pedagogie se referă la aproximativ următoarele ***tipuri/categorii de lecții:***

- *lecția de transmitere și însușire a noilor cunoștințe;*
- *lecția destinată sistematizării și consolidării cunoștințelor;*
- *lecția de fixare;*
- *lecția de recapitulare;*
- *lecția de formare a priceperilor și deprinderilor;*

- *lecția de aplicare în practică a cunoștințelor;*
- *lecția de verificare, evaluare și notare a randamentului elevilor;*
- *lecția tip seminar;*

Productivitatea lecției crește pe măsură ce în interiorul fiecărei categorii se operează cu mai multe variante.

Lecțiile ca formă de activitate-educativă urmăresc realizarea tuturor obiectivelor procesului de învățământ. Acesta este motivul pentru care ele nu pot fi privite izolat ca niște elemente alăturate într-o înșiruire liniară, ci prin cuprinderea lor organică în unități didactice complexe. Toate acestea pretind anumite pârghii în demersul mental și acțional parcurs de profesor și elevi în pregătirea și desfășurarea lecției, demers redat sintetic în figura de mai jos.

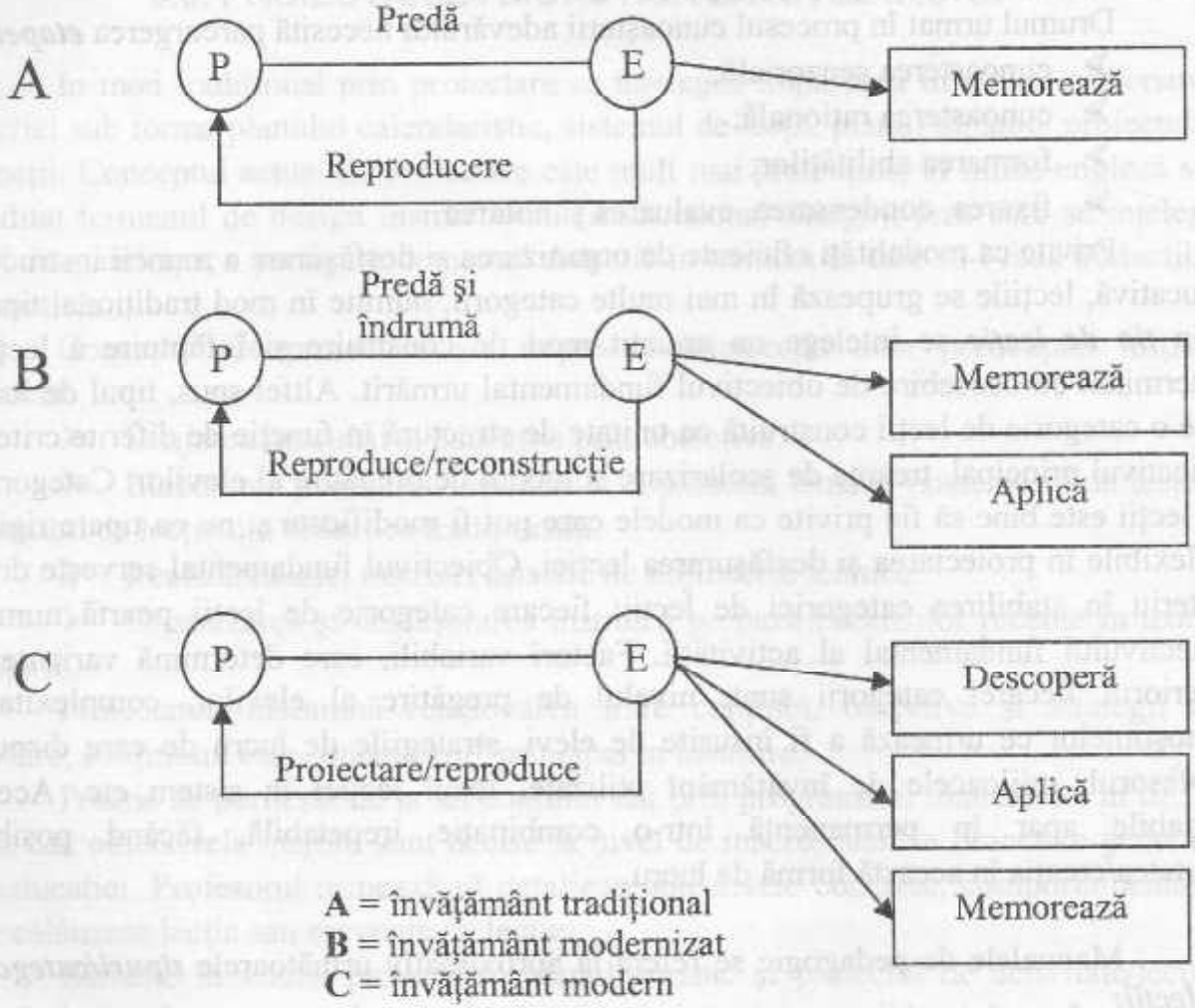

A = învățământ tradițional
B = învățământ modernizat
C = învățământ modern

Schema relevă strategia de proiectare și realizare a lecției, pașii principali în organizarea și desfășurarea acestuia. Rezultă că *a preda* nu este sinonim cu *a spune*. A preda înseamnă a prezenta exemple, evenimente, modele, a propune elevilor o activitate cu materialul concret și verbal oferit, respectiv a-i ajuta să observe, să analizeze și să compare, să aplice și să mediteze asupra celor efectuate; a extrage esențialul și a-l fixa în noțiuni, judecăți, raționamente; a face operante cunoștințele în studiu individual, activități practice, comportamente proprii.

Importantă este și stabilirea structurii lecției, a verigilor ei, grație cărora sunt realizate obiectivele propuse. Structura și formele de activitate prin care se realizează secvențele lecției se stabilesc în funcție de conținut, obiective, metode, mijloace de învățământ, nivelul de pregătire etc.

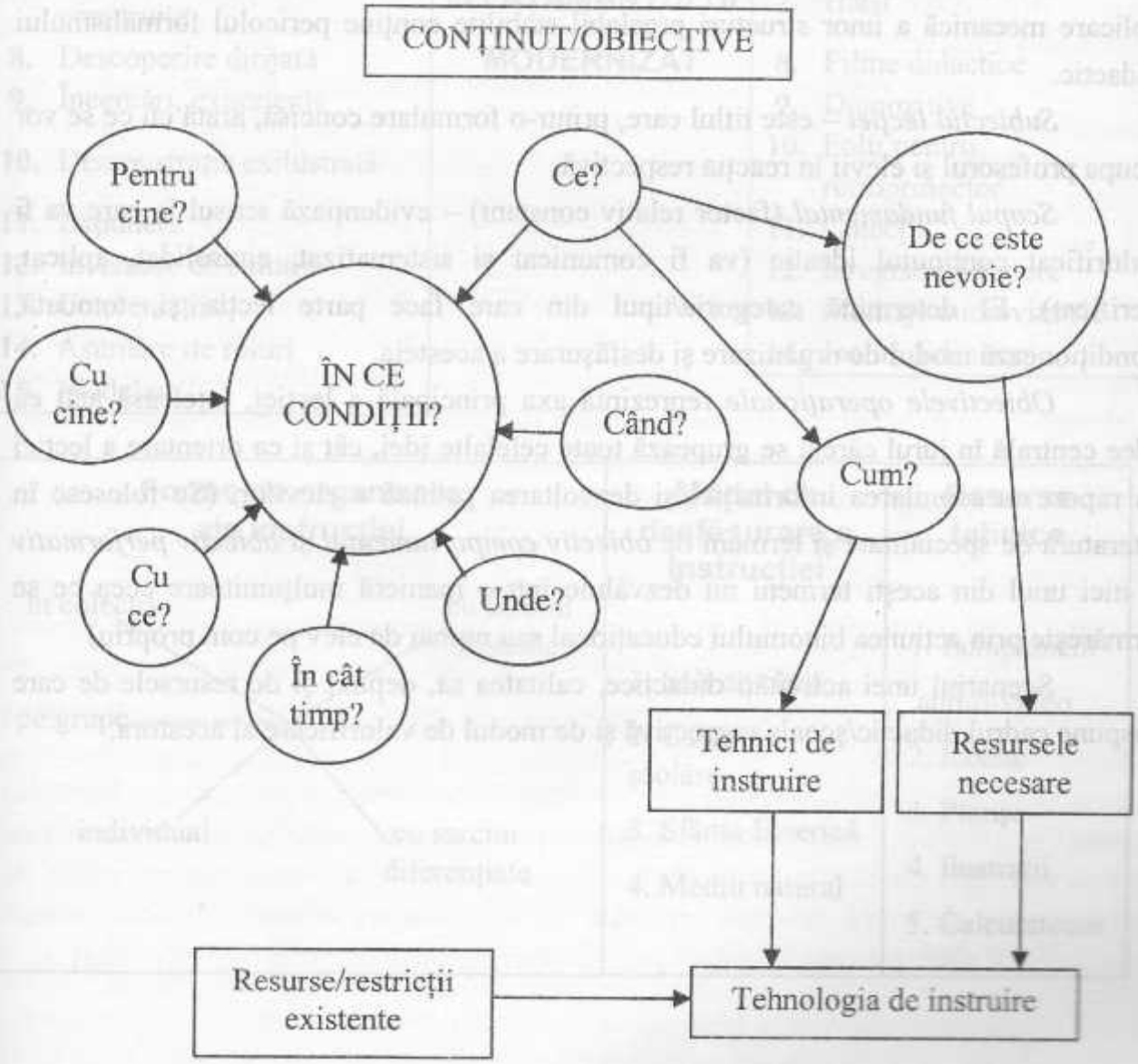

Paşii semnificativi care urmează să fie incluşi în structura lecţiilor sunt:

- trezirea interesului, sensibilizarea pentru activitate;
- comunicarea obiectivelor urmărite;
- reactualizarea elementelor învăţate anterior;
- prezentarea materialului faptic;
- generalizarea (formarea noţiunilor/operaţiilor), adică obţinerea performanţei prefigurate în obiective
- fixarea şi stabilizarea performanţei;
- aplicarea în practică;
- asigurarea feedback-ului.

Paşii sau verigile enumerate nu sunt standarde obligatorii în toate lecţiile; orice aplicare mecanică a unor structuri prealabil stabilite conţine pericolul formalismului didactic.

Subiectul lecţiei – este titlul care, printr-o formulare concisă, arată cu ce se vor ocupa profesorul şi elevii în reacţia respectivă.

Scopul fundamental (factor relativ constant) – evidenţiază sensul în care va fi valorificat conţinutul ideatic (va fi comunicat şi sistematizat, consolidat, aplicat, verificat). El determină categoria/tipul din care face parte lecţia şi, totodată, condiţionează modul de organizare şi desfăşurare a acesteia.

Obiectivele operaţionale reprezintă axa principală a lecţiei, înţeleasă atât ca idee centrală în jurul căreia se grupează toate celelalte idei, cât şi ca orientare a lecţiei în raport cu asimilarea informaţiei şi dezvoltarea psihică a elevilor. (Se folosesc în literatura de specialitate şi termeni de *obiectiv comportamental* şi *obiectiv performativ* – nici unul din aceşti termeni nu dezvăluie într-o manieră mulţumitoare ceea ce se urmăreşte prin acţiunea binomului educaţional sau numai de elev pe cont propriu)

Scenariul unei activităţi didactice, calitatea sa, depind şi de resursele de care dispune cadrul didactic/şcoala respectivă şi de modul de valorificare al acestora.

Exemplu:

Tehnici de instruire
1. Activități practice și profesionale
2. Activități de destindere
3. Demonstrație practică
4. Analiza de situație
5. Informare independentă (studiu)
6. Programare cu răspunsuri la alegere
7. Programare cu răspunsuri construite
8. Descoperire dirijată
9. Încercări, experiențe
10. Demonstrație exilustrată
11. Expunere
12. Inventare de soluții
13. Conversații
14. Asumare de roluri
15. Modelare

RESURSELE ÎNVĂȚĂMÂNTULUI MODERNIZAT

Mijloace de învățământ
1. Manuale școlare
2. Publicații
3. Planșe
4. Icoane
5. Seturi de imagini
6. Tabele cronologice
7. Hărți
8. Filme didactice
9. Diapozitive
10. Folii pentru retroproiector
11. Colecții
12. Înregistrări sonore
13. Montaje audiovizuale
14. Jocuri didactice

Forme de organizare ale instrucției	Modul de desfășurare a instrucției	Resurse tehnice
în colectiv cu sarcini frontale pe grupe individual cu sarcini diferențiate	1. Săli de clasă 2. Cabinete școlare 3. Sfânta Biserică 4. Mediu natural	1. Echipament audio-video 2. Icoane 3. Planșe 4. Ilustrații 5. Calculatoare

Indicatorii de reuşită ai lecţiei privesc conţinutul predat, generalizări, aplicaţii practice, momente de vârf, dificultatea problemelor, altele vizează clasa/elevii (participarea la activitate, contribuţia elevilor de diferite categorii, reacţia clasei etc.). Şansele de a obţine informaţii suficiente despre mersul lecţiei sunt mai mari la colectivele cu efective reduse de elevi şi la cele mai omogene, ca nivel de pregătire, deoarece la acesta dispersia ritmului de asimilare a conţinutului prezintă valori mai mici.

Feedback-ul şi sesizarea „pulsului" activităţii lecţiei

Feedback-ul este o mărime, bloc funcţional, integrată în procesul de reglare a oricărei activităţi, inclusiv a celei didactice şi aflat în relaţie strânsă cu procesul de control.

Modalităţi de obţinere a Feed-back-ului în etapele reprezentative ale procesului didactic:

- *pentru predare* – rezolvarea situaţiilor de tensiune apărute spontan sau create de profesor; asigurarea unor momente de vârf; gradul de participare al elevilor; posibilitatea de a sesiza relaţii semnificative între elemente; efortul de a aplica cele învăţate; reuşita momentului de muncă independentă; calitatea şi volumul aplicaţiilor efectuate de elevi; relaţii afective; reacţia elevilor la mesajul cadrului didactic.
- *în etapa de fixare-consolidare* – contribuie la cunoaşterea pulsului muncii: transferul unor cunoştinţe şi abilităţi; sesizarea corelaţiilor, interdependenţelor şi interrelaţiilor între evenimentele studiate, calitatea şi volumul aplicaţiilor practice, elaborarea unor metode şi mijloace inedite, originale de utilizare a celor învăţate, entuziasmul provocat de descoperirea unor relaţii importante.
- *în etapa de verificare, evaluare şi notare* – transferul cunoştinţelor la situaţii noi şi în activităţi complexe, convorbirea orientativă, calitatea răspunsurilor date şi de elevii mai slabi sau mediocri, spontaneitatea răspunsurilor, uşurinţa cu care răspund elevii la întrebările şi la sarcinile de lucru, examinarea individuală şi reciprocă.

Perfecţionarea procesului de feed-back constituie condiţia sinegvanon în sporirea gradului de certitudine şi determinare în munca didactică şi neutralizarea elementelor de hazard.

În actul didactic joacă un rol important şi *comunicarea nonverbală*. Limbajul gestual a apărut şi s-a dezvoltat sub influenţa limbajului verbal şi în comparaţie cu acesta este mai sărac şi pe o sferă de acţiune mai limitată. Are o putere redusă de generalizare, deoarece semnele gestuale au un caracter concret, intuitiv, uneori ideografic şi chiar pictografic, motiv pentru care este lipsit de articulare morfologică.

Capitolul 7

EVALUAREA RANDAMENTULUI ŞCOLAR LA DISCIPLINA RELIGIE

Evaluarea este o componentă esenţială a activităţii de învăţământ, în general şi a procesului didactic, în special. Ea este punctul final într-o succesiune de evenimente şi cuprinde următorii „paşi": stabilirea scopurilor pedagogice prin prisma comportamentului dezirabil al elevilor, proiectarea şi executarea programului de realizare a scopurilor propuse, măsurarea rezultatelor aplicării programului.

Problematica pe care o generează acţiunea de evaluare face parte din ansamblul teoriei educaţiei, iar teoria evaluării – ca sistem de concepţii, principii şi tehnici referitoare la măsurarea si aprecierea rezultatelor şcolare şi a procesului didactic este o componentă a tehnologiei didactice. Astfel, actul evaluării reprezintă un proces continuu, formal sau informal de apreciere a calităţii, a importanţei sau a utilităţii activităţii de predare – învăţare, proces desfăşurat din nevoia cotidiană de selecţie, de comparare sau de ameliorare a acesteia. O evaluare corectă presupune:

- Definirea şi formarea cât mai obiectivă a caracteristicilor procesului evaluat.
- Identificarea celor mai relevante tehnici şi instrumente de evaluare.

La disciplina religie, întrebarea care se pune este dacă este bine sau nu să se evalueze credinţa elevilor, iar răspunsul nu poate fi decât negativ. Există mai întâi un argument teologic pentru a nu face acest lucru şi care este generat de următoarea întrebare: este în stare un semen să evalueze şi să eticheteze credinţa noastră? Al doilea argument este de ordin psihopedagogic şi pleacă de la premiza că o valoare încorporată (credinţa) nu se manifestă întotdeauna, nu se exteriorizează într-un comportament vizibil, concret, măsurabil şi exprimabil într-o formă exactă.

La religie totuşi se propun anumite cunoştinţe de însuşit, atitudini de adoptat,gesturi de făcut, ritualuri de celebrat. Este însă greu de evaluat punctual corespondenţa dintre conduitele manifeste şi normele emise sau pretinse de către profesor. Componentele observabile sunt legate de un context cultural, social, istoric.

Scopul final al evaluării nu este de a stabili din afară cât de „mare" este credința elevului, ci de a-l face pe acesta să se interogheze, să se aplece spre sine, spre credința sau necredința sa. Obiectivul prioritar al evaluării la disciplina religie rezidă din punerea elevilor în situația de autoevaluare.

Noua concepție asupra evaluării pleacă de la premiza că aceasta este un proces circular, activ, dinamic de îmbunătățire a activității educative, și nu de ratificare a unor achiziții. În evaluare se va pune accent nu pe „realizările" elevilor, ci pe procesele formative și autoformative care se activează.

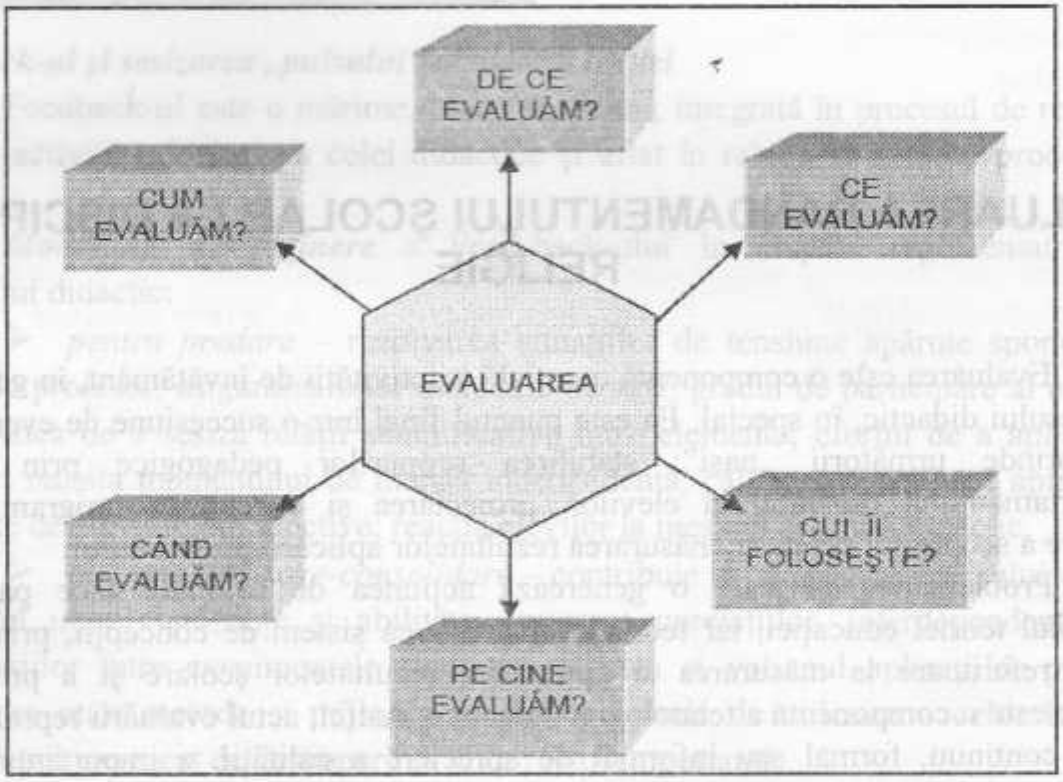

De ce evaluăm?

- pentru îmbunătățirea performanțelor celor evaluați;
- pentru îmbunătățirea instrumentelor de evaluare;
- pentru îmbunătățirea metodelor, mijloacelor și strategiilor de evaluare;
- pentru realizarea unei selecții;
- pentru a cunoaște performanțele și progresele;
- pentru corectarea rezultatelor;
- pentru formarea deprinderilor de autoevaluare;
- pentru identificarea deficiențelor sau disfuncționalităților și elaborarea strategiilor corective;
- pentru a cunoaște care este stadiul de pornire și cum se poate acționa pe mai departe;
- pentru optimizarea demersurilor realizate atât în învățare, cât și în predare și evaluare;
- pentru a elabora programe compensatorii în cazul rezultatelor nesatisfăcătoare și a programelor de progres etc.

Ce evaluăm?

- cunoştinţe, atitudini, aptitudini, deprinderi;
- dacă ştiu şi ce ştiu să facă elevii, cum ştiu să aplice în viaţa reală ceea ce au învăţat;
- atingerea obiectivelor legate de un anumit conţinut;
- organizarea şi desfăşurarea procesul de învăţare;
- modul de folosire a unui aparat sau un mijloc de învăţământ stabilit dinainte;
- trăsături de personalitate şi de conduită;
- progresele şcolare;
- procesele de instruire;
- sistemul şi unităţile de instruire;
- curriculum;
- personalul didactic (autoevaluare) etc.

Cui foloseşte evaluarea?

- celor evaluaţi;
- celui care realizează evaluarea;
- părinţilor;
- conducătorul instituţiei;
- factorilor de decizie şcolară;
- celor care realizează o anumită selecţie (angajări) etc.

Pe cine evaluăm?

- elevii luaţi individual;
- grupul de elevi selecţionat după un criteriu anume (şcoală, vârstă, profil, etc.);
- cadrele didactice (autoevaluare);
- reprezentanţii instituţiei şcolare etc.

Când evaluăm?

- la începutul unui demers educativ;
- pe parcursul desfăşurării procesului instructiv-educativ;
- la sfârşitul unei etape, activităţi, demers instructiv-educativ.

Cum evaluăm?

- prin examinări curente;
- prin examene;
- prin teste;
- prin probe orale;
- prin probe scrise;

- prin probe practice;
- prin studii de caz;
- prin fişe de activitate personală;
- prin portofoliu;
- prin hărţile conceptuale;
- prin investigaţii;
- prin observarea curentă a comportamentului;
- prin jurnalul reflexiv;
- cu ajutorul mijloacelor de învăţământ, a calculatorului;
- prin proiect etc.

Evaluarea trebuie concepută nu numai ca un control al cunoştinţelor sau ca mijloc de măsurare obiectivă ci ca o cale de perfecţionare, ce presupune o strategie globală asupra formării.

Evaluarea şcolară este procesul prin care se delimitează, se obţin şi se furnizează informaţii utile, permiţând luarea unor decizii ulterioare.

Actul evaluării presupune două momente relativ distincte:

Măsurarea consecinţelor instruirii constă în operaţia de cuantificare a rezultatelor şcolare, respectiv de atribuire a unor simboluri exacte unor componente achiziţionale, prin excelenţă calitative.

Măsurarea presupune o determinare obiectivă, prin surprinderea riguroasă a unor achiziţii şi nu implică editarea unor judecăţi de valoare. Măsurarea ţine, mai mult, de dimensiunea „impersonală" a educatorului.

Aprecierea şcolară sau *evaluarea propriu-zisă* constituie emiterea unei judecăţi de valoare, semnificarea unui rezultat observabil sau măsurabil într-un cadru de referinţă axiologic.

Docimologia reprezintă studiul sistematic al examenelor, analiza ştiinţifică a modurilor de notare, a variabilelor notării la examinatori diferiţi şi la acelaşi examinator, a factorilor obiectivi ai notării, precum şi identificarea mijloacelor menite să contribuie la asigurarea obiectivităţii unei examinări şi evaluări.

Diagnoza procesului este o altă direcţie care duce spre realizarea scopurilor evaluării.

Acestea se realizează pe baza colectării şi aprecierii aspectelor constatate, referitoare la progresul şcolar al elevilor.

Diagnoza presupune relevarea cât mai obiectivă a factorilor ce au condus la rezultatele constatate (pozitive şi negative) şi formularea unor posibile căi de eliminare a disfuncţiilor constatate, şi de ameliorare a procesului, la nivelul tuturor factorilor implicaţi în proces.

7.1. FUNCȚIILE EVALUĂRII

A evalua rezultatele școlare înseamnă a determina măsura în care obiectivele programului de instruire au fost atinse, precum și eficiența metodelor de predare-învățare folosite. Evaluarea este, deci, o componentă esențială a procesului de învățământ, îndeplinind ***funcții*** distincte:

- *Funcția de constatare și diagnosticare a performanțelor obținute de elevi*, explicate prin factorii și condițiile care au condus la succesul sau insuccesul școlar (factori psihologici, de natură pedagogică, socială, factori stresanți).
- *Funcția de reglare și perfecționare continuă a metodologiei de instruire* pe baza informațiilor obținute din aplicarea factorilor și a condițiilor ce au determinat rezultatele la învățătură;
- *Funcția de predicție și de decizie* privind desfășurarea în viitor a activității instructiv – educative în scopul ameliorării ei;
- *Funcția de selecționare și clasificare a elevilor* în raport cu rezultatele școlare obținute;
- *Funcția formativ-educativă de ameliorare a metodelor de învățare* folosite de elevi, de stimulare și optimizare a învățării;
- *Funcția de perfecționare și inovare* a întregului sistem școlar.

7.2. METODE DE EVALUARE

Metode tradiționale:

- probe scrise;
- probe orale;
- probe practice.

Metode alternative (moderne):

- observarea sistematică a elevilor;
- investigația;
- proiectul;
- portofoliul;
- tema pentru acasă;
- tema de lucru în clasă;
- autoevaluarea.

Metodele tradiționale de evaluare rămân cele mai des utilizate metode de evaluare, cu condiția de a asigura calitatea corespunzătoare a instrumentelor și echilibrul între probele scrise, orale și practice.

Înțelegem prin probă orice instrument de evaluare proiectat, administrat şi corectat de către învățător.

În administrarea/utilizarea probelor scrise trebuie să fie respectate următoarele cerințe:

- stabilirea scopului probei şi definirea obiectivelor operaţionale;
- alegerea tipului de item corespunzător fiecărui obiectiv;
- evaluarea adecvată a schemei de notare;
- comunicarea şi discutarea rezultatelor cu elevii şi părinții acestora;
- proiectarea unor strategii de ameliorare a dificultăților constatate.

Probele orale au următoarele caracteristici:

- sunt cel mai des folosite în clasă;
- au fidelitate şi validitate scăzute;
- rezultatele lor pot fi perturbate de factori externi (emoție, timiditate etc.);
- au o mare importanță în stabilirea interacțiunii învățător-elev;
- oferă posibilitatea modulării întrebărilor în funcție de răspunsurile elevului;
- îi permit elevului să-şi evidențieze trăsăturile proprii de personalitate;
- permit evaluări de ordin atitudinal şi comportamental.

Probele practice oferă posibilitatea evaluării capacității elevilor de a-şi aplica cunoştințele în practică, precum şi a gradului de stăpânire a priceperilor şi deprinderilor formate.

Forme de realizare:

- experiențe de laborator;
- lucrări experimentale;
- lucrări în atelier;
- desene;
- schițe;
- grafice etc.

Metode alternative de evaluare

Observarea sistematică a comportamentului elevului în cursul activității didactice prin:

- fişa de observații curente;
- fişa de evaluare (calitativă);
- scara de clasificare;
- lista de control/verificare;
- fişa de caracterizare psihopedagogică (la final de ciclu).

Observarea este adeseori însoțită de aprecierea verbală asupra calității răspunsurilor elevilor.

Investigaţia reprezintă o posibilitate pentru elev de a aplica în mod creator cunoştinţele şi de a explora situaţii noi de învăţare.
Caracteristici:

- solicită elevul la îndeplinirea unei sarcini de lucru precise, prin care îşi poate demonstra în practică un întreg complex de cunoştinţe şi capacităţi;
- urmăreşte formarea unor tehnici de lucru în grup şi individual;
- promovează relaţiile în cadrul grupului;
- dezvoltă deprinderile de comunicare;
- este limitată la o oră de curs.

Proiectul reprezintă un demers mult mai amplu decât investigaţia. Proiectul începe în clasă (cu elevii) prin definirea temei, a sarcinii de lucru, uneori chiar începerea rezolvării acesteia. Demersul continuă acasă pe parcursul câtorva zile/săptămâni, perioadă în care elevul se consultă cu profesorul, şi se finalizează sub forma unui raport asupra rezultatelor obţinute.

Poate fi realizat individual sau în grup şi parcurge mai multe etape vizând colectarea datelor şi realizarea produsului.
Demersul de realizare a unui proiect impune parcurgerea următorilor *„paşi"*:

- stabilirea domeniului de interes;
- stabilirea premiselor iniţiale – cadru conceptual, metodologic, datele generale ale investigaţiei;
- identificarea şi selectarea resurselor materiale;
- precizarea elementelor de conţinut.

Structura proiectului poate fi:

- pagina de titlu;
- cuprinsul (structura);
- introducerea;
- dezvoltarea elementelor de conţinut;
- concluziile;
- bibliografia;
- secţiunea anexelor (grafice, tabele, chestionare, fişe de observaţie).

Portofoliul, ca metodă de evaluare longitudinală a performanţelor elevilor, este mai puţin cunoscută în ţara noastră. Învăţământul alternativ propune utilizarea portofoliului, în special cu rol de colectare a produselor activităţii elevilor, deci nu se exploatează încă pe deplin această metodă.

Studiile realizate asupra utilizării portofoliului ca procedură alternativă de evaluare, precum şi practică educaţională evidenţiază o serie de *cerinţe* ce trebuie îndeplinite în acest demers:

- stabilirea obiectivelor;
- adecvarea conţinutului cu scopul/obiectivele prestabilite;
- stabilirea criteriilor de evaluare şi a standardelor de performanţă;
- implicarea elevilor, a părinţilor în organizarea propriu zisă a portofoliilor;
- comunicarea rezultatelor.

7.3. GHID AL MÂNĂSTIRILOR DIN MUNTENIA (SEC. XIV-XVI) ŞI DIN OLTENIA

- PROIECT -

Durata: 3-4 ore de religie (3-4 săptămâni)
Vârsta elevilor: 12-13 ani
Resurse materiale: imagini cu mânăstiri, fotografii, vederi, coli mari albe, coli de scris, dosare, carioca, bandă adezivă.
Resurse procedurale: proiectul, învăţarea prin descoperire, conversaţia
Obiective: a) cognitive: elevul va achiziţiona informaţii culturale
b) dezvoltarea atitudinilor:
- **elevul:** îşi va aduce contribuţia la funcţionarea grupului clasei; va coopera într-un spirit de respect, păstrând cerinţele activităţii în grup;

c) dezvoltarea competenţelor metodologice:
- **elevul:** va culege informaţii din surse scrise (consultând cărţi, documente, internet, albume); va expune informaţia culeasă redactând un referat individual şi un afiş;

d) participarea socială:
- **elevul:** îşi va asuma responsabilităţi în cadrul grupului; va contribui la crearea în clasă a unui climat favorabil cooperării.

Desfăşurarea activităţilor:

Etapa I

Profesorul administrează elevilor un chestionar cu două întrebări:

„– Ce mânăstiri aţi vizitat?"

„– Care este ultima mânăstire vizitată, când şi cu cine?"

Etapa a II-a

Anunţarea obiectivelor

Formarea grupelor: se formează patru grupe:

- **grupa I**: mânăstirile din Muntenia – **sec. al XIV-lea;**
- **grupa a II-a**: **sec. al XV-lea;**
- **grupa a III-a**: **sec. al XVI-lea;**
- **grupa a IV-a**: mânăstiri din Oltenia.

Stabilirea sarcinilor în grupă:

- alegerea mânăstirilor de cercetat;
- stabilirea liderului.

Activitatea frontală: cum, de unde, de la cine ne vom documenta?

Etapa a III-a

Se caută materiale scrise, imagini cu mânăstiri.

Etapa a IV-a

Fiecare grup, pe baza informaţiilor culese redactează un articol despre mânăstirea studiată şi creează un afiş.

Fiecare grup îşi prezintă creaţiile care sunt mai întâi autoevaluate de fiecare grupă în parte apoi evaluate de către profesor după criterii stabilite de comun acord.
(*)Lecţia se realizează în orele la dispoziţia profesorului.

7.4. RELAŢIA DINTRE EVALUAREA INIŢIALĂ – EVALUAREA FORMATIVĂ – EVALUAREA SUMATIVĂ

EVALUAREA INIŢIALĂ	EVALUAREA FORMATIVĂ	EVALUAREA SUMATIVĂ
	Scopul urmărit	
identifică nivelul achiziţiilor iniţiale ale elevilor în termeni de cunoştinţe, competenţe şi abilităţi, în scopul asigurării premiselor atingerii obiectivelor propuse pentru etapa imediat următoare; „este indispensabilă pentru a stabili dacă subiecţii dispun de pregătirea necesară creării de premise favorabile unei noi învăţări";	urmăreşte dacă obiectivele concrete propuse au fost atinse şi permit continuarea demersului pedagogic spre obiective mai complexe; „*Unicul scop al evaluării formative este să identifice situaţiile în care întâmpină elevul o dificultate, în care constă aceasta şi să-l informeze*" atât pe el cât şi pe profesor.	stabileşte gradul în care au fost atinse finalităţile generale propuse (fie dobândirea unei atitudini sau a unei capacităţi), comparându-i pe elevi între ei (interpretare normativă), ori comparând performanţele manifestate de fiecare cu performanţele aşteptate (interpretarea criterială);
	Principiul temporalităţii	
se efectuează la începutul unui program de instruire (ciclu de învăţământ, an şcolar, semestru, începutul unui capitol şi chiar al unei lecţii);	axată pe proces şi internă, se face pe parcursul învăţării; frecventă, la sfârşitul fiecărei unităţi de studiu;	este finală şi de regulă externă, având loc după învăţare; regrupează mai multe unităţi de studiu, face bilanţul;
este interesată de „acele cunoştinţe şi capacităţi care reprezintă premise pentru asimilarea noilor conţinuturi şi formarea altor competenţe" (I. T. Radu), premise „cognitive şi atitudinale" (capacităţi, interese, motivaţii), necesare integrării în activitatea următoare;	vizează „cunoştinţele, competenţele şi metodologiile în raport cu o normă prestabilită, dar şi cu o sarcină mai complexă de învăţări ulterioare despre care elevul îşi face o reprezentare" (I. T. Radu); se extinde şi asupra procesului realizat;	„se concentrează mai ales asupra elementelor de permanenţă ale aplicării unor cunoştinţe de bază, ale demonstrării unor abilităţi importante dobândite de elevi într-o perioadă mai lungă de instruire" (S. N. E. E.)

EVALUAREA INIȚIALĂ	EVALUAREA FORMATIVĂ	EVALUAREA SUMATIVĂ
	Funcții îndeplinite	
funcție diagnostică; funcție prognostică;	„funcție de constatare a rezultatelor și de sprijinire continuă a elevilor" (I. T. Radu); funcție de corectare a greșelilor și ameliorare și reglare a procesului; funcție motivațională;	funcție de constatare și verificare a rezultatelor; funcție de clasificare; funcție de comunicare a rezultatelor; funcție de certificare a nivelului de cunoștințe și abilități; funcție de selecție; funcție de orientare școlară și profesională;
	Modalități de realizare	
harta conceptuală; chestionarul; testele;	observare curentă a comportamentului școlar al elevului; fișe de lucru; examinări orale; probe de autoevaluare;	examene (susținute prin rezolvarea unor probe scrise, orale sau practice); portofoliul; proiectul;
	Avantajele	
oferă profesorului cât și elevului posibilitatea de a avea o reprezentare cât mai exactă a situației existente (potențialul de învățare al studenților, lacunele ce trebuie completate și remediate) și a formula cerințele următoare; pe baza informațiilor evaluării inițiale se planifică demersul pedagogic imediat următor și eventual a unor programe de recuperare;	permite elevului să-și remedieze erorile și lacunele imediat după apariția ei și înainte de declanșarea unui proces cumulativ; oferă un feed-back rapid, reglând din mers procesul; este orientată spre ajutorul pedagogic imediat; oferă posibilitatea tratării diferențiate (I. Cerghit); dezvoltă capacitatea de autoevaluare la elevi; sesizează punctele critice în învățare; reduce timpul destinat actelor evaluative ample, sporindu-l pe cel destinat învățării;	rezultatele constatate pot fi folosite pentru preîntâmpinarea greșelilor la alte serii de cursanți; permite aprecieri cu privire la prestația profesorilor, a calității proceselor de instruire, a programelor de studii; oferă o recunoaștere socială a meritelor;

EVALUAREA INIŢIALĂ	EVALUAREA FORMATIVĂ	EVALUAREA SUMATIVĂ
	Dezavantajele	
nu permite o apreciere globală a performanţelor elevului şi nici realizarea unei ierarhii; nu îşi propune şi nici nu poate să determine cauzele existenţei lacunelor în sistemul cognitiv al elevului;	„aplicarea acestei strategii de evaluare, foarte pretenţioasă, necesită o organizare riguroasă a predării, competenţă în precizarea obiectivelor, în stabilirea sarcinilor, în alegerea tehnicilor de evaluare" (I. Cerghit); „recursul la evaluarea formativă este testul unei pedagogii a rigorii, a luciditătii şi a eficienţei" (I. Cerghit);	nu oferă suficiente informaţii sistematice şi complete despre măsura în care elevii şi-au însuşit conţinutul predat şi nici dacă un elev stăpâneşte toate conţinuturile esenţiale predate; are efecte reduse pentru ameliorarea / reglarea şi remedierea lacunelor, efectele resimţindu-se după o perioadă mai îndelungată, de regulă, pentru seriile viitoare; deplasează motivaţia elevilor către obţinerea unui rang mai înalt în ierarhia grupului, punând accent pe competiţie; nu favorizează dezvoltarea capacităţii de autoevaluare la elevi; nu oferă o radiografie a dificultăţilor în învăţare; generează stres, teamă, anxietate;
nu îşi propune aprecierea performanţelor globale ale elevilor şi nici ierarhizarea lor.	*„Acest tip de evaluare nu se exprimă în note şi cu atât mai puţin în scoruri."* (I. T. Radu); nu realizează ierarhii şi clasificări între elevi; oferă premise pentru notare;	„Evaluarea sumativă se traduce printr-un scor ... Prin scor desemnăm rezultatele obiective obţinute în urma unui test sau a oricărei alte forme de evaluare prin adunare sau scădere de puncte după reguli fixe." Constată performanţele şi clasifică (ierarhizează) elevii în funcţie de acestea.

7.5. ERORI POSIBILE ÎN EVALUAREA REALIZATĂ LA DISCIPLINA RELIGIE

1. Efectul „halo". Aprecierea unui elev, la o anumită materie, se face potrivit situației obținute la alte discipline. Efectul are ca bază psihologică faptul că impresia generală iradiază, se extinde asupra întregii personalități a elevului. Cei mai expuși acestui efect sunt elevii de frunte sau cei slabi.

Pentru diminuarea consecințelor negative, presupuse de acest efect se poate apela la mai multe modalități practice: recurgerea la examene externe, extinderea lucrărilor cu caracter secret care asigură anonimatul celor apreciați, autoimpunere din partea profesorului pentru o valorizare cât mai obiectivă.

2. Efectul Pygmalion. Aprecierea rezultatelor obținute de un elev este influențată de părerea pe care profesorul și-a format-o despre capacitățile acestuia, părere care a devenit relativ fixă.

Într-un fel, ca și în mitologia greacă, ideile și opiniile evaluatorului determină apariția fenomenului. Încrederea în posibilitățile elevilor și convingerea că aceștia sunt capabili de reușite, constituie modalități de diminuare sau de anihilare a consecințelor efectului respectiv.

3. Ecuația personală a examinatorului. Fiecare cadru didactic își structurează criterii proprii de apreciere. Unii profesori, sunt mai generoși, utilizând valorile de sus ale scării valorice, alții sunt mai exigenți, exploatând cu precădere valori intermediare sau de jos.

Diferențele se pot evidenția atât la același examinator, pe parcursul anului de învățământ, cât și între evaluatori de la școli diferite.

4. Efectul de contrast. Apare prin accentuarea a două însușiri contrastante care survin în timp și spațiu: În mod curent, profesorii au tendința să opereze o comparare și o ierarhizare a elevilor. Conștientizarea de către profesorul examinator a efectelor datorate contrastelor probelor constituie un prim pas în eliminarea consecințelor nedorite, presupuse de acest efect.

5. Efectul ordine. Datorită unor fenomene de inerție, profesorul menține cam același nivel de apreciere pentru o suită de răspunsuri care în realitate, prezintă anumite diferențe calitative. Examinatorul are tendința de a nota identic mai multe lucrări diferite, dar consecutive, fără necesarele discriminări valorice

6. Eroarea logică. Constă în substituirea obiectivelor și parametrilor importanți ai evaluării prin obiective secundare cum ar fi acuratețea și sistematicitatea expunerii, efortul depus de elev pentru a parveni la anumite rezultate gradul de conștinciozitate, pietatea, religiozitatea etc.

Abaterea se justifică uneori, dar ca nu trebuie să devină o regulă.

7.6. DESCRIPTORII DE PERFORMANŢĂ

Procesul de evaluare în circumstanţele actualei structuri a anului şcolar, organizat pe semestre, va avea un caracter preponderent formativ. Ultimele trei săptămâni de la sfârşitul fiecărui semestru vor fi dedicate preponderent evaluării formative, care va avea ca obiective:

- Să verifice realizarea principalelor obiective curriculare.
- Să realizeze recapitularea, sistematizarea şi consolidarea materiei propuse.
- Să amelioreze rezultatele învăţării.
- Să constituie o bază de plecare în stabilirea unui program suplimentar de instruire pentru elevii cu rezultate foarte bune şi a unui program de recuperare pentru elevii cu rezultate slabe.

În învăţământul primar, reforma evaluării curente se va realiza, mai ales, în legătură cu schimbarea sistemului de notare. Astfel, se vor realiza, următoarele:

- înlocuirea sistemului de notare cifrică prin sistemul de notare cu calificative, bazat pe descriptori de performanţă;
- renunţarea la mediile semestriale sau anuale;
- înlocuirea cataloagelor şi a carnetelor de elev cu alte mijloace de înregistrare a rezultatelor şcolare;
- prezentarea rezultatelor şcolare sub forma descriptivă (eseu).

Descriptorii de performanţă sunt o suită de enunţuri normativ-valorice care circumscriu activităţi şi performanţe probate de elevi, acestea sunt dimensionate în concordanţă cu capacităţile sau subcapacităţile esenţiale (mai exact corespund obiectivelor cadru sau obiectivelor de referinţă stabilite) pe care elevii să le demonstreze după o anumită secvenţă de învăţare. Dacă o capacitate este mai complexă, ea se poate întinde, pe parcursul mai multor lecţii, măsurarea acestuia putându-se realiza prin intermediul mai multor activităţi docimologice (probe orale, probe scrise, teste docimologice etc.)

EXEMPLE DE DESCRIPTORI DE PERFORMANŢĂ

Exemplul nr. 1

Disciplina: religie
Domeniul: afectiv
Capacitatea: sentimentul de evlavie şi dragoste faţă de Dumnezeu.
Obiectiv afectiv de referinţă: atitudinea pozitivă faţă de rugăciune şi deprinderea de a se ruga.

Performanță superioară – Calificativul F.B. (foarte bine):

- Elevul explică valoarea rugăciunii pentru viața sa intimă antrenându-se afectiv și etalând experiența sa în aceste sens.
- Face pledoarie și recomandă conduita de a se ruga și colegilor sau prietenilor săi.
- Se roagă independent și corect, fără ajutorul maturului, la modul afectiv, atât în clasă cât și cu prilejul unor ceremonii religioase la care participă.
- Nu condamnă pe cei care nu se roagă sau se închină defectuos, venind în ajutorul lor sau rugându-se pentru ei.
- Acceptă ca pe ceva natural rugăciunea continuă, în toate momentele zilei, fără ca părinții sau profesorul să-l oblige.
- Este capabil nu numai de „rugăciunea gurii" ci și de „rugăciunea minții", a meditației tacite prin încordare afectivă și reflexivă.

Performanță medie – Calificativul B (bine):

- Elevul explică parțial valoarea rugăciunii pentru viața sa intimă, prezentând experiența sa în acest sens.
- Recomandă conduita de a se ruga și colegilor săi, etalând numai o parte dintre virtuțile rugăciunii.
- Așteaptă imboldul maturului pentru a se ruga la modul efectiv atât în clasă, în momentele indicate, cât și cu prilejul unor ceremonii religioase la care participă.
- Nu are o atitudine conturată în legătură cu cei care nu se roagă sau se roagă defectuos.
- Acceptă ca pe ceva natural rugăciunea continuă, dar are nevoie de un impuls din partea profesorului sau tutorelui.

Performanță suficientă, satisfăcătoare – Calificativul S (suficient):

- Elevul explică valoarea rugăciunii pentru viata sa intimă cu ajutorul colegilor sau profesorului, nedispunând de o experiența personală în acest sens.
- Recomandă conduita de a se ruga și colegilor sau prietenilor săi, nefiind prea convins de necesitatea rugăciunii;
- Apelează la ajutorul maturului pentru a se ruga la modul efectiv, atât în clasă, în momentele indicate, cât și cu prilejul unor ceremonii religioase la care participă.
- Atitudinea față de cei care nu se roagă este indiferentă.
- Are nevoie să fie impulsionat de alții pentru a se ruga.

Exemplul nr. 2

Disciplina: religie
Domeniul: psihocomportamentul
Capacitatea: conduita de respect şi întrajutorare a aproapelui
Obiectiv afectiv de referinţă: ajutorarea unor colegi aflaţi în dificultate materială sau spirituală

Performanţă superioară – Calificativul F.B. (foarte bine):

➢ Elevul sesizează rapid dificultăţile colegilor săi, aducând la cunoştinţa tuturor, situaţiile dificile, permanente sau ocazionale, în care se poate afla un coleg la un moment dat.

➢ Probează aceeaşi atitudine responsabilă atât faţă de prietenii apropiaţi cât şi faţă de simplii colegi.

➢ Vine cu un ajutor concret de ordin material, atunci când situaţiile o cer (nu contează consistenţa sprijinului acordat).

➢ Este deschis faţă de alţii şi valorizează pozitiv pe toţi colegii săi.

➢ Consiliază pe alţii în sens pozitiv, atrăgând atenţia cu bunăvoinţă, celor care au un comportament reprobabil.

➢ Este capabil să rezolve situaţii conflictuale în cadrul colectivului de elevi.

➢ Este recunoscut de majoritatea colegilor ca un factor de echilibrare a mediului grupal şi I se conferă o autoritate informală.

Performanţă medie – Calificativul B (bine):

➢ Elevul sesizează unele dificultăţi ale colegilor săi, aducând la cunoştinţă profesorilor sau colegilor, situaţiile dificile, ieşite din comun.

➢ Probează un interes atât faţă de prietenii apropiaţi cât şi faţă de simplii colegi.

➢ Vine cu un ajutor concret de ordin material, atunci când situaţiile o cer.

➢ Este deschis faţă de alţii şi se înţelege cu aproape toţi colegii săi.

➢ Consiliază pe alţii în sens pozitiv, atrăgând atenţia uneori ostentativ, celor care nu au un comportament reprobabil.

➢ Este receptat de majoritatea colegilor ca un factor care nu generează conflicte.

Performanţă suficientă, satisfăcătoare – Calificativul S (suficient):

➢ Elevul sesizează (cu dificultate) unele lipsuri ale colegilor săi, aducând la cunoştinţă profesorilor sau colegilor doar situaţiile ieşite din comun.

➢ Probează un interes faţă de ceilalţi, dar uneori se postează de partea anumitor colegi.

➢ Vine cu un ajutor concret de ordin material atunci când este atenţionat.

➢ Este mai puţin sensibil la problemele altor colegi.

➢ Ia atitudine numai când este lezat personal.

➢ Nu este conflictogen, dar nici nu participă la atenuarea unor tensiuni din colectiv.

Exemplul nr. 3

Disciplina: religie
Domeniul: cognitiv
Capacitatea: esențializarea și structurarea cunoștințelor la o temă cu un conținut teologic
Obiectiv cognitiv de referință: *elevii să ajungă la deprinderea de organizare a ideilor într-un plan simplu explicit și sintetizator.*

Performanța superioară – Calificativul F.B. (foarte bine):

- Stabilește cu precizie ideile în jurul cărora se organizează tema mesajului
- Este capabil să compare ideile principale cu cele secundare, argumentând.
- Utilizând întrebările: *cine?; unde?; când?; cum?*; poate reface integral succesiunea cronologică a ideilor unui mesaj.
- Recompune ideile în oricare din situațiile cerute/create (oral, individual, scris, pe perechi, în grup etc.).
- Inițiază și se implică fără dificultate într-o situație de comunicare orala, utilizând adecvat scopului sarcinii planul de idei anterior realizat.

Performanță medie – Calificativul B (bine):

- Identifică ideile principale și secundare ale unui mesaj.
- Discriminează ideile secundare de cele principale cu ezitări la compararea acestora.
- Reface parțial succesiunea cronologică a ideilor unui mesaj, utilizând întrebările: *cine?; unde?; când?; cum?*
- Poate reconstrui un plan simplu al unui mesaj oral dar pe baza ideilor principale, în oricare din situațiile cerute.
- Se implică în situații de comunicare orală, utilizând în acest scop planul simplu de idei anterior realizat.

Performanță suficientă, satisfăcătoare – Calificativul S (suficient):

- Este capabil să stabilească ideile unui mesaj, dacă este susținut cu întrebări ajutătoare.
- Discriminează între ideile principale și secundare ale unui mesaj, fără a putea face diferențele în baza comparației.
- Poate reconstrui – ajutat de întrebări suplimentare – succesiunea cronologică a ideilor mesajului, utilizând întrebările: *cine?; unde?; când?; cum?*
- Poate construi, susținut de întrebările ajutătoare, planul simplu al unui mesaj, în diferite situații de comunicare.
- Se poate implica în situații de comunicare orală, utilizând unele elemente ale planului simplu de idei.

7.7. TIPURI DE ITEMI DE EVALUARE

Pentru o înţelegere mai bună a acestei problematici se operează cu următoarea definiţie de lucru a ***itemului***:

Item = <întrebare> + <formatul acestuia> + <răspunsul aşteptat>

Practica evaluării evidenţiază mai multe criterii pe baza cărora pot fi clasificaţi itemii. Unul dintre criteriile cel mai des utilizate este acela al gradului de obiectivitate oferit în corectare. În funcţie de acest criteriu, itemii se clasifică în trei mari categorii:

- ***itemi obiectivi***
- ***itemi semiobiectivi***
- ***itemi subiectivi (cu răspuns deschis)***

Itemii obiectivi testează un număr mare de elemente de conţinut într-un interval de timp relativ scurt, asigurând un grad de obiectivitate ridicat în măsurarea rezultatelor şcolare.

Itemii semiobiectivi pot acoperi o gamă variată de capacităţi intelectuale care se doresc a fi testate, oferind în acelaşi timp posibilitatea de a utiliza şi materiale auxiliare utile elevilor în rezolvarea sarcinilor de lucru propus.

Itemii subiectivi (cu răspuns deschis) sunt relativ uşor de construit, principala problemă constituind-o modul de colaborare al schemei de notare a acestora, cu atât mai mult, cu cât această categorie de itemi vizează demonstrarea de către elevi în răspuns, a originalităţii şi creativităţii lor.

Itemii obiectivi

Testele, în special cele standardizate, conţin de multe ori itemi obiectivi, pentru că solicită elevului selectarea răspunsului corect sau al celui mai bun răspuns din variantele oferite.

Itemii obiectivi prezintă anumite *proprietăţi caracteristice*:

- acoperă o gamă largă de obiective de evaluat şi de elemente de conţinut într-un interval de timp relativ scurt;
- sarcinile propuse sunt explicite şi corelate cu obiectivele de evaluare;
- garantează obiectivitatea corectării şi notării, indiferent de câte persoane corectează;
- permit un feed-back şi diagnoză rapidă.

Obiectivitatea acestor itemi are trei *direcţii de manifestare*:

1. obiectivitatea construcţiei itemului, cerinţa este structurată şi corelată cu un obiectiv de evaluare
2. obiectivitatea percepţiei sarcinii de către elevul examinat; elevi diferiţi soluţionând în acelaşi mod acelaşi item.
3. obiectivitatea notării, evaluării, evaluatori diferiţi acordă acelaşi punctaj pentru aceeaşi soluţie a unui item.

Itemii obiectivi pot fi utilizaţi la orice disciplină teologică deoarece formatul lor are o mare flexibilitate, fiind adecvaţi evaluării unei plaje largi de obiective de evaluări.

În categoria itemilor obiectivi sunt incluși:

a. *Itemi cu alegere dualã* (adevărat/fals; da/nu; corect/incorect);
b. *Itemi de tip „pereche"* (de asociere);
c. *Itemi cu alegere multiplă.*

a. Itemi cu alegere dualã (adevărat-fals sau răspuns alternativ)

Acest tip de item este cel pentru care elevul evaluat este solicitat să selecteze un răspuns corect din două răspunsuri posibile la o întrebare sau problemă. Itemul solicită celui evaluat să asocieze unui enunț dat, una din componentele următoarelor grupuri de alternative: adevărat-fals; corect-greşit; da-nu; acord-dezacord; corect-incorect.

Reguli pentru proiectarea acestui tip de itemi:

- formularea clară, precisă, fără ambiguităţi sau aspecte irelevante;
- evitarea enunţurilor generale mai ales când e solicitată aprecierea lor ca adevărată sau falsă;
- evitarea enunţurilor negative şi în special a dublei negaţii, care induce în înalt grad de ambiguitate;
- evitarea enunţurilor prea lungi şi complexe a limbajului academic, a construcţiilor lingvistice greoaie;
- evitarea introducerii a două idei distincte într-un enunţ;
- enunţurile adevărate şi cele false să fie aproximativ egale ca lungime;
- numărul enunţurilor adevărate şi cel al enunţurilor false să fie aproximativ egal, deoarece altfel ar putea constitui un indiciu după care elevul să încerce să ghicească răspunsul corect.

Exemplul nr. 1

Clasa: a IV-a
Capitolul: Vechiul Testament
Obiectiv: Elevul trebuie să realizeze o corelaţie între profeţiile Vechiului Testament cu împlinirile din Noul Testament.
Enunţ: Citeşte cu atenţie afirmaţia următoare. În cazul în care apreciezi că afirmaţia este adevărata, încercuieşte cuvântul DA; dacă apreciezi că afirmaţia este falsă, încercuieşte cuvântul NU.
DA/NU Profetul Miheea a proorocit naşterea lui Mesia în Betleem.
Răspuns corect: DA

Exemplul nr. 2

Clasa: a V-a
Capitolul: Noţiuni de liturgică
Obiectiv: Elevul să fie capabil să recunoască principalele părţi componente ale Bisericii

Enunț: Citeşte cu atenție afirmația următoare. În cazul în care apreciezi că afirmația este adevărată, încercuieşte litera A; dacă apreciezi că afirmația este falsă, încercuieşte litera F.

A/F Părțile componente ale Bisericii sunt: altar, naos, pronaos.

Răspuns corect: A

Exemplul nr. 3

Clasa: a VIII-a

Capitolul: Apostolat şi spiritualitate

Obiectiv: Elevul trebuie să fie capabil să definească „sinergia"

Enunț: Citeşte cu atenție afirmația următoare. În cazul în care apreciezi că afirmația este adevărată, încercuieşte litera A; dacă apreciezi că afirmația este falsă, încercuieşte litera F.

A/F Sinergia reprezintă conlucrarea între harul divin şi faptele omului.

Răspuns corect: A

Exemplul nr. 4

Clasa: a VI-a

Capitolul: Noțiuni de morală creştină

Obiectiv: Elevul trebuie să fie capabil să explice simbolurile dintr-o pildă.

Enunț: Citeşte cu atenție afirmația următoare. În cazul în care apreciezi că afirmația este adevărată, încercuieşte cuvântul "corect"; dacă apreciezi că afirmația este falsă, încercuieşte cuvântul "greşit"

Corect/Greşit Samariteanul din „Pilda Samariteanului milostiv" este Mântuitorul Iisus.

Răspuns corect: „corect" I

b. Itemi de tip „pereche" (de asociere)

Itemii de tip pereche sunt formați din două liste cuprinzând variante de răspuns şi instrucțiuni care precizează modul în care se va realiza asocierea elementelor acestora şi modul de înregistrare.

Itemul de tip „pereche" impune ca sarcină stabilirea unor corespondențe corecte între cuvinte, propoziții, fraze, numere, litere, simboluri, distribuite pe două coloane:

a. prima coloană conține enunțul itemului şi sunt denumite premise;
b. a doua coloana conține răspunsurile.

Criteriile pe baza cărora se stabileşte răspunsul corect respectiv se realizează asocierea între premise şi răspunsuri, sunt enunțate şi explicate în instrucțiunile care preced cele două coloane, de premise şi răspunsuri.

Reguli de proiectare:

- să se utilizeze un material omogen din acelaşi domeniu al obiectivelor ce vor fi corelate în cadrul aceluiaşi tip de item;

➢ să se includă un număr egal de premise (un număr mai mic) şi răspunsuri (un număr mai mare) iar elevii să fie instruiţi cum pot folosi răspunsul: o dată, de mai multe ori, niciodată;

➢ lista răspunsurilor să fie într-o ordine logică pentru evitarea furnizării răspunsului corect;

➢ plasarea pe aceeaşi pagină a premiselor şi răspunsurilor.

Exemplul nr. 1

Disciplina: Religie
Clasa: a VI-a
Capitolul: Noţiuni de liturgică
Obiectiv: Elevul trebuie să recunoască data principalelor sărbători domneşti cu dată fixă.
Enunţ: În coloana din stânga A sunt enumerate datele unor sărbători împărăteşti, iar coloana din dreapta B cu date corespunzătoare din coloana A, scriind în spaţiul din stânga numărului de ordine din prima coloana A litera potrivită din spaţiul B.

A	B
..... 1. 6 august	a) Naşterea Domnului Iisus Hristos
..... 2. 1 ianuarie	b) Întâmpinarea Domnului
..... 3. 2 februarie	c) Tăierea împrejur
..... 4. 25 decembrie	d) Intrarea Domnului în Ierusalim
..... 5. 6 ianuarie	e) Botezul Domnului
	f) Învierea Domnului

Răspuns corect: 1. e; 2. c; 3. b; 4. a; 5. f; (d este variantă eronată şi nu trebuie asociată nici unei date).

Exemplul nr. 2

Clasa: a IX-a
Capitolul: Ortodoxia şi cultura naţională
Obiectiv: Elevul trebuie să fie capabil să recunoască personalităţi şi creaţii culturale
Enunţ: Scrieţi în spaţiul punctat din faţa fiecărei opere din coloana A numele autorului său din coloana B.

A	B
..... 1. Varlaam	a) Noul Testament de la Bălgrad
..... 2. Simion Ştefan	b) Evanghelia cu învăţătură
..... 3. Dosoftei	c) Didahiile
..... 4. Antim Ivireanul	d) Răspuns la Catehismul calvinesc
	e) Psaltirea în versuri
	f) Mărturisirea ortodoxă

Răspuns corect: 1. d; 2. a; 3. e; 4. c; (b şi f sunt variante eronate şi nu trebuie asociate niciunei opere).

Exemplul nr. 3

Clasa: a XII-a
Capitolul: Spiritualitate şi misiune
Obiectiv: Elevul trebuie să fie capabil să recunoască personalităţile şi faptele creştine
Enunţ: Scrieţi în spaţiul punctat din faţa fiecărei personalităţi din coloana A, litera corespunzătoare mânăstirii construite de ea din coloana B.

A	B
..... 1. Mircea cel Bătrân	a) Cozia
..... 2. Ştefan cel Mare	b) Hurezi
..... 3. Constantin Brâncoveanu	c) Putna
..... 4. Antim Ivireanul	d) Neamţ
	e) Snagov
	f) Sf. Mihai din Peri
	g) Voroneţ
	h) Toţi Sfinţii (Antim) Bucureşti

Răspuns corect: 1. a; e; 2. c; d; g; 3. b; 4. h; (f este variantă eronată şi nu trebuie asociată niciunei personalităţi).

c. Itemi cu alegere multiplă

Sunt itemi care solicită elevului evaluat alegerea, selectarea răspunsului corect sau a celui mai bun răspuns dintr-un număr de variante construite deja, de aceea se mai numesc „itemi cu răspuns selectat".

Acest tip de itemi este alcătuit dintr-o premisă şi o listă de alternative (care reprezintă soluţiile posibile la acest item). Elevul trebuie să aleagă singura variantă corectă existentă dintr-un număr de alte variante de răspuns, incorecte dar paralele – numite distractori.

Reguli de proiectare:

Premisa:

- formulată în conformitate cu obiectivul de evaluare;
- formulată în termeni clari, precişi, adecvaţi vârstei;
- trebuie să conţină un verb care orientează şi determină alegerea unui răspuns;
- formularea întrebării nu trebuie să sugereze răspunsul corect nici să utilizeze negativul.

Distractori:

- trebuie să fie plauzibili şi paraleli;
- trebuie să fie independenţi;
- nu trebuie să conţină indicii pentru alegerea răspunsului corect;
- nu pot fi construiţi ca sinonime sau antonime ale unuia dintre ei;
- nu trebuie să existe ambiguităţi, corectitudinea gramaticală fiind importantă;
- nu se vor utiliza sintagmele toate cele de mai sus sau nici una dintre cele de mai sus în scrierea variantelor de răspuns.

Exemplul nr. 1

Clasa: a VII-a
Conținut: Istoria Bisericii Ortodoxe Române
Obiectiv: Elevul trebuie să recunoască anul în care Antim Ivireanul a fost ales ca episcop al Râmnicului
Enunț: Alege răspunsul corect și încercuiește litera corespunzătoare.

Anul alegerii „Egumenului Mir Antim de la Snagov" ca mitropolit al Ungrovlahiei a fost:

a. 1703;
b. 1705;
c. 1708;
d. 1712.

Răspuns corect: b.

Exemplul nr. 2

Clasa: a VII-a
Conținut: Istoria Bisericii Ortodoxe Române
Obiectiv: Elevul trebuie să recunoască numele celui care a introdus pentru totdeauna limba româna în slujbele religioase și a pus bazele oratoriei religioase
Enunț: Alege răspunsul corect și încercuiește litera corespunzătoare.

Cel care a introdus pentru totdeauna limba româna în slujbele religioase și a întemeiat în ortodoxia românească oratoria religioasă a fost:

a. Varlaam;
b. Dosoftei;
c. Inochentie Micu;
d. Antim Ivireanul.

Răspuns corect: d.

Exemplul nr. 3

Clasa: a IV-a
Conținut: Noul Testament
Obiectiv: Elevul trebuie să identifice ordinea cronologică într-o succesiune
Enunț: Alege răspunsul corect și încercuiește litera corespunzătoare.

Ordinea cronologică a următoarelor sărbători este:

a. Învierea Domnului; Pogorârea Sf. Duh; Înălțarea la cer a Mântuitorului; Intrarea Domnului în Ierusalim;

b. Pogorârea Sf. Duh; Intrarea Domnului în Ierusalim; Învierea Domnului; Înălțarea la cer a Domnului;

c. Intrarea Domnului în Ierusalim; Învierea Domnului; Înălțarea la cer a Domnului; Pogorârea Sf. Duh.

Răspuns corect: c.

Exemplul nr. 4

Clasa: a IX-a
Conţinut: Marile religii ale lumii
Obiectiv: Elevul trebuie să recunoască originea religiei islamice
Enunţ: Alege răspunsul corect şi încercuieşte litera corespunzătoare.

Religia islamică este o sinteză a următoarelor religii:

a. Hinduism şi budism;
b. Budism şi creştinism;
c. Creştinism şi hinduism;
d. Iudaism şi creştinism.

Răspuns corect: d.

Exemplul nr. 5

Clasa: a X-a
Conţinut: morală
Obiectiv: Elevul va fi capabil să distingă dintre versete diferite, textul care se referă la „Legea iubirii"
Enunţ: Alege răspunsul corect şi încercuieşte litera corespunzătoare.

Legea Noului Testament, „Legea iubirii" dată de Mântuitorul Iisus Hristos este:

a. „Eu sunt Domnul Dumnezeul tău, să nu ai alţi dumnezei în afară de Mine";
(Porunca I, Decalog)

b. „Fericiţi făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema";
(Matei 5, 9)

c. „Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul Tău din toată inima ta, şi din tot sufletul tău, şi din toată puterea ta, şi din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca pe tine însuţi";
(Luca 10, 27)

d. „Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deşert".
(Porunca a III-a, Decalog)

Răspuns corect: c.

Itemi semiobiectivi

Itemii semiobiectivi sunt itemii care pun elevul în situaţia de a construi parţial sau total răspunsul la sarcina definită în enunţul itemului.

Se caracterizează prin:

- puterea de a testa o plajă largă de capacităţi intelectuale şi rezultate ale învăţării;
- plasarea elevului într-o situaţie cognitivă mai complexă decât itemii obiectivi;
- utilizarea unor materiale auxiliare.

Utilizarea itemilor semiobiectivi:

- încurajează aprofundarea noțiunilor învățate;
- crește viteza de operare cu aceștia și a exprimării.

Itemii semiobiectivi sunt:

a. *itemi cu răspuns scurt/de completare;*
b. *întrebări structurale.*

a. Itemi cu răspuns scurt

Itemii cu răspuns scurt/de completare solicită elevului formularea unui răspuns scurt sau completarea afirmației, astfel încât acesta să fie adevărat, să aibă sens.

În cadrul itemilor cu răspuns scurt/ de completare:

- sarcina este bine structurată;
- răspunsul este strict limitat, ca spațiu, formă și conținut de structura sarcinii;
- libertatea de a reorganiza informația și de a oferi răspunsul în altă formă este limitată;
- corectitudinea răspunsului demonstrează nu numai cunoașterea ci și capacitatea elevului de organizare și esențializare a cunoștințelor, precum și elaborarea și formularea potrivită.

Reguli de proiectare:

- enunțul și sarcina trebuie formulate clar astfel încât, răspunsul să fie scurt, precis și cel vizat;
- fiecare item trebuie să conțină un singur răspuns corect;
- spațiul pentru redactarea răspunsului să fie suficient de mare și să sugereze daca răspunsul așteptat conține unul sau mai multe cuvinte;
- trebuie precizată explicit exprimarea așteptată (numeric, literar, grafic, simbolic);
- utilizarea testelor din manual ar trebui evitată pentru a nu încuraja memorarea mecanică.

Exemplul nr. 1

Clasa: I
Conținut: Catehismul
Obiectiv: Elevul va fi capabil să cunoască noțiuni de referință
Enunț: Completează spațiile punctate cu informația corectă:
a) Cartea în care găsim cuvântul lui Dumnezeu se numește ..... sau .....;
Răspuns corect: Biblia sau Sfânta Scriptură
b) Clădirea unde se adună creștinii duminica și de sărbători ca să se roage se numește „Casa lui Dumnezeu" sau .....;
Răspuns corect: Biserica
c) Cele două părți ale Bibliei se numesc ..... și .....
Răspuns corect: Vechiul Testament și Noul Testament.

Exemplul nr. 2

Clasa: a IV-a
Conţinut: Vechiul Testament
Obiectiv: Elevul va fi capabil să recunoască profeţii Vechiului Testament
Enunţ: Completează spaţiile punctate cu informaţia corectă:
a) Evanghelistul Vechiului Testament este numit profetul .....;
Răspuns corect: Isaia
b) Profetul care a proorocit în Babilon a fost .....;
Răspuns corect: Daniel
c) Profetul care a dovedit care este adevăratul Dumnezeu celor care se închinau la Baal se numeşte .....
Răspuns corect: Ilie

Exemplul nr. 3

Clasele: V-VIII
Conţinut: Istoria Bisericii Universale
Obiectiv: Elevul va fi capabil să plaseze în timp şi în spaţiu, evenimentele religioase
Enunţ: Completează spaţiile punctate cu informaţia corectă:
a) Clasa a V-a
Persecuţiile împotriva creştinilor încep sub împăratul Nero în anul .....;
Răspuns corect: 64.
b) Clasa a VI-a
Edictul de toleranţă pentru religia creştină a fost dat de Împăratul Constantin cel Mare la ..... în anul .....;
Răspuns corect: Milan; 313.
c) Clasa a VII-a
Schisma (dezbinarea) dintre Biserica Răsăritului si Biserica Apusului a avut loc în anul .....;
Răspuns corect: 1054.
d) Clasa a VIII-a
Protestul lui Luther în care condamna indulgenţele şi critica papalitatea, alcătuit sub forma a 95 de teze a fost în anul .....
Răspuns corect: 1517.

Exemplul nr. 4

Clasa: a XI-a
Conţinut: Ortodoxia şi cultura naţională
Obiectiv: Elevul va fi capabil să indice anul apariţiei unor tipărituri de referinţă apărute sub grija mitropolitului Antim Ivireanul.
Enunţ: Completează spaţiile punctate cu informaţia corectă:
a) Prima carte tipărită de Antim Ivireanul la Bucureşti „Învăţăturile lui Vasile Macedoneanul către fiul sau Leon" a apărut în anul .....;
Răspuns corect: 1691.

b) Singura carte slavonă tipărită de Antim Ivireanul „Gramatica slavonă" a apărut la Snagov în anul .....;
Răspuns corect: 1697.
c) „Evanghelia" tipărită în limba română la Snagov în anul .....;
Răspuns corect: 1697.
d) Primul Liturghier în limba română apărut în Țara Românească a fost tipărit de episcopul de Râmnic, Antim Ivireanul în anul .....
Răspuns corect: 1706.

b. Întrebări structurate

Întrebările structurate sunt itemi ce conțin mai multe sarcini de lucru, care pun elevul în situația de a construi răspunsurile și de a alege modalitățile de formulare.

Realizează trecerea de la itemii obiectivi și semiobiectivi la itemii liberi.

O întrebare structurată este formată dintr-un număr variabil de secvențe, subîntrebări de forma itemilor obiectivi, semiobiectivi sau eseu scurt, a căror succesiune și coerență, derivă dintr-un element comun (idee, fapt, principiu, lege).

Reguli de proiectare:

- complexitatea întrebărilor trebuie să fie succesivă (mai simple la început și mai dificile spre final);
- fiecare subîntrebare trebuie să solicite un răspuns propriu, care nu depinde de subîntrebarea precedentă;
- subîntrebările trebuie să existe în concordanță cu materialul sau stimulul utilizat, pentru a fi un suport în realizarea sarcinilor;
- fiecare subîntrebare trebuie să testeze unul sau mai multe obiective;
- fiecărei subîntrebări trebuie să-i urmeze un spațiu suficient pentru consemnarea răspunsului.

Exemplul nr. 1

Clasa: a V-a
Capitolul: Noțiuni de morală creștină
Obiectiv: Elevul să fie capabil:

- să identifice caracterul moral al vameșului și cel al fariseului;
- să argumenteze care rugăciune este primită de Dumnezeu.

Enunț: Citiți cu atenție textul de mai jos:

„Doi oameni s-au suit la templu, ca să se roage, unul fariseu și celalalt vameș. Fariseul, stând, așa se ruga în sine: Dumnezeule, Îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepți, adulteri, sau ca și acest vameș. Postesc de două ori pe săptămână dau zeciuiala din toate câte câștig.

Iar vameșul, departe stând, nu voia nici ochii să-și ridice către cer, ci-și bătea pieptul zicând: Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului.

Zic vouă „că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela.

Fiindcă oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța." (Luca, 18, 10-14)

Pornind de la acest text răspundeţi la următoarele cerinţe:

1. Definiţi noţiunea de „parabolă" sau „pildă"

.....

.....

2. Explicaţi termenii „vameş" şi „fariseu"

.....

.....

3. Menţionaţi trăsăturile de caracter ale vameşului şi ale fariseului din această pildă

.....

.....

Construiţi un argument în favoarea afirmaţiei: „Oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa."

Răspuns corect:

1. Pilda este o comparaţie sau un exemplu din viaţa cotidiană prin care Mântuitorul Iisus Hristos, în propovăduirea învăţăturilor Sale îi făcea pe oameni să înţeleagă învăţătura despre Împărăţia lui Dumnezeu.

2. Vameş – om pus de stăpânirea romană să strângă birurile şi impozitele pe care trebuiau să le plătească evreii; funcţia de vameş era îndeplinită de oamenii de jos, păgânii; evreii ce primeau această funcţie erau scoşi din rândurile credincioşilor; erau desconsideraţi şi urâţi de evrei;

Farisei – semnificaţia numelui este de: „cei separaţi", „cei aleşi": fariseii erau o grupare religioasă a Noului Testament preocupată de a cerceta, a învăţa şi interpreta Legea.

3. Vameşul era smerit şi îşi făcea rugăciunea cu umilinţă. Fariseul era mândru, îşi făcea rugăciunea cu trufie, şi critica pe ceilalţi oameni, chiar şi pe vameşul de acolo.

Înaintea lui Dumnezeu, oamenii cei mai smeriţi şi umiliţi, chiar dacă sunt păcătoşi, găsesc mai multă ascultare decât cei ce se pretind drepţi şi buni, dar care sunt stăpâniţi de mândrie şi dispreţ faţă de semenii lor. Cea mai vie pildă de smerenie a fost Mântuitorul Însuşi care a primit să pătimească şi să fie răstignit pentru iertarea păcatelor oamenilor.

Exemplul nr. 2

Clasa: a X-a
Capitolul: Dogmatica
Unităţi de conţinut: Crearea omului
Obiectiv: Elevul va fi capabil:

- să precizeze corect sensul unor noţiuni;
- să argumenteze deosebirea dintre chip şi asemănare;
- să argumenteze perfecţiunea chipului în starea primordială;
- să menţioneze texte ale unor Sf. Părinţi care au explicat aceste noţiuni.

Enunț: Citiți cu atenție textul de mai jos:

„Si a zis Dumnezeu: «Să facem om după chipul şi asemănarea Noastră ca să stăpânească peştii mării, păsările cerului, animalele domestice, toate vietățile ce se târăsc pe pământ şi pe tot pământul»" (Facere, 1 ,26)

Pornind de la acest text, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Explicați folosirea la plural a pronumelui posesiv Noastră

.....

.....

2. Precizați care este semnificația noțiunii „chipul"

.....

.....

3. Precizați care este semnificația noțiunii „asemănare"

.....

.....

4. Argumentați deosebirea dintre chipul şi asemănarea lui Dumnezeu în om

.....

.....

5. Argumentați perfecțiunea chipului lui Dumnezeu în dim din starea primordială sau paradisiacă

.....

.....

Răspuns corect:

1. Pluralul pronumelui posesiv Noastră arată participarea Sfintei Treimi la crearea omului.

2. Chipul se referă la natura spirituală, intelectuală şi morală a omului, rațiunea, voința, sentiment, libertate şi înclinația spre Dumnezeu.

3. Asemănarea se referă la scopul către care tinde omul în dezvoltarea şi perfecțiunea lui morală; este starea de sfințenie şi dreptate, câştigată prin practica virtuții şi cu ajutorul haric.

4. Deosebirea dintre chip şi asemănare se bazează pe Sfânta Scriptură: după creație, textul spune: „Şi a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul Lui Dumnezeu l-a făcut" (Facerea 1, 27), fără să adauge şi după asemănare.

5. Rațiunea omului era luminată, sănătoasă, fără rătăcire, în starea primordială, fapt rezultat din încredințarea în stăpânirea lui a întregii naturi. (Facerea 1, 28; 2, 19-20).

Itemi subiectivi (cu răspuns deschis)

Itemii subiectivi (cu răspuns deschis) solicită elevului creativitate, originalitate şi capacitatea de a da o notă personală răspunsului. Structura sarcinii orientează puțin în elaborarea răspunsului solicitat elevului. Deci, elevul decide singur care sunt elementele pe care le va include în răspunsul său şi care nu.

Reguli de proiectare:

➢ întrebarea formulată trebuie să fie adecvată obiectivului de evaluare vizat şi populaţiei căreia i se adresează;

➢ este preferată utilizarea itemilor care oferă o orientare răspunsului, în termeni aşteptaţi

Din categoria itemilor subiectivi (cu răspuns deschis) fac parte:

a. Rezolvarea de probleme

b. Itemi de tip eseu

a. Rezolvarea de probleme

Rezolvarea de probleme sau situaţii, individuală sau în grup, reprezintă un tip de sarcină în cadrul căreia elevul se confruntă cu o situaţie nouă, neobişnuită şi o modalitate prin care profesorul poate crea situaţii de învăţare ce dezvoltă creativitatea, gândirea, imaginaţia, capacitatea de transfer, de sinteză şi de concretizare a informaţiilor.

Reguli de proiectare:

➢ problema sau situaţia problemă trebuie să fie adecvată vârstei şi pregătirii elevilor;

➢ demersul didactic să coreleze conţinutul problemei şi modurile de rezolvare cu organizarea activităţii – în grup sau individuală;

➢ activitatea să fie în concordanţă cu obiectivele şi conţinuturile învăţării;

➢ activitatea să conţină ca suport resurse materiale, bibliografie care să sprijine soluţionarea situaţiei problemă;

➢ evaluarea activităţii să fie relevantă pentru elevi şi să producă informaţii utile pentru evaluator;

➢ utilizarea unor metode alternative de rezolvare;

➢ prezentarea în final a demersului didactic abordat pentru rezolvarea problemei.

Exemplul nr. 1

Clasa: a XII-a

Conţinut: Noul Testament

Obiectivul: Elevul să fie capabil:

➢ să interpreteze date factuale din perspectiva cunoştinţelor teoretice dobândite.

➢ să coreleze cunoştinţele însuşite anterior în vederea constituirii unui răspuns la o situaţie problemă.

Enunţ: În săptămâna Patimilor, după cuvântarea ţinută în templu de Domnul Iisus, fariseii l-au întrebat: <<Cu ce putere faci acestea?; Şi cine ti-a dat puterea aceasta?>>. Domnul le răspunde printr-o întrebare: „Botezul lui Ioan de unde a fost? Din cer sau de la oameni." (Matei 21, 25)

Cerințe:

1. Precizați motivul întrebării fariseilor.
2. Precizați motivul răspunsului dat de Iisus.
3. Motivați răspunsul la întrebarea Domnului Iisus.
4. Motivați atitudinea Domnului Iisus Hristos față de răspunsul fariseilor.

Schema de evaluare va urmări următoarele răspunsuri:

1. Cine predica în templu avea nevoie de aprobarea Sinedriului, iar fariseii vroiau sa-L prindă pe Iisus împotriva legii.

2. Ca Fiu al lui Dumnezeu nu avea nevoie de aprobarea Sinedriului pentru a predica în templu; voia sa-i audă pe farisei mărturisind că este Fiul lui Dumnezeu.

3. Fariseii răspund „nu știm", pentru că dacă ar fi răspuns „din cer" ei ar fi recunoscut pe Iisus ca fiind Mesia cel mărturisit de Ioan Botezătorul ca prooroc, așa cum era considerat de popor.

4. Domnul Iisus Hristos nu răspunde, considerând că nu trebuie să răspundă celor care lucrează cu vicleșug; deși avea răspuns, preferă să nu-l dea, deoarece a se lauda pe sine nu este după Hristos.

b. Itemi de tip eseu

Este un tip de item în care elevul este solicitat să construiască un răspuns liber, conform criteriilor sau cerințelor formulate.

Obiective de evaluare:

- abilitatea de a actualiza, organiza si structura ideile;
- abilitatea de a se exprima (limbaj, stil personal) în scris;
- abilitatea de a interpreta informațiile și de a aplica datele.

Tipuri de eseuri:

- După dimensiunile răspunsului:

1. Eseul cu răspuns restrâns (minieseul) în care se precizează dimensiunile răspunsului așteptat: cuvinte, paragrafe, rânduri.

2. Eseul cu răspuns extins în care nu se precizează dimensiunea răspunsului așteptat, ci și timpul de lucru.

- După tipul răspunsului așteptat:

1. Eseul structurat sau semistructurat în care, prin sugestii, indicii formulate, răspunsul elevului este organizat, structurat, orientat.

2. Eseul liber în care nu sunt creionate așteptările ci se mizează pe originalitate, creativitate, imaginație.

Eseu cu răspuns restrâns

Exemplul 1

Clasa: a VII-a

Capitolul: Istoria Bisericii Ortodoxe Române

Obiectiv: Elevul va fi capabil:

- să evidenţieze înalta personalitate a mitropolitului Antim Ivireanul

Enunţ: Argumentaţi în maxim 25 de rânduri înalta personalitate a mitropolitului Antim Ivireanul.

Schema de notare va urmări:

- evidenţierea activităţii eclesiastice a mitropolitului;
- enumerarea câtorva tipărituri mai importante apărute sub îndrumarea lui Antim Ivireanul;
- sublinierea rolului sau de predicator, prin predicile (Didahiile) sale;
- respectarea limitei de spaţiu.

Exemplul 2

Clasa: a VIII-a

Capitolul: Istoria Bisericii Ortodoxe Române

Obiectiv: Elevul va fi capabil:

- să argumenteze realităţile istorice

Enunţ: În timpul regimului comunist Biserica Ortodoxă Română a devenit o instituţie marginalizată. Caracterizaţi într-o pagină situaţia Bisericii Ortodoxe Române în perioada regimului comunist.

Schema de notare va urmări:

- precizarea unor aspecte ale prigoanei antireligioase;
- evidenţierea rolului patriarhilor Iustinian Marina şi Iustinian Moisescu;
- utilizarea corectă a limbajului;
- respectarea limitei de spaţiu.

Eseu structurat

Exemplul 1

Clasa: a X-a

Capitolul: Morala

Obiectiv: Elevul va fi capabil:

- să construiască propriul discurs pe o temă dată.

Enunţ: Pornind de la Predica de pe munte (Matei cap: 5, 6, 7) realizaţi un eseu care să evidenţieze desăvârşirea Legii Noi faţă de Legea Veche.

În alcătuirea eseului veți urmări:

- prezentarea contextului general al predicii;
- poziția Mântuitorului față de Legea Veche;
- explicarea Fericirilor;
- prezentarea scopului și a modului de a săvârși milostenia, rugăciunea și postul;
- descrierea drumului spre mântuire.

Schema de notare va urmări obiectivele de evaluare și indicațiile din planul dat.

Exemplul 2

Clasa: a XI-a
Capitolul: Ortodoxia și cultura națională
Obiectiv: Elevul va fi capabil:

- să evidențieze rolul mitropolitului Antim Ivireanul în dezvoltarea limbii romane literare.

Enunț: Realizați un eseu despre contribuția mitropolitului Antim Ivireanul la dezvoltarea limbii romane literare.

În alcătuirea eseului veți urmări:

- enumerarea și prezentarea pe scurt a celor mai importante tipărituri în limba română, apărute sub îndrumarea lui Antim Ivireanul;
- sublinierea rolului sau de predicator;
- prezentarea Didahiilor ca pe un monument de limba românească;
- argumentarea cu texte din Didahii.

Schema de notare va urmări obiectivele de evaluare și indicațiile din planul dat.

Exemplul 3

Clasa: a XII-a
Capitolul: Dogmatica
Obiectiv: Elevul va fi capabil:

- să definească noțiuni teologice;
- să argumenteze cu texte biblice afirmațiile;
- să stabilească o relație între două noțiuni;
- să utilizeze un limbaj teologic.

Enunț: Realizați un eseu despre mântuirea subiectivă, stabilind și titlul potrivit.

În alcătuirea eseului veți urmări:

- explicarea noțiunilor de mântuire, mântuire subiectivă și mântuire obiectivă;
- descrierea condițiilor mântuirii subiective: har, credință și fapte bune;
- prezentarea cu texte biblice;
- prezentarea raportului dintre mântuirea subiectivă și mântuirea obiectivă.

Schema de notare va urmări obiectivele de evaluare și indicațiile din planul dat.

Eseu liber/nestructurat

Exemplul 1

Clasa: a XII-a
Obiectiv: Elevul va fi capabil:

- să descrie rolul omenirii în ocrotirea plantelor, animalelor, apelor, a întregii naturi;
- să evalueze consecinţele unui dezechilibru ecologic;
- să formuleze un punct de vedere personal în legătură cu această problemă;
- să susţină punctul de vedere cu exemple din viaţa cotidiană;
- să valorifice în termeni personali cunoştinţele;
- să construiască un discurs coerent, convingător.

Enunţ: Elaboraţi un eseu liber în care să prezentaţi rolul creştinului în ocrotirea lumii create de Dumnezeu, stabilind şi un titlu reprezentativ.
Schema de notare va urmări obiectivele de evaluare.

Exemplul 2

Clasa: a XI-a
Obiectiv: Elevul va fi capabil:

- să evidenţieze înalta personalitate a mitropolitului Antim Ivireanul;
- să sublinieze rolul Didahiilor în semnarea actului de naştere al discursului românesc;
- să stabilească compoziţia operelor mitropolitului;
- să descopere elementele de stil din predicile lui Antim Ivireanul;
- să argumenteze cu texte selecţionate din predicile mitropolitului;
- să valorifice în termeni personali cunoştinţele.

Enunţ: Elaboraţi un eseu liber în care evidenţiaţi contribuţia mitropolitului Antim Ivireanul în dezvoltarea limbii române literare.
Schema de notare va urmări obiectivele de evaluare propuse.

Proiect didactic

Data:
Clasa: a VII-a
Unitatea de învăţământ:
Aria curriculară: Om şi societate
Disciplina: Religie
Profesor: .....
Unitatea de învăţare: Noţiuni de Morală creştină
Tema: *„Pescuirea minunată – răsplata credinţei"*
Tipul lecţiei: fixare şi consolidare de cunoştinţe
Locul de desfăşurare: sala de clasă

Obiectiv cadru: Cunoaşterea învăţăturilor Sfintei Scripturi, tradiţiilor religioase şi a istoriei Bisericii

Obiectiv de referinţă:

- să analizeze mesajul moral-religios din Pildele şi Minunile Mântuitorului.

Obiective operaţionale:

Obiective cognitiv-formative:

- să dovedească trăinicia noţiunilor de dobândite la disciplina religie, în lecţia „Pescuirea minunată – răsplata credinţei";
- să aleagă corect opţiunile din gama oferită;
- să argumenteze (unde este cazul) opţiunea pentru răspuns.
- să aleagă varianta corectă de răspuns pentru itemii cuprinşi în testul docimologic;
- să completeze corect spaţiile libere pentru itemii din test;
- să argumenteze răspunsul (unde este cazul) şi să răspundă corect la întrebări.

Obiectiv afectiv-atitudinal:

- să manifeste interes faţă de învăţăturile Sfintei Scripturi.

Obiective psiho-motorii:

- să păstreze poziţia corectă în timpul rugăciunii;
- să execute corect semnul Sfintei Cruci.

Nivelul iniţial al clasei:

Elevii aparţin în totalitate cultului ortodox. Colectivul clasei este omogen şi are un nivel bun de pregătire religioasă, manifestând interes pentru religie şi fiind deosebit de activi la lecţie.

Nivelul actual:

Elevii posedă un bogat limbaj religios, stăpânind bine cunoştinţele despre minunile Mântuitorului.

Nivel de atins:

Elevii trebuie să-şi însuşească noţiunile teoretice predate şi să le aplice în viaţa creştină. Este necesar ca elevii să conştientizeze importanţa noţiunilor de morală creştină în formarea caracterelor moral-religioase.

Strategii didactice:

Principii didactice:

- principiul învăţării sistematice;
- principiul asigurării progresului gradat al performanţei şi înlăturarea treptată a punctelor de sprijin;
- principiul hristocentric.

Resurse procedurale:

- metode de comunicare scrisă;
- conversaţia;
- explicaţia;
- problematizarea.

Resurse materiale:
- test docimologic;
- fişe de evaluare.

Forme de organizare a activităţii instructive: individuală
Evaluare: sumativă, scrisă (test de evaluare)
Tipuri de itemi:
- itemi semiobiectivi cu întrebări structurate
- itemi obiectivi cu alegere dualã;
- itemi subiectivi: rezolvare de probleme.

Durata: 50 minute
Bibliografie:

Muha, Camelia; Păunescu, Anghel Nicolae, *Religia creştin-ortodoxă*, clasa a IV-a, Editura Sfântul Mina, Iaşi, 2001.
Cucoş, Constantin, *Educaţia religioasă. Conţinut şi forme de realizare*, Editura Didactică şi Pedagogică, R.A., Bucureşti, 1996.

Desfăşurarea activităţii:

Nr. crt.	Etapele lecţiei	Activitatea profesorului	Activitatea elevilor
1.	*Momentul organizatoric*	- salutul - rugăciunea - verificarea frecvenţei elevilor - pregătirea pentru începerea orei	- salută - se roagă
2.	*Captarea atenţiei şi precizarea conţinutului de evaluat*	Prezentarea conţinutului de evaluat cu precizări asupra modului de lucru şi repartizarea fişelor de evaluare.	Elevii sunt atenţi la explicaţii şi primind testul încep să îl rezolve
3.	*Aprecierea activităţii elevilor*	Se corectează testele şi se fac aprecieri asupra rezultatelor argumentându-se punctajul acordat fiecărei lucrări.	Elevii sunt atenţi la rezultate şi le aprobă.
4.	*Asigurarea transferului*	Solicită rostirea rugăciunii. Salutul	Elevii rostesc rugăciunea împreună cu profesorul. Elevii salută.

Test docimologic

Şcoala: .....
Timp de lucru: 15 minute
Nume şi prenume: .....
Data: .....
Clasa: a VII-a

1. Argumentează de ce această pescuire este o minune ajutându-te şi de următoarele cuvinte: *o mare cantitate de peşte, după o noapte de muncă fără succes, într-un timp nepotrivit, doar ascultarea de cuvintele lui Iisus.*

Doar ascultarea de cuvintele lui Iisus, a făcut ca într-un timp nepotrivit pescarii să prindă o mare cantitate de peşte, după o noapte de muncă fără succes.

2. Mulţi oameni se încred în forţele proprii şi nu reuşesc în viaţă. La început şi Simon Petru s-a bazat pe experienţă şi totuşi nu a reuşit. Dintre cuvintele scrise, notează-le pe acelea care conturează comportamentul unui adevărat creştin, ajutându-ne să reuşim în cele ce ne propunem.

- *credinţa puternică*
- mândria
- *mărturisirea sinceră a stării de păcătoşenie*
- deznădejde
- neascultare
- *ascultarea de cuvântul lui Dumnezeu*

3. Înlocuiţi cifrele cu literele corespunzătoare pentru a afla un citat din Sfânta Scriptură.

1 = c; 2 = e; 3 = r; 4 = ţ; 5 = i; 6 = ş; 7 = v; 8 = s; 9 = a; 10 = d; 11 = b; 12 = t; 13 = h;

„1 2 3 2 4 5 6 5 7 5 8 2 7 9 10 9, 11 9 12 2 4 5 6 5 7 5 8 2 7 9 10 2 8 1 13 5 10 2."

„Cereţi şi vi se va da, bateţi şi vi se va deschide"

4. Notaţi în dreptul enunţurilor care urmează DA sau NU.

a. Când Iisus a ajuns lângă lacul Ghenizaret pescarii descărcau peştele prins pe timp de noapte. NU

b. Simon-Petru din experienţă ştia că sunt şanse mai puţine să prindă peşte în timpul zilei, dar a aruncat merele în apă, făcând după cum i-a spus Iisus. DA

c. Pescuirea minunată nu ar fi fost cu putinţă fără credinţa lui Simon-Petru. DA

5. Alege răspunsul corect.

În ce a constat minunea?

a. Pescarii au prins peşte pentru că era lumină şi peştele se prinde mai uşor în timpul zilei.

b. *Pescarii au prins peşte datorită credinţei lui Simon-Petru, care a făcut ascultat de Iisus şi a făcut ceea i s-a cerut.*

c. Pescarii au prins peşte pentru că mrejele au fost aruncate spre suprafaţa apei.

Subiect	Răspuns corect	Punctaj
1.	Doar ascultarea de cuvintele lui Iisus, a făcut ca într-un timp nepotrivit pescarii să prindă o mare cantitate de peşte, după o noapte de muncă fără succes.	15 p.
2.	- credinţa puternică - mărturisirea sinceră a stării de păcătoşenie - ascultarea de cuvântul lui Dumnezeu	10 p. 10 p. 10 p.
3	„Cereţi şi vi se va da, bateţi şi vi se va deschide"	40 p.
4.	a. NU b. DA c. DA	10 p. 10 p. 10 p.
5.	b.	10 p.

Notă: Se acordă 30 puncte din oficiu.

Nota	5	6	7	8	9	10
Număr puncte	60 p.	80 p.	100 p.	120 p.	160 p.	200 p.

Capitolul 8

COMPETENȚE DE COMUNICARE ÎN SCRIS

Exprimarea grafică, textuală, este un fenomen complex, destul de puțin abordat. Ca proces de emitere și receptare, comunicarea textuală se supune aceleiași succesiuni de tehnici de preparare, elaborare, adaptare – și apoi interpretare – a „materialelor" ce formează corpul mesajului. Însă fiecare tehnică în parte diferă mai mult sau mai puțin, în măsura în care diferă aspectul grafic (respectiv vizual) al mesajului de fenomenele orale (respectiv acustice) ale comunicării aceluiași mesaj.

În sprijinul ideii că procesul emiterii este mult mai complex decât o simplă articulare, iar receptarea depășește simpla percepere a unor stimuli oarecare, cercetătorii în domeniul psiholingvisticii subliniază că mesajul este astfel construit materialmente, încât el poartă cu sine și semnificația, deci receptorul primește și germenii productivi ai sensului. Exprimarea presupune inițial, în faza prelocutorie, a organizării sale, analizarea unui ansamblu – conținutul psihic – căruia i se va găsi o formă de expresie adecvată. Acest dat global, sincretic, va trebui descompus, analizat, și apoi organizat, ordonat în expresia sa secvențială, prin apelarea la uneltele limbii (care ajută să se opereze decupări oarecum uniformizate, socialmente inteligibile). După aceea trebuie să se realizeze sinteza prin alegerea componentelor necesare și gruparea lor organizată într-un întreg care va forma mesajul. Expresia, enunțarea exterioară, secvențială, impune alegerea materialului de semne, cel mai propriu pentru a traduce integral și în formă inteligibilă conținutul de transmis.

Comunicarea vizuală poate îmbina stimulii verbali cu modalități de expresie nonverbală – semne iconice sau mijloace indiciale de reprezentare – iar la acest nivel de analiză intervin problemele legate de decodarea adecvată a conținutului comunicat, mai ales atunci când gradul de iconicitate, cantitatea de „realism" a reprezentării, scade. De aceea, receptarea se constituie într-o încercare de a recrea semnificația

intenționată de emițător, proces care, în activitatea didactică de transmitere-însușire de cunoștințe, trebuie să fie prevăzut și atent condus de către autorii de cursuri și manuale.

Cerințele unei comunicări eficiente, care să permită înțelegerea fără dificultăți a unui conținut scris, reliefează următoarele condiții ce vor fi avute în vedere în dobândirea și/sau folosirea competenței comunicative textuale (Neacșu, Ioan, *Metode și tehnici de învățare eficientă*, București, Editura Militară, 1990, pp. 276-277):

- perceperea diferitelor niveluri de abstractizare ale variatelor tipuri de limbaj;
- înțelegerea raporturilor între valorile lexicale și cele sintagmatice;
- cunoașterea și aprecierea valorii semnelor de punctuație și a celorlalte mijloace grafice;
- surprinderea și aprecierea corectă a valorilor contextuale;
- distingerea între esențial și accesoriu într-un text scris;
- însușirea tehnicilor de lucru bazate pe informații scrise – dicționare, cărți, grafice, fișe etc.;
- stăpânirea tehnicilor de formulare a întrebărilor, pornind de la o informație;
- abilitatea de a rezuma și formula o concluzie;
- integrarea în experiența proprie a cunoștințelor dobândite prin informație scrisă etc.

Munca cu manualul și alte cărți

Reprezintă un ansamblu de acțiuni prin care se urmărește formarea priceperilor și deprinderilor necesare în vederea utilizării corecte și eficiente a manualelor și a altor cărți ca surse de formare și informare.

Rolul acestei metode constă în a-i introduce pe elevi în tehnica folosirii textului scris prin înarmarea lor cu priceperi și deprinderi necesare în acest sens, punându-se bazele autoinstruirii și educației permanente.

Rezumatul

Rezumatul e o scurtă prezentare a ideilor principale dintr-un text sau a temei unui text folosind cuvintele cititorului.

Un rezumat:

- ajută cititorul să își amintească cele mai importante elemente ale unui text sau ale unui fragment de lectură;
- creează o versiune condensată a ideilor și informațiilor dintr-un text;
- poate fi un mijloc de a integra ideile autorului în alte lucrări ale cititorului.

*Un rezumat **nu** presupune:*

- evaluarea meritelor lucrării rezumate;
- prezentarea de către cititor a unei critici a lucrării.

Forma unui rezumat:

- prezintă numele autorului şi al lucrării rezumate;
- prezintă tema şi/ sau teza principală a autorului;
- prezintă principalele idei în ordinea în care apar ele în text;
- realizează conexiuni logice între idei;
- explică scopul şi strategia folosită de autor în lucrare.

Paşi în elaborarea unui rezumat:

- *Citirea si luarea notiţelor*

Elevul:

- Parcurge cu privirea întregul text şi anticipă punctele importante.
- Citeşte articolul foarte atent.
- Notează nu mai mult de cinci cuvinte pentru fiecare paragraf.
- Identifică ideea principală a fiecărui paragraf.
- Verifică dacă a identificat toate ideile principale ale lucrării.
- Identifică ideea de bază/ teza autorului. O reformulează într-un mod foarte concis folosind numai cuvintele sale. Aceasta va reprezenta fraza cea mai importantă a rezumatului.
- Arată în ce fel ideile principale ale fiecărui paragraf susţin teza articolului. Încearcă să folosească numai cuvintele sale. Dacă trebuie să folosească şi cuvintele autorului, va folosi citatul. Este bine să identifice formulările-cheie, sintagmele importante din text care exprimă bine ideile principale. Dacă le va cita în rezumat, notează numărul paginii. Trebuie evitate citatele mai mari de o propoziţie.
- Dă informaţiile suport pe care le oferă autorul pentru a susţine/explica ideea principală.

- *Redactarea*

- Primul paragraf al rezumatului va include numele autorului şi al lucrării rezumate. El va prezenta foarte scurt tema şi/sau teza principală a autorului. Dacă e necesar pentru credibilitatea rezumatului, include şi numele sursei (subliniat) precum şi câteva informaţii despre autor.
- Se prezintă principalele idei în ordinea în care apar ele în text. Nu omite idei importante. Trebuie realizate conexiuni logice între idei. Explică scopul şi strategia folosită de autor în lucrare. Un posibil sfat pentru evitarea plagiarismului e a pune de o parte textul original atunci când se redactează rezumatul. Se vor folosi numai notiţele. Dacă există cuvinte de specialitate fără de care e imposibilă înţelegerea textului, oferă scurte explicaţii, chiar dacă aceste explicaţii nu fac parte din text.
- Unii profesori consideră că e necesar pentru un rezumat să includă şi un paragraf de evaluare a textului original de către student. Dacă se optează pentru introducerea unui

astfel de fragment, el va trebui să răspundă la următoarele întrebări: Te-a convins autorul de validitatea tezei/ideii sale? Textul ţi s-a părut a fi scris eficient? Pentru fiecare dintre întrebări, oferă justificări ale răspunsului dat.

➢ *Verificarea*

- Reciteşte textul şi rezumatul pentru a verifica dacă ai surprins bine ideile importante şi dacă ai citat corect.
- A nu se confunda rezumatul unui text cu analiza acestuia. În cazul cursurilor de literatură, e puţin probabil ca profesorul să dorească o simplă rezumare a unui text. În aceste situaţii va trebui inclus un foarte scurt rezumat al textului, dar numai atât cât e necesar pentru a face clară interpretarea proprie a textului.

Calităţile unui rezumat bun:

Calităţile unui rezumat sunt claritatea, concizia, coerenţa si independenţa.

➢ *Un rezumat trebuie să fie clar, inteligibil.* Trebuie izolate toate punctele importante ale textului original şi notate pe o listă. Revizuieşte toate aceste idei şi include-le în rezumat pe acelea care sunt indispensabile dezvoltării tezei autorului.

➢ *Un rezumat trebuie să fie concis.* Studenţii tind ori să nu extragă nici o idee importantă dintr-un text ori, dimpotrivă, să evidenţieze ca foarte important 90% din text. Elimină repetiţiile şi detaliile, chiar dacă autorul revine asupra unor idei. Ca mărime, un rezumat trebuie să aibă între 1/3 şi 1/4 din textul original.

➢ *Rezumatul trebuie să aibă coerenţa unei demonstraţii.* El trebuie să aibă sens ca o lucrare de sine stătătoare. Scrie o introducere şi o concluzie.

➢ *Rezumatul trebuie să fie independent* în sensul că autorul acestuia nu trebuie să îl imite pe autorul textului original. Dimpotrivă, pe parcursul întregului rezumat, trebuie sa se „audă" vocea persoanei care îl redactează. Atenţie, totuşi, pentru a se evita distorsiunile, confuziile între cele două voci prin introducerea unor comentarii de către autorul rezumatului.

Afişele (afişe purtătoare de mesaj, panouri etc.)

Etimologic, termenul „AFIŞ" presupune existenţa unei înştiinţări, de obicei imprimată, expusă public, prin care se anunţă ceva, prin care se dau informaţii în legătură cu viaţa politică şi culturală. Afişul poate fi considerat şi un gen de artă grafică cu funcţie mobilizatoare, de informare, de reclamă, de instructaj etc.

Pentru ca un afiş să aibă succes trebuie să fie conceput ţinându-se cont de gustul, preferinţele clasei căreia se adresează în funcţie de vârstă, sex. Astfel, afişul purtător al unui mesaj nu trebuie să fie ceva comun, să iasă din tiparele unui afiş obişnuit (care doar informează despre un anume eveniment), trebuie ca prin mesajul pe care îl transmite să convingă, practic, să influenţeze opinia elevului.

Este bine cunoscut faptul că amplasarea afişelor nu trebuie să fie aleatoare, un rol deosebit îl reprezintă unghiul de privire, practic poziţia unui afiş, în funcţie de cea a subiecţilor, pentru că ele trebuie descoperite cu uşurinţă în câmpul vizual.

Un factor important în perceperea şi fixarea afişului este contrastul formal – formele spaţiale care prezintă în structura lor obiectivă contraste evidente stimulează puternic atenţia şi pot pune în mişcare procesul perceptiv. Contrastele formale pot fi: simultane şi succesive de lumină şi culoare. Cel simultan se poate realiza fie între reclamă şi fondul spaţial general pe care se găseşte, fie între forma şi fondul propriu structurii reclamei. Un contrast simultan semnificativ pentru eficacitatea reclamei apare în legătură cu mişcarea privirii.

În mod normal citirea unui text se efectuează mişcând privirea de la stânga spre dreapta.

Contrastul intern al mesajului (dintre fond şi formă) se realizează mai ales cu ajutorul culorilor. Contrastele de culoare evidente şi cu o pronunţată valoare atenţională sunt:

FORMA	PE	FOND
Roşu		Albastru închis
Albastru		Galben
Galben		Purpur
Portocaliu		Albastru ceresc
Verde		Roşu

O importanţă deosebită pentru mesajul vizual – afiş – o are acţiunea de la distanţă a culorilor contrastante, astfel combinaţiile în ordine descrescătoare sunt – de la cea mai bună până la cea mai slabă.

Scris negru	HÂRTIE	Galbenă
Scris verde		Albă
Scris roşu		Albă
Scris albastru		Albă
Scris alb		Albastră
Scris negru		Albă
Scris galben		Neagră
Scris alb		Roşie
Scris alb	PE	Verde
Scris alb		Neagră
Scris roşu		Neagră
Scris verde		Roşie
Scris roşu		Verde

În general, scrisul de culoare întunecată ce apare pe fondul deschis (sau alb) crecază o posibilitate de percepere mult mai mare decât gruparea lor inversă.

Hollingworth, ţinând seama de direcţia obişnuită a cititului, e de părere că latura stângă a unei suprafeţe plane este cea mai potrivită pentru afişe/panouri, în

vreme ce în ziare locul cel mai bun îl formează spațiile laterale – partea stângă la paginile din stânga și latura dreaptă la paginile din dreapta.

În categoria procedeelor intrinsece, pe care le poate utiliza creatorul de afișe, cu scopul de a menține interesul, menționăm:

➢ *Aspectul cromatic* – orice culoare are o anumită tonalitate afectivă datorită: factorilor fiziologici senzoriali, asociațiilor pe care le realizează.

Roșul și portocaliul sunt considerate culori activante și adeseori iritante. Verdele și albastru sunt culorile liniștii, pasivității, calmului. Roșul excită, albastrul inhibă. Care sunt culorile care atrag atenția?

Experiment: preferința pentru culori

Allen (la primitivi)	Baldwin (la copii)	Winch (copii Londra)	Hollingworth (studenți)
Roșu	Roșu	Albastru	Albastru
Galben	Albastru	Roșu	Roșu
Portocaliu	Alb	Galben	Verde
Albastru	Verde	Verde	Galben
Verde	Brun	Alb, Negru	Portocaliu

Wissler a studiat preferința pentru culori la ambele sexe:

Culoarea	% M. cărora le place	% M. cărora le displace	% F. cărora le place	% F. cărora le displace
Roșu	22	7	42	8
Portocaliu	5	25	8	31
Galben	2	32	5	8
Verde	7	15	9	21
Albastru	42	12	9	23
Violet	19	8	18	9
Alb	3	1	8	0

➢ *Gravura și ilustrația* – Gale ajunge la concluzia că mărimea și intensitatea atenției îndreptată spre reclame a fost întâi în legătură cu cuvintele directe (ce descriu obiectul reclamei), apoi cu imaginile directe și indirecte și, în al treilea rând cu cuvintele indirecte (care nu erau în conexiune cu obiectul reclamei).

Repetând acest experiment observă că:

- valoarea cuvintelor directe crește;
- valoarea tuturor imaginilor descrește;
- valoarea cuvintelor indirecte rămâne staționară.

Constată că femeile au fost atrase mai mult decât bărbații de gravuri și de caracterul indirect al cuvintelor și imaginilor.

Dacă încercăm o comparație între eficacitatea practică a factorilor capabili să stimuleze voluntar și involuntar atenția, constatăm că cei dintâi au o prioritate față de cei din urmă. Strong, în urma a două experimente constată că valoarea atențională a factorilor care stimulează voluntar atenția este mult mai mare decât a celorlalți involuntari. Konig consideră că afișele cu o capacitate excitativă medie, sau chiar redusă au un impact mai mare uneori datorită factorilor intrinseci, care ajută la rapida lor întipărire.

Afișele pot fi structurate în diverse mărimi, legătura configurațională a datelor ei interne poate fi „tare" sau „slabă", poate avea la bază unul sau altul dintre stimuli, însă determinantele caracteristice ale configurației trebuie să fie prezente pentru ca să existe posibilitatea unei bune engramări. Rolul deosebit al dispoziției personale în percepercea mesajelor îl relevă K. Marbe – dacă procesul perceptiv se desfășoară în condiții optime, acesta are șansa să provoace, prin mecanisme centrale, reacția de aderare la mesajul promovat.

Configurația obiectivă a afișului/panoului, organizat în funcție de aceste principii generale, se realizează prin unificarea elementelor formei și a conținutului interior. Unitatea astfel alcătuită are o valoare nu numai perceptivă ci și afectivă și reprezentativă. Unitatea în forma afișului/panoului se realizează prin armonia, proporția, simetria, calitatea și cantitatea liniilor și prin valorile calitative ale nuanțelor cromatice și acromatice.

Ce simbolizează linia ca element constitutiv al formei?

- Linia dreaptă fină-cenușie exprimă delicatețe, cea fină-neagră precizie, iar cea plină soliditate.
- Linia verticală simbolizează grația, simplitatea și uneori tăria.
- Ușurința, repausul, liniștea se exprimă prin linia orizontală.
- Efortul, activitatea, mișcarea prin linia diagonală-oblică.
- Linia curbă e uneori mai plăcută decât cea dreaptă; ea exprimă ușurința și mângâierea, simbolizând mișcări similare celor executate de membre.
- Liniile închise – triunghiul, patrulaterul – exprimă calități deosebite: triunghiul reprezintă vioiciunea și e recomandabil în reclama luminoasă, a băuturilor alcoolice și a produselor muzicale. Pătratul, îmbinarea între verticală și orizontală, dă impresia atotputerniciei și soliditătii. Dintre patrulatere cel ce reprezintă „linia de aur" – raportul 3:5 a lui Zeising-Fechner – are o valoare deosebită datorită impresiei plăcute pe care o lasă.

Aceste aspecte calitative ale formei – în funcție de linii – se întregesc cu tonalitățile afective ale nuanțelor acromatice și cromatice. Albul exprimă seninătate, puritate, veselie; cenușiul simbolizează sobrul, delicatul, subtilul și liniștea; negrul e „culoarea" melancoliei, depresiei, însă în combinație cu alte culori exprimă concentrare și tărie. Nuanțele cromatice se împart din punct de vedere al tonalității lor afective în: active-iritante (roșul, portocaliul, galbenul și purpuriul) și calmante (verdele, albastrul, indigo-ul și violetul).

Valoarea reprezentativă – reclama – trebuie să se apropie cât mai mult posibil de calitățile și atmosfera generală a obiectului real. Pentru aceasta e nevoie să se țină seama de valoarea perceptivă și afectivă a elementelor sale formale. Cu diagonale și cu roșu sau galben nu se poate reda impresia de repaus și liniște, după cum nu e cu putință ca prin orizontale și albastru să se creeze o atmosferă de efort și activitate.

Se cere ca frazele mesajului să fie scurte și semnificative, iar cuvintele să posede o tonalitate fonică. Când literele cuvintelor sunt bine nuanțate și despărțite ele se citesc cu ușurință.

R. W. Schulte stabilește, pe bază experimentală, o scară a culorilor, împărțită în cinci clase, în care se cuprind o mulțime de nuanțe cromatice după valoarea lor perceptivă și aperceptivă.

Albul	Pe Albastru întunecat
Galbenul lămâie	Purpur
Negrul	Alb
Albastru închis	Portocaliu deschis
Albastru închis	Portocaliu închis
Galbenul lămâie	Albastru închis
Cromgalbenul	Albastru închis
Cromgalbenul	Rosu deschis
Albul gălbui	Roșu obișnuit
Rosul închis	Portocaliu deschis
Negrul	Portocaliu deschis
Negrul	Portocaliu închis
Cromgalbenul	Purpur
Cromgalbenul	Negru
Albul	Roșu închis

Ilustrația și gravura, ce însoțesc textul își ating scopul numai atunci când sunt pozitive și nu activează complexe dezagreabile sau sugestii negative.

În general, în afișul-mesaj trebuie să se realizeze:

➢ Configurarea tuturor elementelor constitutive în jurul unui punct focal. Intensitatea și mărimea caracterelor tipografice ca și saturația culorilor utilizate trebuie să meargă descrescând de la centru spre periferie.

➢ Configurarea tuturor factorilor constitutivi ai fondului și formei în vederea creierii unui efect unic.

Procesul de engramare – eficiența în timp a campaniei prin afiș-mesaj – e în funcție de legile memoriei. Reținerea și reproducerea depind de intensitatea, recența și frecvența cu care a survenit stimulul perceptiv.

➢ Ritmul ușurează cu 40-50 % învățarea unui text.

➢ Întâi un afiș se trece cu vederea, a 2-a oară se remarcă dar nu se citește, a 3-a oară se citește dar nu se gândește asupra lui, a 4-a oară se reflectă puțin asupra faptului, a 5-a oară se vorbește despre el cu prietenii, a 6-a oară apare gândul de a face o încercare, iar a 7-a oară se ia hotărârea: apropiere sau respingere.

➢ Persoanele și fața umană se memorează mai ușor decât obiectele; obiectele mai ușor decât acțiunile; forma se recunoaște cu mai multă ușurință decât culoarea, iar culoarea este evocată mai fidel decât numerele.

➢ Modificările din structura unei afiș trebuie să fie de așa natură încât să nu schimbe cu nimic unitatea teleologică a acesteia.

Exemplu de afiș purtător de mesaj pentru Cabinetul de religie: Regula de aur, care se poate pune deasupra tablei, astfel încât elevii să-l aibă în permanență în față.

Capitolul 9

UTILIZAREA PLATFORMELOR INFORMATICE ŞI A SOFTWARE-URILOR EDUCAȚIONALE LA RELIGIE

9.1. SOFTWARE-URILE EDUCAȚIONALE – COMPLEMENTARE ÎN PREDAREA-ÎNVĂȚAREA RELIGIEI

Extraordinara dezvoltare a tehnologiilor multimedia contribuie şi ea, facilitând apariția unui domeniu nou, *softul educațional*, un foarte interesant hibrid între programare informatică, psihopedagogie şi diverse materii din curricula, care astăzi depăşeşte timpul experimentelor fiind pe cale să devină un domeniu cu drepturi depline şi viitor sigur în oferta educațională a acestui început de mileniu.

Sub denumirea de software didactic/educațional, o gamă largă de materiale electronice (pe suport digital/multimedia) sunt dezvoltate pentru a simplifica procesul de educație: hărți, dicționare, enciclopedii, filme didactice, prezentări în diverse formate, cărți (e-books), teste, tutoriale, simulări, software ce formează abilități, software de exersare, jocuri didactice etc. Computerul şi materialele electronice/multimedia sunt utilizate ca suport în predare, învățare, evaluare sau ca mijloc de comunicare (pentru realizarea unor sarcini individuale etc).

Să dăm câteva exemple:

- *softul interactiv de învățare* are înglobată o strategie care permite feedback-ul şi controlul permanent, determinând o individualizare a parcursului în funcție de nivelul de pregătire al subiectului. Acesta este genul cel mai complex, din punct de vedere pedagogic, pentru că îşi propune printr-o interacțiune adaptativă să asigure atingerea de către utilizator, prin rularea lui integrală, a unor obiective educaționale;
- *soft de simulare* permite reprezentarea controlată a unui fenomen sau sistem real prin intermediul unui model cu comportament analog. Prin lucrul cu modelul se oferă posibilitatea modificării unor parametrii, precum şi a observării

modului cum se schimbă comportamentul sistemului, simularea unui fenomen facilitând înțelegerea;

➢ *soft de investigare* – elevului nu i se prezintă informațiile deja structurate (calea de parcurs) ci este un mediu de unde elevul poate să își extragă singur informațiile (atât cele declarative cât și cele procedurale) necesare rezolvării sarcinii propuse sau pentru alt scop pe baza unui set de reguli. În acest fel calea parcursă depinde într-o mare măsură de cel care învață (atât la nivelul lui de cunoștințe cât și de caracteristicile stilului de învățare);

➢ *soft tematic,* de prezentare, abordează subiecte/teme din diverse domenii arii curriculare din programa școlară, propunându-și oferirea unor oportunități de lărgire a orizontului cunoașterii în diverse domenii sau achiziția independentă a unor competențe profesionale, nu au integrată o strategie didactică, modul de lucru este stabilit de profesor;

➢ *soft de testare/evaluare* este poate gama cea mai largă întrucât specificitatea sa depinde de mulți factori: momentul testării, scopul, tipologia interacțiunii (feedback imediat sau nu);

➢ *softuri utilitare* sunt instrumente pentru un larg evantai de activități, de la cele rutiniere la unele creative (dicționare, tabele, editoare);

➢ *jocuri educative* în care sub forma unui joc se atinge un scop didactic, prin aplicarea inteligentă a unui set de reguli elevul este implicat într-un proces de rezolvare de probleme/situații;

➢ *soft de administrare și management educațional* este un produs de suport al activităților școlare sau de instruire în general.

Dacă în urmă cu câțiva ani se preconizau lecții derulate pe computer fără intervenția profesorului, în prezent se dezvoltă ideea de module de lecții care pot fi concatenate de profesor după propria strategie, lecții flexibile, cu momente care răspund tuturor obiectivelor, urmărind maxima eficiență a actului educațional.

Studiile făcute arată că nu numai viteza de reacție dar și cea de asimilare depind de cunoașterea mediului în care se desfășoară lecția, elevul răspunde optim într-un mediu cunoscut, standardizarea comenzilor, familiarizarea cu modul de lucru contribuind la învățare. *Clasa virtuală* este răspunsul care se dă nevoii de organizare a mediului de învățare pe computer, ea este o platformă (asemănătoare structural unui program de tip Windows) în care elevul primește *secvențe,* care pot fi momente de lecție (softuri educaționale de diverse tipuri), teste, unde el poate accesa informații (biblioteci, Internet), poate primi nota sau poate lua legătura cu alți elevi care lucrează în același mediu.

Profesorul care are la dispoziție o platforma de învățare își alege momente de lecție pe teme din programă, dar poate, la rândul lui, să își creeze fragmente în funcție de feedbackul primit de la un anume grup de elevi sau în funcție de strategia pe care și-o propune. Marele avantaj este posibilitatea de a primi feedback de la toți elevii clasei, care pot lucra independent, pe nivele de pregătire sau pe clase de abilități, actul educațional poate fi modelat direct pe grupul cu care se lucrează, flexibilitatea și

adaptabilitatea conţinuturilor educaţionale fiind condiţii ale îmbunătăţirii rezultatelor învăţării.

Din acest punct de vedere România este chiar în avangarda schimbării, Ministerul Educaţiei şi Învăţământului, prin programul SEI, a implementat începând cu 2002, în toate liceele din România, laboratoare AEL, numite aşa după numele platformei care a fost instalată pe un server legat la 25 de staţii (computere). Laboratoarele sunt destinate tuturor elevilor, ele constituind mediul de lucru pentru materiile din programă.

World Wide Web

Succesul reţelei World Wide Web (pânza de păianjen virtuală) este dat de faptul că se constituie într-o sursă imensă de stocare a informaţiei care poate fi accesată de către *oricine, oricând şi oriunde* în lume şi că orice administrator, cu fonduri limitate, are şansa să devină un furnizor de informaţii. Simplitatea limbajului HTML (Hyper Text Markup Language), utilizat pentru crearea de documente interactive, permite utilizatorilor (chiar şi a celor mai puţin experimentaţi) să contribuie la extinderea bazei de date formată din documentele de pe Web. Un alt avantaj al reţelei este acela că, prin natura sa, aceasta oferă o cale de interconectare a computerelor ce dispun de diferite sisteme de operare şi, de asemenea, poate afişa informaţii create într-o mare varietate de formate media existente.

Accesând Internetul, pătrundem de fapt într-o bază de date gigantică, o reţea care se întinde la nivelul întregii lumi, oferind informaţii şi servicii de toate tipurile tuturor celor care au un calculator conectat.

Internetul creează şanse şi posibilităţi multiple şi nelimitate de informare, documentare, comunicare şi distracţie pentru publicul larg. WWW este reţeaua mondială care democratizează accesul la cultură, la ştiinţă, la educaţie, contribuind la îmbunătăţirea calităţii vieţii.

Oficial, WWW a fost definit drept o „iniţiativă ce permite regăsirea de informaţii hipermedia de pe o suprafaţă imensă, dând astfel oricui acces la o mare cantitate de informaţii". Sistemul WWW sau Web cuprinde o mare reţea de calculatoare conectate prin Internet, care permite utilizatorului să acceseze de la un calculator, informaţiile stocate în alt calculator (calculator de la distanţă). Conectarea la Internet permite accesul la un computer gigant care îşi întinde ramificaţiile pretutindeni, asigurând comunicarea între milioane de calculatoare din lume. Serviciul Web permite navigarea prin informaţia disponibilă pe servere.

Evoluţia învăţământului înregistrează o traiectorie ascendentă de la metodele expozitive la cele dialogate şi interactive, la desfăşurarea activităţilor prin apelul tot mai des la multimedia, către o didactică a învăţământului deschis, la distanţă, către o pedagogie WEB şi un învăţământ structurat, diseminat oriunde şi oricând sunt semnalate cerinţe şi nevoi de pregătire. Educaţia multimedia presupune mai întâi investiţii în infrastructura informatică, apoi alfabetizarea în domeniul informaticii, urmată de utilizarea concretă a calculatorului.

La baza desing-ului instruirii on-line stă constructivismul învăţării, într-o formă moderată, care acceptă de exemplu posibilitatea şi necesitatea sprijinului

instrucțional și a predării sistematice. Învățarea într-un mediu virtual se bazează pe teoriile învățării autodirijate și cooperative.

Incidența noilor tehnologii în învățământ atrage după sine dezvoltarea unui complex de aptitudini de căutare, selectare, organizare, creare a informațiilor, precum și dezvoltarea autonomă a anumitor capacități cognitive (gândirea structurată). Noile medii de învățare electronică convertesc modelul structural al interacțiunii educator-educat într-un ***model triunghiular*** educator computer-educat.

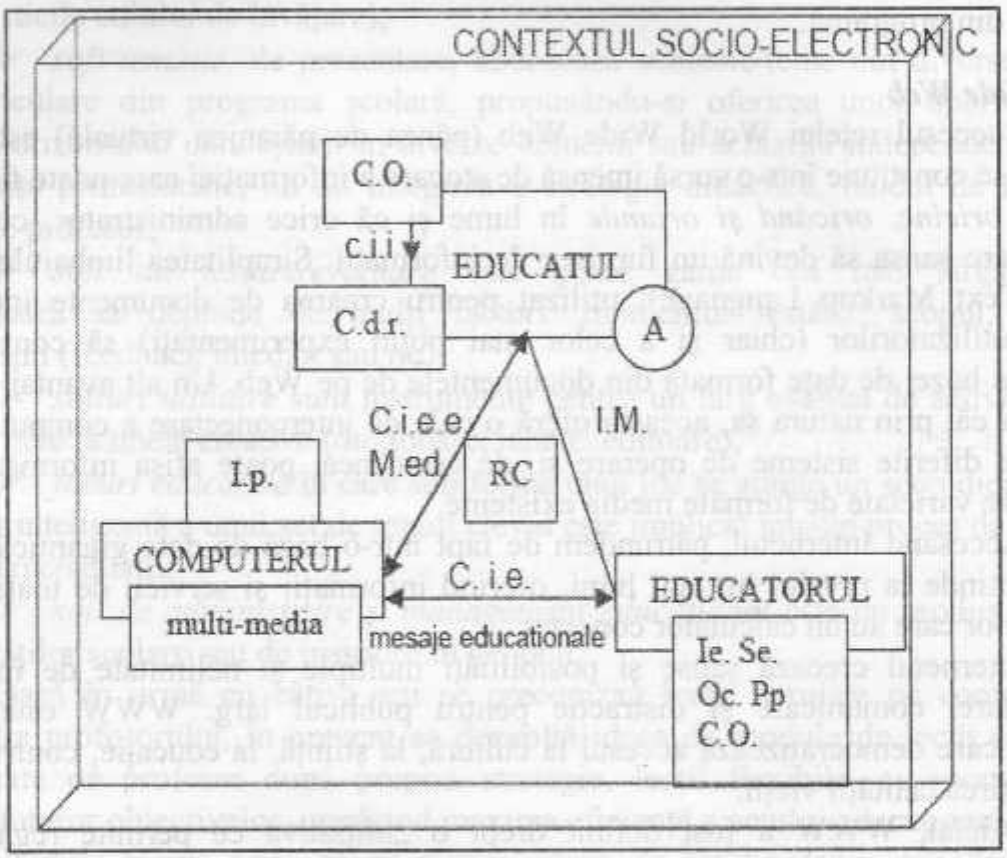

I.p. = interfața prietenoasă
c.i.i. = conexiune inversă internă
C.d.r. = comportament de răspuns
M.ed. = mesaj educațional
C.i.e. = conexiune inversă externă
I.M. = interacțiune mediată
A. = autonomia învățării
I.e. = ideal educațional
S.e. = scopuri educative
O.c. = obiective concrete
P.p. = proiect pedagogic
R.C. = repertoriul comun
C.O. = competențe de operare
C.i.e.e = conexiune inversă externă electronică

Analizând ***modelul triunghiular de interacţiune mediată, educator-computer-educat*** se pot face următoarele observaţii: interacţiunea dintre profesor şi elev se realizează prin intermediul calculatorului. Acest fapt presupune ca fiecare utilizator (atât elevul cât şi profesorul) să deţină anumite competenţe de operare cu calculatorul şi minime cunoştinţe despre felul cum poate fi acesta folosit. În acest sens, se vorbeşte tot mai mult în ultimii ani despre necesitatea alfabetizării tehnologico-informaţionale.

Calculatorul poate, în egală măsură, să instruiască, să ajute în rezolvarea unor sarcini şi să distreze. Ambianţa educaţională specifică situaţiilor de învăţare face-to-face este înlocuită cu mediul virtual de învăţare. Educatul beneficiază de cursurile profesorului în mediul propriu (de acasă), pe care şi-l organizează după bunul plac.

Învăţarea cu ajutorul Internetului se constituie ca o alternativă educaţională atractivă care reduce restricţiile de ordin temporal, social, spaţial sau de altă natură.

9.2. PAGINI WEB DEDICATE RELIGIEI

Link-uri

Biserici Ortodoxe surori

Patriarhia Ecumenică - http://www.patriarchate.org/
Biserica Ortodoxă a Greciei - http://www.ecclesia.gr/English/EnIndex.html
Biserica Ortodoxă Rusă http://www.russian-orthodox-church.org.ru/en.htm
Biserica Ortodoxă Sârbă http://www.spc.org.yu/
Biserica Ortodoxă Bulgară http://www.aster.net:8080/ort.church.bg/
Biserica Ortodoxă Ucraineană http://www.ripnet.org/ukrainian.htm
Biserica Ortodoxă Armeană http://www.armenian-patriarchate.org/
Biserica Ortodoxă a Georgiei http://www.orthodox-patriarchate-of-georgia.org.ge/
Patriarhia de Antiohia http://www.antiochian-orthodox.co.uk/patriarc.htm
Patriarhia de Alexandria http://www.greece.org/gopatalex/
Biserica Ortodoxă din Cipru http://www.church.cy.net/
Biserica Ortodoxă a Finlandei http://www.ort.fi/
Biserica Ortodoxă din America http://goarch.org/

Resurse generale ortodoxe

Facultatea de Teologie Ortodoxă din Atena http://www.uoa.gr/theology
http://www.nicene.com/Myriobiblos (bibliotecă on-line) http://www.myriobiblos.gr/
Orthodox Christian Information Center http://www.orthodoxinfo.com/
Orthodoxnews.com http://www.orthodoxnews.com/
Nicene.com http://www.nicene.com/

Pagini româneşti

Creştinism Ortodox Românesc http://www.crestinism-ortodox.ro/
Mitropolia Moldovei şi Bucovinei http://www.mmb.ro
Episcopia Dunării de Jos http://www.rls.roknet.ro/%7Eedj/

Episcopia Sloboziei şi Călăraşilor http://www.cicnet.ro/educatie/episcopie/
Vicariatul Ortodox Sârb www.banat.ro/banat/rastko/00ah_rom.htm
Arhiepiscopia Ortodoxă Română pentru Europa Occidentală şi Meridională http://archevecheroumain.free.fr/
Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania şi Europa Centrală http://www.mitropolia-ro.de/
Catedrala Ortodoxă din Tg. Mureş http://www.netsoft.ro/catedrala/
Biserica "Sfântul Elefterie" în Bucureşti http://www.sfelefterie.go.ro/
Biserica Stavropoleos în Bucureşti http://stavropoleos.starnets.ro/
Mănăstirea Golia, în Iaşi http://www.golia.ro/
Biserica "Sf. Parascheva" din Boston, SUA http://www.saintparascheva.org/
Biserica (parohia)ortodoxă română din Londra http://www.radur.demon.co.uk/ROC.html
OrthoLogia (revistă teologică) http://www.ortho-logia.com/
Redacţia "Viaţa spirituală" a TVR http://religie.tvr.ro/
Pagină cu învăţături ale Sfintilor Părinti http://www.homepagez.com/ortodox/

Religie şi Internet

(Facultatea de Teologie, Sibiu) (local): teollink.html
Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania şi Europa Centrală: www.mitropolia-ro.de
Comunitatea Ortodoxă Română din Finlanda: www.hut.fi/~ctudose/ortodox.html
Parohia din Strasbourg: www.geocities.com/bor_strasbourg
Parohia din Tubingen, Germania: parohia.tuebingen.free.fr
Episcopia Sloboziei şi Călăraşilor: ibm.cicnet.ro/educatie/episcopie
Resurse ortodoxe româneşti: members.tripod.com/ortodox
Pagini ortodoxe româneşti: members.tripod.com/~PaginiOrtodoxe/index.html
Calendar creştin ortodox: members.tripod.com/~PaginiOrtodoxe/calendar.html
Învăţături şi predici audio: www.homepagez.com/ortodox - Învăţături Avva Dorotei, predici audio ale părintelui Cleopa Revista „Scara": www.scara.ro - „Revista Scara vrea sa fie un martor al vremurilor noastre, al revigorării neamului românesc si, totodată, un calendar al sfârşitului de mileniu."
Pagina lui Iulian Nistea: www15.brinkster.com/inistea - texte ale marilor duhovnici romani, poezii, spiritualitate
Pagina lui Eduard Filip: www.angelfire.com/or/filip
Diverse materiale despre Ortodoxie: www.math.psu.edu/chirica/Overwiew.html-Pateric, Evangheliile, Acatiste, Parintele Cleopa etc.:Manastirea Caraiman - Busteni - Hramul Înălţarea Sfintei Cruci http://www.geocities.com/inaltareasfinteicruci/
Cercetati Scripturile - Resurse biblice: articole, meditaţii, predici, poezii, ilustraţii, devoţionale, concurs biblic şi multe alte lucruri interesante despre Biblie. www.cercetatiscripturile.org http://www.cercetatiscripturile.org/
Biserica Ortodoxa Romana - Crestinism Ortodox - rating: 8.4015

... Resurse Ortodoxe, Calendar Ortodox, Biblia Integrala, Icoane, Muzica Bizantina, Vietile Sfintilor, Parintele Staniloae, Invatatura Ortodoxa ...http://www.crestinism-ortodox.ro/

Scoala duminicala - Studii biblice fundamentale, creştinism practic, poezii, eseuri, resurse creştine, toate pentru slava lui Hristos http://www.p.ro/scoaladuminicala/

Spiritualitate crestin-ortodoxa Biserici şi Mănăstiri. Icoane. Calendar Ortodox. Predici şi Rugăciuni http://www.ortodoxie.ro/

Capela Institutului de Endocrinologie C.I.Parhon -Capela Institutului de Endocrinologie C. I. Parhon, Bucureşti. Aici: catehism, calendar, icoane, predici, linkuri şi informaţii utile.http://www.capelaparhon.go.ro/

H.A.I. - Hristos a inviat - Primul şi singurul soft românesc dedicat sărbătorii Învierii Domnului - info, versuri, cântece, multimedia, jocuri, surprize, wallpapers, screen saver http://www.intens.ro/hai/

Portal de stiri si informatii din lumea religioasa -Peste 5000 adrese biserici, forum de discuţii, ştiri din lumea religioasă internaţională, actualitatea creştină romanească, muzică şi literatură creştină, informaţii utile, evenimente, etc. http://www.biserici.ro/

Portal Crestin Ortodox - Calendar ortodox, vieţile sfinţilor, rugăciuni, catehism, site-uri ortodoxe etc http://www.credo.ro/

Sfanta Parascheva -Site dedicat Sfintei Parascheva.http://sfparascheva.mmb.ro/

CRESTINI - Ce să facem? Ce este adevărul? - În această pagina web dăm răspuns la întrebări cu privire la adevăr. Noi suntem oameni care am fost inspiraţi de viaţa primilor creştini. Scriem despre învăţături de bază ale crestinismului care astăzi deseori sunt neglijate, sau chiar schimbate, distorsionând sensul corect al afirmaţiilor biblice.http://www.crestini.home.ro/

Manastirea Dragomirna - Suceava - Romania Mănăstirea Dragomirna - Suceava - The most beautiful region in Romania http://www.dragomirna.ro

Razboiul Nevazut Războiul Nevăzut - fragmente din cărţi sfinte ortodoxe, Biblia, rugăciuni etc http://www.razboiulnevazut.org/

NATIONALISM-ORTODOXISM-ROMANISM Site-ul http://norr.go.ro va oferă aproape 100 de poezii patriotice, cântece, articole ortodoxe, muzică bisericească în greacă, slavonă, rusă şi română; găsiţi şi mp3 cu soţii Teodorovici, toate într-un design atractiv. În fundal puteţi asculta imnul ţării http://norr.go.ro/

Manastirea Sf. Toma din Brasov | Biserica ortodoxa de Rasarit - de stil vechi Biserica ortodoxă de Răsărit (de stil vechi) - Mănăstirea Sf. Toma din Braşov http://www.sftoma.home.ro/

www.euharistia.go.ro obiectivele şi scopul asociaţiei noastre creştin-ortodoxe: - construirea unei capele la Institutul de Endocrinologie C. I. Parhon - ajutorarea tuturor celor aflaţi în suferinţă, tineri sau bătrâni. http://www.euharistia.go.ro/

Descrierea bisericii Referate ortodoxe http://www.parohia-satu-nou.as.ro/

Icoane Ştiind faptul că artiştii în general au nevoie de susţinere materială pentru a crea, sperăm că prin intermediul acestui WEB-site să putem rezolva câte ceva din aceste probleme. http://www.icoane.com/

Curierul ortodox Publicație de cultură și spiritualitate ortodoxă. http://www.geocities.com/cortodox/
Patristica Conține studii de patristică și istorie eclesiastică http://www.geocities.com/stefanzara/
Parohia Adormirea Maicii Domnului, Biserica Sf. Mare Mucenic Mercurie Site dedicat construirii bisericii Sf. Mare Mucenic Mercurie, din parohia Adormirea Maicii Domnului. http://www.mercurie.go.ro/
Site-ul parohiei "Sf. Vasile cel Mare" - Cluj-Napoca Site-ul parohiei Sfântul Vasile cel Mare, Cluj-Napoca http://www.vasile-cel-mare.ro/
http://www.manastirea.stramba.jiu.go.ro/ mănăstirea strâmba jiu din județul gorj http://www.manastirea.stramba.jiu.go.ro/
Pagini Intercreștine Române -Director web de adrese și resurse creștine din România și diaspora. Adrese biserici, organizații creștine, edituri, studiouri, ONG, persoane fizice. http://www.paginter.ro/
Prezentarea cărtii GHIDUL CRESTINULUI de Mihail Dimitriu Dacă doriți să aflați modalitatea precisă, adică cea biblică, prin care un om poate deveni creștin, citiți cartea Ghidul Creștinului, de Mihail Dimitriu, care se poate citi de pe site-ul: http://ghidulcrestinului.go.ro/
Despre Dumnezeu, pentru Dumnezeu, creștin Sf. Ilie Suceava Despre Dumnezeu, pentru Dumnezeu, creștini, creștin Sf. Ilie, Suceava, fotografii, poze, imagini, versete, foto, fotografii, forum, chat, evanghelizare, biblie, linkuri http://www.4god.ro/
Ortodox Aici veți găsi rugăciuni, acatiste, biblia, cărți religioase, referate la religie, muzică religioasă, screen saver, icoane, poezii religioase, mănăstiri din România și multe altele. http://www.ortodox.as.ro/
Biserica de lemn Biserica de lemn din curtea Spitalului Clinic Județean de Urgență Arad este construită în 1724 și este împodobită cu pictură executată la 1760 de zugravul David de la Curtea de Argeș și de Ioan Loposan. Ea a fost strămutată în 2002 în Arad. http://scj.dntar.ro/biserica/
Carti Ortodoxe Cărți ortodoxe:: Librărie online :: Magazin online :: Comenzi :: CartiOrtodoxe.RO - Călăuza - Cuvinte – de la Părinți - Din viețile sfinților- Filocalia - Paterice - http://www.cartiortodoxe.ro/
Seminarx, mereu aproape de inima ta! -Primul Portal destinat Religiei. Găsești tot ce vrei: Free Mail, Știri, Anunțuri gratuite, Resurse pentru webmasteri, forum. Site-ul elevilor seminariști și a studenților de la teologie! Seminarx mereu aproape! http://www.seminarx.go.ro/
Calea Monahilor -Conferințele Părintelui Rafail Noica (audio), viața , icoane și Acatistul Sfântului Siluan Athonitul, viața Părintelui Sofronie Saharov. Între deznădejde, smerenie și desăvârșirea în Hristos. http://www.caleamonahilor.as.ro/
Săpânța Cimitirul Vesel Mănăstirea Săpânța-Peri www.sapanta.ro este încă în construcție. Proiectul va fi finalizat în termen de săptămâni. Acum sugestiile celor ce vizitează pagina, pot duce la îmbunătățirea ei. Apreciați designul și structura paginii și lăsați-vă impresiile în guestbook.

9.3. MATERIALE EDUCAŢIONALE DIN PLATFORMA A.E.L. (Asistent Educaţional pentru Liceu) CE POT FI UTILIZATE LA RELIGIE

Platforma AEL este destinată sprijinirii procesului de instruire/învăţare punând la dispoziţia profesorilor un instrument suplimentar de lucru caracterizat prin eficienţă şi capacitate de adaptare iar elevilor un spaţiu în care instruirea este deschisă tuturor posibilităţilor şi ideilor.

Utilizarea platformei AEL este marcată de o vastă extindere a ariei de acoperire specifică domeniului educaţiei:

- oferă un sistem de operare care este periodic upgradat;
- module de lecţii care tratează interactiv diverse subiecte din programa şcolară;
- testează şi evaluează elevii, realizând o monitorizare inteligentă în funcţie de nivelul de pregătire al fiecăruia;
- accesul nelimitat la informaţie prin Internet sau baze de date proprii (cum ar fi dicţionarele, care afişează definiţii la o simplă selectare a unui cuvânt);
- realizează administrarea resurselor clasei/şcolii, contribuind punctual şi global la organizarea eficientă a programului şcolar;
- este un cadru de desfăşurare a unei strategii, pe care o stabileşte profesorul, el utilizează module-momente de lecţie furnizate de pachetul AEL, fiecare moment fiind, de fapt, un soft educaţional de un anume tip.

Deşi la început programul are deja susţinători fervenţi, elevi încântaţi cu rezultate interesante, profesori care îşi alcătuiesc lecţiile sau folosesc cataloagele electronice, nu e departe timpul în care vor fi făcute analize ştiinţifice ale impactului acestei implementări, există însă în prezent un rezultat palpabil, real, extrem de îmbucurător: o efervescenţă în rândul elevilor şi al profesorilor pentru alcătuirea softurilor educaţionale. Pentru prima oară asistăm la proiecte comune ale elevilor şi profesorilor lor, proiecte serioase care înglobează muncă, pasiune şi dăruire, schimbarea de mentalitate fiind un corolar al acestui gen de activitate.

Schimbările merg mult mai departe şi ating nu numai un mod de a transmite-oferi informaţia ci şi relaţiile dintre profesor şi elev. Profesorul, cu locul lui bine stabilit, undeva în spatele catedrei, îşi schimbă competenţele dar implicit şi mentalitatea, în acest nou context el nu *oferă* informaţia ci o mijloceşte, o poziţie complexă în care trebuie să se potrivească perfect devenind un termen al trinomului elev-educator-computer. Rolul lui nu se diminuează ci evoluează spre o altă funcţie. Profesorul nu devine un *specialist* în informatică dar el trebuie să folosească eficient toate resursele existente, el are posibilitatea să participe activ creând momente de lecţie în mediul prietenos al clasei virtuale care îi pune la dispoziţie un adevărat arsenal de obiecte diverse care pot contribui la dezvoltarea unei teme şi am numit aici bazele de date care sunt în continuă completare si complexificare.

Elevul devine unul dintre constructorii propriei cunoaşteri, dobândind un rol care, chiar şi în trecutul apropiat, îi era necunoscut. Sigur acesta vine nu numai cu

avantajele evidente ci şi cu responsabilităţi pentru că centrul noii educaţii este responsabilizarea, descoperirea timpurie a importanţei actului educaţional care se transformă din dogmă în proiect liber consimţit la care elevul participă activ îmbinând acumularea de informaţii cu dobândirea unor abilităţi precise care să îi dea posibilitatea să caute, descopere, investigheze, acumuleze oferindu-i o bază puternică pentru societatea în care urmează să trăiască.

Dinamica noilor metode de învăţare este fundamental alta, elevul este învăţat *cum să înveţe* adaptând mijloacele propuse la propriile capacităţi şi abilităţi, este deprins mai degrabă să caute informaţia, folosind algoritmi precişi, decât să o reţină fără discernământ.

Întrebarea pe care probabil mulţi dintre noi o pun în acest context fiind dacă într-adevăr este nevoie de aceste schimbări majore, structurale, care pot genera probleme de adaptare unor categorii de profesori sau elevi.

Răspunsul este dat de chiar societatea spre care ne îndreptăm. *Societatea informaţională* nu mai este o previziune de viitor ci o stare de fapt a prezentului, rămâne la latitudinea fiecăruia cât de repede va şti să facă parte cu adevărat din ea şi aceasta nu numai ca o cerinţă exterioară, impusă, ci ca o necesitate individuală de armonizare.

Platformă integrată completă de instruire asistată de calculator şi gestiune a conţinutului, AEL este un sistem integrat de predare, învăţare şi gestiune a conţinutului, bazat pe principii educaţionale moderne

Platforma de eLearning AEL oferă suport pentru predare şi învăţare, pentru testare şi evaluare, pentru administrarea conţinutului, monitorizarea procesului de învăţământ şi concepţie curriculară.

AEL poate fi folosit pentru învăţarea condusă de profesor/instructor sau pentru învăţarea independentă. Există implementări AEL în învăţământul preuniversitar, învăţământul universitar şi la corporaţii, pentru nevoile de instruire internă.

AEL este proiectat având în vedere criteriul flexibilităţii: folosire în diferite limbi, regiuni, diferite niveluri de studiu şi tipuri de organizaţii.

În dezvoltarea sistemului AEL, specialiştii SIVECO Romania sunt sprijiniţi în permanenţă de pedagogi cu experienţă şi de profesionalismul echipei tehnice în domeniul software.

Sistemul AEL urmăreşte:

- să sprijine procesul de predare/învăţare prin mijloace informatice moderne, punând la dispoziţia dascălilor un instrument complementar;
- să faciliteze procesul de învăţare;
- să stimuleze creativitatea şi competiţia, dar şi lucrul în echipă;
- să utilizeze softurile de simulare ca substitut pentru materialele şi instrumentele didactice scumpe sau greu de procurat.

Caracteristici generale

➢ Interfaţă prietenoasă, adaptabilă, diferenţiată în funcţie de tipul de utilizator, grupurile din care face parte şi drepturile de acces.

➢ Rolurile, grupurile, utilizatorii şi drepturile de acces asociate sunt uşor de administrat.

➢ Sistem bazat pe standarde: AEL este compatibil cu MathML, SCORM şi IMS.

➢ Uşor de instalat şi de administrat (peste 1200 de platforme sunt instalate în 2003 în liceele din România!).

➢ Suport multi-lingvistic şi regional: AEL este uşor de transpus într-o altă limbă şi uşor de reconfigurat.

AEL este o soluţie completă de eLearning oferind facilităţi de gestionare şi prezentare de diverse tipuri de conţinut educaţional precum materiale interactive tip multimedia, ghiduri interactive, exerciţii, simulări, jocuri educaţionale şi multe altele. Sistemul dispune de o bază de cunoştinţe electronică, cu funcţii de gestionare şi administrare de conţinut educaţional, adaptabilă, configurabilă, indexabilă.

AEL este optimizat pentru:

➢ *învăţare sincronă*, profesorul controlând în întregime lecţia, creând, coordonând şi monitorizând mediul educaţional;

➢ *învăţământ asincron* – studiu în ritmul personal al elevului/studentului, proiecte de colaborare; învăţământ la distanţă.

AEL este menit să ofere un suport puternic factorilor responsabili în domeniile decizional, de control, de planificare, prognoză, urmărire şi previziune a procesului de învăţare.

Caracteristici tehnice

AEL este o platformă software modernă construită pe baza unor tehnologii noi. Echipa SIVECO România a ales portabilitatea şi mentenanţa, construind sistemul AEL ca un sistem în mai multe straturi - folosind un client web conectat la un server de aplicaţii bazat pe Java. Folosim Enterprise Java Beans, Jdbc, Java servlets, JSP, Java applets şi XML. A fost luată în considerare şi nevoia de conţinut interoperabil; se foloseşte în principal XML, fiind implementat de asemenea suport pentru formate standard de împachetare de conţinut interoperabilitate precum MathML, SCORM şi IMS.

Învăţarea asistată de calculator oferă elevului şi profesorului de religie o gamă de activităţi care, atunci când sunt planificate cu atenţie, ca parte integrantă a procesului pedagogic, îl vor ajuta pe elev să înveţe religia. Iată o listă de *modele de activităţi*:

Exerciţiile de completare (tip cloze tests). Aceste exerciţii sunt asemănătoare cu exerciţiile de completare a spaţiilor libere (Fill-in the blank exercises).

Textele, eseurile sau exercițiile electronice de corectat și comentat. Atunci când unui elev îi este solicitat un text în formă electronică nu este un exercițiu bun să îl tipărească numai și să facă niște comentarii asupra lui folosind demodata cerneală roșie. Ar fi mult mai funcțional ca profesorul să introducă pe parcursul textului sugestii folosind un procesor word sau programe special concepute să facă acest lucru.

Rebusurile. Rebusurile / cuvintele încrucișate au mare popularitate în rândul elevilor și, când sunt create pe baza unui vocabular cu care elevii au mai operat, acestea constituie un instrument bun și pentru exercițiile ulterioare sarcinilor didactice. Aceasta este o activitate care poate fi creată ușor, în intervalul a câteva minute, ca un program intitulat „Cartofi calzi". Cu acest program elevii își pot chiar crea unii altora exerciții.

Portofoliile electronice. Un portofoliu electronic poate fi o simplă colecție de lucrări pe o dischetă sau, într-o versiune mai avansată o pagină web a elevului, unde acesta își prezintă selecția de lucrări. Unele dintre acestea pot fi chiar în lucru, indicând stadiul de învățare. Conceptul pedagogic are în vedere faptul că elevul devine conștient de maniera sa de învățare, iar acest lucru îl ajută să-și selecteze activitățile potrivite, sporind astfel calitatea învățării. Portofoliile pot fi folosite și pentru verificarea elevilor.

Exercițiile de completare a spațiilor libere. Utilizatorul lucrează cu un text din care lipsesc anumite cuvinte și trebuie să găsească termenii potriviți pentru a rezolva exercițiul. Este o activitate care poate fi creata ușor în câteva minute.

Găsiți răspunsul. Elevului i se dă o întrebare pentru care caută răspunsul în documentele din computer, pe video sau prin intermediul mijloacelor audio folosind Internetul, CD-Rom-ul, DVD-ul sau alte instrumente de stocare. Răspunsurile pot fi prezentate apoi profesorului sau clasei sub diferite forme.

Găsiți secvența potrivită (sau propozițiile amestecate). În cadrul acestei activități se împart în fragmente o propoziție sau o povestioară pe care utilizatorul va trebui să le reordoneze asamblând astfel textul propoziției sau istorioarei respective.

Exerciții cu variante multiple de răspuns. Acest tip de exerciții este foarte util pentru a de ține controlul rapid asupra modului în care elevul înțelege conținutul informației primite prin mijloace audio, video sau prin intermediul textului.

H.A.I. - Hristos a înviat - Primul si singurul soft romanesc dedicat sărbătorii Învierii Domnului - info, versuri, cântece, multimedia, jocuri, surprize, wallpapers, screen saver http://www.intens.ro/hai/

- un modul cu ajutorul căruia puteți afla imediat data la care s-a sărbătorit sau urmează să se sărbătorească Sfintele Paști într-un an anume;

- o serie de articole care prezintă istoria sărbătoririi Paştelui şi semnificaţia sa în istoria omenirii;
- prezentarea celor mai importante simboluri pascale (ouăle, iepuraşul, etc.) şi semnificaţia acestora;
- o galerie de imagini reprezentând câteva dintre cele mai frumoase ouă încondeiate;
- câteva dintre cele mai frumoase versuri de Paşti, creaţii ale unor poeţi români clasici sau contemporani;
- cântecele specifice de Paşti („Hristos a înviat", „Colind de Florii", „Trupul lui Hristos"), împreună cu versurile acestora;
- un modul „Ştiaţi că ...", ce cuprinde scurte informaţii şi curiozităţi mai puţin cunoscute despre tradiţiile şi obiceiurile de Paşti;
- un set de wallpapers şi un screen saver de Paşte, special create pentru a ornamenta/proteja ecranul calculatorului dumneavoastră;
- pentru cei mici, desene de colorat ce pot fi listate si pe imprimantă („Colorează Oul de Paste", „Colorează copiii");
- atât pentru cei mici, cât şi pentru cei mari, două jocuri distractive cu tematică de Paşti („Sparge oul norocos", „Culege ouăle de Paşti")

Directe.exe O interfaţă de EDITARE şi VIZUALIZARE de teste. Cel testat va da răspunsurile prin introducere directă de la tastatură. Iniţial a fost conceput pentru clasele I-IV, dar poate fi folosit cu succes şi la alte nivele şi discipline. IMPORTANT: programul funcţionează corect doar dacă aveţi încărcat limbajul tastaturii ROMÂNĂ, iar setările regionale şi lingvistice sunt pentru ROMÂNIA

"Joacă în culori şi cuvinte..." „JOACĂ ÎN CULORI ŞI CUVINTE ..." este un program de colorare pe calculator. Acesta se livrează împreună cu o serie de imagini de colorat - selectate în funcţie de tematica CD-ului. Programul oferă o paletă largă de culori, din care copilul le poate selecta pe cele preferate pentru a colora o imagine sau alta. Imaginile pot fi listate atât în varianta „contur", pentru a fi apoi colorate pe hârtie, cât şi în varianta „color", după ce au fost colorate, pentru a alcătui un album personal. CD-ul "COLOURED CHRISTMAS" („Crăciun Colorat"), din seria „JOACĂ ÎN CULORI ŞI CUVINTE ...", este, în multe privinţe, varianta electronică a cărţii cu acelaşi nume. Programul conţine toate imaginile din carte, cuvintele şi expresiile scrise şi în variantă audio, pronunţate atât în engleză, cât şi în română. Copiii vor face astfel o multiplă asociere între: numele obiectului în cele două limbi, imaginea acestuia şi denumirea lui scrisă, în timp ce ... colorează!

ŞTEFAN CEL MARE EROU AL CREŞTINĂTĂŢII Soft educaţional interactiv ce se adresează elevilor de gimnaziu şi profesorilor.

UnivTest - pachet software (avizat MECT) UnivTest – pachet software (avizat MECT) destinat exploatării culegerilor electronice interactive, construirii testelor pentru orice disciplina şcolară, susţinerii testărilor individual sau în reţea, exersării rezolvării culegerilor electronice interactive, simulării examenelor de capacitate, bacalaureat, admitere în învăţământul superior. Download demo-uri şi explicaţii amănunţite la www.varox.ro

Programul *Calendar Enciclopedic Creştin Ortodox 2004*, v 1.0, este o aplicaţie utilitară, ce integrează informaţie text şi componente multimedia audio/video. Sunt oferite informaţii privind:

- praznicele împărăteşti;
- sărbătorile mari religioase;
- sfinţii prăznuiţi în fiecare zi din calendarul bisericesc;
- informaţii generale privind arhitectura unei biserici ortodoxe;
- largă bază de date cu imagini şi descrieri ale aşezămintelor de credinţă din România;
- textele scrierilor Noului Testament;
- hărţi ale misionarismului creştin primar;
- un dicţionar explicativ al termenilor folosiţi în prezenta lucrare.

BIBLIOTECA JUDEŢEANĂ
VÂLCEA

ANEXE

Clasa: I
Unitatea de învățare: *Despre credința creștină*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Lecția introductivă**	1.1	▪ Convorbire introductivă de familiarizare a elevilor cu disciplina Religie. ▪ Enumerarea modalităților de manifestare a credinței în Dumnezeu, în familie. ▪ Recitarea unor rugăciuni și poezii religioase învățate în familie. ▪ Intonarea unor cântări religioase însușite anterior.	▪ conversația, explicația; ▪ texte suport (selectate de profesor); ▪ 1 oră	▪ observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor	
2.	**Despre semnul Sfintei Cruci**	1.2; 2.1	▪ Exerciții de executare corectă a semnului Sfintei Cruci. ▪ Exerciții de recitare expresivă a mesajelor rostite. ▪ Enumerarea modalităților de cinstire a Sfintei Cruci. ▪ Desenarea corectă a Sfintei Cruci. ▪ Amenajarea locului de rugăciune. ▪ Exerciții de memorare a rugăciunii „Doamne, Doamne Ceresc Tată”.	▪ explicația, jocul didactic, descrierea, rugăciunea; ▪ text-suport (Rugăciunea: „Doamne, Doamne Ceresc Tată” și poezii despre Sfânta Cruce); ▪ planșă sau ilustrații cu modalități de cinstire a Sfintei Cruci; ▪ activitate frontală, individuală și pe grupe; ▪ 1 oră	▪ observarea sistematică; ▪ probă practică; ▪ probă orală (verificarea rugăciunii învățate)	

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ VÂLCEA

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
3.	**Despre Sfânta Biserică**	2.1; 3.1	Exerciții de recunoaștere a unei biserici dintr-o serie de imagini date. Observarea și descrierea unor biserici din imagini diferite. Participarea în grup și individual la slujbele Bisericii în zi de sărbătoare. Organizarea unor vizite la bisericile din apropiere. Exerciții de identificare a momentelor din viața noastră când mergem la biserică.	descrierea, explicația, observarea dirijată, conversația, lectura; text-suport (poezii despre Biserică, de ex.: *„Biserica străbună”* de N. Lungu); planșa Biserica; activitate frontală, individuală și pe grupe; 1 oră	observarea sistematică; temă de lucru în clasă: „Desenați o casă și Casa lui Dumnezeu”.	
4.	**Evaluarea unității de învățare**	2.1; 3.1	Exerciții de construire a unor enunțuri simple cu noii termeni religioși învățați. Exerciții de alcătuire a unor propoziții cu termenii dați, pe baza unor imagini reprezentative. Exerciții de formulare a unor întrebări, plecând de la noile cunoștințe dobândite. exerciții de pronunțare corectă a cuvintelor ce însoțesc semnul Sfintei Cruci și a rugăciunilor învățate. Exerciții de formulare a mesajului transmis de o povestire morală audiată.	conversația, exercițiul; ilustrații cu subiectele religioase abordate; mijloace audio; activitate frontală și individuală; activitate pe grupe pentru realizarea unui colaj; coli de hârtie, lipici, decupaje (cruci, biserici); 1 oră	observarea sistematică; probă orală; probă practică (colaj).	

Clasa: I
Unitatea de învățare: *Dumnezeu este Tatăl nostru ceresc*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Dumnezeu – Creatorul cerului și al pământului. Despre îngeri**	1.1; 2.1; 3.2	Gruparea unor imagini ce reprezintă creații ale lui Dumnezeu și ale oamenilor. Observarea și descrierea unor imagini ce reprezintă creația nevăzută și creația văzută a lui Dumnezeu. Dialog pe tema ocrotirii florei și a faunei. Joc de numire a creațiilor lui Dumnezeu și de redarea a formei lor prin desen. Exerciții de memorare a unor poezii („*Tatăl ceresc al tuturor*", „*Copilul și îngerii*" etc.) și a rugăciunii „*Îngerașul*"	povestirea, conversația, observația dirijată, explicația, jocul didactic; texte-suport (selectate din Biblie, manual, diverse materiale didactice auxiliare, literatură sau create de profesor): planșă: ilustrații ce reprezintă creații ale lui Dumnezeu și ale oamenilor; activitate frontală, individuală; activitate în grupuri mici, de elaborare a unor postere cu titlul: „Creații ale lui Dumnezeu, Creații ale oamenilor", coli de hârtie, lipici, decupaje din reviste cu diverse creații; 2 ore	observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor; tema de lucru în clasă (realizarea posterelor); compoziție plastică.	
2.	**Dumnezeu a făcut pe om după chipul Său**	1.1; 2.1; 3.2	Observarea și descrierea unor imagini ce sugerează „Chipul lui Dumnezeu în om" (rațiunea, voința, sentimentul). Dialog pentru antrenarea elevilor în folosirea termenilor noi învățați. Colorarea desenelor preferate ce	povestirea, explicația, lectura biblică, conversația; texte-suport (selectate de profesor); ilustrații ce sugerează cele trei însușiri ale sufletului omului: rațiunea, voința și sentimentul; activitate frontală, individuală și pe	observarea sistematică; tema de lucru în clasă, compoziție plastică.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			sugerează chipul lui Dumnezeu în om. Stabilirea atributelor lui Dumnezeu ce reies din calitatea Sa de Creator al lumii (Atotputernicia, Înțelepciunea, Dragostea etc.)	grupe; 1 oră.		
3.	**Greșeala primilor oameni**	2.1; 3.2; 4.1; 4.3	Observarea și descrierea unei imagini ce reprezintă greșeala primilor oameni (Adam și Eva). Identificarea cauzei căderii în păcat. Povestirea unor fapte, întâmplări personale privind atitudinea de ascultare (neascultare). Conversația în grup pe tema: ascultarea în familie, școală și societate. Prezentarea urmărilor neascultării față de Dumnezeu și față de părinți. Audierea unor povestiri morale despre ascultare (neascultare).	povestirea, explicația, lectura biblică, conversația; texte-suport (selectate de profesor din Biblie, manual, materiale didactice auxiliare, literatură sau create de profesor); casete audio cu povestiri morale; activitate frontală, activitate individuală; 1 oră	probă orală; observarea sistematică; autoevaluarea.	
4.	**Evaluarea unității de învățare**	2.1; 3.1	Exerciții de identificare ale lucrărilor lui Dumnezeu din natură, univers. Audierea unor povestiri morale despre ascultare (neascultare). Exerciții de stabilire a unui nume ce poate fi dat de Dumnezeu privind lucrările Sale.	povestirea, conversația, jocul de rol, exerciții cu desene. fișe de lucru (cu desene, grafice); activitate frontală, individuală; 1 oră.	probă orală; observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor; temă de lucru în	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Exerciții de construire a unor enunțuri simple cu noii termeni religioși învățați. Audierea unor poezii și/sau povestiri despre iubirea și grija față de semeni, față de animale și față de natură.		clasă; autoevaluarea.	

Clasa: I
Unitatea de învățare: *Iisus Hristos – Dumnezeu adevărat și Om adevărat*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Sfinții Ioachim și Ana; Sfânta Fecioară Maria - Maica Domnului**	4.1; 4.2; 4.3	▪ Prezentarea icoanei Sfinților Ioachim și Ana și a Sfintei Fecioare Maria; ▪ Povestirea unor fapte din viața sfinților Ioachim și Ana și a Fecioarei Maria. ▪ Exerciții de identificare a calităților acestor sfinți (curăția sufletească, ascultarea față de Dumnezeu, ascultarea față de părinți, evlavia, hărnicia, răbdarea etc.). ▪ Povestirea unor fapte bune, proprii sau ale altora, asemănătoare cu ale sfinților menționați. ▪ Dialog despre regulile de ascultare în familie și în școală.	▪ povestirea, explicația, conversația; ▪ texte-suport (selectate din Biblie, manual, materiale didactice auxiliare etc.); ▪ icoane: *Sfinții Ioachim și Ana, Maica Domnului*; ▪ activitate frontală, individuală; ▪ 1 oră	▪ observarea sistematică; ▪ probă orală; ▪ probă practică.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
2.	**Nașterea Domnului – prilej de bucurie pentru toți creștinii**	1.2; 2.1; 3.3	Audierea unor povestiri despre Nașterea Domnului. Povestirea unor texte religioase audiate. Observarea și descrierea unor imagini referitoare la Nașterea Domnului. Exerciții de ordonare a unor ilustrații, în funcție de succesiunea evenimentelor. Exerciții de memorare a unor poezii despre Crăciun. Participarea la slujbele Sfintei Biserici cu ocazia marii sărbători a Nașterii Domnului.	povestirea, lectura, explicația, observarea dirijată, conversația, jocul de rol; texte-suport (selectate din Biblie, manual, materiale didactice auxiliare, literatură sau create de profesor); ilustrații cu evenimentele Nașterii Domnului, icoana Nașterea Domnului; activitate frontală, individuală și pe grupe; 1 oră.	observarea sistematică; probă orală; probă practică.	
3.	**Colindul – lauda Nașterii lui Iisus**	3.3; 5.1	Audierea unor colinde; Exerciții de tehnică vocală; Exerciții de memorare a versurilor și de emitere corectă a sunetelor și a frazelor muzicale; Exerciții de intonare corectă a colindelor; Exprimarea bucuriei în momentul interpretării colindelor.	exercițiul, conversația, demonstrația; texte-suport (selectate din repertoriul de colinde): mijloace audio pentru audierea colindelor; activitate frontală, individuală și pe grupe; 2 ore	observarea sistematică; proba practică; autoevaluarea.	
4.	**Fuga în Egipt și uciderea pruncilor**	1.2; 2.1; 3.2	Exerciții de „citire" a ilustrațiilor (din manual) ce reprezintă evenimentele biblice. Povestirea selectivă a evenimentelor biblice; Identificarea, în imagini și texte, a persoanelor biblice cărora le-a vorbit	povestirea, conversația, explicația, problematizarea, observarea dirijată; texte suport (selectate din Biblie, manual, material didactic auxiliar etc.); planșe ilustrate cu evenimentele descrise; activitate frontală, individuală;	observarea sistematică; probă orală.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Dumnezeu; Prezentarea motivului fugii în Egipt; Exprimarea modului de manifestare a proniei divine în salvarea Pruncului Sfânt.	1 oră		
5.	**Copilăria lui Iisus. Iisus în templu**	1.2; 2.1; 4.2; 4.3	Observarea și descrierea unor imagini ce reprezintă copilăria lui Iisus. Povestirea selectivă a momentelor din timpul copilăriei Pruncului Sfânt. Dialog despre regulile de comportament în familie și despre ocrotirea copiilor de către părinți.	povestirea, explicația, conversația, problematizarea; text-suport (selectate din Biblie, manual, material didactic auxiliar etc.); planșa *Iisus în templu*; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă practică; probă orală (verificarea rugăciunii învățate)	
6.	**Evaluarea unității de învățare**	2.1; 4.3	Exerciții de construire a unor enunțuri simple cu termeni religioși noi. Exerciții de repovestire/redare a mesajelor unor texte religioase studiate. Exerciții de stabilire a unor legături între etapele unor lecții. Exerciții de comunicare orală, plecând de la ilustrații. Exerciții de scriere a termenilor religioși ce conțin literele învățate.	conversația, exercițiul; activitate frontală, individuală; 1 oră.	observarea sistematică; proba orală; proba scrisă.	

Clasa: I
Unitatea de învățare: *Binele și răul*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Cain și Abel: om bun, om rău**	2.1; 3.2; 4.1; 4.3	Exerciții de „citire" a ilustrațiilor (din manual). Identificarea, în imagini și în texte, a persoanelor biblice cărora le-a vorbit Dumnezeu.	povestirea, explicația, conversația, lectura biblică, observarea dirijată; texte-suport (selectate din Biblie, manual, diverse materiale didactice auxiliare, povestiri morale etc.): 1 oră	observarea sistematică; proba orală; compoziție plastică; autoevaluarea.	
2.	**Noe și potopul**	2.1; 3.2; 4.1; 4.3	Exercițiul de „citire" al ilustrațiilor ce reprezintă evenimente relevante despre Noe și potop. Exerciții de povestire/repovestire selectivă a evenimentelor biblice. Exerciții de ordonare a unor ilustrații biblice, în funcție de succesiunea evenimentelor. Enumerarea calităților lui Noe. Explicarea și utilizarea termenilor *păcat* și *pedeapsă*. Dialog despre regulile de comportament moral-religios în diverse situații. Exerciții de autoevaluare.	povestirea, conversația, explicația, lectura biblică, observarea dirijată; texte-suport (selectate de profesor din Biblie, manual, materiale didactice auxiliare etc.); casetă audio cu povestire biblică; ilustrații sugestive (de exemplu: *Biblia pentru copii*; 1 oră.	observarea sistematică; proba orală; compoziție plastică; autoevaluarea.	
3.	**Faptele bune: iubirea față de Dumnezeu și față de aproapele**	4.1; 4.3	▪ Exerciții de identificare a unor fapte bune, având suport vizual. ▪ Prezentarea succintă a unor fapte bune proprii sau ale altora.	▪ povestirea, explicația, conversația, problematizarea, observarea dirijată; ▪ texte-suport (selectate de profesor din materiale didactice auxiliare,	▪ probă orală; ▪ observarea sistematică; ▪ temă pentru	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			▪ Inițierea și continuarea unui dialog pe baza imaginilor ce reprezintă fapte bune. ▪ Descoperirea faptului că iubirea față de Dumnezeu se manifestă prin iubirea față de aproapele. ▪ Exemplificarea modalităților de răsplătire a faptelor bune de către oameni și de către Dumnezeu. ▪ Exerciții de autoevaluare. ▪ Inițierea săvârșirii unor fapte bune în clasă și acasă.	literatură, presă); ▪ planșe cu imagini ce sugerează săvârșirea faptelor bune; ▪ diplome; premii; fișă de lucru (cu desene); ▪ activitate frontală, individuală; ▪ 1 oră	acasă „Realizați un colaj cu imagini ce reprezintă săvârșirea faptelor bune"; ▪ autoevaluarea.	
4.	**Faptele rele: încălcarea voii lui Dumnezeu**	4.1; 4.3	Exerciții de identificare a unor fapte rele, având suport vizual sau auditiv. Prezentarea succintă a unor fapte rele proprii sau ale altora. Inițierea și susținerea unui dialog pe baza unor imagini cu fapte ce încalcă voia lui Dumnezeu. Exprimarea opiniilor și a atitudinilor proprii pe tema: păcat și pedeapsă; Exerciții de autoevaluare.	povestirea, explicația, conversația, problematizarea, observarea dirijată; texte-suport (selectate de profesor din materiale didactice auxiliare, literatură, presă); planșe cu imagini ce sugerează săvârșirea faptelor rele; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; proba orală; autoevaluarea.	
5.	**Evaluarea unității de învățare**	2.1; 4. 3	▪ Exerciții de identificare, în povestirile morale audiate, a faptelor bune și a celor rele. ▪ Descoperirea unor posibilități de evitare a faptelor rele și de săvârșire a faptelor bune.	▪ explicația, conversația, exercițiul; ▪ texte-suport; fișă de lucru; ▪ activitate frontală, individuală; ▪ 1 oră.	ală; risă; uarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			▪ Exerciții de construire a unor enunțuri, folosind cuvinte noi. ▪ Exerciții de dialog, pe tema: *Cum ne comportăm în familie, în școală și societate?*			

Clasa: I
Unitatea de învățare: *Rugăciunea – cale spre Dumnezeu*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Rugăciunea în viața noastră**	2.1; 3.1	Dialog despre importanța rugăciunii în viața noastră. Exerciții de memorare a poeziei *Sfat bun* și a unor rugăciuni simple. Exerciții de identificare a tipurilor de rugăciune. Exerciții de intonare a unor rugăciuni cântate (ex.: Sfinte Dumnezeule, Doamne miluiește); Indicarea timpului și a locului de rugăciune. Exerciții de rostire a rugăciunii la școală. Atitudinea adecvată în timpul rugăciunii.	▪ explicația, conversația, exercițiul; ▪ texte-suport (poezii, rugăciuni simple, povestiri morale); ▪ planșe cu ilustrații sugestive; ▪ activitate frontală, individuală și pe grupe; ▪ 2 ore	▪ observarea sistematică; ▪ probă orală; ▪ probă practică.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
2.	**„Tatăl nostru" – model de rugăciune creștină**	2.1; 3.1	Audierea rugăciunii *Tatăl nostru.* Exerciții de citire expresivă a rugăciunii. Explicarea celor șapte cereri din rugăciune. Transcrierea rugăciunii în caietul de notițe. Exerciții de memorare corectă. Explicarea importanței acestei rugăciuni.	lectura, explicația, conversația, exercițiul; text-suport (rugăciunea *Tatăl nostru*); planșă: Hristos în mijlocul Apostolilor; activitate frontală, individuală și pe grupe; 2 ore.	observarea sistematică; proba orală; proba scrisă.	
3.	**Evaluarea unității de învățare**	2.1; 3.1	Exerciții de construire a unor enunțuri simple cu noii termeni învățați. Rostirea unor rugăciuni învățate. Exerciții de recunoaștere a rugăciunii, după citirea selectivă a unor fragmente din ea. Explicarea cererilor din rugăciunea *Tatăl nostru.* Exerciții de completare a unor enunțuri lacunare din rugăciuni. Exerciții de autoevaluare.	conversația, exercițiul; fișă de lucru; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică proba orală; probă scrisă; autoevaluarea.	

Clasa: I
Unitatea de învățare: *Jertfă din iubire*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Patimile Domnului**	1.1; 2.1	Audierea unei lecturi despre Patimile Domnului. Exerciții de „citire" corectă a ilustrațiilor cu Patimile Domnului. Exerciții de ordonare logică a ilustrațiilor. Exerciții de exprimare orală, în propoziții logice, legate prin înțeles, a conținutului unor imagini. Descrierea Patimilor Domnului.	povestirea, explicația, lectura biblică, observarea dirijată, problematizarea, conversația; texte-suport (selectate din Biblie, materiale didactice auxiliare etc.) casete audio, planșa Drumul Crucii, icoane; activitate individuală, frontală și pe grupe; 2 ore	observarea sistematică; proba orală; proba practică.	
2.	**Sărbătorile Învierii Domnului**	3.3; 5.1	Audierea unei lecturi despre Învierea Domnului. Descrierea modului de pregătire a creștinilor de Sfintele Paști. Realizarea unei felicitări de Sfintele Paști. Exerciții de memorare a unor poezii. Participarea la marea sărbătoare a Învierii Domnului. Exerciții de „citire" corectă a icoanei *Învierea Domnului*.	povestirea, explicația, conversația; texte-suport (selectate din Biblie, materiale didactice auxiliare, literatură etc.); icoana Învierea Domnului, coli de hârtie, creioane colorate etc.; activitate frontală, individuală și pe grupe; 2 ore,	observarea sistematică; proba orală; probă practică.	
3.	**„Hristos a Înviat!"**	3.3; 5.1	Relatarea impresiilor după participarea la slujba Învierii	conversația, exercițiul, demonstrația cu substitute etc.;	observarea sistematică;	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
	Troparul Învierii		Domnului. Audierea şi explicarea *Troparului Învierii*. Exerciții de tehnică vocală. Exerciții de intonare şi memorare a *Troparului Învierii*. Exprimarea bucuriei în momentul interpretării cântării pascale. Audierea mai multor variante melodice ale Troparului Învierii şi a altor cântări de Sfintele Paşti.	texte-suport (selectate din repertoriul coral); mijloace audio pentru audierea cântărilor; activitate frontală, individuală şi pe grupe; 2 ore	probă practică; autoevaluarea.	

Clasa: I
Unitatea de învățare: *Sfinții – ocrotitorii şi prietenii copiilor*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Maica Domnului – ocrotitoarea copiilor**	3.2; 4.1; 4.2	▪ Exerciții de recunoaştere în icoane a Maicii Domnului. ▪ Enumerarea calităților (virtuților) Maicii Domnului. ▪ Conversație în grup pe tema ocrotirii copiilor de către mame şi de către Maica Domnului. ▪ Enumerarea modalităților de preacinstire a Maicii Domnului	▪ conversația, explicația, problematizarea; ▪ texte-suport (povestiri, poezii etc.); ▪ icoana Maicii Domnului în diferite ipostaze; ▪ activitate frontală, individuală şi pe grupe; ▪ 1 oră	▪ observarea sistematică; ▪ probă orală; ▪ probă practică; ▪ tema pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			pentru grija ce ne-o poartă. ▪ Exerciții de intonare și memorare a cântării *Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu.*			
2.	**Sfântul Stelian – prietenul copiilor**	2.1; 4.1	Observarea și descrierea icoanei *Sfântul Stelian.* Povestirea selectivă a unor aspecte din viața sa. Conversație în grup pe tema: *Sfântul Stelian și copii.*	povestirea, conversația, explicația, lectura; texte-suport (selectate din *Viețile Sfinților*, materiale didactice auxiliare); icoana *Sfântul Stelian*; activitate frontală și individuală; 1 oră.	observarea sistematică; probă orală.	
3.	**Sfântul Nicolae – prietenul copiilor**	2.1; 4.1; 4.2	Observarea și descrierea unor imagini din viața Sfântului Nicolae. Prezentarea aspectelor semnificative din viața Sfântului Nicolae, evidențiindu-se faptele de milostenie și minunile săvârșite de acesta. Enumerarea însușirilor morale ale Sfântului Nicolae, care trebuie dobândite și de cei ce-l iubesc. Memorarea unei poezii despre Sfântul Nicolae. Prezentarea unor situații din viața elevilor în care au făcut sau au văzut făcându-se fapte de milostenie. Audierea colindului de Sfântul Nicolae. Exerciții de autoevaluare.	povestirea, descrierea, explicația, problematizarea; texte-suport (selectate din *viața Sfântului Nicolae, Proloage*, materiale didactice auxiliare, poezii, cântări etc.); icoana *Sfântului Nicolae*, ilustrații cu fapte de milostenie ale Sfântului Nicolae; activitate frontală, individuală; 1 oră.	observarea sistematică; proba orală; autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
4.	**Evaluarea unității de învățare**	4.1; 4.2	Exerciții de descriere a unei persoane sfinte. Prezentarea condițiilor în care sfinții sunt prietenii și ocrotitorii noștri. Exerciții de identificare a calităților unui bun creștin. Enumerarea modalităților prin care Biserica îi cinstește pe sfinți.	conversația, explicația, problematizarea; fișă de lucru; activitate frontală și individuală; 1 oră.	observarea sistematică; probă scrisă; portofoliu; autoevaluarea.	

Clasa: a II-a
Unitatea de învățare: *Sfânta Biserică – locul întâlnirii cu Dumnezeu*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Sfânta Biserică și Sfânta Scriptură**	1.2; 2.2	Organizarea unor vizite la biserici și mânăstiri. Enumerarea unor reguli de comportament în biserică. Descrierea formei, a părților componente ale bisericii. Exerciții de exprimare orală a impresiilor, stărilor interioare trăite la intrarea într-o biserică. Exerciții de observare (investigare) a Sfintei Scripturi. Exerciții de dialog pe tema cunoașterii voinței lui Dumnezeu prin Sfânta Scriptură.	conversația, descrierea, explicația, observarea dirijată, lectura; text-suport (selectate de profesor din Sfânta Scriptură); planșă cu biserici ilustrate; Sfânta Scriptură; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; compoziție plastică.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Reprezentarea într-o compoziție plastică a unei biserici şi a unei Sfinte Scripturi.			
2.	**Sfintele slujbe – rugăciuni ale Bisericii**	2.1; 3.1	Exerciții de identificare a slujbelor religioase după diferite criterii: momentele zilei, evenimente din viața omului. Exemplificarea unor aspecte din slujbele religioase cu ajutorul mijloacelor audio-vizuale. Participarea în grup şi individual la slujbele bisericeşti. Conversație în grup pe tema: importanța rugăciunii individuale şi în comun; Explicarea şi motivarea regulilor de comportament în timpul slujbelor.	descrierea, explicația, meditația religioasă, observarea dirijată,exercițiul; text-suport (selectate de profesor din materiale didactice auxiliare etc.); fişă de lucru; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; temă de lucru în clasă: „Desenați o casă şi Casa lui Dumnezeu".	
3.	**Sfânta Liturghie – Hristos în mijlocul nostru**	3.3; 4.2	Explicarea unor aspecte din Sfânta Liturghie cu ajutorul mijloacelor audio-vizuale. Dialog pe tema: *Întâlnirea cu Hristos în timpul Sfintei Liturghii.* Enumerarea darurilor ce pot fi aduse la Sfânta Biserică. Participarea în grup sau individual la Sfânta Liturghie. Exerciții de recunoaştere a momentelor principale ale Sfintei Liturghii folosind mijloace audio-vizuale.	descrierea, explicația, observarea dirijată, conversația, exercițiul, cântarea religioasă; texte-suport; casete audio/video cu Sfânta Liturghie; icoana *Cina cea de Taină*; fişă de lucru; activitate frontală, individuală; 2 ore.	observarea sistematică; probă orală; probă practică; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Exerciții de memorare și intonare a unor cântări din Sfânta Liturghie (de ex. *Sfinte Dumnezeule*). Exerciții de alcătuire a unor enunțuri simple folosind termenii noi.			
4.	**Evaluarea unității de învățare**	2.2	▪ Exerciții de completare a unor enunțuri lacunare. ▪ Exerciții de intonare a unor cântări din timpul slujbelor religioase. ▪ Exerciții de autoevaluare.	▪ conversația, exercițiul, explicația, cântarea religioasă; ▪ test de evaluare; chestionar; ▪ casete audio; ▪ activitate frontală, individuală; ▪ 1 oră	▪ probă orală; ▪ probă practică; ▪ autoevaluarea.	

Clasa: a II-a
Unitatea de învățare: *Modele de comportament (Avraam, Isaac, Iosif)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Avraam – model de credință în Dumnezeu**	3.1; 4.3	Povestirea selectivă a unor aspecte semnificative din viața lui Avraam. Exerciții de identificare a calităților (virtuților) lui Avraam. Dialog pe tema comportamentului persoanei biblice – Avraam. Exerciții de formulare a învățăturilor morale folositoare vieții personale și în grup.	povestirea, conversația, observarea dirijată, problematizarea, meditația religioasă; texte-suport (selectate din Biblie, diverse materiale didactice auxiliare etc.); planșă: Avraam; ilustrații cu aspecte din viața lui Avraam, din *Biblia pentru copii*;	observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor; tema de lucru în clasă (realizarea posterelor); compoziție	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Exerciții de alcătuire a unor enunțuri, folosind termenii noi: *jertfă, idoli, Pământul Făgăduinței.* Exerciții de introspecție.	icoana *Sfânta Treime*; activitate frontală, individuală; 1 oră	plastică.	
2.	**Isaac – copil ascultător**	4.3; 4.4	Exerciții de identificare a momentelor în care Isaac a făcut dovada ascultării față de părinți. Joc de rol pe tema relației părinți-copii. Exerciții de asociere între Isaac și Mântuitorul Iisus Hristos. Exerciții de formulare a învățăturilor morale pentru viața personală și de grup. Exerciții de recunoaștere, în propriul comportament sau al altora, a situațiilor de ascultare/neascultare și urmările acestora. Prezentarea unor soluții de înlăturare a neascultării copiilor față de părinți.	povestirea, explicația, conversația, problematizarea; texte-suport (selectate din Sfânta Scriptură, diverse materiale didactice auxiliare etc.); planșă cu imagini ce reprezintă situații de ascultare/neascultare; activitate frontală, individuală; 1 oră.	observarea sistematică; probă orală; tema pentru acasă; autoevaluarea.	
3.	**Iosif și frații săi**	4.3; 5.1	Exerciții de povestire corectă, selectivă a unor aspecte din viața lui Iosif. Exerciții de identificare a calităților (virtuților) lui Iosif. Realizarea unor clasificări corecte a faptelor după principiile: bine-rău. Exerciții de dialog pe baza unor	povestirea, explicația, conversația, problematizarea; texte-suport (selectate de profesor din Biblie, diverse materiale didactice auxiliare, literatură, presă etc.); planșa Iosif și frații săi; ilustrații cu aspecte din viața lui Iosif (ex. *Biblia pentru voi copii*), rebus;	probă orală; observarea sistematică; tema de lucru în clasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			situații reale sau imaginare de bunătate și invidie.	activitate frontală, activitate individuală; 1 oră		
4.	**Evaluarea unității de învățare**	5.1	Exerciții de ordonare logică, succesivă a celor trei personalități biblice. Exprimarea atitudinii față de anumite întâmplări, fapte, persoane. Exerciții de discriminare între fapte bune și fapte rele. Exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la comportamentul personalităților biblice studiate.	studiu de caz, conversația, explicația, dezbaterea; texte-suport (povestiri morale din literatură, articole din presă etc.); seturi de imagini sugestive, fișă de lucru; activitate frontală, individuală și pe grupe; 1 oră.	observarea sistematică; temă de lucru în clasă; autoevaluarea.	

Clasa: a II-a
Unitatea de învățare: *Iisus Hristos – Dumnezeu adevărat și Om adevărat*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Iubirea și purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de lume**	1.1	▪ Exerciții de dialog pe tema purtării de grijă a lui Dumnezeu față de lume. ▪ Recunoașterea manifestării proniei divine în viața proprie sau a altor persoane. ▪ Prezentarea modalităților de	▪ lectura explicativă, explicația, conversația, studiu de caz; ▪ texte-suport (selectate din Biblie, materiale didactice auxiliare etc.); ▪ povestiri morale relevante, coli de hârtie, lipici, carioci, decupaje cu	▪ observarea sistematică; ▪ probă orală; ▪ probă practică.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			manifestare a iubirii şi a proniei divine. ▪ Exerciții de formulare a învățăturilor desprinse din povestiri morale despre pronia divină. ▪ Exerciții de identificare a modalităților de manifestare a iubirii oamenilor față de Dumnezeu. ▪ Exerciții de memorare a unor poezii despre pronia divină (de ex. *Tatăl ceresc al tuturor*).	imagini deosebite din natură; ▪ activitate frontală, individuală şi pe grupe pentru realizarea unui poster; ▪ 1 oră		
2.	**Naşterea Domnului – prilej de bucurie pentru toți creştinii**	2.2; 3.2; 3.4	Prezentarea scopului Întrupării Fiului lui Dumnezeu. Exerciții de povestire a unor fapte petrecute la Naşterea Domnului. Exerciții de identificare a timpului, locului şi spațiului unde S-a născut Fiul lui Dumnezeu ca Om adevărat. Exerciții de însuşire logică a evenimentelor petrecute la Naşterea Domnului. Prezentarea unor situații din viața elevilor în care au făcut sau au văzut făcându-se fapte de milostenie. Audierea colindului de Sfântul Nicolae. Exerciții de autoevaluare.	povestirea, conversația, dramatizarea, exercițiul, demonstrația; texte-suport (selectate din Sfânta Scriptură, materiale didactice auxiliare, literatură etc.); planşă cu ilustrații reprezentative, icoana *Naşterea Domnului*, repertoriu de colinde, casete audio, rebus; activitate frontală, individuală şi pe grupe; 3 ore.	observarea sistematică; proba orală; temă de lucru în clasă; probă practică	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Precizarea tradițiilor de Crăciun. Exerciții de memorare și intonare a colindelor de Crăciun. Argumentarea bucuriei din timpul cântării colindelor. Exerciții de memorare a unor poezii despre *Nașterea Domnului*. Participarea la sărbătoarea Nașterii Domnului.			

Clasa: a II-a
Unitatea de învățare: *Sfinții – prietenii lui Dumnezeu și ai noștri*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Sfântul Ioan Botezătorul**	3.1; 4.3; 4.4	Exerciții de dialog pe tema comportamentului familiei biblice (Zaharia, Elisabeta și Ioan). Exerciții de povestire selectivă a vieții și activității Sfântului Ioan Botezătorul. Exerciții de identificare a calităților (virtuților) Sfântului Ioan Botezătorul. Prezentarea importanței rolului avut	povestirea, conversația, explicația, observarea dirijată; texte suport (selectate din Biblie, material didactic auxiliar etc.); icoana Sfântul Ioan Botezătorul; activitate frontală, individuală; 2 ore	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			de Sfântul Ioan Botezătorul în pregătirea omenirii pentru venirea Mântuitorului Iisus Hristos în lume. Prezentarea icoanelor Sfântului Ioan Botezătorul în diferite ipostaze. Enumerarea sărbătorilor închinate Sfântului Ioan Botezătorul. Exerciții de formulare a învățăturilor morale folositoare vieții personale și de grup.			
2.	**Botezul Domnului**	3.2; 3.4; 4.4	▪ Reactualizarea cunoștințelor despre viața Mântuitorului Iisus Hristos. ▪ Exerciții de „citire" corectă a icoanei ce reprezintă Botezul Domnului. ▪ Exerciții de interpretare a dialogului dintre Iisus Hristos și Ioan Botezătorul la apa Iordanului. ▪ Argumentarea smereniei Sfântului Ioan Botezătorul. ▪ Audierea Troparului *Botezul Domnului*. ▪ Exerciții de dialog pe tema: *Botezul Domnului pentru creștinii ortodocși*. ▪ Participarea la slujba religioasă a Bobotezei.	▪ explicația, conversația, problematizarea, lectura biblică, observarea dirijată; ▪ texte-suport (selectate din Biblie, materiale didactice auxiliare etc.); ▪ icoana *Botezul Domnului*; ▪ casetă audio; ▪ activitate frontală, individuală; ▪ 1 oră	▪ observarea sistematică; ▪ probă practică; ▪ probă orală (verificarea rugăciunii învățate)	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
3.	**Apostolii – prietenii Mântuitorului**	2.2; 3.2; 4.3	▪ Exerciții de scriere a numelor Apostolilor. ▪ Exerciții de recunoaștere a Apostolilor din icoane și imagini biblice. ▪ Exerciții de dialog pe tema relației dintre Iisus Hristos și Apostolii Săi. ▪ Descrierea unei relații de prietenie adevărată între oameni. ▪ Exerciții de alcătuire a unor enunțuri folosind cuvântul *apostol*.	▪ povestirea, explicația, conversația, exercițiul, observarea dirijată; ▪ texte-suport (selectate din Sfânta Scriptură, materiale didactice auxiliare); ▪ planșa: *Hristos și Apostolii*; icoana *Cina cea de Taină*; ▪ activitate frontală, individuală; ▪ 1 oră.	▪ observarea sistematică; ▪ proba orală; ▪ temă de lucru în clasă.	
4.	**Sfântul Apostol Andrei – Apostolul românilor**	4.1; 4.3	Exerciții de „citire" a icoanei *Sfântul Apostol Andrei*. Exerciții de memorare a poeziei *Sfântul Andrei Apostolul românilor*. Exerciții de prezentare într-o succesiune logică a unor aspecte din viața Sfântului Apostol Andrei. Argumentarea numelui de „*Apostolul românilor*". Audierea *Troparului Sfântului Apostol Andrei*. Exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la modelul oferit de Sfântul Apostol Andrei.	povestirea, explicația, conversația, exercițiul, observarea dirijată; texte-suport (selectate din viața Sfântului Apostol Andrei; icoana Sfântului Apostol Andrei; ilustrații cu: aducerea moaștelor Sfântului Apostol Andrei în România, catedrala din Patras unde se află moaștele și crucea pe care a fost răstignit; fișă de lucru; activitate frontală, individuală; 1 oră.	probă orală; probă scrisă; autoevaluarea.	
5.	**Sfânta Muceniță Filofteia – fetița iubitoare de săraci**	2.2; 4.1; 4.3; 4.4	Exerciții de descriere a Sfintei Filofteia folosindu-se de icoană. Exerciții de identificare a faptelor de milostenie, din viața sfintei. Exerciții de dialog pe tema	povestirea, conversația, explicația, studiu de caz, exercițiul, observarea dirijată; texte-suport (selectate din viața Sfintei Filofteia, materiale didactice	observarea sistematică; temă de lucru în clasă; autoevaluarea;	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			comportamentului familiei Sfintei Filofteia şi a relaţiei normale între părinţi şi copii. Recunoaşterea după imagini a situaţiilor de săvârşire/nesăvârşire a unor fapte de milostenie. Exerciţii de formulare a unor învăţături morale folositoare vieţii personale şi de grup. Exerciţii de autoevaluare a comportamentului prin raportare la modelul oferit de Sfânta Filofteia; Vizitarea Mânăstirii Curtea de Argeş, unde se află moaştele sfintei.	auxiliare, povestiri morale, proverbe despre milostenie); icoana *Sfânta Filofteia*; planşă cu ilustraţii ce reprezintă fapte de milostenie săvârşite la aziluri de bătrâni, orfelinate; imagini cu Mânăstirea Curtea de Argeş şi moaştele sfintei; harta României; activitate frontală, individuală; 1 oră.	portofoliul.	
6.	**Sfânta Cuvioasă Parascheva – ocrotitoarea tinerilor**	2.2; 4.1; 4.3; 4.4	Exerciţii de povestire a unor aspecte semnificative din viaţa Sfintei Cuvioasă Parascheva. Exerciţii de identificare a calităţilor (virtuţilor) Sfintei Parascheva prin care ea a dobândit sfinţenia. Indicarea faptelor bune săvârşite de Sfânta Parascheva, care i-au impresionat mai mult. Vizitarea Catedralei Mitropolitane din Iaşi, unde se află moaştele Sfintei Parascheva. Audierea troparului. Exerciţii de formulare a unor învăţături morale folositoare vieţii personale şi de grup.	povestirea, conversaţia, explicaţia, studiu de caz, exerciţiul, observarea dirijată, meditaţia religioasă; texte-suport (selectate din viaţa Cuvioasei Parascheva, materiale didactice auxiliare); icoana *Sfânta Parascheva*; ilustraţii din Albumul color Sfânta Cuvioasă Parascheva – ocrotitoarea pelerinilor, Ed. Trinitas, Iaşi, 2000; imagini cu Catedrala Mitropolitană din Iaşi şi moaştele sfintei; harta României; activitate frontală, individuală; 1 oră.	observarea sistematică; temă de lucru în clasă; autoevaluarea; portofoliul.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la modelul oferit de Sfânta Cuvioasă Parascheva.			
7.	**Sfântul Calinic de la Cernica – lom al rugăciunii și al faptelor bune**	4.1; 4.3	Exerciții de povestire a unor aspecte semnificative din viața Sfântul Calinic. Exerciții de identificare a calităților (virtuților) prin care a dobândit sfințenia. Exerciții de identificare a aspectelor din viața sfântului care i-au impresionat mai mult. Exerciții de formulare a unor învățături morale folositoare vieții personale și de grup. Exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la modelul oferit de Sfântul Calinic. Vizitarea Mânăstirii Cernica, București, unde se află moaștele Sfântului Calinic.	povestirea, conversația, explicația, studiu de caz, exercițiul, meditația religioasă; texte-suport(selectate din Viața Sfântului Calinic, materiale didactice auxiliare, etc.); icoana Sfântul Calinic; imagini cu Mânăstirea Cernica și moaștele sfântului; harta României; activitate frontală, individuală; 1 oră.	observarea sistematică; probă orală.	
8.	**Lecturi din viețile sfinților**	4.3	Audierea unor lecturi din viața și din minunile săvârșite de sfinții studiați. Exerciții de recunoaștere a minunilor săvârșite de acești sfinți. Recunoașterea condițiilor în care sfinții ocrotitorii noștri.	lectura expresivă, conversația, explicația, meditația religioasă, exercițiul; texte-suport (selectate din *Viețile Sfinților, Proloage* etc.) activitate frontală; 1 oră.	observarea sistematică; proba orală.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
9.	**Evaluarea unității de învățare**	4.1; 4.3; 2.2	Exerciții de identificare în viața sfinților a virtuților şi a faptelor plăcute lui Dumnezeu prin care au dobândit sfinţenia. Exerciții de identificare ar virtuților pe care ar dori să le dobândească. Discutarea în grup în scopul prezentării unor modalităţi de săvârşire a faptelor de milostenie (în şcoală, în Biserică, în societate). Exerciții de alcătuire a unor enunțuri scurte, folosind termenii învățați: muceniță, cuvioasă, ierarh. Organizarea unor acțiuni de caritate la centre de plasament, aziluri de bătrâni, cu elevi ce aparţin altor culte religioase.	conversația, exercițiul, explicația; test de evaluare; icoane; imagini cu: biserici, sfinte moaşte, pelerinaje, acatiste, coală de carton, lipici, marker; activitate frontală, individuală şi pe grupe; 1 oră.	observarea sistematică; proba orală; proba scrisă.	

Clasa: a II-a
Unitatea de învățare: *Postul și „aripile sale" (rugăciunea și milostenia)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Semnele iubirii creștine**	2.1; 4.1	Exerciții de descriere a postului și a milosteniei bineplăcute lui Dumnezeu. Exerciții de clasificare a postului. Identificarea calităților de săvârșire a faptelor de milostenie trupească și sufletească. Exerciții de dialog pe tema semnificației postului și faptelor de milostenie. Exerciții de dezbatere a unor întâmplări cu conținut moralizator. Exerciții de identificare a unor măsuri corecte pentru îmbunătățirea vieții spirituale. Exerciții de completare a unor enunțuri lacunare și rebusuri, pe această temă.	explicația, conversația, problematizarea, exercițiul, lectura explicativă; texte-suport (selectate de profesor din Biblie, manual, diverse materiale didactice auxiliare, cugetări ale Sfinților Părinți, povestiri morale etc.); activitate frontală, individuală și pe grupe pentru a prezenta măsurile concrete de îmbunătățire a nivelului spiritual. 1 oră	observarea sistematică; proba orală; compoziție plastică. autoevaluarea.	
2.	**Rugăciunea – izvor de iubire curată**	1.3; 4.1; 4.2	Exerciții de rostire a unor rugăciuni. Exerciții de dialog pe tema modului în care trebuie să se rostească o rugăciune. Exerciții de „citire" a unor imagini cu tema: Rugăciunea în viața noastră. Rostirea rugăciunii în comun la școală, acasă.	lectura expresivă, explicația, conversația, exercițiul, observarea dirijată, cântarea religioasă; texte-suport (selectate de profesor din manual, materiale didactice auxiliare, cărți de rugăciune, povestiri morale etc.); cărți de rugăciune, *Ceaslov, Acatistier,*	observarea sistematică; proba orală; temă pentru acasă: Scrie rugăciunea care îți place să o rostești mai	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Exerciții de memorare a mai multor tipuri de rugăciune. Exerciții de alcătuire a pomelnicului personal. Inițierea unor rugăciuni pentru semenii aflați în suferință. Exerciții de intonare a unei rugăciuni cântate (ex. *Doamne al puterilor, fii cu noi*).	*Psaltire*; icoana *Mântuitorul rugându-se în grădina Ghetsimani*, icoana Bunavestire, icoana *Sfântul Serafim de Sarov în rugăciune*; planșa *Rugăciunea în viața noastră*; activitate frontală și individuală 1 oră.	mult".	
3.	**Evaluarea unității de învățare**	2.2; 4.1	Exerciții de reprezentare grafică, simbolică a unității de învățare. Explicarea importanței postului, milosteniei și a rugăciunii pentru viața personală și de grup. Exerciții de identificare a unor măsuri concrete de îmbunătățire a nivelului de pregătire duhovnicească. Exerciții de alcătuire a unor enunțuri, folosind termenii: post, rugăciune, milostenie. Exerciții de introspecție.	conversația, exercițiul, meditația religioasă etc.; text de evaluare; activitate frontală, individuală; 1 oră	compoziție plastică; probă scrisă; autoevaluarea.	

Clasa: a II-a
Unitatea de învățare: *Iubirea din jertfă*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Patimile Domnului**	2.1; 3.2; 3.4	Exerciții de identificare a întâmplărilor petrecute în Săptămâna Patimilor într-o succesiune logică. Descrierea Patimilor Mântuitorului. Exerciții de formulare a unor învățături morale, desprinse din comportamentul Domnului nostru Iisus Hristos, pentru viața personală și cea de grup. Audierea unor fragmente din Prohodul Domnului. Exerciții de introspecție. Participarea la Deniile din Săptămâna Patimilor și la sărbătoarea Învierii Domnului.	povestirea, explicația, lectura biblică, observarea dirijată, conversația, meditația; texte-suport (selectate din Biblie, materiale didactice auxiliare, poezii religioase etc.) planșa *Drumul Crucii*, icoane, casete audio; activitate individuală, frontală; 2 ore	observarea sistematică; autoevaluarea.	
2.	**Sărbătorile Învierii Domnului**	3.4	Exerciții de „citire" corectă a icoanei *Învierea Domnului.* Povestirea evenimentelor de la Învierea Domnului. Exerciții de povestire a unor legende despre tradiția ouălor roșii. Explicarea și reprezentarea elementelor tradiționale de Paști. Descrierea sărbătorii Paștelui în familie. Recitarea unor poezii despre Învierea Domnului. Audierea unor cântări religioase pascale.	povestirea, explicația, conversația, lectura, exercițiul, cântarea religioasă; texte-suport (selectate din Biblie, materiale didactice auxiliare, literatură, legende etc.); icoana Învierea Domnului, fișă de lucru; creioane colorate, coli de hârtie; casete audio; activitate frontală, individuală și pe grupe; 1 oră	observarea sistematică; proba orală; probă scrisă; compoziție plastică.	

Clasa: a II-a
Unitatea de învățare: *Familia – locaș al iubirii creștine*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Familia creștină – școală a iubirii**	4.1; 4.4	Exerciții de descriere a propriei familii. Realizarea unui colaj (din fotografii) cu titlul: *Familia mea.* Prezentarea unor reguli de comportament însușite în familie. Exerciții de dialog pe baza unor situații reale sau imaginare. Argumentarea necesității de a exista dragoste și înțelegere în familie. Exerciții de recunoaștere în comportamentul familiei, a situațiilor de împlinire/neîmplinire a rolurilor fiecăruia și urmările acestora.	conversația, explicația, lectura expresivă,studiu de caz, dezbaterea; texte-suport (selectate de profesor din materiale auxiliare, create de profesor, informații din mass-media etc.); coli de hârtie, lipici, marker, fotografii cu membrii familiei (părinți, frați, bunici, unchi, verișori etc.); activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; probă practică; tema pentru acasă.	
2.	**Iubirea părinților față de copii**	4.1; 4.4	Exerciții de dialog pe tema drepturilor și a îndatoririlor părinților față de copii. Exerciții de analizare a unor situații reale de îndeplinire/neîndeplinire a îndatoririlor părinților față de copii. Exerciții de identificare a modalităților prin care părinții își manifestă iubirea față de copii. Joc de rol pe tema: Relația părinți-copii.	conversația, studiu de caz, dezbaterea, lectura expresivă; texte-suport (selectate din materiale didactice auxiliare, povestiri morale, informații din mass-media); planșă cu ilustrații: *Datoriile părinților față de copii;* activitate frontală, individuală; 1 oră.	observarea sistematică; probă orală.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
3.	**Iubirea copiilor față de părinți**	4.1; 4.4	Exerciții de dialog pe tema relației părinți-copii. Exerciții de identificare a modalităților de manifestare a iubirii față de părinți. Exerciții de recunoaștere în imagini a situațiilor de încălcare/respectare a datoriilor copiilor față de părinți. Exerciții de interpretare a unor maxime despre copii și părinți.	conversația, studiu de caz, dezbaterea, lectura expresivă; texte-suport (selectate din materiale didactice auxiliare, povestiri morale, informații din mass-media); planșă cu ilustrații: *Datoriile copiilor față de părinți*; activitate frontală și individuală; 1 oră.	observarea sistematică; probă orală; autoevaluarea.	
4.	**Vacanța micului creștin - îndrumări**	3.4; 4.4; 5.1	Identificarea unor modalități prin care elevii își pot petrece vacanța comportându-se ca niște adevărați creștini.	conversația, dialogul; 2 ore	observarea sistematică	

Clasa: a III-a
Unitatea de învățare: *Sfintele Taine – lucrări sfințitoare ale Bisericii*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Sfintele Taine: generalități;** **- Sfânta Taină a Botezului;** **- Sfânta Taină a Mirungerii;**	1.1; 3.2	Exerciții de definire a noțiunii de „Sfântă Taină". Enumerarea Sfintelor Taine ale Bisericii. Exerciții de identificare în imagini a Sfintelor Taine.	lectura expresivă, descrierea, conversația, explicația, exercițiul, cântarea religioasă; text-suport (selectate din Sfânta Scriptură, materiale didactice auxiliare, povestiri morale etc.); fișe	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
	- Sfânta Taină a Împărtășaniei; **- Sfânta Taină a Spovedaniei.**		Cunoașterea modalităților de pregătire pentru fiecare Sfântă Taină. Exerciții de citire, memorare și explicare a textelor scripturistice, de instituire a Sfintelor Taine. Explicarea efectului primirii a Sfintelor Taine asupra credincioșilor. Exerciții de dialog pe tema Sfintelor Taine și a rolului acestora în viața omului. Participarea la slujbele Sfintelor Taine, la Sfânta Liturghie. Sublinierea prezenței Sfântului Duh în lucrarea nevăzută de sfințire a primitorului, prin lucrarea nevăzută a preotului. Exerciții de identificare a momentelor principale ale Sfintei Taine. Exerciții de sesizare a „spinilor" care pot opri pe creștini de la primirea Sfintelor Taine. Prezentarea modalităților de înlăturare a acestor „spini". Audierea și intonarea unor cântări religioase din slujba Sfintelor Taine (de ex. *Câți în Hristos v-ați botezat ...* *Trupul lui Hristos*). Vizionarea unor casete video cu Sfintele Taine.	de lucru; planșa Sfintele Taine, casete audio, video, icoană *Cina cea de Taină*; activitate frontală, individuală și pe grupe; 5 ore		

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
2.	**Evaluarea unității de învățare**	1.1	Exerciții de descriere a momentelor slujbelor. Exerciții de sesizare a rolului primirii fiecărei Sfinte Taine. Exerciții de completare a unor enunțuri lacunare şi a unor rebusuri. Exerciții de formulare a unor generalități referitoare la Sfintele Taine	conversația, exercițiul; test de evaluare; activitate frontală, individuală; 1 oră	probă orală; probă scrisă.	

Clasa: a III-a
Unitatea de învățare: *Să-L cunoaştem şi să-L cinstim pe Dumnezeu în Biserică*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Biserica: părți componente, obiecte de cult**	3.2; 4.1	▪ Vizitarea unor biserici. ▪ Exerciții de identificare a părților componente a unei biserici. ▪ Explicarea semnificației formei şi a părților componente. ▪ Exerciții de recunoaştere a obiectelor de cult şi de mobilier din interiorul bisericii. ▪ Explicarea afirmației: „Biserica este casa lui Dumnezeu şi poarta cerului".	▪ descrierea, conversația, explicația, exercițiul; ▪ texte-suport (selectate din diverse materiale didactice auxiliare etc.): ▪ planşă: *Biserica – elemente componente şi obiecte de cult*; casete video; ▪ activitate frontală, individuală; ▪ 2 ore	▪ observarea sistematică; ▪ probă orală; ▪ tema pentru acasă; ▪ portofoliu.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			▪ Vizionarea unor casete video cu înregistrări de la diverse biserici. ▪ Exerciții de identificare a situațiilor când scriem cuvântul *biserică* cu majusculă. ▪ Descrierea stării sufleteşti după intrarea într-o biserică. ▪ Enumerarea darurilor ce pot fi aduse la biserică pentru dotarea şi îmbogățirea tezaurului bisericii. ▪ Explicarea şi utilizarea termenului *ctitor*.			
2.	**Sărbătorile creştine – momente de bucurie sfântă**	3.2; 3.4; 4.1	Explicarea şi utilizarea noțiunii de sărbătoare creştină. Exerciții de clasificare a sărbătorilor creştine. Exerciții de recunoaştere a marilor sărbători închinate lui Dumnezeu, Maicii Domnului şi Sfinților, dintr-o enumerare de sărbători. Exerciții de identificare a sărbătorilor creştine din calendarul creştin ortodox. Descrierea comportamentului unui bun creştin într-o zi de sărbătoare creştină. Participarea la Sfânta Liturghie în zilele de sărbători creştine.	explicația, conversația, argumentarea, descrierea, dezbaterea; icoane cu Praznicele Împărăteşti şi Sfinții; calendarul creştin ortodox; activitate frontală, activitate individuală; 1 oră	probă orală; observarea sistematică; autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
3.	**Evaluarea unității de învățare**	2.2; 4.1	Exerciții de alcătuire a unui text pe baza unui plan de idei (stabilit de profesor) din această unitate de învățare. Exerciții de completare a unor enunțuri lacunare. Exerciții de realizare a unor conexiuni între icoanele și denumirile Praznicelor Împărătești. Exerciții de dialog pe baza unor situații problemă ivite într-o zi de sărbătoare creștină.	ția, studiul de caz;. valuare; frontală, individuală;	probă orală; probă scrisă.	

Clasa: a III-a
Unitatea de învățare: *Iubirea lui Dumnezeu prin poruncile Sale*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Recapitulare: Patriarhii poporului ales (Avraam, Isaac, Iosif)**	4.2	▪ Exerciții de reactualizare a cunoștințelor, dobândite în clasa a II-a, despre patriarhii poporului ales. ▪ Exerciții de ordonare logică, succesivă a patriarhilor biblici. ▪ Exerciții de stabilire a	▪ conversația, exercițiul, meditația religioasă; ▪ fișă de lucru; ▪ planșe ilustrate cu evenimentele descrise; ▪ activitate frontală, individuală; ▪ 1 oră	▪ observarea sistematică; ▪ probă orală; ▪ autoevaluare.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			evenimentelor importante din istoria poporului ales și a mesajului lor moral pentru omenire. ▪ Exerciții de formulare a învățăturilor morale, folositoare vieții personale și de grup, ce se desprind din comportamentul patriarhilor biblici. ▪ Prezentarea contribuției patriarhilor poporului ales în menținerea credinței în Adevăratul Dumnezeu. ▪ Exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la comportamentul acestor personalități biblice.			
2.	**Moise – copilăria și chemarea la misiune**	1.2; 2.1; 4.2; 4.3	Exerciții de povestire a unor întâmplări din timpul copilăriei lui Moise. Exerciții de dialog despre dragostea mamei lui Moise față de fiul său. Exerciții de identificare a faptelor bune/rele săvârșite de personajele biblice. Exerciții de argumentare/contraargumentare în soluționarea unor situații-problemă	lectura expresivă, conversația, exercițiul, problematizarea; text-suport (selectate din Biblie, materiale didactice auxiliare, create de profesor etc.); planșa *Moise*; harta Egiptului; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă practică; probă orală (verificarea rugăciunii învățate).	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			apărute în familie, în grupul de prieteni. Exerciții de alcătuire a unui scurt text pe baza unui suport vizual (imagini din timpul copilăriei lui Moise). Vizionarea filmului *Moise*.			
3.	**Moise – drumul de la robie la libertate**	2.2; 4.2; 5.1	Exerciții de povestire a întâmplărilor petrecute în drumul din Egipt spre Țara Sfântă. Exerciții de identificare pe baza unui suport vizual a pedepselor date egiptenilor. Exerciții de sesizare a proniei și a iubirii divine față de poporul ales (la ieșirea din Egipt și în drumul prin pustiu). Exerciții de identificare a faptelor bune/rele săvârșite de membrii poporului ales în drumul către Țara Sfântă.	lectură expresivă, conversația, exercițiul, observarea dirijată, problematizarea; texte-suport (selectate din Sfânta Scriptură, materiale didactice auxiliare etc.); planșa: Cele zece pedepse, Trecerea prin Marea Roșie; harta Vechiului Testament; fișă de lucru; activitate frontală, individuală; 1 oră	observare sistematică; probă orală.	
4.	**Decalogul – datoriile față de Dumnezeu și față de aproapele nostru**	3.1; 4.1	Exerciții de identificare a Celor zece porunci în Sfânta Scriptură. Exerciții de citire explicativă și selectivă a celor zece porunci. Exerciții de dialog pe tema normelor de comportament indicate de Decalog.	lectura expresivă, conversația, exercițiul, problematizarea, dezbaterea; texte-suport (selectate din Sfânta Scriptură, materiale didactice auxiliare, povestiri morale, etc.); activitate frontală, individuală și pe	observarea sistematică; probă orală; temă pentru acasă; probă scrisă; autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Exerciții de dialog privind urmările pozitive/negative, la nivel individual, de grup și social, a respectării/nerespectării Decalogului. Exerciții de memorare și explicare a Decalogului. Lecturarea unor povestiri pe baza Poruncilor divine. Exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportarea la regulile de comportament indicate în Decalog. Alcătuirea unui „Jurnal-Decalog" pentru îmbunătățirea vieții spirituale.	grupe; 3 ore		
5.	**Marea poruncă a iubirii**	5.1	Exerciții de explicare a marii porunci a iubirii, dată de Mântuitorul Iisus Hristos. Exerciții de dialog pe tema iubirii față de Dumnezeu și față de semeni. Discutarea normelor de comportament moral-religios. Exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la marea poruncă a iubirii. Exerciții de alcătuire a unui text oral/scris pe baza unui suport vizual de respectare a poruncii date de Domnul nostru Iisus Hristos.	explicația, conversația, problematizarea, dezbaterea, studiu de caz; texte-suport (selectate din Sfânta Scriptură, materiale didactice auxiliare, informații din mass-media etc.) activitate frontală, individuală și pe grupe; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
6.	**Evaluarea unității de învățare**	5.1	Prezentarea contribuției lui Moise în menținerea credinței în adevăratul Dumnezeu. Exerciții de sesizarea a situațiilor de neîncălcare/încălcare a celor zece reguli de comportament indicate în Decalog. Stabilirea unor măsuri concrete de înlăturare a cazurilor de încălcare a celor zece porunci divine. Exerciții de completare a unor enunțuri lacunare și rebusuri. Exerciții de identificare a unor modalități de aplicare a poruncii iubirii creștine în relație cu semenii.	conversația, problematizarea, studiu de caz, dezbaterea; test de evaluare; activitate frontală, individuală și pe grupe; 1 oră.	proba orală; proba scrisă.	

Clasa: a III-a
Unitatea de învățare: *Regii poporului ales*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Saul și David**	3.1; 4.2	Exerciții de povestire a unor fapte, întâmplări din viața celor două personalități biblice. Exerciții de discriminare a faptelor bune/rele săvârșite de Saul și David. Exerciții de dialog pe tema comportamentului celor doi regi.	povestirea, conversația, explicația, problematizarea, studiul de caz, exercițiul; texte-suport (selectate din Biblie, diverse materiale didactice auxiliare etc.); *Psaltirea*, planșa *Regii poporului*	observarea sistematică; proba orală; tema pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Exerciții de formulare a învățăturilor morale folositoare vieții personale, de grup şi sociale. Exerciții de identificare a calităților (virtuților) celor două persoane biblice. Exerciții de dialog pe baza unor situații reale de bunătate şi invidie. Cunoaşterea contribuției regelui David la tezaurul Bisericii creştine (Psalmii). Exerciții de citire selectivă a unor fragmente din Psalmi.	*ales*; activitate frontală, individuală. 1 oră		
2.	**Regele Solomon**	2.3; 4.2	Exerciții de identificare a calităților (virtuților) ale regelui Solomon, cunoscând aspecte din viața sa. Argumentarea rolului important în istoria poporului evreu. Cunoaşterea contribuției regelui Solomon la tezaurul Bisericii creştine (*Pildele lui Solomon*). Exerciții de citire selectivă şi de explicare a unor proverbe ale lui Solomon. Exerciții de formularea învățăturilor morale folositoare îmbunătățirii vieții spirituale. Exerciții de identificare a înțelepciunii în faptele regelui Solomon.	lectura expresivă, , conversația, explicația, problematizarea; texte-suport (selectate de profesor din Biblie, manual, materiale didactice auxiliare etc.); casetă audio cu povestire biblică; ilustrații *Templul din Ierusalim*; activitate frontală, individuală. 1 oră.	observarea sistematică; proba orală; temă de lucru în clasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
3.	**Evaluarea unității de învățare**	4.2	Exerciții de identificare a faptelor bune/rele săvârșite de persoanele biblice (Saul, David, Solomon). Exerciții de sintetizare a învățăturilor morale desprinse din lecțiile studiate. Exerciții de interpretare a unor proverbe ale lui Solomon. Audierea în interpretarea unor lecturi despre viața celor trei regi. Exerciții de dialog pe tema: David și Solomon – modele de credință în Dumnezeu, înțelepciune, bunătate și vitejie. Exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la modelul oferit de cei trei regi.	conversația, exercițiul, jocul didactic; test de evaluare; texte-suport (selectate din Sfânta Scriptură, diverse materiale didactice auxiliare); activitate frontală, individuală; 1 oră.	probă orală; probă scrisă; autoevaluarea.	

Clasa: a III-a
Unitatea de învățare: *Hristos – Învățător prin cuvânt și faptă*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Predica de pe munte: Rugăciunea „Tatăl nostru" – model de rugăciune;**	1.1; 2.1; 4.1	Exerciții de lectură expresivă și citire selectivă a învățăturilor date de Domnul nostru Iisus Hristos în *Predica de pe munte*. Argumentarea importanței aplicării în viața personală a acestor învățături	lectura expresivă, povestirea, conversația, explicația, problematizarea, studiu de caz; texte-suport (selectate din Biblie, materiale didactice auxiliare etc.) icoanele *Hristos – Învățătorul* și *Iisus*	observarea sistematică; proba orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
	Postul şi milostenia		morale. Exerciții de identificare a unor căi pentru a urma aceste învățături. Explicarea rugăciunii *Tatăl nostru*. Exerciții de selectare a unor învățături din *Predica de pe munte*. Exerciții de dialog pe tema rolului învățătorului în viața noastră. Audierea *Fericirilor*. Exerciții de identificare a unor persoane ca modele de săvârşire a rugăciunii, postului şi milosteniei.	*şi copii* etc.; activitate individuală, frontală şi pe grupe; 1 oră		
2.	**Minunile Mântuitorului:** **- Învierea fiicei lui Iair;** **- Învierea tânărului din Nain;** **- Înmulțirea pâinilor şi a peştilor.**	3.1; 3.3; 4.1; 5.1	Povestirea minunilor săvârşite de Domnul nostru Iisus Hristos (timp, loc, persoane implicate etc.). Exerciții de identificare a atributelor divine dovedite de Mântuitorul Iisus Hristos în fiecare minune înfăptuită. Exerciții de diferențiere între fapte obişnuite şi minuni. Exerciții de sesizare a manifestării relației dintre Dumnezeu şi om ca o relație Părinte-fiu. Exerciții de formulare a învățăturilor morale folositoare progresului vieții spirituale. Prezentarea unor evenimente din viața personală prin care au simțit prezente aceleaşi atribute divine cu	povestirea, lectura expresivă, explicația, studiu de caz, meditația religioasă; texte-suport (selectate din Biblie, materiale didactice auxiliare etc.); planşa Minunile Mântuitorului nostru Iisus Hristos; harta Palestina Noului Testament; activitate frontală, individuală; 3 ore.	observarea sistematică; proba orală; probă practică.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			cele indicate în minune. Exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la comportamentul persoanelor implicate în săvârșirea minunilor.			
3.	**Evaluarea unității de învățare**	3.3	▪ Exerciții de dialog pe tema învățăturilor morale transmise de Mântuitorul Iisus Hristos prin cuvânt (Predica de pe munte) și faptă (minuni). ▪ Prezentarea modalităților de manifestare a iubirii lui Dumnezeu față de oameni prin minunile studiate. ▪ Exerciții de construire a unui text cu titlul: Hristos – Învățătorul lumii, pe baza unui plan de idei. ▪ Exerciții de completare a unor enunțuri lacuna, rebusuri. ▪ Exerciții de argumentare/contraargumentare în soluționarea unor situații problemă apărute într-un grup. ▪ Exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la învățăturile date de Domnul nostru Iisus Hristos.	▪ conversația, studiu de caz, meditația religioasă, exercițiul; ▪ test de evaluare; ▪ activitate frontală, individuală; ▪ 1 oră	▪ observarea sistematică; ▪ probă practică; ▪ autoevaluarea.	

Clasa: a III-a
Unitatea de învățare: *Sfinții – prietenii lui Dumnezeu și ai noștri*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Sfântul Mucenic Ioan Valahul**	2.3; 3.4	Exerciții de povestire a unor aspecte din viața sfântului care i-au impresionat mai mult. Exerciții de identificare a virtuților morale și a faptelor bineplăcute lui Dumnezeu, prin care a dobândit sfințenia. Exerciții de formulare a unor învățături morale pentru viața personală, de grup și socială. Argumentarea cinstirii ca Sfânt Mucenic. Exerciții de citire selectivă din Acatistul Sfântului Mucenic Ioan Valahul. Exerciții de dialog privind sfârșitul vieții sfântului.	povestirea, lectura expresivă, problematizarea, conversația, exercițiul, meditația religioasă; texte-suport (selectate din *Viețile Sfinților*, *Sfinții români și apărători ai legii strămoșești*, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1987; *Sfinții daco-romani și români*, Ed. Trinitas, Iași, 1994 de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu; *Patericul românesc*, Ed. Ep. Dunării de Jos, Galați, 1999 de arhim. Ioanichie Bălan; *Acatistier;* materiale didactice auxiliare etc.); activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; probă practică; tema pentru acasă.	
2.	**Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou**	2.3; 3.4	Exerciții de „citire" corectă a icoanei *Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou.* Exerciții de dialog pe tema modului de viețuire, a faptelor bineplăcute lui Dumnezeu și a minunilor săvârșite de el. Exerciții de formulare a unor învățături morale folositoare vieții	povestirea, lectura expresivă, conversația, exercițiul, meditația religioasă, observarea dirijată; texte-suport (selectate din *Viețile Sfinților*, *Sfinții români și apărători ai legi strămoșești*, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1987; *Sfinții daco-romani și români*, Ed. Trinitas, Iași, 1994 de	observarea sistematică; probă orală.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			personale, de grup şi sociale. Vizitarea Catedralei Patriarhiei din Bucureşti, unde se află moaştele sfântului. Exerciții de citire selectivă din Acatistul Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou. Enumerarea modalităților de cinstire cuvenită a Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou. Exerciții de dialog privind sfârşitul vieții sfântului.	pr. prof. dr. Mircea Păcurariu; *Patericul românesc*, Ed. Ep. Dunării de Jos, Galați, 1999 de arhim. Ioanichie Bălan; *Sfinții cu moaşte la noi în țară*, Ed. Trinitas, Iaşi, 1999 de arhim. Ioanichie Bălan; *Acatistier;* materiale didactice auxiliare etc.); icoana *Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou;* ilustrații cu Catedrala Patriarhală din Bucureşti şi moaştele Sfântului Dimitrie; harta turistică a României; activitate frontală şi individuală; 1 oră.		
3.	**Sfântul Iosif cel Nou de la Partoş**	2.3; 3.4	Exerciții de „citire" corectă a icoanei *Sfântul Ierarh Iosif cel Nou de la Partoş.* Exerciții de dialog privind grija față de Biserică, pe care a manifesta-o marele ierarh al Banatului. Exerciții de identificare pe baza aspectelor din viața sa, a virtuților morale dobândite şi a faptelor bineplăcute lui Dumnezeu. Exerciții de citire selectivă din Acatistul Sfântului Ierarh Iosif cel Nou de la Partoş. Enumerarea modalităților de manifestare a evlaviei credincioşilor Vizitarea Catedralei Mitropolitane	povestirea, lectura expresivă, conversația, exercițiul, observarea dirijată; texte-suport (selectate din *Viețile Sfinților, Sfinții români şi apărători ai legi strămoşeşti*, Ed. I.B.M.B.O.R., Bucureşti, 1987; *Sfinții daco-romani şi români*, Ed. Trinitas, Iaşi, 1994 de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu; *Patericul românesc*, Ed. Ep. Dunării de Jos, Galați, 1999 de arhim. Ioanichie Bălan; *Sfinții cu moaşte la noi în țară*, Ed. Trinitas, Iaşi, 1999 de arhim. Ioanichie Bălan; *Acatistier;* materiale didactice auxiliare etc.); icoana *Sfântul Ierarh Iosif cel Nou de*	observarea sistematică; probă orală.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			din Timişoara, unde se află moaştele sfântului.	*la Partoş;* ilustrații cu Catedrala Mitropolitană din Timişoara şi sfintele moaşte; ilustrații din sinaxar, harta turistică a României; activitate frontală şi individuală; 1 oră.		
4.	**Sfântul Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava**	2.3; 3.4	Exerciții de „citire" corectă a icoanei Sfântul Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava şi a ilustrațiilor ce reprezintă aspecte din timpul pătimirii sale. Exerciții de dialog privind viața, faptele bineplăcute lui Dumnezeu şi pătimirea sfântului pentru păstrarea dreptei credințe. Argumentarea cinstirii ca sfânt mucenic. Vizitarea Mânăstirii *Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava*, unde se află moaştele sfântului. Exerciții de citire selectivă din Acatistul Sfântului Mucenic Ioan Cel Nou de la Suceava. Exerciții de dialog privind modalitățile de păstrare a dreptei credințe.	povestirea, lectura expresivă, conversația, exercițiul, observarea dirijată; texte-suport (selectate din *Viețile Sfinților*, *Sfinții români şi apărători ai legi strămoşeşti*, Ed. I.B.M.B.O.R., Bucureşti, 1987; *Sfinții daco-romani şi români*, Ed. Trinitas, Iaşi, 1994 de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu; *Patericul românesc*, Ed. Ep. Dunării de Jos, Galați, 1999 de arhim. Ioanichie Bălan; *Sfinții cu moaşte la noi în țară*, Ed. Trinitas, Iaşi, 1999 de arhim. Ioanichie Bălan; *Acatistier;* materiale didactice auxiliare etc.); icoana *Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava,* ilustrații cu *Mânăstirea Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava* şi sfintele moaşte; ilustrații din sinaxar; harta turistică a României; activitate frontală şi individuală; 1 oră.	observarea sistematică; probă scrisă; portofoliu; autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
5.	**Evaluarea unității de învățare**	2.2; 3.4	Exerciții de definire a noțiunii de „sfânt". Enumerarea virtuților morale ale sfinților, cunoscând aspecte din viața lor. Exerciții de povestire a unor fapte din viețile sfinților studiați. Exerciții de explicare a titlului unității de învățare. Exerciții de alcătuire a unui scurt text folosind termenii: *mucenic, cuvios, ierarh.* Ilustrarea modalității de cinstire a sfinților. Exerciții de recunoaștere a locului unde se află moaștele sfinților, la noi în țară. Exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la exemplul dat de sfinții studiați. Exerciții de identificare a sfinților studiați, după icoanele lor. Audierea cântării religioase: „Ce vă vom numi pe voi sfinților?"	conversația, observația, exercițiul, problematizarea, jocul didactic; test de evaluare; icoanele sfinților; imagini cu biserici, sfinte icoane, pelerinaje, file de acatist, instituții cu nume de sfinți; 1 oră	probă orală; probă scrisă; probă practică; autoevaluarea.	

Clasa: a IV-a
Unitatea de învățare: *Credința și Sfintele Taine Mântuitoare*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	Simbolul credinței – esența învățăturii creștine	1.1; 2.1	Exerciții de lectură explicativă a Crezului. Exerciții de selectare și explicare a unor cuvinte și expresii noi. Exerciții de transcriere a Crezului. Delimitarea logică a textului în fragmente: I (art. 1); II (art. 2-7); III (art. 8); IV (art. 9); V (art. 10); VI (art. 11-]1). Alcătuirea planului de idei esențializate. Exerciții de citire selectivă a fragmentelor (învățăturilor din Crez). Explicarea, înțelegerea, memorarea învățăturilor din Crez în ordine succesivă. Exerciții de integrare a expresiilor noi în contexte diferite. Exerciții de dialog pe baza învățăturilor de credință cuprinse în Crez. Alcătuirea de fișe de lectură cu învățături din Crez. Exerciții de rostire a Crezului ca	lectura explicativă, explicația, conversația, exercițiul, dezbaterea; planșa: Simbolul de credință; activitate frontală, individuală și pe grupe; 2 ore.	observarea sistematică; tema de lucru în clasă; proba orală; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			rugăciune. Prezentarea datelor referitoare la alcătuirea Crezului.			
2.	**Credința în Înviere și în viața veșnică: Mântuirea – scopul vieții creștine**	4.1	Exerciții de reactualizare a cunoștințelor despre Înviere și viața veșnică din Crez. Exerciții de lectură și explicarea unor texte biblice. Exerciții de dialog despre eshatologia creștină. Explicarea, însușirea și folosirea noțiunii de *mântuire*. Prezentarea condițiilor mântuirii (har, credință, fapte bune). Exerciții de identificare a mijloacelor de dobândire a mântuirii. Exerciții de dialog despre reguli de comportament moral-creștin. Exerciții de introspecție pentru a constata, la propria persoană, dacă suferă de vreuna din înclinațiile care împiedică mântuirea. Audierea cântării religioase *Eu sunt Învierea și Viața*.	conversația, explicația, lectura, dezbaterea, meditația religioasă; texte-suport (selectate din Sfânta Scriptură, materiale didactice auxiliare, povestiri morale); icoana Învierea Domnului; casetă audio; activitate frontală și individuală; 1 oră		
3.	**Sfintele Taine – lucrări ale lui Hristos în Biserică;** **- Sfânta Taină a**	1.2; 3.3	Exerciții de reactualizare a Sfintelor Taine învățate în clasa a III-a. Exerciții de dialog pe tema rolului preotului în viața omului de la naștere până la moarte.	conversația, povestirea, descrierea, explicația, argumentarea; text-suport (selectate din Sfânta Scriptură, materiale didactice auxiliare;	observarea sistematică; probă orală; probă scrisă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
	Preoției; **- Ierarhia Bisericească** **- Sfânta Taină a Nunții;** **- Sfânta Taină a Maslului.**		Învățarea salutului și a modului de adresare către membrii ierarhiei bisericești. Exerciții de observare și comparare a veșmintelor diaconului, preotului și episcopului. Exerciții de identificare, cu ajutorul mijloacelor audio-vizuale sau a imaginilor a atribuțiilor fiecărei trepte din ierarhia bisericească. Exerciții de dialog pe baza unor situații concrete din care să rezulte importanța Sfintelor Taine. Participarea la slujbele Sfintelor Taine. Vizionarea unor înregistrări video care redau slujbele Sfintelor Taine. Exerciții de citire și explicare a textelor scripturistice de instituire a Sfintelor Taine. Exerciții de descriere a momentelor slujbelor Sfintelor Taine.	planșa Sfintele Taine; planșa *Veșmintele Liturgice*; activitate frontală, individuală; 3 ore		
4.	**Evaluarea unității de învățare**	1.1; 1.2	Exerciții de redare selectivă a fragmentelor (învățăturilor) din Crez. Explicarea învățăturilor de credință cuprinse în Crez. Exerciții de dialog pe tema: *Sfintele Taine – mijloace de mântuire*. Exerciții de formulare a unor	conversația, dezbaterea; test de evaluare; activitate frontală, individuală; 1 oră	probă orală; probă scrisă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			propoziții corecte, plecând de la cuvinte noi învățate. Exerciții de recunoaștere a Sfintelor Taine după imagini, după texte scripturistice și după elemente esențiale ale acestora.			

Clasa: a IV-a
Unitatea de învățare: *Profeții – modele de credință și nădejde în Dumnezeu*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Recapitulare: Istoria poporului ales de Dumnezeu**	3.1; 4.2	Exerciții de reactualizare a cunoștințelor despre patriarhii și regii poporului ales. Prezentarea și caracterizarea pe scurt a patriarhilor/regilor. Exerciții de identificare a evenimentelor importante din viața poporului ales și a mesajului lor moral pentru omenire.	conversația, explicația, problematizarea; fișă de lucru; activitate frontală, individuală; 1 oră	probă orală; temă de lucru în clasă.	
2.	**Profeții – rolul lor în Vechiul Testament**	3.1; 4.2	Explicarea și utilizarea termenului de *profet*. Exerciții de descrierea a activității profeților.	lectura, explicația, conversația, problematizarea; texte-suport (selectate din Vechiul Testament, diverse materiale	probă orală; tema pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Sublinierea rolului pe care profeții l-au avut în păstrarea credinței în adevăratul Dumnezeu a poporului din care avea să se nască Mântuitorul lumii.	didactice auxiliare etc.): activitate frontală, individuală; 1 oră		
3.	**Profeții vestitori ai venirii Mântuitorului Iisus Hristos**	3.1; 4.2	Exerciții de identificare a profețiilor mesianice. Exerciții de recunoaștere în profețiile mesianice a datelor referitoare la venirea Mântuitorului Iisus Hristos în lume (timp, loc, nume). Exerciții de identificare a profețiilor referitoare la Persoana Mântuitorului Iisus Hristos, viața Sa publică, patimile Sale etc. Exerciții de localizare pe hartă a localităților și zonelor geografice legate de evenimentele profețite. Exerciții de completare a unei hărți-contur, cu localitățile și zonele geografice din Țara Sfântă legate de evenimentele profețite.	conversația, învățarea prin descoperire, exercițiul; texte-suport (selectate din Sfânta Scriptură, diverse materiale didactice auxiliare); hartă: *Palestina Vechiului Testament*, hartă contur; activitate frontală, individuală; 1 oră.	observarea sistematică; probă orală, temă pentru acasă.	
4.	**Profetul Ilie Profetul Daniel**	3.1; 4.2	Exerciții de povestire a evenimentelor din viața acestor profeți.	lectura explicativă, conversația, problematizarea, exercițiul, meditația religioasă;	observarea sistematică; probă orală;	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Exerciții de formulare a ideilor principale. Exerciții de identificare a faptelor bineplăcute lui Dumnezeu prin care ei au contribuit la păstrarea credinței în adevăratul Dumnezeu a poporului ales. Exerciții de identificare a virtuților morale ale profeților. Exerciții de comparare a comportamentelor persoanelor biblice din textele biblice studiate și din viața cotidiană. Exerciții de formulare a învățăturilor morale folositoare progresului vieții spirituale individuale, de grup și sociale. Exerciții de argumentare a cinstirii profeților în rândul sfinților.	texte-suport (selectate din Sfânta Scriptură, materiale didactice auxiliare etc.); icoanele: Sfântul Proroc Ilie Tezviteanul, icoana Sfântul Prooroc Daniel, calendarul creștin ortodox, imagini din sinaxar etc.; activitate frontală, activitate individuală; 1 oră	autoevaluarea.	
5.	**Evaluarea unității de învățare**	3.1	▪ Exerciții de realizare a unor tabele cronologice cu principalele evenimente din Vechiul Testament. ▪ Exerciții de prezentare a modalităților prin care profeții au contribuit la păstrarea credinței în Adevăratul Dumnezeu, a poporului	▪ conversația, problematizarea, studiu de caz, exercițiul, explicația; ▪ test de evaluare; ▪ activitate frontală, individuală; ▪ 1 oră.	probă orală; probă scrisă	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			ales. ▪ Explicarea principalelor profeții mesianice. ▪ Exerciții de dialog pe tema statorniciei în credință. ▪ Exerciții de identificare în viețile sfinților a unor situații de manifestare a statorniciei în dreapta credință.			

Clasa: a IV-a
Unitatea de învățare: *Mântuitorul Iisus Hristos – Învățător desăvârșit*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Pildele Mântuitorului:** **- Pilda Semănătorului;** **- Pilda vameșului și a fariseului;** **- Pilda talanților;** **- Pilda**	2.2; 4.1; 4.2	Explicarea și utilizarea în contexte diferite a cuvântului *pildă*. Exerciții de lectură expresivă a textului pildei. Exerciții de povestire orală. Exerciții de identificare a simbolurilor din fiecare pildă și a semnificației acestora. Exerciții de recunoaștere a imaginilor din pilde.	lectura explicativă, conversația, dezbaterea, exercițiul, meditația religioasă, problematizarea; texte-suport (selectate din Sfânta Scriptură, materiale didactice auxiliare etc.); planșe didactice sugestive; fișe de lucru; activitate frontală, individuală și pe grupe;	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă; autoevaluare.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
	bogatului nemilostiv.		Exerciții de formulare a învățăturilor morale desprinse din fiecare pildă, necesare îmbogățirii vieții spirituale individuale, de grup și sociale. Prezentarea unor modalități concrete de împlinire a învățăturilor din fiecare pildă; Povestirea unor situații asemănătoare din viața personală, cotidiană cu cele sugerate de Mântuitorul Hristos prin pilde. Exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la învățăturile transmise de Hristos, prin pilde.	4 ore		
2.	Evaluarea unității de învățare	4.1	Exerciții de identificare a pildei, după citirea selectivă a unor fragmente. Exerciții de formulare a unor întrebări și răspunsuri plecând de la conținutul pildelor studiate. Exemplificarea unor situații concrete din care să rezulte aplicarea/neaplicarea învățăturilor din pilde. Redactarea unei compuneri cu titlul: *Mântuitorul Iisus Hristos – Învățătorul desăvârșit al lumii.* Exerciții de dialog pe tema	conversația, studiu de caz, problematizarea, exercițiul, dramatizarea pildelor; test de evaluare; activitate frontală, individuală și pe grupe; 1 oră.	ală; risă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			mesajelor din pilde şi raportarea lor la viața personală. Exerciții de completare a unor texte lacunare, rebusuri.			

Clasa: a IV-a
Unitatea de învățare: *Sfinții – prietenii lui Dumnezeu şi ai noştri*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Sfântul Arhidiacon Ştefan**	2.2; 3.3; 4.3	Exerciții de lectură activă (din Sfânta Scriptură) a pătimirii Sfântului Arhidiacon Ştefan. Exerciții de „citire" corectă a icoanelor sfinților. Exerciții de povestire a vieții şi a activității Sfântului Arhidiacon Ştefan. Exerciții de dialog privind comportamentul sfântului în timpul pătimirii sale. Exerciții de identificare a virtuților morale caracteristice Sfântului Arhidiacon Ştefan, cunoscând faptele sale prin care a dobândit sfințenia.	lectura, conversația, explicația, observarea dirijată, problematizarea, meditația religioasă, problematizarea, studiul de caz, exercițiul; texte-suport (selectate din Biblie, diverse materiale didactice auxiliare, Acatistier etc.); icoana Sfântul Arhidiacon Ştefan; harta Țării Sfinte; calendarul creştin ortodox; activitate frontală, individuală. 1 oră	observarea sistematică; proba orală; tema pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Exerciții de citire selectivă din Acatistul Sfântului Arhidiacon Ștefan. Argumentarea cinstirii sfântului ca întâi mucenic. Încadrarea liturgică a Sfântului Arhidiacon Ștefan în anul calendaristic. Exerciții de introspecție.			
2.	**Sfinții Apostoli Petru și Pavel**	4.3	▪ Exerciții de lectură expresivă (din Sfânta Scriptură) despre viața și activitatea Sfinților Apostoli Petru și Pavel. ▪ Exerciții de dialog pe tema comportamentului Sfântului Apostol Pavel înainte și după convertirea sa la creștinism. ▪ Exerciții de argumentare a denumirii de „apostol" dată Sfântului Apostol Pavel. ▪ Exerciții de „citire" corectă a icoanei *Sfinții Apostoli Petru și Pavel*. ▪ Exerciții de identificare a virtuților morale, cunoscând aspecte din viața lor, prin care au dobândit sfințenia. ▪ Încadrarea liturgică a Sfinților	▪ conversația, explicația, lectura biblică, observarea dirijată; ▪ texte-suport (selectate de profesor din Biblie, manual, materiale didactice auxiliare etc.); ▪ icoana *Botezul Domnului*; ▪ casetă audio; ▪ activitate frontală, individuală. ▪ 1 oră.	▪ observarea sistematică; ▪ proba orală; ▪ temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Apostoli Petru și Pavel în anul calendaristic. ▪ Exerciții de introspecție. ▪ Exerciții de citire selectivă din Acatistul Sfinților Petru și Pavel.			
3.	**Sfântul Grigorie Decapolitul**	4.3	Exerciții de lectură activă (selectivă) despre viața și activitatea sfântului. Exerciții de dialog privind contribuția pe care a dus-o Sfântul Grigorie Decapolitul la propovăduirea adevăratei învățături de credință. Povestirea unor minuni săvârșite atât în timpul vieții cât și după moarte. Exerciții de identificare a virtuților morale, cunoscând aspecte din viața sfântului, prin care a dobândit sfințenia. Localizarea pe hartă a Mânăstirii Bistrița, jud. Vâlcea (unde se află moaștele sfântului). Exerciții de citire selectivă din Acatistul Sfântul Cuvios Grigorie Decapolitul. Exerciții de introspecție. Vizitarea Mânăstirii Bistrița – Vâlcea unde se află moaștele Sfântului Grigorie Decapolitul.	lectura, conversația, explicația, dezbaterea, meditația religioasă; texte-suport (selectate din *Viețile Sfinților, Proloage, Sfinți români și apărători ai legii strămoșești*, București, 1987); icoana Sfântul Cuvios Grigorie Decapolitul; harta turistică a României; ilustrații cu Mânăstirea Bistrița – Vâlcea și moaștele sfântului; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
4.	**Sfinții Martiri Brâncoveni și Binecredinciosul Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt (lecție de interdisciplinaritate – literatura română, istorie, religie)**	3.2; 4.3; 5.1	Exerciții de lectură expresivă despre viața și activitatea binecredinciosului Voievod și Sfânt martir Constantin Brâncoveanu. Exerciții de dialog pe tema martirizării sfinților Martiri Brâncoveni. Exerciții de argumentare a denumirii de „martir" dată sfinților Brâncoveni. Exerciții de „citire" corectă a icoanei *Sfinții martiri Brâncoveni.* Exerciții de identificare a virtuților morale, cunoscând aspecte din viața lor, prin care au dobândit sfințenia. Încadrarea liturgică a Sfinților Martiri Brâncoveni în anul calendaristic. Exerciții de introspecție.	lectura, conversația, explicația, dezbaterea, meditația religioasă; texte-suport (selectate din *Viețile Sfinților, Proloage, Sfinți români și apărători ai legii strămoșești,* București, 1987); icoana Sfinții Martiri Brâncoveni; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă.	
5.	**Evaluarea unității de învățare**	2.1; 4.3	Exerciții de identificare a sfinților studiați, după reprezentări iconice. Exerciții de stabilire a modalităților de contribuție a acestor sfinți la păstrarea și răspândirea creștinismului. Enumerarea virtuților morale și a faptelor bineplăcute lui Dumnezeu prin care au primit cununa	conversația, observarea; icoanele sfinților studiați; test de evaluare; activitate frontală, individuală; 1 oră.	probă orală; probă scrisă; autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			sfințeniei. Exerciții de alcătuire a unui text cu titlul: *Sângele martirilor – sămânța creștinismului.* Exerciții de completare a unor enunțuri lacunare și rebusuri. Exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la modelul oferit de sfinții studiați. Explicarea titlului unității de învățare.			

Clasa: a IV-a
Unitatea de învățare: *Iisus Hristos Biruitorul*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Intrarea Domnului în Ierusalim. Floriile**	3.2	Exerciții de „citire" corectă a icoanei. Exerciții de indicare pe hartă a drumului Betania-Ierusalim. Exerciții de identificare cu ajutorul profesorului, a textului scripturistic pe tema dată. Descrierea *Intrării Domnului în Ierusalim* și indicarea impresiilor.	lectura explicativă, conversația, problematizarea, explicația, cântarea religioasă; texte-suport (selectate din Biblie, materiale didactice auxiliare etc.) harta *Palestina Noului Testament*; icoana *Intrarea Domnului în Ierusalim*;	observarea sistematică; probă orală; tema pentru acasă; autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Exprimarea simbolului ramurilor verzi şi a denumirii sărbătorii Floriilor. Exprimarea opiniei personale despre atitudinea persoanelor care L-au întâmpinat pe Hristos la intrarea în Ierusalim. Participarea la slujba Floriilor. Exerciții de intonare a colindului de Florii. Exerciții de dialog pe tema: „Cum L-ai fi întâmpinat tu pe Iisus Hristos dacă erai atunci la Ierusalim?"	casete audio; activitate individuală, frontală şi pe grupe; 1 oră		
2.	**Cina cea de Taină**	3.2	Exerciții de „citire" corectă a icoanei. Exerciții de identificare cu ajutorul profesorului a textului scripturistic pe tema dată. Explicarea titlului „Cina cea de Taină". Exerciții de identificare a momentului instituirii Sfintei Taine a Împărtăşaniei. Descrierea comemorării şi reactualizării Cinei celei de Taină, astăzi, în Biserică.	lectura explicativă, conversația, explicația; texte-suport (selectate din Sfânta Scriptură, materiale didactice auxiliare etc.); planşa *Sfântul Potir*, *Sfântul Disc*; casetă audio-video; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală.	
3.	**Patimile Domnului**	3.2	Exerciții de lectură corectă şi afectivă a Patimilor din Sfânta Scriptură. Exerciții de identificare şi ordonare logică a imaginilor cu evenimentele din Săptămâna Patimilor. Descrierea Patimilor Domnului (loc,	conversația, exercițiul, problematizarea, meditația religioasă, cântarea religioasă; texte-suport (selectate din Sfânta Scriptură, materiale didactice auxiliare etc.);	observare sistematică; proba orală; proba scrisă; autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			timp, persoane prezente, cauzele, mijloacele de uneltire și prindere). Exerciții de dialog pe tema Patimile Domnului. Exerciții de formulare a învățăturilor morale, desprinse din atitudinea Mântuitorului Iisus Hristos, necesare îmbogățirii vieții spirituale. Exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la comportamentul Mântuitorului Iisus Hristos în timpul Patimilor Sale. Exerciții de memorare și intonare a Prohodului Domnului; Participarea la Deniile din Săptămâna Patimilor.	planșa didactică sugestivă cu imagini din Săptămâna Patimilor; fișă de lucru, harta *Ierusalimul Noul Testament*; activitate frontală, individuală și pe grupe; 1 oră		
4.	**Învierea Domnului. Arătările după Învierea**	3.2	Exerciții de „citire" corectă a icoanei. Exerciții de identificare și citire a textelor scripturistice pe tema dată. Descrierea Învierii Domnului. Exerciții de identificare a persoanelor cărora S-a arătat Hristos. Explicarea importanței Patimilor și Învierii Domnului pentru mântuirea oamenilor. Participarea la slujba Învierii. Exerciții de memorare și intonare a cântării Învierii Domnului (de ex. *Luminează-te, luminează-te noule Ierusalime*).	lectura explicativă, conversația, argumentarea, meditația religioasă, cântarea religioasă; texte-suport (selectate din Sfânta Scriptură, materiale didactice auxiliare etc.); icoană *Învierea Domnului*; planșa didactică sugestivă *Arătările după Înviere*; *harta Palestina Noului Testament*; activitate frontală, individuală; 1 oră	observare sistematică; proba orală; proba scrisă; autoevaluare.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Citirea și comentarea unor poezii despre Învierea Domnului. Alcătuirea unei compuneri cu titlul: „Sărbătoarea Învierii Domnului în familia mea".			
5.	**Înălțarea Domnului la cer. Ziua eroilor**	3.2	▪ Exerciții de „citire" corectă a icoanei. ▪ Exerciții de identificare și citire a textelor scripturistice pe tema dată. ▪ Descrierea Înălțării Domnului. ▪ Exerciții de identificare a persoanelor care erau prezente în momentul Înălțării Domnului Hristos. ▪ Povestirea momentului Înălțării Domnului. ▪ Participarea la slujba *Înălțarea Domnului*. ▪ Exerciții de explicare și folosire în diferite contexte a termenilor: *martir și erou*.	▪ povestirea, explicația, cântarea religioasă; ▪ texte-suport (selectate din Sfânta Scriptură, materiale didactice auxiliare etc.); ▪ icoană *Înălțarea Domnului*; ▪ activitate frontală, individuală; ▪ 1 oră	▪ observarea sistematică ▪ proba orală.	
6.	**Sfânta Cruce – sensul ei spiritual**	2.2; 3.2	Exerciții de executare corectă a semnului Sfintei Cruci. Enumerarea modalităților de cinstire a Sfintei Cruci. Explicarea semnificației fiecărei mișcări făcute pentru executarea Sfintei Cruci. Explicarea celor două sensuri ale Sfintei Cruci: sensul material și sensul spiritual.	povestirea, explicația, conversația, argumentarea, meditația religioasă; texte-suport (selectate din Sfânta Scriptură, materiale didactice auxiliare etc.); planșă cu Semnul Sfintei Cruci; activitate frontală, individuală; 1 oră	observare sistematică; proba orală; autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Explicarea citatului „să ne luăm crucea și să-L urmăm pe Hristos".			
7.	**Evaluarea unității de învățare**		▪ Exerciții de realizare a unor tabele cronologice cu principalele evenimente premergătoare Învierii Domnului. ▪ Exerciții de prezentare a modalităților prin care omul se poate mântui. ▪ Explicarea principalelor momente din Patimile Domnului, Învierea Domnului, Înălțarea la cer. ▪ Exerciții de dialog pe tema statornici în credință și mântuirea omului. ▪ Exerciții de identificare a factorilor și situațiilor care stau la baza mântuirii omului.	▪ conversația, studiu de caz, problematizarea, exercițiul, dramatizarea; ▪ test de evaluare; ▪ activitate frontală, individuală și pe grupe; ▪ 1 oră.	▪ probă orală; ▪ probă scrisă; ▪ autoevaluarea.	

Clasa: a V-a
Unitatea de învățare: *Dumnezeu se descoperă lumii (Noțiuni de catehism)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Revelația divină – Dumnezeu se descoperă lumii**	1.1; 1.3	Explicarea și utilizarea noțiunii de *revelație divină*. Argumentarea necesității revelației divine. Exerciții de dialog pe tema	▪ conversația, explicația, dezbaterea, observarea dirijată, lectura; ▪ texte-suport (selectate de profesor din Sfânta Scriptură,	▪ observarea sistematică; ▪ probă orală.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			revelației divine. Lecturarea și interpretarea unor texte biblice pe tema dată. Exerciții de identificare a modalităților revelației divine (naturală și supranaturală).	materiale didactice auxiliare etc.); ▪ planșă: *Crearea lumii*; ▪ activitate frontală, individuală; ▪ 1 oră		
2.	**Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție**	1.1	Exerciții de definire a Sfintei Scripturi și a Sfintei tradiții. Exerciții de descriere a Sfintei Scripturi (părți, număr de cărți, evenimente prezentate, autori etc.). Exerciții de recunoaștere a documentelor Sfintei Tradiții. Explicarea criteriilor Sfintei Tradiții. Exerciții de selectare a unor elemente ale tradiției populare de elemente ale Sfintei Tradiții.	expunerea, descrierea, explicația, conversația, exercițiul, observarea dirijată; texte-suport (selectate de profesor din Sfânta *Scriptură, Scrieri ale Sfinților Părinți* etc.); planșă cu *documente ale Sfintei Tradiții; cărți de cult, Scrieri ale Sfinților Părinți, catehisme* etc.; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; temă de lucru în clasă; probă orală; autoevaluarea.	
3.	**Cunoașterea lui Dumnezeu în împrejurările vieții**	1.3	Exerciții de identificare a unor împrejurări bune/rele din viața personală sau a altora prin care putem cunoaște bunătatea, dreptatea, atotputernicia, înțelepciunea lui Dumnezeu. Exerciții de dialog pe tema *Cunoașterea lui Dumnezeu în împrejurările concrete ale vieții.* Exerciții de introspecție pentru a constata dacă au fost situații când s-a simțit prezența lui Dumnezeu.	descrierea, explicația, conversația, explicația, dezbaterea, studiu de caz, meditația religioasă; texte-suport (selectate din *Teologia dogmatică*, pr. prof. dr. Isidor Todoran, Arhid. Prof. dr. I. Zăgrean, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1991; colectate din mass-media, povestiri morale); activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Exerciții de identificare a „spinilor" care limitează cunoașterea lui Dumnezeu în împrejurările concrete ale vieții.			
4.	**Atributele lui Dumnezeu**	1.2	Reactualizarea noțiunii de *atribut.* Exerciții de recunoașterea unor *Atribute divine* privind lucrările lui Dumnezeu în lume. Exerciții de identificare a *Atributelor divine* după lecturarea unor povestiri morale sugestive. Lecturarea și interpretarea unor citate biblice care sugerează *Atributele lui Dumnezeu.* Exerciții de diferențiere dintre *Atributele divine* și atributele umane.	explicația, dezbaterea, lectura explicativă, conversația; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, povestiri morale sugestive etc.); activitate frontală și individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă.	
5.	**Evaluarea unității de învățare**	1.1; 1.2; 1.3	Exerciții de definire a *revelației divine.* Exerciții de clasificare a *revelației divine.* Prezentarea motivului *revelației divine.* Exerciții de dialog pe tema: „Pe Dumnezeu îl cunosc contemplând natura, citind Sfânta Scriptură, cărțile Sfintei Tradiții și în diferite împrejurări ale vieții".	conversația, problematizarea, studiu de caz; test de evaluare; activitate frontală, individuală; 1 oră	ală; ală.	

Clasa: a V-a
Unitatea de învățare: *Mântuitorul Iisus Hristos (Noțiuni de morală creștină)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Mântuitorul Iisus Hristos – Învățătorul desăvârșit** **- Pilda Fiului risipitor;** **- Pilda samarineanului milostiv;** **- Pilda celor zece fecioare;** **- Pilda neghinei.**	2.1; 3.1; 4.1	Exerciții de reactualizare a pildelor studiate în clasa a IV-a. Explicarea și utilizarea în contexte diferite a cuvântului *pildă*. Exerciții de lectură expresivă a textului pildei. Exerciții de povestire orală. Exerciții de identificare a simbolurilor din fiecare pildă și a semnificației acestora. Exerciții de recunoaștere a imaginilor din pilde. Exerciții de formulare a învățăturilor morale desprinse din fiecare pildă, necesare îmbogățirii vieții spirituale individuale, de grup și sociale. Prezentarea unor modalități concrete de împlinire a învățăturilor din fiecare pildă. Dramatizarea pildelor.	lectura explicativă, conversația, dezbaterea, exercițiul, conversația religioasă, problematizarea; texte-suport (selectate din Biblie, diverse materiale didactice auxiliare etc.); planșe didactice sugestive, fișe de lucru; icoana *Sfânta Treime*; activitate frontală, individuală și pe grupe; 4 ore	observarea sistematică ; probă orală; temă pentru acasă; tema de lucru în clasă; autoevaluarea.	
2.	**Evaluarea unității de învățare**	2.1, 3.1; 4.1	▪ Exerciții de identificare a pildei, după citirea selectivă a unor fragmente. ▪ Exerciții de formulare a unor întrebări și răspunsuri plecând de la	▪ studiu de caz, conversația, problematizarea, exercițiul, dramatizarea pildelor; ▪ test de evaluare; ▪ activitate frontală, individuală și	▪ observarea sistematică; ▪ probă scrisă; ▪ probă orală; ▪ autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			conținutul pildelor studiate. ▪ Exemplificarea unor situații concrete din care să rezulte aplicarea/neaplicarea învățăturilor din pilde. ▪ Redactarea unei compuneri cu titlul: *Mântuitorul Iisus Hristos – Învățătorul desăvârșit al lumii.* ▪ Exerciții de dialog pe tema mesajelor pildelor și raportarea lor la viața personală. ▪ Exerciții de completare a unor texte lacunare, rebusuri.	pe grupe; ▪ 1 oră.		

Clasa: a V-a
Unitatea de învățare: *Timp și spațiu îndumnezeit (Noțiuni de liturgică)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Sfânta Scriptură și rugăciunea. Cele șapte laude**	1.1; 3.2	Explicarea importanței citirii Sfintei Scripturi și a rugăciunii în viața noastră. Exerciții de recunoaștere a unor rugăciuni preluate din Sfânta Scriptură. Exerciții de precizare a momentelor din zi când au loc cele șapte slujbe	explicația, conversația, descrierea, cântarea religioasă; *Sfânta Scriptură, Vecernier, Utrenier, Ceaslov, Octoih mic,* casetă audio; activitate frontală, individuală și pe grupe; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			(Laude). Exerciții de definire a celor șapte Laude bisericești. Audierea a unor fragmente din slujbele celor șapte Laude bisericești. Exerciții de memorare și intonare a unor cântări de exemplu *Lumină lină*). Participarea la Vecernie, Utrenie etc.			
2.	**Sfințirea vieții creștine și a naturii înconjurătoare: Ierurgiile**	3.2	▪ Exerciții de definire a ierurgiilor. ▪ Exerciții de identificare a situațiilor când se săvârșesc ierurgiile. ▪ Exerciții de recunoaștere în imagini a ierurgiilor săvârșite asupra credincioșilor, naturii și a lucrurilor. ▪ Participarea la anumite ierurgii bisericești. ▪ Citirea și interpretarea unor fragmente din diferite ierurgii. ▪ Explicarea și utilizarea sintagmelor: *cult ortodox* și *act liturgic*.	▪ conversația, descrierea, explicația, exercițiul; ▪ *Molitfelnic*; ▪ planșă cu ilustrații din timpul unor ierurgii; ▪ activitate frontală, individuală; ▪ 1 oră	▪ observarea sistematică; ▪ probă orală; ▪ temă de lucru în clasă.	
3.	**Principalele materii folosite în cultul ortodox**	3.2	Enumerarea materiilor folosite în cultul ortodox. Explicarea semnificațiilor materiilor folosite în cult.	conversația, explicația, exercițiul, problematizarea; planșă cu ilustrații cu obiecte de cult în care sunt puse materiile	probă orală; temă de lucru în clasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Exerciții de identificare a slujbelor religioase unde sunt folosite anumite materii. Argumentarea scripturistică a folosirii materiilor în cultul ortodox.	folosite în cultul ortodox; fișă de lucru; materii folosite în cultul ortodox; activitate frontală, individuală; 1 oră		
	Evaluarea unității de învățare	3.2	Prezentarea sinergiei divino-umane în opera de mântuire; Argumentarea biblică și patristică; Crearea și completarea unor răspunsuri lacunare și rebusuri; Exerciții de dialog pe tema: *Timp și spațiu îndumnezeit.*	conversația, exercițiul; test de evaluare; activitate frontală, individuală; 1 oră.	proba orală; proba scrisă.	

Clasa: a V-a
Unitatea de învățare: *Biserica în primele veacuri creștine (Noțiuni de Istorie Bisericească Universală)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Lumea în momentul apariției creștinismului**	3.3	Prezentarea Imperiului Roman în momentul apariției creștinismului. Integrarea evenimentelor religioase creștine în istoria omenirii. Exerciții de localizare pe hartă a evenimentelor religioase din sec. I. Exerciții de explicare a noțiunilor de *creștinism, religie monoteistă,*	conversația, expunerea, explicația, lectura, exercițiul; texte-suport (selectate din manualul de *Istorie Bisericească Universală*, de pr. prof. dr. I. Rămureanu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1992; diverse	observarea sistematică; temă de lucru în clasă; probă orală.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			religie politeistă. Exerciții de dialog pe tema: "Starea religioasă, morală și socială a lumii în momentul apariției creștinismului".	materiale didactice auxiliare); harta *Imperiului Roman*; activitate frontală, individuală; 1 oră		
2.	**Pogorârea Sfântului Duh – Întemeierea Bisericii creștine**	2.2; 3.3	Integrarea evenimentului religios „Întemeierea Bisericii creștine" în istoria omenirii. Exerciții de definire a termenilor: *Cincizecime, Rusalii, glosolalie.* Lecturarea și povestirea textului scripturistic ce prezintă Pogorârea Duhului Sfânt. Exerciții de realizare a unor conexiuni între textul scripturistic despre Pogorârea Duhului Sfânt și reprezentarea lui iconografică. Prezentarea și interpretarea tradițiilor religioase de sărbătoarea *Cincizecimii.* Exerciții de analiză și comentare a schimbărilor aduse de creștinism în istorie.	conversația, lectura, explicația, observarea dirijată, audiția muzicală, exercițiul; texte-suport (selectate de profesor din Sfânta Scriptură, materiale didactice auxiliare etc.); icoana *Pogorârea Sfântului Duh,* casetă audio; activitate frontală și individuală 1 oră.	observarea sistematică; proba orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
3.	**Răspândirea creștinismului prin predica Sfinților Apostoli**	2.2; 3.3	Prezentarea datelor generale despre activitatea misionară a Sfinților Apostoli. Exerciții de localizare pe hartă, a ținuturilor încreștinate de Sfinții Apostoli. Localizarea pe hartă a Bisericilor întemeiate de Sfântul Apostol Pavel. Exerciții de dialog despre modalitățile de răspândire a creștinismului în lume.	conversația, povestirea, explicația, problematizarea, observarea dirijată, exercițiul; texte-suport (selectate din manualul de *Istorie Bisericească Universală*, de pr. prof. dr. I. Rămureanu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1992 etc.); harta *Călătoriile misionare ale Sfântului Apostol Pavel*, fișă de lucru; activitate frontală și individuală 1 oră.	observarea sistematică; proba orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	
4.	**Persecuțiile împotriva creștinilor**	3.3; 4.2	Integrarea persecuțiilor împotriva creștinilor în istoria omenirii. Exerciții de dialog pe tema: „Cauzele și urmările persecutării creștinilor". Lecturarea și interpretarea unor citate din viețile martirilor creștini. Dezbatere despre rolul martirajului creștin în viața Bisericii. Vizionarea și comentarea unor filme religioase despre persecutarea creștinilor în primele trei secole (de exemplu filmul *Quo vadis*).	expunerea, explicația, conversația, exercițiul, lectura, demonstrația cu substitute; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, manualul de *Istorie Bisericească Universală*, de pr. prof. dr. I. Rămureanu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1992; materiale didactice auxiliare etc.); icoane ale sfinților martiri, CD sau casetă video cu filme religioase; activitate frontală și individuală 1 oră.	observarea sistematică; proba orală.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
5.	**Sfântul Mucenic Gheorghe şi Sfântul Mare Mucenic Dimitrie – Izvorâtorul de Mir**	3.3; 4.2	Lecturarea şi povestirea unor aspecte semnificative din viața Sfinților Mucenici Gheorghe şi Dimitrie; Exerciții de „citire" corectă a reprezentărilor iconografice a celor doi sfinți; Exerciții de identificare a virtuților creştine caracteristice acestor doi sfinți, cunoscând faptele prin care au dobândit sfințenia; Argumentarea supranumelui de „purtător de biruință" atribuit Sfântului Gheorghe şi a supranumelui de „Izvorâtorul de Mir" atribuit Sfântului Dimitrie; Încadrarea liturgică a Sfântului Mucenic Gheorghe şi a Sfântului Dimitrie în anul calendaristic; Exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la modul oferit de acești doi mari sfinți.	conversația, lectura expresivă, explicația, observarea dirijată, povestirea; texte-suport (selectate din *Viețile Sfinților, Proloage*, materiale didactice auxiliare etc.); icoana *Sfântului Mucenic Gheorghe* şi a *Sfântului Mare Mucenic Dimitrie*; harta lumii; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; proba orală; temă de lucru în clasă; autoevaluarea.	
6.	**Evaluarea unității de învățare**	3.3	Realizarea unui eseu cu titlul: „Sângele martirilor, sămânța creştinismului".	conversația, exercițiul, dezbaterea; text de evaluare; activitate frontală, individuală;	risă; ală.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Realizarea de tabele cronologice cu principalele evenimente din Istoria Bisericii primare. Exerciții de analiză și comentare a schimbărilor aduse de creștinism în istorie.	1 oră		

Clasa: a V-a
Unitatea de învățare: *Zorii creştinismului românesc (Noțiuni de Istoria Bisericii Ortodoxe Române)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Sfântul Apostol Andrei în Dobrogea (Scythia Minor)**	3.3; 4.2	Lecturarea şi povestirea unor aspecte semnificative din viața și activitatea Sfântului Apostol Andrei. Exerciții de „citire" corectă a reprezentării iconografice a Sfântului Apostol Andrei. Localizarea pe hartă a ținuturilor încreştinate de Sfântul Apostol Andrei. Exerciții de identificare a virtuților creştine, prin care şi-a dobândit sfințenia, cunoscând aspecte importante din viața sfântului.	conversația, expunerea, explicația, demonstrația cu substitute, lectura; texte-suport (selectate din *Viețile Sfinților, Proloage*, materiale didactice auxiliare etc.); icoana *Sfântul Apostol Andrei*; harta României, ilustrații cu: Peştera Sfântului Apostol Andrei din Dobrogea, chivotul unde se află părți din moaştele Sfântului Apostol Andrei, catedrala din Patras, unde se află moaştele sfântului, crucea pe care a fost răstignit şi pelerinajul moaştelor Sfântului Apostol Andrei	* observarea sistematică; *probă orală; * temă de lucru în clasă; * autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Argumentarea supranumelui „Apostolul românilor" atribuit Sfântului Apostol Andrei. Încadrarea liturgică a Sfântului Apostol Andrei în anul calendaristic. Exerciții de autoevaluare a comportamentului, prin raportarea la modelul oferit de Sfântul Apostol Andrei.	în România; activitate individuală, frontală și pe grupe; 1 oră		
2.	**Răspândirea creștinismului în țara noastră**	2.2; 3.3	▪ Integrarea răspândirii creștinismului în țara noastră, în istoria omenirii; ▪ Exerciții de identificare a căilor de pătrundere a creștinismului pe teritoriul patriei noastre, în primele secole; ▪ Exerciții de definire și utilizare corectă a termenilor istorici: *colonist, legiune*; ▪ Exerciții de dialog pe baza dovezilor de încreștinare a populației daco-romane; ▪ Redactarea unei scurte compuneri cu termeni religioși de origine latină.	▪ conversația, expunerea, explicația, demonstrația cu substitute; ▪ texte-suport (selectate din *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 1, de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1992; materiale didactice auxiliare etc.); ▪ imagini cu tăblița *votivă de la Biertan, Gema de la Potaissa*; ▪ activitate individuală, frontală; ▪ 1 oră	▪ observarea sistematică; ▪ probă orală; ▪ temă de lucru în clasă; ▪ temă pentru acasă.	
3.	**Martiri creștini în Dacia, sec. III-IV**	3.3; 4.2	Lecturarea și povestirea unor aspecte semnificative din viețile unor martiri din Dacia, sec. III-IV. Exerciții de localizare pe hartă a	conversația, expunerea, lectura, observarea dirijată, exercițiul; texte-suport (selectate din *Viețile Sfinților, Proloage* etc.);	observare sistematică; probă orală; temă de lucru în	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			ținuturilor în care au pătimit martirii creștini în Dacia, sec. III-IV. Exerciții de identificare a virtuților creștine a acestor martiri, cunoscând faptele prin care au dobândit cununa muceniciei. Dezbateri pe tema: „Rolul martiriului în răspândirea învățăturii creștine".	ilustrații: *Biserica de la Niculițel* cu moaștele celor patru sfinți: Zatikos, Atalos, Kamasis, Filipos; icoane: *Sfântul Mare Mucenic Sava* de la Buzău, *Sfinții Mucenici Zatikos, Atalos, Kamasis, Filipos*; harta României; activitate frontală, individuală, pe grupe; 1 oră.	clasă.	
4.	**Organizarea Bisericii creștine în țara noastră**	2.2; 3.3	▪ Exerciții de analiză și interpretare a dovezilor ce atestă organizarea Bisericii creștine în țara noastră. ▪ Numirea celor mai importanți episcopi de la Tomis în viața Bisericii creștine. ▪ Lecturarea și rezumarea unor aspecte semnificative din viața Sfântului Cuvios Casian și a Sfântului Cuvios Dionisie Exiguul, ce constituie o dovadă a organizării Bisericii creștine în țara noastră, în primele secole creștine.	▪ conversația, expunerea, explicația, lectura, observarea dirijată, exercițiul; ▪ texte-suport (selectate din *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 1, de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1992; *Sfinți români și apărători ai legii strămoșești*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1987 etc.); ▪ ilustrații: *Biserica de la Niculițel* cu moaștele celor patru sfinți: Zatikos, Atalos, Kamasis, Filipos; ▪ harta României; ▪ icoane: *Sfântul Cuvios Casian* și *Sfântul Cuvios Dionisie Exiguul*; ▪ activitate frontală, individuală; ▪ 1 oră.	▪ observarea sistematică; ▪ probă orală; ▪ temă de lucru în clasă.	

Clasa: a V-a
Unitatea de învățare: *Cuvinte și fapte ziditoare (Noțiuni de spiritualitate și misiune)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Învierea lui Hristos în sufletul meu**		Exerciții de identificare a întâmplărilor petrecute în Săptămâna Patimilor într-o succesiune logică. Descrierea Patimilor Mântuitorului. Exerciții de formulare a unor învățături morale, desprinse din comportamentul Domnului nostru Iisus Hristos, pentru viața personală și cea de grup. Audierea unor fragmente din Prohodul Domnului. Exerciții de introspecție. Participarea la Deniile din Săptămâna Patimilor și la sărbătoarea Învierii Domnului.	povestirea, explicația, lectura biblică, observarea dirijată, conversația, meditația; texte-suport (selectate din Biblie, materiale didactice auxiliare, poezii religioase etc.) planșa *Drumul Crucii*, icoane, casete audio; activitate individuală, frontală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; probă practică.	
2.	**Să vorbim și altora despre Hristos**	4.1; 5.1	Exerciții de dialog pe tema locurilor și a modalităților în care Îl putem vesti pe Hristos. Exerciții de identificare a virtuților necesare unui bun misionar creștin. Exerciții de identificare a „spinilor" care stau în calea vestirii *Cuvântului lui Dumnezeu.* Exerciții de introspecție.	conversația, studiu de caz, exercițiul, jocul didactic; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură, cugetări ale Sfinților Părinți*, povestiri morale etc.); fișe de lucru; materiale pe această temă din mass-media; activitate frontală, individuală; 1 oră.	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
3.	**Să ne ajutăm aproapele**	4.1; 5.1	Exerciții de identificare a „aproapelui nostru" în diferite împrejurări. Prezentarea unor modalități concrete de ajutorare a aproapelui aflat în suferință. Inițierea de acțiuni de întrajutorare în clasă, în școală, în familie, etc. Exerciții de identificare a unor măsuri concrete pentru îmbunătățirea vieții spirituale.	exercițiul, problematizarea, dezbaterea, studiu de caz; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură, cugetări ale Sfinților Părinți*, povestiri morale etc.); fișă de lucru; activitate frontală și individuală; 1 oră.	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; autoevaluarea.	
4.	**Natura – darul lui Dumnezeu pentru oameni**	1.1	Exerciții de identificare a darurilor oferite de Dumnezeu, oamenilor, prin creație. Exerciții de dialog pe tema poluării mediului înconjurător. Prezentarea modalităților concrete prin care oamenii pot veni în sprijinul protecției mediului înconjurător. Exerciții de identificare a datoriilor noastre față de Dumnezeu – Creatorul naturii. Realizarea unor pliante pentru protecția mediului înconjurător.	conversația, lectura, exercițiul, studiul de caz, observarea dirijată; fișe de lucru, flip-chart, marker, coli de hârtie, Atlas biologic, pliante; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	
5.	**Despre prietenie**	5.1	▪ Exerciții de definire a *prieteniei*. ▪ Descrierea unei relații de prietenie adevărată. ▪ Exerciții de identificare a *roadelor* prieteniei.	▪ conversația, explicația, dezbaterea, exercițiul, argumentarea, lectura, studiul de caz; ▪ texte-suport (selectate din *Sfânta*	▪ observarea sistematică; ▪ probă orală; ▪ temă de lucru în clasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			▪ Exerciții de interpretare a unor proverbe sau a unor cuvinte ale Sfinților Părinți despre prietenie. ▪ Formularea unor argumente pro și contra asupra unor situații concrete de prietenie. ▪ Prezentarea unor modele de prietenie adevărată.	*Scriptură, cugetări ale Sfinților Părinți*, proverbe, povestiri morale etc.); ▪ fișă de lucru; ▪ activitate frontală și individuală; ▪ 1 oră.		
6.	**Evaluarea unității de învățare**		Organizarea unor acțiuni de caritate la centre de plasament, aziluri de bătrâni, împreună cu elevii care aparțin altor culte religioase. Organizarea de întâlniri cu reprezentanți ai diferitelor culte pe tema: „Cuvinte și fapte ziditoare". Organizarea unor acțiuni de ecologizare.	frontală, individuală;	actică	

Clasa: a VI-a
Unitatea de învățare: *Sfânta Treime – structura supremei iubiri (Noțiuni de catehism)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Sfânta Treime în Crez**	1.1; 2.1	▪ Exerciții de dialog despre versetele referitoare la Sfânta treime. ▪ Exerciții de lectură explicativă a *Crezului.*	▪ conversația, explicația, exercițiul, observarea dirijată, problematizarea; ▪ texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, scrierile *Sfinților Părinți*,	▪ observarea sistematică; ▪ probă orală ; ▪ temă de lucru în clasă;	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			▪ Exerciții de identificare în *Crez* a articolelor referitoare la Sfânta Treime (Dumnezeu – Tatăl / art. 1, Dumnezeu – Fiul / art. 2-7, Dumnezeu – Sfântul Duh / art. 8). ▪ Explicarea articolelor din Crez referitoare la persoanele Sfintei Treimi. ▪ Stabilirea unor analogii între Trinitatea Persoanelor Divine în unitatea ființei și exemple din realizarea concretă a naturii înconjurătoare. ▪ Prezentarea unor momente ale *Arătării Sfintei Treimi*. ▪ Exerciții de identificare a elementelor esențiale despre Sfânta Treime într-un text religios dat.	*Catehism* etc.; ▪ icoana: *Arătarea Sfintei Treimi la stejarul din Mamvri*; icoana *Sfânta Treime* pictată de călugărul Andrei Rubliov; icoana *Botezul Domnului*; ▪ activitate frontală, individuală; ▪ 1 oră	▪ temă pentru acasă.	
2.	**Dumnezeu Tatăl**	1.1; 2.1	Exerciții de identificare a lucrărilor Tatălui Ceresc, menționate în Simbolul Credinței (Crezul). Exerciții de argumentare scripturistică a denumirii de *Tată* atribuită primei persoane divine. Exerciții de dialog despre relația dintre Dumnezeu-Tatăl și oameni. Exerciții de analiză a unui text religios despre Dumnezeu Tatăl. Exerciții de identificare a creațiilor lui Dumnezeu, având ca suport	lectura, conversația, explicația, exercițiul, demonstrația cu substitute, audiția muzicală; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, scrierile *Sfinților Părinți*, povestiri morale etc.; planșe: *Crezul, Crearea lumii*; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			textul scripturistic (Fac. 11-31). Prezentarea unor modalități concrete prin care îi putem aduce „Tatălui Ceresc" cinstirea cuvenită.			
3.	**Dumnezeu Fiul**	1.3	Exerciții de identificare a lucrărilor Fiului lui Dumnezeu, menționate în Crez. Exerciții de dialog pe tema *Cunoașterea lui Dumnezeu în împrejurările concrete ale vieții.* Exerciții de identificare a numirilor atribuite Fiului lui Dumnezeu, menționate în Crez. Argumentarea necesității existenței firii divine și omenești în persoana lui Iisus Hristos. Stabilirea unor analogii între modelul desăvârșit de comuniune între Dumnezeu Tatăl și Fiul Său Ceresc și relația umană tată-fiu.	exercițiul, conversația, argumentarea, explicația, expunerea, problematizarea; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, scrierile *Sfinților Părinți*); fișe de lucru; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	
4.	**Dumnezeu Duhul Sfânt**	1.1; 1.2	Explicarea articolului din Crez, referitor la Persoana *Duhului Sfânt.* Exerciții de identificare a lucrărilor *Duhului Sfânt*, pe baza unor texte scripturistice. Exerciții de dialog despre relația de comuniune dintre persoanele Sfintei Treimi. Precizarea lucrărilor Duhului Sfânt în viața unui bun creștin.	expunerea, conversația, demonstrația cu substitute, explicația, povestirea, problematizarea; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, scrierile *Sfinților Părinți*); icoane: *Sfânta Treime, Botezul Domnului, Pogorârea Duhului Sfânt;*	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Exerciții de identificare ale „roadelor" Duhului Sfânt în viața unor semeni, pornind de la textul scripturistic Galateni 5-22. Memorarea *Rugăciunii către Duhul Sfânt: Împărate Ceresc.*	activitate frontală; 1 oră		
5.	**Evaluarea unității de învățare**	1.1; 2.1	Explicarea învățăturilor de credință despre Sfânta Treime, cuprinse în *Crez* și în *Sfânta Scriptură.* Descrierea comuniunii treimice ca model desăvârșit de iubire și trăire în comuniune. Exerciții de analiză a unor texte religioase despre Sfânta Treime.	conversația, exercițiul, dezbaterea; test de evaluare; activitate frontală, individuală; 1 oră	probă orală; probă scrisă; autoevaluarea.	

Clasa: a VI-a
Unitatea de învățare: *Omul în drum spre viața veșnică (Noțiuni de morală creștină)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Virtuțile - roade ale Duhului**	4.1; 5.1	▪ Exerciții de identificare în viețile sfinților, a virtuților creștine dobândite. ▪ Exerciții de definire a noțiunii de *virtute creștină.* ▪ Precizarea însușirilor virtuților creștine. ▪ Exerciții de argumentare a	▪ povestirea, explicația, expunerea, conversația, problematizarea, studiu de caz, meditația religioasă; ▪ texte-suport (selectate din *Viețile Sfinților*, *Teologie Morală Ortodoxă*, Mitrop. Nicolae Mladin, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1979; *scrieri*	▪ observarea sistematică; ▪ probă orală; ▪ tema de lucru în clasă; ▪ autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			importanței virtuților în viața adevăratului creștin. ▪ Exerciții de dialog despre regulile de comportament moral-creștin. ▪ Exerciții de introspecție.	*ale Sfinților Părinți*, materiale didactice auxiliare etc.): ▪ fișe de lucru; ▪ activitate frontală, individuală și pe grupe; ▪ 1 oră.		
2.	**Credința, nădejdea și dragostea**	4.1; 5.1 (din clasa a IV-a)	▪ Exerciții de identificare a virtuților teologice – *credința, nădejdea, dragostea creștină* – în texte date; ▪ Exerciții de definire a *credinței, nădejdii, dragostei creștine*; ▪ Exerciții de identificare a modalităților practice prin care pot fi cultivate cele trei virtuți teologice; ▪ Exerciții de dialog pe baza unor texte scripturistice despre „roadele" virtuților teologice; ▪ Exerciții de dialog despre „spinii" ce împiedică cultivarea virtuților teologice; ▪ Explicarea rolului practicării virtuților teologice pentru dobândirea mântuirii; ▪ Exerciții de introspecție.	▪ explicația, conversația, expunerea, lectura, argumentarea, studiu de caz; ▪ texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură, scrieri ale Sfinților Părinți, scrieri ale Părinților Bisericii, Teologie Morală Ortodoxă*, Mitrop. Nicolae Mladin, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1979; materiale didactice auxiliare etc.): ▪ fișe de lucru; ▪ imagini cu reprezentarea simbolică a celor trei virtuți; ▪ activitate frontală, activitate individuală și pe grupe; ▪ 1 oră	▪ probă orală; ▪ observarea sistematică; ▪ temă de lucru în clasă; ▪ autoevaluarea.	
3.	**Dreptatea, curajul, cumpătarea, înțelepciunea**	4.1; 5.1 (din clasa a IV-a)	Exerciții de identificare a virtuților morale – *dreptatea, curajul, cumpătarea, înțelepciunea* – în viața unor persoane biblice și sfinți.	explicația, conversația, expunerea, lectura, argumentarea, studiu de caz; texte-suport (selectate din *Sfânta*	probă orală; observarea sistematică; temă de lucru în	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Exerciții de definire a virtuților morale. Exerciții de identificare a modalităților practice prin care pot fi manifestate virtuțile morale. Exerciții de dialog despre „roadele" virtuților morale, pornind de la texte scripturistice date. Exerciții de dialog despre „spinii" ce împiedică cultivarea virtuților morale. Argumentarea importanței celor patru virtuți morale pentru dobândirea mântuirii. Exerciții de introspecție.	*Scriptură, scrieri ale Sfinților Părinți, scrieri ale Părinților Bisericii, Teologie Morală Ortodoxă*, Mitrop. Nicolae Mladin, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1979; materiale didactice auxiliare etc.); fișe de lucru; imagini cu reprezentarea simbolică a celor patru virtuți; activitate frontală, activitate individuală și pe grupe; 1 oră	clasă; autoevaluarea.	
4.	**Păcatul – boală a vieții spirituale**	4.2 (din clasa a IV-a)	▪ Exerciții de comparare a comportamentelor unor persoane din textele biblice studiate și din viața cotidiană. ▪ Lecturarea și interpretarea unor texte cu conținut moral-religios ce pun în evidență gravitatea păcatelor. ▪ Exerciții de definire a păcatului. ▪ Clasificarea păcatelor. ▪ Exerciții de dialog despre urmările păcatelor în viața spirituală individuală, de grup și socială. ▪ Argumentarea importanței Tainei Spovedaniei pentru vindecarea bolii spirituale pricinuite de păcat.	▪ conversația, argumentarea, explicația, povestirea, jocul didactic, problematizarea, meditația religioasă, metoda „ciorchinelui"; ▪ texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură, scrieri ale Sfinților Părinți, scrieri ale Părinților Bisericii, Teologie Morală Ortodoxă*, Mitrop. Nicolae Mladin, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1979; materiale didactice auxiliare etc.); ▪ coală de hârtie, lipici, marker; ▪ activitate frontală, activitate individuală și pe grupe;	▪ probă orală; ▪ observarea sistematică; ▪ temă de lucru în clasă; ▪ autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			▪ Exerciții de introspecție pentru a constata la propria persoană dacă suferă de vreuna din „bolile" spirituale ce împiedică mântuirea.	▪ 1 oră		
5.	**Evaluarea unității de învățare**	4.1; 4.2; 5.1	▪ Exerciții de dialog despre soluționarea unor situații problemă în care pot fi cultivate virtuțile creștine și evitarea păcatelor. ▪ Exerciții de stabilire a unor măsuri concrete pentru îmbunătățirea vieții spirituale.	▪ conversația, dezbaterea, studiul de caz, problematizarea; ▪ activitate frontală, individuală și pe grupe; ▪ 1 oră.	▪ probă orală	

Clasa: a VI-a
Unitatea de învățare: *Popasuri duhovnicești (Noțiuni de Liturgică)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Sărbători – împărțire și importanță**	3.4; 4.1	▪ Exerciții de clasificare a sărbătorilor în funcție de diferite criterii. ▪ Explicarea și utilizarea corectă a noțiunii de sărbătoare creștină; ▪ Argumentarea importanței sărbătorilor creștine, în viața creștinilor. ▪ Descrierea comportamentului unui bun creștin într-o zi de sărbătoare creștină.	▪ explicația, conversația, argumentarea, lectura; ▪ texte-suport (selectate din *Liturgica specială*, pr. prof. dr. Ene Braniște, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1995; *Ghidul sărbătorilor românești*, Irina Nicolau, Ed. „Humanitas", București, 1998; *Ghidul creștinului ortodox de azi*, pr. Vasile Răducă, Ed.	▪ observare sistematică; ▪ probă orală; ▪ temă de lucru în clasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			▪ Exerciții de dialog referitoare la modalitățile specifice de celebrare a sărbătorilor.	„Humanitas", Buc., 1998; ▪ calendarul creștin-ortodox; ▪ activitate frontală; ▪ 1 oră		
2.	**Sărbători domnești cu dată fixă**	3.4; 4.1	Descrierea evenimentelor importante din viața Mântuitorului Iisus Hristos, care sunt comemorate în fiecare an, la aceeași dată. Exerciții de dialog despre modalitățile specifice de celebrare a sărbătorii. Prezentarea tradițiilor locale în celebrarea acestor sărbători în cinstea Mântuitorului. Descrierea comportamentului unui bun creștin în aceste zile de sărbători creștine.	conversația, lectura explicativă, explicația, observarea dirijată, exercițiul, expunerea texte-suport (selectate din *Liturgica specială*, pr. prof. dr. Ene Branişte, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., București, 1995; *Ghidul sărbătorilor românești*, Irina Nicolau, Ed. „Humanitas", București, 1998; *Ghidul creștinului ortodox de azi*, pr. Vasile Răducă, Ed. „Humanitas", Buc., 1998; icoane: *Nașterea Domnului, Schimbarea la Față a Mântuitorului, Înălțarea Sfintei Cruci*; harta *Palestina Noului Testament*; activitate frontală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă pentru acasă.	
3.	**Sărbători domnești cu dată schimbătoare**	3.1; 4.1	▪ Descrierea evenimentelor importante din viața Mântuitorului Iisus Hristos, care sunt comemorate în fiecare an, la dată schimbătoare. ▪ Exerciții de dialog despre modalitățile specifice de celebrare a acestor sărbători.	▪ exercițiul, conversația, lectura, explicația, observarea dirijată, problematizarea, povestirea; ▪ texte-suport (selectate din *Liturgica specială*, pr. prof. dr. Ene Branişte, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., București,	▪ observarea sistematică; ▪ temă de lucru în clasă; ▪ probă orală; ▪ temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			▪ Relatarea aspectelor semnificative ale sărbătorilor domneşti cu dată schimbătoare. ▪ Descrierea comportamentului unui bun creştin în aceste zile de sărbători creştine.	1995; *Ghidul sărbătorilor româneşti*, Irina Nicolau, Ed. „Humanitas", Bucureşti, 1998; *Ghidul creştinului ortodox de azi*, pr. Vasile Răducă, Ed. „Humanitas", Buc., 1998; ▪ icoane: *Intrarea Domnului în Ierusalim, Învierea Domnului, Înălțarea Domnului la cer, Pogorârea Duhului Sfânt*; ▪ harta *Palestina Noului Testament*; ▪ activitate frontală, individuală; ▪ 1 oră		
4.	**Duminica, sărbătoare săptămânală a creştinilor**	3.4; 4.1	Exerciții de dialog despre temeiurile instituirii Duminicii ca sărbătoare săptămânală a creştinilor. Argumentarea vechimii sărbătorii zilei de duminică. Precizarea numirilor sărbătorii săptămânale a creştinilor. Discuții referitoare la modalitățile specifice de celebrare a duminicii în trecut şi în prezent. Descrierea comportamentului unui bun creştin în zi de duminică. Gruparea duminicilor din timpul anului bisericesc.	conversația, explicația, expunerea, lectura, argumentarea, exercițiul; texte-suport (selectate din *Liturgica specială*, pr. prof. dr. Ene Branişte, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 1995; *Ghidul sărbătorilor româneşti*, Irina Nicolau, Ed. „Humanitas", Bucureşti, 1998; *Ghidul creştinului ortodox de azi*, pr. Vasile Răducă, Ed. „Humanitas", Buc., 1998; calendar creştin-ortodox; activitate frontală, individuală; 1 oră	observare sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
5.	**Evaluarea unității de învățare**	3.4	Realizarea unui „ciorchine" cu sărbătorile domneşti. Precizarea datelor de celebrare a sărbătorilor închinate Mântuitorului Iisus Hristos. Dezbateri colective asupra unor situații concrete ce se pot ivi în zilele de sărbătoare.	conversația, exercițiul, problematizarea, dezbaterea; test de evaluare; activitate frontală, individuală; 3 ore	probă orală; probă scrisă.	

Clasa: a VI-a
Unitatea de învățare: *Timpul de aur al Bisericii (Noțiuni de Istorie Bisericească Universală)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Sfinții Împărați Constantin şi Elena. Edictul de la Milan (313)**	3.2; 4.2	▪ Descrierea convertirii la creştinism a Împăratului Constantin. ▪ Exerciții de identificare a cauzelor şi condițiilor istorice în care s-a promulgat Edictul de la Milan. ▪ Precizarea modalităților prin care Împăratul Constantin şi mama sa Elena au sprijinit şi ocrotit pe creştini. ▪ Discutarea principalelor transformări survenite în istorie în urma Edictului de la Milan (313).	▪ lectura explicativă, povestirea, conversația, argumentarea, observarea dirijată; ▪ texte-suport (selectate din *Viețile Sfinților* pe luna mai, Ed. Episcopiei Romanului, 1996; *Istoria creştinismului*, de pr. prof. dr. Nicolae Chifăr etc.); ▪ icoana: *Sfinții Împărați Constantin şi Elena*; ▪ activitate frontală, individuală. ▪ 1 oră	▪ observarea sistematică; ▪ proba orală; ▪ temă de lucru în clasă; ▪ tema pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			▪ Explicarea sintagmelor „cei întocmai cu Apostolii" și „părinții creștinătății" atribuite sfinților Împărați Constantin și Elena. ▪ Exerciții de identificare a virtuților creștine și a faptelor bineplăcute lui Dumnezeu prin care Împăratul Constantin și mama sa, Elena, au dobândit sfințenia. ▪ Exerciții de citire selectivă și interpretare a unor fragmente din Acatistul Sfinților Împărați Constantin și Elena. ▪ Enumerarea modalităților de cinstire a Sfinților Împărați Constantin și Elena. ▪ Analiza de documente istorice.			
2.	**Răspândirea creștinismului după 313**	3.2	Exerciții de identificare a cauzelor și condițiilor istorice în care s-a răspândit creștinismul după 313. Discutarea principalelor transformări survenite în istorie în urma răspândirii creștinismului după 313. Exerciții de localizare pe harta țărilor în care s-a răspândit creștinismul după Edictul de la Milan.	lectura, explicația, conversația, descrierea, observația dirijată, povestirea, exercițiul; texte-suport (selectate din *Istoria Bisericească Universală*, de pr. prof. Ion Rămureanu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1992 etc.); harta lumii, sec. I-IV; activitate frontală și pe grupe 1 oră.	observarea sistematică; proba orală; temă de lucru în clasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
3.	**Rolul sinoadelor ecumenice în formularea dreptei credințe**	3.2	Exerciții de definire a noțiunilor: *sinod ecumenic, erezie, eretic, canonic*. Exerciții de identificare a cauzelor și a condițiilor istorice în care s-au convocat sinoadele ecumenice. Exerciții de dialog despre ereziile combătute și învățăturile de credință formulate. Prezentarea regulilor de organizare bisericească stabilite la sinoade. Dezbatere asupra importanței Sinoadelor ecumenice în formularea învățăturii de credință și adoptarea sistemului de conducere în Biserică.	lectura, conversația, explicația, observarea dirijată, exercițiul, argumentarea; texte-suport (selectate din *Istoria Bisericească Universală*, de pr. prof. Ion Rămureanu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1992; *Istoria creștinismului*, vol. I, de pr. prof. dr. Nicolae Chifăr, materiale didactice auxiliare etc.); planșa Sinoadele ecumenice; harta Imperiului Bizantin; fișe de lucru; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; probă scrisă.	
4.	**Monahismul creștin**	3.2; 4.2	Exerciții de explicare și utilizare corectă a perechilor de paronime: monah / monarh, monahism / monarhism. Încadrarea apariției monahismului în cadrul Istoriei Universale. Exerciții de descriere a modului în care lua naștere monahismul creștin. Exerciții de identificare a „voturilor monahale" cunoscând aspecte semnificative din viața monahală. Realizarea unor profiluri spirituale ale unor personalități ale	lectura, expunerea, conversația, explicația, observarea dirijată, exercițiul, demonstrația cu substitute; texte-suport (selectate din *Istoria Bisericească Universală*, de pr. prof. Ion Rămureanu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1992; *Istoria creștinismului*, vol. I, de pr. prof. dr. Nicolae Chifăr, *Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă*, de pr. dr. Antonie Plămădeală,	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			monahismului. Lecturarea şi analiza biografiilor unor mari personalități ale vieții monahale din primele veacuri.	Mitropolitul Ardealului, Ed. „Pronostic", 1995); icoane: *Sfântul Antonie cel Mare, Sfântul Pahonie* etc.; activitate frontală, individuală; 1 oră		
5.	**Evaluarea unității de învățare**	3.2; 4.2	Exerciții de identificare a condițiilor istorice în care creştinismul a avut o perioadă de glorie. Elaborarea unor tabele cronologice cu principalele evenimente din Istoria Bisericii, după 313. Discutarea principalelor transformări survenite în Istoria Bisericii Creştine, după Edictul de la Milan. Exerciții de dialog despre importanța modelelor spirituale din viața monahală în formarea caracterului moral-religios.	conversația, exercițiul, dezbaterea, argumentarea, studiu de caz; test de evaluare; 1 oră.	probă orală; probă scrisă.	

Clasa: a VI-a
Unitatea de învățare: *Ortodoxie și românism (Noțiuni de Istoria Bisericii Ortodoxe Române)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Întemeierea Mitropoliei Ungrovlahiei**	3.3	Exerciții de dialog despre legătura între organizarea bisericească și organizarea politică a Țării Românești. Dezbatere asupra contextului istoric în care s-a înființat Mitropolia Ungrovlahiei. Precizarea contribuției domnitorului Nicolae Alexandru Basarab la înființarea Mitropoliei Ungrovlahiei. Realizarea unui tabel cronologic cu marii mitropoliți ai Ungrovlahiei. Analiza unor documente istorice despre înființarea Mitropoliei Ungrovlahiei.	conversația, expunerea, explicația, demonstrația cu substitute, argumentarea, problematizarea texte-suport (selectate din *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1994); harta „Viața bisericească în Țările Române în sec. XIV-XV"; fișă de lucru; activitate individuală, frontală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă.	
2.	**Întemeierea Mitropoliei Moldova**	3.3	Exerciții de povestire a înființării statului independent Moldova. Analiza unor documente istorice, pentru a argumenta existența vieții bisericești în noul stat Moldova, imediat după înființarea lui. Dezbaterea asupra contextului	conversația, expunerea, explicația, lectura, povestirea, argumentarea; texte-suport (selectate din *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1994);	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			istoric în care s-a înființat Mitropolia Moldovei. Realizarea unui tabel cronologic cu intervențiile domnitorilor Moldovei pentru recunoașterea oficială a Mitropoliei Moldovei. Lecturarea „episodului" aducerii moaștelor Sfântului Ioan cel Nou la Suceava, de către Mitropolitul Nicolae Alexandru.	fișă de lucru; activitate individuală, frontală; 1 oră		
3.	**Întemeierea Mitropoliei Transilvaniei**	3.3	Exerciții de dialog despre situația religioasă a românilor din Transilvania în timpul stăpânirii maghiare. Analiza unor documente istorice pentru a argumenta vechimea organizării bisericești din Transilvania. Exerciții de dialog pe baza documentului care demonstrează existența unui mitropolit al Transilvaniei încă din sec. al XV-lea. Realizarea unui tabel cronologic cu primii ierarhi transilvăneni, atestați documentar. Dezbaterea asupra modalităților de sprijinire a Ortodoxiei din Transilvania, de către domnitorii Țării Românești și ai Moldovei.	expunerea, explicația, exercițiul, argumentarea, lectura, povestirea; texte-suport (selectate din *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1994); harta „Viața bisericească în Țările Române în sec. XII-XIII; XIV-XVI; activitate individuală, frontală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
4.	**Monahismul în Țările Române: Sfântul Nicodim de la Tismana**	3.3; 4.2	Analiza unor documente istorice (arheologice, toponimice etc.) despre vechimea vieții monahale în Țările Române. Exerciții de dialog despre organizarea vieții monahale românești. Prezentarea unor ctitorii mânăstirești ale domnitorilor din Țările Române. Dezbatere asupra importanței mânăstirilor pentru viața duhovnicească, istorică și culturală a românilor. Lecturarea și analizarea importanței vieții și activității Sfântului Nicodim de la Tismana pentru monahismul românesc. Consultarea unor lucrări de referință despre monahismul românesc. Proiectarea itinerariului unei excursii la mânăstirile românești. Vizitarea unor mânăstiri.	conversația, expunerea, explicația, demonstrația cu substitute, argumentarea, dezbaterea; texte-suport (selectate din *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1994); harta „Viața bisericească în Țările Române în sec. XII-XIII; XIV-XVI; CD (casete video) sau imagini cu mânăstiri din Țările Române, albume cu mânăstiri din România; activitate individuală, frontală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă temă pentru acasă.	
5.	**Evaluarea unității de învățare**	3.3	Elaborarea de tabele cronologice despre înființarea Mitropoliilor, în care să precizeze anul înființării, domnitorul care a mediat, primul mitropolit, reședința Mitropoliei.	exercițiul, conversația, dezbaterea, expunerea, test de evaluare; pliante; activitate frontală și individuală;	observarea sistematică; probă scrisă; probă orală.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Dezbatere asupra contextului istoric în care s-au constituit Mitropoliile. Prezentarea unui pliant referitor la mitropolia (sau episcopia), din care face parte, realizat în urma unui proiect de grup. Alcătuirea biografiilor unor personalități reprezentative ale B.O.R.	1 oră		

Clasa: a VI-a
Unitatea de învățare: *Slujire și misiune (Noțiuni de spiritualitate și misiune)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Sfinții Trei Ierarhi – modele de slujire și misiune ale Bisericii**	4.2	▪ Lecturarea și rezumarea unor aspecte semnificative din viața Sfinților Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz și Ioan Gură de Aur. ▪ Realizarea portretului fizic și moral al Sfinților Trei Ierarhi. ▪ Exerciții de identificare a asemănării dintre cei Trei Sfinți Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz și Ioan Gură de Aur. ▪ Argumentarea faptului că Sfinții	▪ lectura, exercițiul, conversația, explicația, expunerea, argumentarea, observarea dirijată; ▪ texte-suport (selectate din *Viețile Sfinților de peste tot anul*, după Mineie, Ed. „Biserica Ortodoxă", Alexandria, 2002, *Viețile Sfinților* - ianuarie, Ed. „Episcopiei Romanului și Hușilor"; 1993, Sfântul Ioan Gură de Aur, *Scrieri*, partea I, colecția P.S. B. al Institutului Biblic și de Misiune al	▪ observarea sistematică; ▪ proba orală; ▪ temă de lucru în clasă; ▪ temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Trei Ierarhi sunt modele de slujire și misiune, în Biserica Ortodoxă. ▪ Încadrarea liturgică a Sfinților Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz și Ioan Gură de Aur, în anul calendaristic. ▪ Exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la modelul spiritual oferit de cei Trei Sfinți Ierarhi. ▪ Exerciții de formulare a învățăturilor morale necesare progresului vieții spirituale, pornind de la modelele oferite de Sfinții Trei Ierarhi.	B.O.R., București, 1987, Sfântul Vasile cel Mare, *Scrieri*, partea I, colecția P.S. B. al Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1987) ▪ icoanele: *Sfântului Vasile cel Mare*, *Grigorie de Nazianz* și *Ioan Gură de Aur* și *Sfinții Trei Ierarhi*; ▪ fișe de lucru, CD (sau casetă video), imagini cu Biserica Mânăstirii Sfinții Trei Ierarhi; ▪ activitate individuală, frontală și pe grupe; ▪ 1 oră		
2.	**Slujire și misiune creștină**	4.1; 5.1	Exerciții de definire a noțiunii de slujire și misiune creștină. Lecturarea și interpretarea temeiurilor scripturistice ale misiunii creștine. Exerciții de identificare a unor sfinți care constituie modele de misiune creștină. Exerciții de dialog despre modalitățile de mărturisire a lui Hristos în școală, familie, Biserică, societate. Discutarea unor reguli de comportament moral-religios. Argumentarea importanței faptelor	explicația, conversația, lectura, argumentarea, studiu de caz, problematizarea; texte-suport (selectate din *Biblie*, *scrieri ale Sfinților Părinți*, materiale didactice auxiliare etc.); fișă de lucru (studiu de caz); activitate frontală, individuală și pe grupe. 3 ore	observarea sistematică; proba orală; temă de lucru în clasă; autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			în mărturisirea credinței. Exerciții de introspecție. Argumentarea de acțiuni cu scop caritabil.			
3.	**Evaluarea unității de învățare**	3.3	▪ Exerciții de dialog pe tema slujirii și misiunii în familie, școală, Biserică, societate. ▪ Prezentarea modalităților de manifestare a iubirii oamenilor față de semenii lor. ▪ Exerciții de construire a unui text cu titlul: „Cum Îl slujim pe Dumnezeu prin faptele noastre". ▪ Exerciții de completare a unor enunțuri lacunare, rebusuri. ▪ Exerciții de argumentare/contraargumentare în soluționarea unor situații problemă apărute într-un grup. ▪ Exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la învățăturile date de Iisus Hristos.	▪ conversația, studiu de caz, meditația religioasă, exercițiul; ▪ test de evaluare; ▪ activitate frontală, individuală; ▪ 1 oră	▪ observarea sistematică; ▪ probă practică; ▪ autoevaluarea.	

Clasa: a VII-a
Unitatea de învățare: *Manifestarea iubirii lui Dumnezeu (Noțiuni de catehism și de morală creștină)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Dumnezeu Creatorul**	1.1; 2.2	Lecturarea și explicarea textelor biblice referitoare la creație. Comentarea unor teorii științifice privind apariția lumii și a omului. Descrierea, pe baza textelor scripturistice și a *Crezului* concepția creștină cu privire la originea lumii. Observarea și descrierea unor imagini ce reprezintă etapele succesive ale creației lumii. Exerciții de analiză a unor citate din lucrările Sfinților Părinți despre crearea lumii de către Dumnezeu.	conversația, explicația, lectura explicativă exercițiul, observarea dirijată; text-suport (selectate de profesor din *Sfânta Scriptură*, *Teologie Dogmatică*, de pr. prof. dr. Isidor Todoran și pr. prof. dr. Ioan Zăgrean, din lucrări ale Sfinților Părinți etc.); planșă *Crezul*; planșa *Crearea lumii*; *CD* cu imagini cu diverse aspecte ale naturii înconjurătoare; activitate frontală, individuală și pe grupe; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	
2.	**Dumnezeu Proniatorul**	1.1; 2.2	Lecturarea și explicarea textelor biblice referitoare la purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de creație. Exerciții de definire a proniei divine și a aspectelor sale. Exerciții de analiză a unor citate din lucrările Sfinților Părinți sau a Părinților Bisericii despre acțiunea proniatoare a lui Dumnezeu.	expunerea, explicația, observarea dirijată, conversația, lectura; text-suport (selectate de profesor din *Sfânta Scriptură*, *Teologie Dogmatică*, de pr. prof. dr. Isidor Todoran și pr. prof. dr. Ioan Zăgrean, din lucrări ale Sfinților Părinți etc.); CD sau casetă video cu imagini ce	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Exerciții de dialog despre manifestarea proniei divine față de întreaga creație. Realizarea unui eseu pe tema providenței divine. Recunoașterea manifestării proniei divine în viața proprie sau a altor persoane.	reflectă legile și armonia din creație precum și înțelepciunea absolută a Creatorului; activitate frontală, individuală; 1 oră		
3.	**Fericirile**	4.1	Descrierea împrejurărilor rostirii Fericirilor de către Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Lecturarea și explicarea Fericirilor. Exerciții de identificare în cele nouă Fericiri a virtuților creștine și a răsplatei pentru dobândirea acestora. Exerciții de definire a Fericirilor. Exerciții de identificare în viețile unor personalități biblice și creștine a virtuților menționate în Fericiri. Exerciții de dialog pe tema aplicării învățăturilor din Fericiri în contextul actual. Exerciții de autoevaluare a comportamentului moral-religios prin raportare la „codul de conduită" prezentat de Mântuitorul Iisus Hristos în cele nouă Fericiri.	lectura explicativă, explicația, conversația, meditația religioasă, exercițiul; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, *Teologie Morală Ortodoxă*, vol. I, de Mitrop. Dr. Nicolae Mladin, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1979, *Viu este Dumnezeu*, Catehism pentru familie, Ed. „Harisma", București, 1992; povestiri morale etc.). planșa *Fericirile*; harta *Palestina Noului Testament*; casetă audio sau CD cu Fericirile; mijloace audio pentru audierea Fericirilor; activitate frontală și individuală; 1 oră.	observarea sistematică; proba orală; tema de lucru în clasă; tema pentru acasă; autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
4.	**Minunea din Cana Galileii – Hristos binecuvântează și ajută familia**	1.2	Exerciții de definire a noțiunii de *minune*. Exerciții de diferențiere între fapte obișnuite și minuni. Clasificarea minunilor în funcție de obiectul acestora. Exerciții de dialog despre rolul minunilor în activitatea Mântuitorului Iisus Hristos. Lecturarea și comentarea textului biblic în care este prezentată minunea din Cana Galileii, săvârșită de Domnul nostru Iisus Hristos. Exerciții de dialog despre purtarea de grijă a lui Hristos față de familie. Exerciții de formulare a învățăturilor morale desprinse din această minune.	dezbaterea, explicația, conversația, lectura explicativă, exercițiul, povestirea, problematizarea, argumentarea, observarea dirijată; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, scrieri ale părinților Bisericii, *Minunile Domnului*, de Serafim Papacosta, Ed. „Reîntregirea", Alba Iulia, 2001 etc.); icoana *Minunea din Cana Galileii*; harta *Palestina Noului Testament*; activitate frontală și individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	
5.	**Pescuirea minunată – răsplata credinței**	1.2	Lecturarea și rezumarea textului biblic în care este descrisă *Pescuirea minunată*, a Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Comentarea textului scripturistic. Exerciții de identificare a atributelor divine ale lui Iisus, manifestate cu prilejul săvârșirii acestei minuni. Analiza comparativă a unor situații din timpul săvârșirii minunii cu situații concrete din viața de zi cu	lectura explicativă, conversația, explicația, exercițiul, observarea dirijată, problematizarea, povestirea; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, scrieri ale părinților Bisericii, *Minunile Domnului*, de Serafim Papacosta, Ed. „Reîntregirea", Alba Iulia, 2001 etc.); icoana *Pescuirea minunată*;	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			zi. Exerciții de formulare a învățăturilor folositoare progresului vieții spirituale individuale, de grup și sociale. Explicarea a celei de-a doua părți din titlul lecției.	harta *Palestina Noului Testament*; activitate frontală și individuală; 1 oră		
6.	**Umblarea pe mare și potolirea furtunii – mustrarea credinței îndoielnice**	1.2	Lecturarea și rezumarea textului biblic în care este descrisă *Umblarea pe mare și potolirea furtunii*. Comentarea textului scripturistic. Exerciții de identificare a atributelor divine ale lui Iisus, manifestate cu prilejul săvârșirii acestei minuni. Analiza comparativă a unor situații din timpul săvârșirii minunii cu situații concrete din viața de zi cu zi. Explicarea cuvintelor adresate de Iisus lui Petru. Exerciții de identificare a principalei pentru săvârșirea unei minuni de către Iisus în viața oamenilor. Exerciții de formulare a învățăturilor morale folositoare progresului vieții spirituale individuale, de grup și sociale.	lectura explicativă, conversația, explicația, exercițiul, observarea dirijată, povestirea; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, scrieri ale părinților Bisericii, *Minunile Domnului*, de Serafim Papacosta, Ed. „Reîntregirea", Alba Iulia, 2001 etc.); icoana *Umblarea pe mare*; harta *Palestina Noului Testament*; activitate frontală și individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

301
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
VÂLCEA

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
7.	**Schimbarea la față a Domnului**	1.2	Lecturarea și rezumarea textului biblic în care este descrisă minunea *Schimbării la Față a Domnului nostru Iisus Hristos*. Descrierea motivului care stă la baza săvârșirii acestei minuni de către Mântuitorul Iisus Hristos. Argumentarea prezenței celor doi prooroci (Moise și Ilie) și a celor trei Apostoli (Ioan, Petru, Iacov). Exerciții de identificare a Teofaniei ce a însoțit *Schimbarea la Față a Domnului nostru Iisus Hristos*. Explicarea noțiunii de transfigurare. Exerciții de dialog despre transfigurarea spirituală a fiecăruia dintre noi.	lectura explicativă, conversația, explicația, exercițiul, observarea dirijată, povestirea, problematizarea; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, scrieri ale părinților Bisericii, *Viu este Dumnezeu*, Catehism pentru familie, Ed. „Harisma", București, 1992, *Minunile Domnului*, de Serafim Papacosta, Ed. „Reîntregirea", Alba Iulia, 2001 etc.); icoana *Schimbarea la Față;* harta *Palestina Noului Testament*; activitate frontală și individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	
8.	**Evaluarea unității de învățare**	1.1; 2.2; 4.1; 1.2	Realizarea unui eseu cu titlul *Manifestarea iubirii lui Dumnezeu față de oameni*. Exerciții de dialog despre scopul care a stat la baza săvârșirii minunilor de către Domnul nostru Iisus Hristos. Exerciții de autoevaluare a comportamentului moral-religios, prin raportarea la „codul de conduită" prezentat de Mântuitorul Iisus Hristos în Fericiri și la învățăturile morale transmise indirect prin minunile Sale.	conversația, exercițiul, dezbaterea, meditația religioasă; activitate frontală și individuală; 1 oră	probă orală; autoevaluarea; observarea sistematică; eseul.	

Clasa: a VII-a
Unitatea de învățare: *Popasuri duhovnicești (Noțiuni de Liturgică)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Postul – împărțire și importanță**	3.1; 2.2	Exerciții de definire a „postului creștin". Exerciții de dialog pe tema semnificației postului în viața creștinilor. Exerciții de reprezentare simbolică și argumentare a legăturii dintre post-rugăciune și milostenie. Exerciții de identificare a unor măsuri concrete pentru îmbunătățirea vieții spirituale, prin post. Exerciții de analiză a unor texte religioase despre postul creștin. realizarea unui eseu cu titlul „Postul cale către cer".	explicația, conversația, exercițiul, lectura, problematizarea, meditația religioasă, argumentarea, jocul didactic; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, *Liturgica specială*, de pr. prof. Ene Branișteă, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1983, *Ghidul creștinului ortodox de azi*, de pr. dr. Vasile Răducă, Ed. „Humanitas", București, 1998, scrieri ale Sfinților Părinți etc.); fișe de lucru; activitate frontală, individuală și pe grupe; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; tema de lucru în clasă; temă pentru acasă.	
2.	**Sărbători în cinstea Maicii Domnului**	3.1	Exerciții de explicare a noțiunii de „supracinstire". Prezentarea motivelor supracinstirii Fecioarei Maria de către creștini. Descrierea evenimentelor din viața Maicii Domnului care au dus la stabilirea sărbătorii respective. Interpretarea simbolică a sărbătorilor religioase în cinstea	conversația, explicația, expunerea, lectura explicativă, observarea dirijată, audiția muzicală, povestirea, problematizarea; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, *Liturgica specială*, de pr. prof. Ene Branișteă, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1983, *Ghidul creștinului*	observarea sistematică; probă orală; tema de lucru în clasă, temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Maicii Domnului. Exerciții de dialog pe tema abaterilor de la modul de celebrare a sărbătorilor închinate Maicii Domnului. Vizionarea unor înregistrări cu tradiții, obiceiuri şi pelerinaje de sărbătorile închinate Maicii Domnului. Participarea la slujbele Bisericii în zilele de sărbătoare închinate Maicii Domnului.	*ortodox de azi*, de pr. dr. Vasile Răducă, Ed. „Humanitas", Bucureşti, 1998, scrieri ale Sfinților Părinți etc.); icoanele: *Naşterea Maicii Domnului*, *Intrarea în Biserică a Maicii Domnului*, *Buna-Vestire*, *Adormirea Maicii Domnului*, *Izvorul Tămăduirii*, *Acoperământul Maicii Domnului*; imagini sau CD cu biserici închinate Maicii Domnului; activitate frontală, individuală; 1 oră.		
3.	**Sărbători în cinstea sfinților**	3.1	Exerciții de identificare a faptelor plăcute lui Dumnezeu, în viața marilor sfinți. Prezentarea motivelor cinstirii sfinților. Exerciții de dialog despre criteriile fixării sărbătorilor închinate sfinților. Descrierea comportamentului unui bun creştin într-o zi de sărbătoare închinată sfinților. Încadrarea liturgică în anul calendaristic a sărbătorilor închinate marilor sfinți. Exerciții de dialog pe tema	conversația, explicația, argumentarea, lectura, explicația, exercițiul, demonstrația cu substitute; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, *Liturgica specială*, de pr. prof. Ene Branişte, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 1983, *Ghidul creştinului ortodox de azi*, de pr. dr. Vasile Răducă, Ed. „Humanitas", Bucureşti, 1998, scrieri ale Sfinților Părinți etc.); icoane ale marilor sfinți; imagini sau CD cu pelerinaje,	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			abaterilor de la modul de celebrare tradițională a sărbătorilor închinate unor sfinți cu cinstire generală în Biserică. Menționarea unor înregistrări cu tradiții, obiceiuri și pelerinaje la sărbătorile unor sfinți. Participarea la slujbele Bisericii în zilele de sărbătoare închinate sfinților.	biserici închinate unor sfinți; activitate frontală, activitate individuală; 1 oră		
4.	**Sărbătorile Sfinților Îngeri și ale Sfintei Cruci**	3.1	Exerciții de definire a noțiunilor „înger" și „cruce". Prezentarea motivelor cinstirii Îngerilor și a Sfintei Cruci. Exerciții de dialog despre evenimentele care au dus la stabilirea sărbătorilor în cinstea Îngerilor și a Sfintei Cruci. Încadrarea liturgică a sărbătorilor închinate Îngerilor și a Sfintei Cruci. Precizarea modalităților de cinstire a sărbătorilor închinate Îngerilor și a Sfintei Cruci. Vizionarea unor înregistrări cu tradiții, obiceiuri și pelerinaje de	conversația, explicația, povestirea, observarea dirijată, audiția muzicală; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, *Liturgica specială*, de pr. prof. Ene Branișteanu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1983, *Ghidul creștinului ortodox de azi*, de pr. dr. Vasile Răducă, Ed. „Humanitas", București, 1998, scrieri ale Sfinților Părinți etc.); icoane: *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil*, *Înălțarea Sfintei Cruci*; activitate frontală, individuală și pe grupe; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			sărbătorile Sf. Îngeri și ale Sf. Cruci. Participarea la slujbele Bisericii în aceste zile de sărbătoare. Memorarea unor rugăciuni închinate Sfinților Îngeri și Sfintei Cruci.			
5.	**Evaluarea unității de învățare**	3.1	Realizarea unui eseu cu titlul: „Sărbătoarea ... în familia mea". Alcătuirea unui „ciorchine" cu toate sărbătorile creștine. Exerciții de identificare a datei celebrării sărbătorilor creștine. Exerciții de dialog despre modalitățile de cinstire a sărbătorilor. Exerciții de identificare în icoane a evenimentului biblic din istoria mântuirii sau a chipului onor mari sfinți.	conversația, explicația, exercițiul, demonstrația cu substitute, metoda „ciorchinelui"; test de evaluare; activitate frontală, individuală; 1 oră.	probă orală; probă scrisă; autoevaluarea.	

Clasa: a VII-a
Unitatea de învățare: *Vremuri de încercare a Bisericii (Noțiuni de Istorie Bisericească Universală)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Biserica în primul mileniu creștin**	3.2	Elaborarea unui tabel cronologic cu principalele evenimente din primul mileniu. Exerciții de descriere a principalelor evenimente din Istoria Bisericii, din primul mileniu creștin. Încadrarea evenimentelor din Istoria Bisericii în cadrul Istoriei Universale.	exercițiul, dezbaterea, conversația, descrierea; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală. probă scrisă.	
2.	**Schisma de la 1054**	3.2; 1.2	Exerciții de definire a noțiunilor: *schismă, primat, filioque, azimă, purgatoriu.* Exerciții de utilizare a acestor termeni în contexte diferite. Precizarea cauzelor politice care au contribuit la dezbinarea Bisericii lui Hristos. Exerciții de dialog despre cauzele religioase ale schismei de la 1054. Exerciții de descriere a evenimentelor succesive ale schismei. Prezentarea consecințelor schismei de la 1054 în viața Bisericii. Exercițiu de rugăciune în comun.	expunerea, explicația, conversația, dezbaterea, problematizarea, descrierea, observarea dirijată; texte-suport (selectate din *Istoria Bisericească Universală*, de pr. prof. dr. Ioan Rămureanu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1992, materiale didactice auxiliare etc.); harta *Imperiului roman din sec. al XI-lea*; imagini cu *catedrala Sfânta Sofia din Constantinopol*; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
3.	**Încercări de unire a celor două Biserici creștine în sec. XII-XIV**	3.2; 2.1	Exerciții de identificare a cauzelor care au determinat începutul tratativelor de unire a celor două Biserici creștine separate în 1054. Precizarea atitudinii Bisericii Răsăritene față de condițiile în care trebuia acceptată unirea. Încadrarea sinoadelor unioniste în cadrul Istoriei Universale. Dezbaterea asupra sinoadelor unioniste de la Lyon (1274) și Ferrara Florența (1438-1439). Exerciții de dialog despre urmările survenite în istorie în urma încheierii sinoadelor unioniste menționate anterior. Prezentarea modalităților prin care cele două Biserici (Ortodoxă și Catolică) încearcă astăzi să-și refacă unitatea. Lecturarea și analizarea unor documente ale Bisericii despre încercările de unire.	expunerea, explicația, conversația, dezbaterea, lectura, observarea dirijată; texte-suport (selectate din *Istoria Bisericească Universală*, de pr. prof. dr. Ioan Rămureanu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1992, materiale didactice auxiliare etc.); harta lumii; imagini (vizita papei Ioan Paul în România; vizita patriarhului României la Vatican); activitate frontală; 1 oră	observarea sistematică; proba orală; temă pentru acasă.	
4.	**Căderea Constantinopolului sub dominația otomană (1453)**	3.2; 2.1	Exerciții de identificare a cauzelor care au determinat căderea Constantinopolului sub dominația otomană, în anul 1453. Descrierea cuceririi	exercițiul, conversația, expunerea, povestirea, explicația, lectura, observarea dirijată; texte-suport (selectate din *Istoria Bisericească Universală*, de pr.	observarea sistematică; probă orală; probă scrisă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Constantinopolului de către turci, în 1453. Exerciții de dialog despre rolul Imperiului Bizantin în istorie. Prezentarea consecințelor în plan politic, religios și cultural a căderii Constantinopolului sub dominația otomană. Lecturarea și analizarea unor lucrări de referință din Istoria Universală și Istoria Bisericii despre căderea Constantinopolului sub dominație otomană.	prof. dr. Ioan Rămureanu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1992, *Căderea Constantinopolului*, de Steven Runciman, Editura Enciclopedică, București, 1991, materiale didactice auxiliare etc.); harta Europei; planșa *Reconstituirea Constantinopolului* din 1453; imagini: *Catedrala Sf. Sofia* (astăzi moschee), *Constantinopol/Istambul*; activitate frontală, individuală; 1 oră		
5.	**Reforma protestantă**	3.2; 2.1; 2.2	Exerciții de identificare a cauzelor care au determinat apariția Reformei protestante în Biserica Apuseană. Exerciții de dialog despre principalii reformatori și acțiunile lor reformatoare. Explicarea principiilor reformatoare introduse treptat de reformatori. Exerciții de comparație între doctrina protestantă, catolică și ortodoxă. Exerciții de localizare pe hartă a teritoriilor geografice în care s-a răspândit reforma. Discutarea principalelor transformări survenite în istorie în	expunerea, explicația, conversația, dezbaterea, observarea dirijată, exercițiul; texte-suport (selectate din *Istoria Bisericească Universală*, de pr. prof. dr. Ioan Rămureanu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1992, materiale didactice auxiliare etc.); harta lumii; imagini: *Reformatorii, Biserica din Wittenberg*; fișă de lucru; activitate frontală, individuală și pe grupe; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			urma reformei protestante. Exerciții de stabilire a sensului adecvat, al termenilor: *reformă, indulgență, inchiziție, protestantism.* Lecturarea și analiza unor documente de istorie a Bisericii, despre Reforma în Apus.			
6.	**Evaluarea unității de învățare**	2.1; 4.3	Exerciții de utilizare a termenilor noi învățați, din Istoria Bisericească, în contexte diferite. Elaborare a unor tabele cronologice cu principalele evenimente care au descompus Biserica lui Hristos. Exerciții de descriere a evenimentelor religioase care au precipitat unitatea Bisericii. Exerciții de dialog despre măsurile concrete pentru refacerea unității Bisericii lui Hristos. Realizarea unui eseu pornind de la textul scripturistic: „Un Domn, o credință, un botez." (Efeseni 4,5). Întâlniri cu tineri de diferite credințe și convingeri religioase.	conversația, exercițiul, dezbaterea; activitate frontală, individuală; 1 oră.	eseul; proba orală; proba scrisă.	

Clasa: a VII-a
Unitatea de învățare: *Momente din Istoria Bisericii Ortodoxe Române*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Reforma în Transilvania**	3.2	Prezentarea statutului Transilvaniei la începutul sec. al XVI-lea. Exerciții de dialog privind situația vieții religioase a românilor din Transilvania la începutul sec. al XVI-lea. Descrierea răspândirii luteranismului și a calvinismului în Transilvania. Exerciții de dialog privind viața Bisericii Ortodoxe din Transilvania, în perioada propagandei luterane și calvine. Lecturarea și analizarea unor documente istorice despre reforma din Transilvania.	explicația, expunerea, lectura, conversația, exercițiul, dezbaterea, observarea dirijată; texte-suport (selectate din *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1992; *Biserica strămoșească din Transilvania în lupta pentru unitatea spirituală și națională a poporului român*, de Constantin Voicu, Sibiu, 1989 etc.); harta României; imagini cu biserici luterane și calvine din Transilvania; fragmente din documente istorice; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; proba orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	
2.	**Sfinții Ierarhi mărturisitori ai dreptei credințe: Ilie Iorest și Sava Brancovici**	3.2	Exercițiul de dialog despre contextul politic și religios în care au păstorit mitropoliții Ilie Iorest și Sava Brancovici. Realizarea unor fișe biografice ale mitropoliților Ilie Iorest și Sava	expunerea, explicația, observația, exercițiul, argumentarea, observarea dirijată; texte-suport (selectate din *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu,	observarea sistematică; proba orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Brancovici. Lecturarea şi analizarea unor documente istorice ce prezintă suferințele îndurate de cei doi mari ierarhia ai Bisericii, pentru păstrarea dreptei credințe în Transilvania. Exerciții de povestire a vieții şi activității Mitropoliților Ilie Iorest şi Sava Brancovici, ca sfinți mărturisitori ai dreptei credințe. Exerciții de dialog privind modalitățile de păstrare a dreptei credințe.	Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 1992; *Sfinții români şi apărători ai legii strămoşeşti*, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 1897, 1989 etc.); harta României; icoana *Sfinților Ierarhi mărturisitori Ilie Iorest şi Sava Brancovici*; fişe de lucru; fragmente din documente istorice; activitate frontală, individuală; 2 ore.		
3.	**Să petrecem perioada Postului Mare împreună cu Sfântul Efrem Sirul (pregătire pentru Sfintele Paşti)**		Exerciții de expunere a modalității de pregătire pentru întâmpinarea Învierii Domnului. Exerciții de comparație a vieții sfântului Efrem Sirul cu viața unui creştin obişnuit în perioada premergătoare Sfintelor Paşti. Relatarea impresiilor după participarea la slujba Învierii Domnului. Audierea şi explicarea *Troparului Învierii.* Exerciții de tehnică vocală. Exerciții de intonare şi memorare a *Troparului Învierii.* Exprimarea bucuriei în momentul	conversația, exercițiul, demonstrația cu substitute etc.; texte-suport (selectate din repertoriul coral); mijloace audio pentru audierea cântărilor; activitate frontală, individuală şi pe grupe; 1 oră	observarea sistematică; probă practică; autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			interpretării cântării pascale. Audierea mai multor variante melodice ale Troparului Învierii și a altor cântări de Sfintele Paști.			
4.	**Uniația**	3.2; 2.1	Exerciții de identificare a cauzelor și condițiilor istorice în care s-a promulgat Uniația. Încadrarea Uniației în cadrul istoriei Transilvaniei. Descrierea dezbinării Bisericii Ortodoxe din Transilvania, în sec. al XVIII-lea. Exerciții de identificare a momentului dezbinării Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania și al înființării Bisericii Unite. Exerciții de stabilire al sensului adecvat al termenilor, specifici: *Uniație, iezuit, diplomă leopoldină.* Exerciții de dialog despre consecințele Uniației pentru populația română ortodoxă din Transilvania.	explicația, conversația, argumentarea, lectura explicativă, observarea dirijată; texte-suport (selectate din *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1992; *Biserica strămoșească din Transilvania în lupta pentru unitatea spirituală și națională a poporului român*, de Constantin Voicu, Sibiu, 1989 etc.); harta României; activitate frontală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	
5.	**Sfinții cuvioși, mărturisitori ai credinței Visarion Serai și Sofronie de la Cioara**	3.2; 2.1	Exerciții de dialog despre contextul politic și religios în care au trăit în Transilvania cei doi monahi: Visarion și Sofronie. Realizarea unor fișe biografice ale monahilor Visarion Serai și Sofronie.	lectura, explicația, expunerea, conversația, dezbaterea, exercițiul, observarea dirijată; texte-suport (selectate din *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune	observarea sistematică; proba orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Exerciții de dialog despre acțiunile întreprinse împotriva Uniației. Lecturarea și analizarea unor documente istorice ce prezintă suferințele îndurate de cei doi mărturisitori ai credinței, în Transilvania. Consultarea unor lucrări de referință din Istoria patriei sau Istoria Bisericii Ortodoxe Române, pentru a prezenta și alți mărturisitori ai credinței din Transilvania, din sec. al XVIII-lea. Argumentarea cinstirii de către Biserica Ortodoxă Română a călugărilor Visarion Serai și Sofronie de la Cioara, ca sfinți cuvioși mărturisitori ai dreptei credințe. Exerciții de dialog privind modalitățile de păstrare a dreptei credințe.	al B.O.R., București, 1992; *Sfinții români și apărători ai legii strămoșești*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1897, 1989 etc.); icoana Sfinților Cuvioși mărturisitori Visarion, Sofronie și Oprea; harta României; imagini (foto, video, CD) cu biserici și mânăstiri distruse de misiunea generalului Bukov (Sâmbăta de Sus, Prislop); activitate frontală, individuală și pe grupe; 1 oră		
6.	**Ierarhi de seamă din Istoria Bisericii Ortodoxe Române: Mitropolitul Varlaam al**	3.2	Exerciții de identificare a rolului îndeplinit de Biserica Ortodoxă Română în viața poporului român. Realizarea unor fișe biografice a celor trei mari ierarhi. Precizarea activităților deosebite care îi înscriu în rândul marilor ierarhi români.	lectura, conversația, explicația, observarea dirijată, argumentarea; texte-suport (selectate din *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1992;	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
	Moldovei, Mitropolitul Andrei Șaguna al Transilvaniei		Exerciții de dialog despre rolul *Cazaniei lui Varlaam* la întărirea Ortodoxiei și păstrarea unității naționale românești. Argumentarea cinstirii de către Biserica Ortodoxă Română a Mitropolitului Antim Ivireanul, ca sfânt mucenic. Consultarea unor lucrări de referință din Istoria patriei și din Istoria Bisericii despre acești mari ierarhi români.	*Dascăli de cuget și simțire românească*, de Mitrop. Antonie Plămădeală, Ed. Arhiepiscopiei Ortodoxe Române, Sibiu, 1997; *Cazania lui Varlaam în restul Transilvaniei*, de Florian Dudaș, Ed. Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1979 etc.) portretul mitropoliților: Varlaam al Moldovei; Antim Ivireanul, al Țării Românești; Andrei Șaguna al Transilvaniei; harta României; imagini: Cazania lui Varlaam, Mânăstirea Sfinții Trei Ierarhi – Iași, Mânăstirea Antim din București; fișe de lucru; activitate frontală, individuală și pe grupe; 2 ore		
7.	**Evaluarea unității de învățare**	3.2	Elaborarea unor tabele cronologice cu principalele evenimente din Istoria Bisericii Ortodoxe Române în sec. XVI-XVIII. Exerciții de dialog despre implicarea Bisericii Ortodoxe Române, în sec. XVI-XVIII, în	comunicarea, argumentarea, explicația, exercițiul, dezbaterea; activitate frontală, individuală; 1 oră.	probă orală; eseu; portofoliu.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			păstrarea unității și credinței neamului românesc. Realizarea unui eseu cu titlul „Biserica și cultura în țara noastră" în sec. XVI-XVIII. Alcătuirea unui portofoliu cu titlul „Mari ierarhi români".			

Clasa: a VII-a
Unitatea de învățare: *Dăruind vei dobândi (Noțiuni de spiritualitate și misiune)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Sfântul Vasile cel Mare – ocrotitorul celor sărmani**	3.2; 5.1	Consultarea unor lucrări de referință despre Sfântul Vasile cel Mare. Realizarea unei fișe biografice a Sfântului Vasile cel Mare. Exerciții de dialog despre activitatea pastorală și filantropică desfășurată de Sfântul Vasile cel Mare. Argumentarea faptului că Sfântul Vasile cel Mare este un model de slujire a aproapelui. Exerciții de dialog pe tema problemelor sociale. Participarea la acțiuni de caritate realizate de membrii comunității	explicația, lectura, exercițiul, expunerea, argumentarea, conversația; texte-suport (selectate din *Viețile Sfinților de peste tot anul*, după *Mineie*, Ed. „Biserica Ortodoxă", Alexandria, 2002); *Viețile Sfinților pe luna ianuarie*, Ed. Episcopiei Romanului și Hușilor, 1993 etc.) icoana *Sfântul Vasile cel Mare*; harta Asia Mică; fișe de lucru; activitate frontală, individuală și pe grupe;	observarea sistematică; temă de lucru în clasă; probă orală; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			și/sau ai altor confesiuni în orfelinate, aziluri și spitale.	1 oră		
2.	**Filantropia creștină (orfelinate, spitale și aziluri)**	4.2; 5.1	Exerciții de dialog pe tema problemelor sociale care îi determină pe unii semeni de ai noștri să ajungă în orfelinate, spitale, aziluri. Exerciții de identificare a nevoilor aproapelui nostru aflat în orfelinate, spitale, aziluri. Prezentarea unor acțiuni concrete prin care pot fi ajutați semenii noștri din orfelinate, spitale, aziluri. Argumentarea importanței slujirii aproapelui pentru mântuire. Analiza consecințelor întemeierii locașurilor de asistență socială. Participarea la acțiuni de caritate realizate de membrii comunității și/sau ai altor confesiuni în orfelinate, spitale, aziluri.	expunerea, argumentarea, conversația, explicația, lectura, exercițiul; activitate frontală, individuală și pe grupe; 2 ore	observarea dirijată; probă practică.	
3.	**Cultul morților în Biserica Ortodoxă**	4.2	Exerciții de dialog pe tema nemuririi sufletului și a semnificației cultului morților. Descrierea ritualului înmormântării. Precizarea zilelor speciale și a slujbelor de pomenire pentru cei adormiți. Interpretarea simbolică a materiilor folosite în cultul morților.	conversația, expunerea, explicația, lectura, exercițiul, dezbaterea, argumentarea, descrierea; texte-suport (selectate din *Liturgica specială*, pr. prof. dr. Ene Branișteș, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1985; *Tradiție și înnoire în slujba liturgică*, de pr. prof. dr. Nicolae	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă de lucru pentru acasă; probă practică; portofoliul.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Exerciții de dialog despre datoriile morale față de cei adormiți. Lecturarea și analizarea unor fragmente din slujbele închinate celor adormiți. Exerciții de identificare a elementelor din cultul morților, în diverse opere literare. Participarea la slujba de pomenire a eroilor. Îngrijirea unor morminte. Întocmirea unui portofoliu despre cei dragi, care „au fost" etc.	Nicula, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați 1996 etc.); mijloace audio-vizuale, pentru prezentarea unor tradiții și ritualuri pentru cei adormiți întru Domnul; activitate frontală, individuală; 1 oră		
4.	**Evaluarea unității de învățare**		Exerciții de dialog pe tema problemelor sociale. Exerciții de identificare a nevoilor aproapelui nostru aflat în nevoi. Prezentarea unor acțiuni concrete prin care pot fi ajutați semenii noștri. Argumentarea importanței slujirii aproapelui pentru mântuire. Participarea la acțiuni de caritate. Participarea la slujbe închinate celor adormiți și la slujba de pomenire a eroilor.	conversația, expunerea, explicația, lectura, exercițiul, dezbaterea, argumentarea, descrierea; texte-suport (selectate din *Liturgica specială*, pr. prof. dr. Ene Branişte, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 1985 etc.); activitate frontală, individuală și pe grupe; 1 oră	observarea sistematică; proba orală; proba scrisă. autoevaluarea.	

Clasa: a VIII-a
Unitatea de învățare: *Pe drumul mântuirii: crez și faptă*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Dumnezeu Mântuitorul**	1.1; 1.2	Interpretarea numelui Fiului lui Dumnezeu: Iisus Hristos. Prezentarea motivului întrupării Fiului lui Dumnezeu. Prezentarea lucrărilor prin care Iisus Hristos a făcu posibilă calea mântuirii (Evanghelii, minuni, Patimile răstignirii, întemeierea Bisericii, instituirea Sfintelor Taine). Exerciții de dialog despre întreita slujire a Mântuitorului Iisus Hristos. Lecturarea și interpretarea versetelor biblice despre slujirile Mântuitorului.	conversația, expunerea, explicația, lectura, exercițiul; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură, Teologie Dogmatică*, de pr. prof. dr. Isidor Todoran, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1991, *Dicționar de Teologie Ortodoxă*, pr. prof., dr., Ion Bria, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1994 etc.); fișe de lucru; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; tema de lucru în clasă; proba orală	
2	**Mântuirea, conlucrarea omului cu Dumnezeu**	1.1; 4.1; 1.2	Exerciții de definire a noțiunii de *mântuire.* Exerciții de dialog privind necesitatea împlinirii condițiilor mântuirii. Discuții pe tema importanței faptelor bune în viața creștinilor. Argumentarea biblică și patristică a condițiilor mântuirii.	conversația, explicația, lectura, exercițiul, problematizarea; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură, Teologie Dogmatică*, de pr. prof. dr. Isidor Todoran, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1991, *Dicționar de Teologie Ortodoxă*, pr. prof., dr., Ion Bria, Ed. Institutului Biblic și	observarea sistematică; tema de lucru în clasă; proba orală; autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Exerciții de dialog pe tema posibilității mântuirii celor de alte credințe. Exerciții de autoevaluare a comportamentului moral-religios prin raportare la condițiile necesare dobândirii mântuirii.	de Misiune al B.O.R., București, 1994, povestiri morale etc.); CD (sau casetă video) cu imagini ce reflectă legile și armonia de creație, precum și înțelepciunea absolută a Creatorului; activitate frontală, individuală; 1 oră		
3.	**Dumnezeu Sfințitorul**	1.1; 1.2	▪ Exerciții de identificare a însușirilor personale ale Duhului Sfânt. ▪ Exerciții de dialog despre relația dintre Hristos și Duhul Sfânt în iconomia mântuirii. ▪ Exerciții de definire a harului divin. ▪ Exerciții de dialog despre raportul dintre har și libertatea omului. ▪ Exerciții de identificare a darurilor Duhului Sfânt în viața unui sfânt. ▪ Argumentarea necesității harului divin și a colaborării cu acesta în vederea mântuirii. ▪ Exerciții de identificare a modalităților concrete de primire a harului divin în sufletul creștinilor.	▪ conversația, expunerea, povestirea, lectura, explicația, argumentarea; ▪ texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, *Teologie Dogmatică*, de pr. prof. dr. Isidor Todoran, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1991, *Dicționar de Teologie Ortodoxă*, pr. prof., dr., Ion Bria, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1994, povestiri morale etc.); ▪ fișe de lucru; ▪ activitate frontală, individuală și pe grupe; ▪ 1 oră	▪ observarea sistematică; ▪ probă orală; ▪ temă de lucru în clasă; ▪ autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
4.	**Sfințenia, asemănarea omului cu Dumnezeu**	4.1; 1.2	Exerciții de definire a noțiunii de *sfânt, sfințenie, chip și asemănare.* Exerciții de identificare a căilor care duc spre sfințenie. Exerciții de clasificare (grupare) a sfinților în funcție de modul cum au dobândit sfințenia. Argumentarea biblică și patristică a sfințeniei. Exerciții de identificare a virtuților unor sfinți și a modului în care au dobândit sfințenia. Discuții despre importanța faptelor bune și a rugăciunii în viața creștinilor. Exerciții de autoevaluare a comportamentului Moral-religios prin raportare la viețile sfinților.	conversația, exercițiul, lectura, explicația, argumentarea; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, *Teologie Dogmatică*, de pr. prof. dr. Isidor Todoran, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1991, *Dicționar de Teologie Ortodoxă*, pr. prof., dr., Ion Bria, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1994, povestiri morale etc.); fișe de lucru; activitate frontală, individuală și pe grupe; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; autoevaluarea.	
5.	**Dumnezeu Judecătorul**	1.1; 1.2	Exerciții de dialog despre concepția creștină despre moarte. Lecturarea și interpretarea textelor biblice privind Judecata. Exerciții de dialog despre criteriile Judecății. Discuții despre importanța faptelor bune în viața creștinilor. Analiza comparată a judecății particulare și a judecății universale. Argumentarea necesității judecății universale.	conversația, expunerea, exercițiul, lectura, explicația, observarea dirijată, argumentarea; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, *Teologie Dogmatică*, de pr. prof. dr. Isidor Todoran, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1991, *Dicționar de Teologie Ortodoxă*, pr. prof., dr., Ion Bria, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1994, povestiri morale etc.);	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; autoevaluarea.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
				fișe de lucru; imagini (foto, CD) cu scena Judecății de Apoi la Mânăstirea Voroneț; activitate frontală, individuală și pe grupe; 1 oră		
6.	**Evaluarea unității de învățare**	1.1; 4.1	▪ Realizarea unui eseu cu tema: „Pe drumul mântuirii". ▪ Exerciții de dialog despre trăsăturile persoanelor Sfintei Treimi manifestate în lucrările divine de mântuire, sfințire și judecată. ▪ Dezbatere privind modalitățile de conlucrare a omului cu Dumnezeu în vederea mântuirii.	▪ exercițiul, conversația, dezbaterea; ▪ fișe de lucru; ▪ activitate frontală, individuală; ▪ 1 oră	▪ probă orală; ▪ eseul.	

Clasa: a VIII-a
Unitatea de învățare: *Manifestarea dragostei lui Dumnezeu față de semeni*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Învierea fiicei lui Iair – datoria de a păstra și a**	1.2	Lecturarea și rezumarea textului scripturistic care prezintă minunea *Învierea fiicei lui Iair* de către Domnul nostru Iisus Hristos.	expunerea, explicația, conversația, povestirea; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, *Minunile Domnului* de	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
	transmite dreapta credință		Interpretarea textului biblic. Exerciții de identificare a atributelor divine dovedite de Mântuitorul nostru Iisus Hristos în minunea Învierea fiicei lui Iair. Exerciții de dialog despre importanța credinței în viața bunului creştin. Exerciții de formulare a învățăturilor morale folositoare îmbunătățirii vieții spirituale.	Serafim Papacosta, Ed. „Reîntregirea", Alba Iulia, 2001 etc.); harta *Palestina Noului Testament*; icoana *Învierea fiicei lui Iair*; activitate frontală, individuală; 1 oră	clasă; tema pentru acasă.	
2.	**Învierea lui Lazăr, rolul iubirii lui Hristos pentru prieteni**	1.2	▪ Lecturarea şi rezumarea textului scripturistic care prezintă minunea lui Lazăr de către Domnul nostru Iisus Hristos. ▪ Interpretarea textului biblic. ▪ Exerciții de dialog despre rolul iubirii lui Hristos pentru prieteni. ▪ Exerciții de identificare a atributelor divine manifestate de Mântuitorul nostru Iisus Hristos în săvârşirea acestei minuni. ▪ Exerciții de identificare a unor soluții de ajutorare a unor prieteni aflați în diferite situații.	▪ conversația, explicația, lectura, povestirea, exercițiul, expunerea, problematizarea; ▪ texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, *Minunile Domnului* de Serafim Papacosta, Ed. „Reîntregirea", Alba Iulia, 2001 etc.); ▪ harta *Palestina Noului Testament*; ▪ icoana *Învierea lui Lazăr*; ▪ activitate frontală, individuală; ▪ 1 oră	▪ observarea sistematică; ▪ probă orală; ▪ temă pentru acasă; ▪ temă pentru acasă.	
3.	**Vindecarea slăbănogului din Capernaum**	1.2	Lecturarea şi rezumarea textului scripturistic care prezintă vindecarea slăbănogului din Capernaum, de către Domnul nostru Iisus Hristos. Interpretarea textului biblic.	expunerea, explicația, conversația, problematizarea, lectura, observarea dirijată, povestirea, exercițiul; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, *Minunile Domnului* de Serafim Papacosta, Ed.	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Analiza comparativă a unor situații menționate în textul biblic cu situații din viața de zi cu zi. Exerciții de dialog despre importanța credinței și a dragostei față de aproapele în viața creștinului. Exerciții de identificare a faptelor care pot „îmbolnăvi" sufletul. Argumentarea faptului că Iisus Hristos este adevăratul „Doctor" al sufletului.	„Reîntregirea", Alba Iulia, 2001 etc.); harta *Palestina Noului Testament*; icoana: *Vindecarea slăbănogului din Capernaum*; fișă de lucru; activitate frontală, activitate individuală; 1 oră		
4.	**Vindecarea celor zece leproși – recunoștință pentru darurile primite**	1.2	Lecturarea și rezumarea textului scripturistic, care prezintă vindecarea celor zece leproși, de către Domnul nostru Iisus Hristos. Interpretarea textului biblic. Analiza comparativă a unor situații menționate în textul biblic cu situații din viața de zi cu zi. Exerciții de identificare a unor tipuri de nerecunoscători, în povestiri date. Exerciții de dialog despre situații reale când au întâlnit diferite tipuri de nerecunoscători. Exerciții de dialog despre importanța recunoștinței pentru viața bunului creștin.	expunerea, explicația, conversația, povestirea, problematizarea, lectura, observarea dirijată, exercițiul; texte-suport (selectate din *Sfânta Scriptură*, *Minunile Domnului* de Serafim Papacosta, Ed. „Reîntregirea", Alba Iulia, 2001 etc.); harta *Palestina Noului Testament*; icoana: *Vindecarea celor zece leproși*; fișă de lucru; activitate frontală, activitate individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
5.	**Evaluarea unității de învățare**	1.2	Exerciții de dialog pe tema: „Învățăturile transmise de Hristos prin fapte (minuni)"; Prezentarea modalităților manifestate a iubirii lui Dumnezeu față de oameni, prin minunile studiate; Exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la învățăturile date de Mântuitorul nostru Iisus Hristos.	conversația, exercițiul, dezbaterea, problematizarea; fișă de lucru; activitate frontală, activitate individuală; 1 oră	probă orală; temă de lucru în clasă; autoevaluarea.	

Clasa: a VIII-a
Unitatea de învățare: *Biserica – instituție, comunitate, locaș de cult (Noțiuni de Liturgică)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Biserica lui Hristos – comuniunea oamenilor cu Dumnezeu**	2.1	Explicarea noțiunii de Biserică. Precizarea momentului întemeierii Bisericii lui Hristos. Exerciții de dialog despre modalitatea de devenire a unui membru al Bisericii. Exerciții de identificare a însușirilor Bisericii. Argumentarea textului lecției. Interpretarea simbolică a pildei *Viței și a mlădiței.*	lectura, explicația, conversația, expunerea, exercițiul, argumentarea; texte-suport (selectate din *Liturgica generală*, de pr. prof. dr. Ene Branişte, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 1993, *Predici*, de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 2000 etc.); planșă *Pilda viței și a mlădiței;*	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
				activitate frontală, individuală; 1 oră		
2.	**Sfânta Liturghie – rugăciunea atotcuprinzătoare a Bisericii**	3.1; 4.1	Exerciții de dialog despre evenimentele care au dus la instituirea Sfintei Liturghii. Exerciții de definire a Sfintei Liturghii. Exerciții de identificare a momentelor principale ale Sfintei Liturghii. Exerciții de interpretare a simbolisticii Sfintei Liturghii. Descrierea modului în care creștinii se pregătesc și în care participă la Sfânta Liturghie. Audiția și învățarea unor cântări din Sfânta Liturghie. Participarea la slujba Sfânta Liturghie.	conversația, explicația, exercițiul, demonstrația cu substitute, audiția muzicală, argumentarea; texte-suport (selectate din *Liturgica generală*, de pr. prof. dr. Ene Branişte, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 1993, *Predici*, de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 2000, *Liturghierul explicat*, de pr. prof. dr. Petre Vintilescu, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 1998, *Tâlcuirea dumnezeieştii Liturghii şi despre viața în Hristos*, de Nicolae Cabasila, Ed. Arhiepiscopiei, Bucureşti, 1992); fișă de lucru; activitate frontală, individuală; 2 ore	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	
3.	**Arhitectura și pictura bisericească**	2.1; 3.2	Exerciții de dialog despre stilurile arhitectonice. Exerciții de identificare a stilurilor arhitectonice. Explicarea simbolisticii elementelor esențiale ale unei biserici ortodoxe. Dezbatere pe tema istoricului artei creștine. Prezentarea mânăstirilor ca școli de	conversația, explicația, expunerea, argumentarea, observarea dirijată, exercițiul; texte-suport (selectate din *Liturgica generală*, de pr. prof. dr. Ene Branişte, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 1993, *Semnificația icoanei bizantine în ortodoxie*, de	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			artă religioasă. Vizitarea mânăstirilor. Exerciții de dialog despre distribuirea picturii în ansamblul iconografic al bisericii. Exerciții de descriere a rolului icoanei în viața creștinului.	arhiepiscopul Vasile Costin, Târgoviște, 1997, *Iconostasul*, de Paul Florenschi, Ed. „Anastasia", București, 1994); planșa *Pictura din Biserică* dau CD; CD cu momente reprezentative ale fiecărui stil arhitectonic, albume, reproduceri după opere de artă; activitate frontală, individuală; 2 ore		
4.	**Imnografia și muzica bisericească**	2.1; 3.2	Exerciții de definire și utilizare a termenilor: imnograf și melod. Exerciții de dialog despre principalii imnografi și melozi. Exerciții de clasificare a cântărilor bisericești, după originea lor. Precizarea scopului imnurilor bisericești. Audierea și interpretarea unor cântări bisericești. Consultarea unor lucrări de referință cu privire la imnografia și muzica bisericească.	explicația, conversația, audiția muzicală, argumentarea, exercițiul, expunerea; texte-suport (selectate din *Liturgica generală*, de pr. prof. dr. Ene Braniște, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1993, *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase*, Ed. „Diecezană", Caransebeș, 2001); casete audio (CD); fișe de lucru; activitate frontală, individuală și pe grupe; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	
5.	**Evaluarea unității de învățare**	4.1	▪ Realizarea unui eseu cu titlul: „Biserica – corabia mântuirii".	▪ expunerea; ▪ activitate frontală; ▪ 1 oră.	▪ eseul	

Clasa: a VIII-a
Unitatea de învățare: *Unitate în diversitate (Noțiuni de Istorie Bisericească Universală)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	**Cultele religioase după Reformă**	3.3; 5.1	▪ Exerciții de dialog pe tema urmărilor Reformei protestante în viața Bisericii. ▪ Exerciții de definire și utilizare corectă a noțiunilor: *cult religios, sectă, erezie.* ▪ Dezbateri pe tema istoricului și a învățăturilor de credință a diferitelor confesiuni religioase. ▪ Precizarea atitudinii Bisericii Ortodoxe față de diferite culte religioase. ▪ Participarea la întâlniri cu tineri de diferite convingeri și credințe. ▪ Exerciții de rugăciune în comun.	▪ conversația, explicația, lectura, exercițiul, demonstrația cu substitute; ▪ texte-suport (selectate din *Călăuză creștină – Sectologie pentru cunoașterea și apărarea dreptei credințe*, de diac. P. David, Ed. Episcopiei Argeșului, Curtea de Argeș, 1994, *Istoria Bisericească Universală*, de pr. prof. dr. Ioan Rămureanu, vol. II, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1993 etc.); ▪ planșa: *Apariția sectelor*; ▪ fișe de lucru; ▪ activitate frontală, individuală și pe grupe. ▪ 1 oră	▪ observarea sistematică; ▪ proba orală; ▪ temă de lucru în clasă; ▪ tema pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
2.	**Ecumenismul în sec. XIX-XX**	3.3; 5.1	Exerciții de definire şi utilizare corectă a noțiunii de *ecumenism, mişcare ecumenică, Consiliul Ecumenic al Bisericilor*. Exerciții de dialog despre apariția mişcării ecumenice. Precizarea Bisericilor membre ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor. Dezbatere despre poziția Bisericii Ortodoxe Române în cadrul mişcării ecumenice. Exerciții de dialog despre rezultatul întrunirilor mişcărilor ecumenice până în prezent. Participarea la întâlniri cu tineri de diferite convingeri şi credințe. Exercițiu de rugăciune.	conversația, explicația, argumentarea, expunerea, exercițiul; texte-suport (selectate din *Ortodoxia în Europa*, de Pr. prof. dr. Ion Bria, Ed. Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, Iaşi, 1995, *Ortodoxie şi ecumenism*, de pr, prof. dr. Petraru Gheorghe, Ed. „Trinitas", Iaşi, 2000, *Ecumenismul factor de stabilitate în lumea de azi*, de diac. P. David, Ed. „Gnisis", Bucureşti, 1998, *Comuniune şi înnoire spirituală în contextul secularizării lumii moderne*, Ed. „Trinitas", Iaşi, 2000 etc.); activitate frontală, individuală. 1 oră.	observarea sistematică; proba orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	
3.	**Biserica azi**	3.3	▪ Exerciții de dialog despre structura creştinismului. ▪ Exerciții de definire şi utilizare corectă a noțiunilor de: *autocefalie şi autonomie*. ▪ Exerciții de localizare pe hartă a zonelor în care există Biserici Ortodoxe autocefale şi autonome. ▪ Dezbateri despre principiul care leagă Bisericile creştine între ele.	conversația, explicația, argumentarea, observarea dirijată; texte-suport (selectate din *Istoria Bisericească Universală*, de pr. prof. dr. Ioan Rămureanu, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 1992, *Ortodoxie şi ecumenism*, de pr. lect. Dr. Petraru Gheorghe, Ed. „Trinitas", 2000 etc.); harta lumii; fişe de lucru; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
4.	Iubirea lui Hristos, modelul misiunii Bisericii în lume	5.1; 3.3	▪ Exerciții de dialog despre modalitățile prin care Mântuitorul Iisus Hristos și-a manifestat iubirea față de oameni. ▪ Compararea misiunii Bisericii în lume cu misiunea lui Hristos printre oameni. ▪ Exerciții de identificare a unor activități prin care Biserica își manifestă dragostea față de oameni. ▪ Inițierea unor activități misionare în parohia din care aparțin. ▪ Exerciții de autoevaluare a comportamentului moral-religios, prin raportare la modelul oferit de Hristos.	▪ conversația, explicația, expunerea, argumentarea, exercițiul, lectura explicativă; ▪ texte-suport (selectate din *Istoria Bisericească Universală*, de pr. prof. dr. Ioan Rămureanu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1992, *Ortodoxie și ecumenism*, de pr. lect. Dr. Petraru Gheorghe, Ed. „Trinitas", 2000 etc.); ▪ fișe de lucru; ▪ activitate frontală, individuală; ▪ 1 oră	▪ observarea sistematică; ▪ probă orală; ▪ temă de lucru în clasă; ▪ temă pentru acasă; ▪ autoevaluarea.	
5.	Evaluarea unității de învățare	3.3	Realizarea unor tabele cronologice cu structura creștinismului de 2000 de ani. Dezbateri pe tema istoricului și a învățăturilor de credință a diferitelor confesiuni religioase. Dezbatere pe baza unor evenimente concrete din mass-media, despre confesiunile religioase.	conversația, exercițiul, dezbaterea, problematizarea; fișe de lucru; activitate frontală, individuală; 1 oră.	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă.	

Clasa: a VIII-a
Unitatea de învățare: *Biserica mântuitoare (Noțiuni de Istoria Bisericii Ortodoxe Române)*
Nr. ore alocat:
Perioada:

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
1.	Autocefalia Bisericii Ortodoxe Române. Ridicarea la rang de Patriarhie	2.1; 3.3	▪ Exerciții de definire și utilizare corectă a noțiunilor: *autocefalie, mitropolit primat, tomos, patriarhie.* ▪ Exerciții de dialog despre necesitatea unificării bisericești după Unirea Principatelor Române din 1859. ▪ Încadrarea evenimentelor amintite în cadrul Istoriei naționale. ▪ Precizarea numelui patriarhilor care s-au succedat la conducerea Bisericii Ortodoxe Române. ▪ Consultarea unor lucrări despre patriarhia română.	▪ conversația, explicația, expunerea, argumentarea; ▪ texte-suport (selectate din *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, vol. III, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1997, etc.) ▪ harta *Organizării Bisericii Ortodoxe Române;* ▪ activitate frontală; ▪ 1 oră	▪ observarea sistematică; ▪ probă orală; ▪ tema pentru acasă; ▪ temă de lucru în clasă.	
2.	Organizarea Bisericii Ortodoxe Române	2.1; 3.1	Precizarea datei în care s-a stabilit organizarea Bisericii Ortodoxe Române, prin lege. Exerciții de dialog despre organele centrale deliberative ale Patriarhiei și atribuțiile acestora. Exerciții de definire și utilizare corectă a termenilor: *parohie, protopopiat, eparhie, mitropolie.* Exerciții de localizare pe harta țării a mitropoliilor și episcopiilor.	conversația, explicația, expunerea, argumentarea, dezbaterea, exercițiul; texte-suport (selectate din *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, vol. III, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1997, etc.) harta *Organizării Bisericii Ortodoxe Române;* activitate frontală, individuală;	observarea sistematică; probă orală; temă de lucru în clasă; temă de lucru pentru acasă.	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Realizarea unor fișe biografice a episcopului, mitropolitului locului de unde aparții.	1 oră		
3.	**Biserica Ortodoxă Română în timpul dictaturii comuniste**	3.3	Exerciții de dialog despre motivele invocate de regimul comunist pentru începerea propagandei împotriva Bisericii Ortodoxe Române. Prezentarea formelor de represiune exercitate de regimul comunist asupra Bisericii Ortodoxe Române. Exerciții de dialog despre efectele prigoanei împotriva Bisericii asupra ființei poporului român. Prezentarea unor însemnări ale preoților de seamă ai Bisericii Ortodoxe Române care au fost persecutați de regimul comunist. Dezbatere pe tema rolului bisericii Ortodoxe Române în viața poporului român. Consultarea unor lucrări de referință din Istoria Bisericii din istoria patrici, despre viața grea a Bisericii, în perioada comunistă.	conversația, explicația, expunerea, argumentarea, dezbaterea, exercițiul; texte-suport (selectate din *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, vol. III, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1997, etc.) activitate frontală, individuală și pe grupe; 1 oră	observare sistematică; proba orală; temă de lucru în clasă; temă pentru acasă.	
4.	**Biserica Ortodoxă Română și rolul ei în societatea de astăzi**	3.3	Dezbateri pe tema rolului Bisericii în viața poporului român. Descrierea activității prin care Biserica se pune în slujba credincioșilor.	conversația, explicația, argumentarea, expunerea; texte-suport (selectate din *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, vol. III,	observare sistematică; proba orală; temă de lucru în clasă;	

Nr. crt.	Conținuturi - detalieri -	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse (metode, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, timpul)	Evaluare - instrumente -	Obs.
			Exerciții de identificare a modalităților prin care ar putea deveni membrii activi ai Bisericii. Consultarea unor reviste teologice ce prezintă viața și activitatea Bisericii de azi. Dezbatere pe baza unor evenimente concrete din mass-media, despre activitățile Bisericii.	Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1997, etc.) imagini cu diferite activități filantropice, educative ale Bisericii Ortodoxe Române; activitate frontală, individuală; 1 oră	temă pentru acasă.	
5.	**Evaluarea unității de învățare**	3.3	Prezentarea principalelor evenimente din Organizarea Bisericii Ortodoxe Române în sec. XIX-XX. **Realizarea unui eseu cu tema: „Biserica Ortodoxă – mama poporului român".** **Prezentarea unui articol despre viața Bisericii Ortodoxe Române într-o revistă cu conținut religios.** **Alcătuirea unui articol pentru revista școlii despre ultimele acțiuni misionare desfășurate în școală.**	conversația, exercițiul, argumentarea, explicația; test de evaluare; activitate frontală, individuală; 1 oră	observarea sistematică proba orală; probă scrisă; eseul.	

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ VÂLCEA

BIBLIOGRAFIE

Cucoş, C., *Educaţia religioasă. Conţinut şi forme de realizare,* Editura Didactică şi Pedagogică, R.A., Bucureşti, 1996.

Cucoş, C., *Educaţia religioasă – repere teoretice şi metodice,* Editura Polirom, Iaşi, 1999.

Curriculum Naţional pentru învăţământul obligatoriu. Cadru de referinţă, elaborat de M.E.N., Consiliul Naţional pentru Curriculum, Bucureşti, 1998.

Curriculum Naţional pentru învăţământul obligatoriu. Programe şcolare pentru clasele I – a VIII-a, Aria curriculară: Om şi Socieate, Religie, vol. 7, elaborat de M.E.N., Consiliul Naţional pentru Curriculum, Bucureşti, 1999.

Danciu, A., *Metodica predării Religiei în şcolile primare, gimnazii şi licee,* Editura Anastasia, Bucureşti, 1999.

Ionescu, M., *Instrucţie şi educaţie – paradigme, strategii, orientări, modele,* Editura Garamond, Cluj-Napoca, 2003.

Ionescu, M.; Radu, I., (coord.), *Didactica modernă,* Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001.

Îndrumări metodologice şi didactice pentru predarea Religiei în şcoală, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 1990.

Jinga, I.; Neguţ, I., *Învăţarea eficientă,* Editura Editis, Bucureşti, 1994.

Neacşu, I., *Metode şi tehnici de învăţare eficientă*, Editura Militară, Bucureşti, 1990.

Neacşu, I., *Instruire şi învăţare,* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1999.

Radu, I. T., *Evaluarea procesului de învăţământ,* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 2001.

Şebu, S., *Îndrumări metodologice şi didactice pentru predarea Religiei în şcoală,* Editura Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 1990.

Şebu, S.; Opriş, M.; Opriş, D., *Metodica predării Religiei,* Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2000.

Wach, J., *Sociologia Religiei,* traducere de Florin Iorga, Editura Polirom, Iaşi, 1997.

BIBLIOTECA JUDEŢEANĂ
VÂLCEA

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE 5

JUSTIFICARE 9

Capitolul 1

PROCESUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT CA SISTEM ŞI ROLUL RELIGIEI ÎN ŞCOALĂ 11

1.1. Descrierea elementelor de structură ale procesului de învățământ şi interdependența lor 11

1.2. Caracteristicile predării moderne 12

1.3. Caracteristicile învățării şcolare eficiente 13

1.4. Evaluarea 17

1.5. Aspecte privind motivația învățării 20

Capitolul 2

OBIECTIVELE EDUCAȚIONALE SPECIFICE DISCIPLINEI RELIGIE 25

2.1. Ideal, scop, obiective 25

2.2. Tipologia obiectivelor educaționale 26

2.3. Taxonomia obiectivelor educaționale 27

2.4. Operaționalizarea obiectivelor 29

2.5. Problematica obiectivelor operaționale în învățământul românesc 36

2.6. Interacțiunea dintre obiective, conținuturi, metode didactice, evaluare în cadrul disciplinei religie 37

Capitolul 3

APLICAREA NOULUI CURRICULUM LA DISCIPLINA RELIGIE 38

3.1. Ce este curriculum? 38

3.2. Organizarea conținuturilor 46

3.3. Curriculum la decizia şcolii 52

Capitolul 4

FORME DE ORGANIZARE A PROCESULUI DIDACTIC ÎN PREDAREA DISCIPLINEI RELIGIE 64

4.1. Organizarea pe clase şi lecții a procesului didactic la disciplina religie 64

4.2. Tipuri de lecții folosite la disciplina religie 69

4.3. Alte forme de organizare a procesului didactic ce pot fi folosite în cadrul disciplinei religie 72

Capitolul 5

DEMERSURI SPECIFICE ÎNTREPRINSE ÎN PROIECTAREA ACTIVITĂȚII DIDACTICE ÎN CADRUL DISCIPLINEI RELIGIE 75

Capitolul 6

STRATEGII DE PREDARE-ÎNVĂȚARE SPECIFICE DISCIPLINEI RELIGIE 94

6.1. Taxonomii posibile ale strategiilor de instruire/autoinstruire 94
6.2. Descrierea metodelor de predare-învățare 96
6.3. Criterii eficiente în alegerea metodelor de predare-învățare 129
6.4. Specificul utilizării și elaborării de mijloace didactice la disciplina religie 130
6.5. Organizarea eficientă a colectivului de elevi 132
6.6. Proiectarea didactică la nivel micro 134

Capitolul 7

EVALUAREA RANDAMENTULUI ȘCOLAR LA DISCIPLINA RELIGIE 141

7.1. Funcțiile evaluării 145
7.2. Metode de evaluare 145
7.3. Ghid al mânăstirilor din Muntenia (sec. XIV-XVI) și din Oltenia 148
7.4. Relația dintre evaluarea inițială – evaluarea formativă – evaluarea sumativă 149
7.5. Erori posibile în evaluarea realizată la disciplina religie 152
7.6. Descriptorii de performanță 153
7.7. Tipuri de itemi de evaluare 157

Capitolul 8

COMPETENȚE DE COMUNICARE ÎN SCRIS 178

Capitolul 9

UTILIZAREA PLATFORMELOR INFORMATICE ȘI A SOFTWARE-URILOR EDUCAȚIONALE LA RELIGIE 187

9.1. Software-urile educaționale – complementare în predarea-învățarea religiei 187
9.2. Pagini Web dedicate religiei 191
9.3. Materiale educaționale din platforma A.E.L. (Asistent Educațional pentru Liceu) ce pot fi utilizate la religie 195

ANEXE 201

BIBLIOGRAFIE 344

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
VÂLCEA

Societatea românească actuală, aflată în căutarea valorilor morale care să-i asigure renașterea spirituală, simte nevoia optimizării activității educative sub toate aspectele sale, de la cele particulare ale instruirii, ale conceperii curriculum-ului, ale organizării sistemului de învățământ, ale managementului educațional și evaluării, până la sporirea valențelor sale formative. Revine astfel învățătorilor și profesorilor, tuturor educatorilor, datoria îndeplinirii în consens cu valorile morale, a pregătirii elevilor pentru viață, prin respect față de învățătură, muncă, față de adevăr, cinste, dreptate și cu credință în Dumnezeu.

Apare astăzi limpede tuturor oamenilor școlii că educația trebuie să depășească nivelul de transmitere a cunoștințelor și să se transforme într-un demers de formare de capacități psihologice, priceperi, deprinderi și convingeri morale pozitive. Activitatea didactică constituie o situație complexă, în care pregătirea psihopedagogică și de specialitate a cadrelor didactice este mereu pusă la proba practicii educaționale. În consecință, formarea inițială pentru profesia de dascăl se cere a fi mereu amplificată printr-o formare continuă, ce să integreze cele mai recente rezultate ale cercetării în științele psihopedagogice, în practica educațională curentă.

Bazată pe un larg orizont de cultură psihopedagogică, pe o temeinică pregătire de specialitate și nu în ultimă instanță prin credință în dumnezeu, prezenta lucrare constituie pentru autori o împlinire a propriului lor traseu de autoperfecționare metodică, iar pentru cei cărora li se adresează, o autentică sursă de inițiere în sistemul metodologiei predării-învățării Religiei în școală și implicit, o invitație la o autoperfecționare continuă.

Lucrarea, în deplină concordanță cu noul Curriculum Național, cu programele școlare actuale și a ghidurilo tora pentru disciplina „Religie", se alătură eforturi aspiră la îndeplinirea spirituală a tinerelor generații.

Privită în ansamblul său, rândurile de mai sus constituie un reper în proces elor didactice care își asumă, prin intermediul educației religioase, responsabilitatea modelării conștiinței și conduitei tinerilor școlari, pentru un mod de viață fundamentat pe armonia trup-spirit, având ca model desăvârșit pe Mântuitorul Iisus.

Capacitatea de sinteză a autorilor, acuratețea analizei lor, sistematizarea materialului intuitiv prezentat, bogăția conținutului prezentat fac din prezenta lucrare nu numai o sursă de modele de acțiune în câmpul educativ, ci și un exemplu de tratare riguroasă a unor probleme psihopedagogice cu implicații formative deosebite. Lectura acestei lucrări ne aduce în minte gândul marelui filosof Constantin Noica: „O școală în care profesorul nu învață și el este o absurditate".

Lector univ. dr. Corneliu NOVAC,
Departamentul pentru Perfecționarea Personalului Didactic,
Universitatea din Craiova

RELIGIE
DIDACTICA APLICATA IN RELIGIE
25.99 RON/buc
YERB0064

ISBN (10) 973-8904-12-9
ISBN (13) 978-973-8904-12-5
6 422083 000847